

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta. Samalla eräitä muita lakeja ehdotetaan muutettavaksi. Laeilla toimeenpannaan Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa ja seuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä. Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi hallinnolliseen seuraamusjärjestelmän siirtymisen johdosta tarpeelliset muutokset rikoslakiin, Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annettuun lakiin, merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annettuun lakiin, kaupallisen kalastuksen vakuutuksesta annettuun lakiin ja sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin.

Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan säännösten noudattamisen valvontaa ja säännösten noudattamatta jättämisestä määrättäviä seuraamuksia koskevat asetukset edellyttävät täydentävää kansallista lainsäädäntöä. Esityksen tavoite on Euroopan unionin jäsenyysveloitteet ja perustuslain säännökset huomioon ottaen panna täytäntöön kyseiset asetukset siten, että täytäntöönpanosta aiheutuu julkiselle hallinnolle ja alan toimijoille mahdollisimman vähän lisäkustannuksia. Seuraamusjärjestelmää koskevien säännösten lisäksi esityksessä on säännöksiä yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa hoitavista viranomaisista ja niiden toimintavaltuuksista, alan toimijoiden ilmoitusvelvollisuuksista, valvonnassa käytettävistä tietojärjestelmistä ja kaupallisen merikalastuksen säätelystä.

Merkittävin esitykseen sisältyvä muutosesitys koskee hallinnolliseen järjestelmään siirtymistä yhteisen kalastuspolitiikan vastaisten tekojen seuraamuksia määrättäessä. Samalla yhteisen kalastuspolitiikan vastaisen tekojen rikosperustaiset rangaistussäännökset esitetään kumottaviksi. Varsinaisten seuraamusten ohella Euroopan unionin säädökset edellyttävät jäsenvaltioiden ottavan käyttöön kalastuslisenssinhaltijoita ja kalastusalusten päälliköitä koskevat pistejärjestelmät. Esitykseen sisältyy säännökset kalastuslisenssinhaltijalle ja kalastusaluksen päällikölle määrättävistä pisteistä, pisteiden kumuloitumisen vaikutuksista ja menettelystä, jota noudatetaan pisteitä määrättäessä.

Euroopan unionin neuvosto vahvistaa vuosittain kaupallista merikalastusta koskevat suurimmat mahdolliset kalastusmahdollisuudet. Esitykseen on otettu säännökset, jotka mahdollistavat kalastusmahdollisuuksien käytön säätelyn ja säätelyä koskevien tarkempien säännösten antamisen valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla. Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan säädösten toimeenpanon kannalta tärkeä on esitys 24 tuntia vuorokaudessa seitsemänä päivänä viikossa toiminnassa olevan kalastuksenseurantakeskuksen toimintojen siirtymisestä Rajavartiolaitoksen hoidettaviksi.

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO.....	4
2 NYKYTILA	5
2.1 Kaupallinen kalastus ja kalakauppa Suomessa.....	5
2.2 Kansallinen yhteistä kalastuspolitiikkaa koskeva lainsäädäntö.....	10
2.3 Viron ja Ruotsin lainsäädäntö	11
2.4 Nykytilan arviointi	12
2.4.1 Unionin kalastuksen valvontaa ja seuraamuksia koskevan lainsäädännön pääsisältö	12
2.4.2 Kansallinen lainsäädäntö	16
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	17
3.1 Tavoite.....	17
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	18
3.2.1 Hallinnollinen seuraamusjärjestelmä.....	18
3.2.2 Valvontaviranomaiset ja niiden valtuudet	18
3.2.3 Kalastuksenseurantakeskus.....	19
3.2.4 Lain alueellinen soveltaminen	19
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	21
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	21
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	22
4.3 Ympäristövaikutukset.....	23
4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	23
5 ASIAN VALMISTELU	24
5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	24
5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	24
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	28
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	29
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	29
1.1 Laki yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta	29
1 luku Yleiset säännökset	29
2 luku Yhteisen kalastuspolitiikan noudattamista valvovat viranomaiset ja niiden tehtävät.....	29
3 luku Valvontavaltuudet	32
4 luku Toimijoiden velvollisuuksia.....	35
5 luku Valvonnan tietojärjestelmä.....	37
6 luku Kalastuksen säätely	39
7 luku Rikkomukset ja vakavat rikkomukset	44
8 luku Pisteytysjärjestelmät, muut oheisseuraamukset ja seuraamuksista pidettävät rekisterit	49
9 luku Erinäiset säännökset	52
1.2 Laki Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta	54
1.3 Rikoslaki.....	54
1.4 Laki kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta	54
1.5 Laki merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä.....	55
1.6 Laki sakon täytäntöönpanosta	55
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	55

3	VOIMAANTULO	57
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	57
4.1	Viranomaiset ja niiden tehtävät	57
4.2	Viranomaisten valtuudet	61
4.3	Kalastuksen säätely	63
4.4	Seuraamukset	65
4.5	Oikeusturva	68
4.6	Rekisterit	69
	LAKIEHDOTUKSET	70
	1. Laki yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta	70
	2. Laki Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta	91
	3. Laki rikoslain 48 a luvun 2 §:n muuttamisesta	92
	4. Laki kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta	93
	5. Laki merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun lain 10 ja 21 §:n muuttamisesta	94
	6. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	96
	LIITTEET	97
	RINNAKKAISTEKSTIT	97
	2. Laki Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta	97
	3. Laki rikoslain 48 a luvun 2 §:n muuttamisesta	103
	4. Laki kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta	104
	5. Laki merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun lain 10 ja 21 §:n muuttamisesta	106
	6. Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	109

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Euroopan unionin toimivalta yhteisessä kalastuspolitiikassa

Euroopan unionin yhteisessä kalastuspolitiikassa säädetään toimenpiteistä, jotka koskevat elollisten vesiluonnonvarojen säilyttämistä, hoitoa ja hyödyntämistä; kalastuksen ympäristövaikutusten rajoittamista; kalastusvyöhykkeille pääsyn ja vesiluonnonvarojen käytön edellytyksiä; laivastokapasiteettia; yhteisen kalastuspolitiikan säännösten noudattamisen valvontaa; vesiviljelyä; yhteistä markkinajärjestelyä ja unionin kansainvälisiä suhteita. Siltä osin kuin kysymys on meren elollisten luonnonvarojen säilyttämisestä, yhteinen kalastuspolitiikka on Euroopan unionin yksinomaisessa toimivallassa. Tätä koskeva määräys on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklassa. Meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistä lukuun ottamatta kalastuksessa sovelletaan unionin ja jäsenvaltioiden kesken jaettua toimivaltaa (SEUT 4 artikla). Yksinomainen toimivalta tarkoittaa, että ainoastaan unioni voi toimia lainsäätäjänä ja antaa oikeudellisesti velvoittavia säädöksiä, kun taas jäsenvaltiot voivat tehdä näin vain unionin valtuuttamina tai unionin antamien säädösten toimeenpanemiseksi (SEUT 2 artikla).

Yhteisen kalastuspolitiikan keskeiset säännökset ovat ns. perusasetuksessa, jota on uudistettu noin kymmenen vuoden välein. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1380/2013 yhteisestä kalastuspolitiikasta, neuvoston asetusten (EY) N:o 1954/2003 ja (EY) N:o 1224/2009 muuttamisesta sekä neuvoston asetusten (EY) N:o 2371/2002 ja (EY) N:o 639/2004 ja neuvoston päätöksen 2004/585/EY kumoamisesta annettiin 11.12.2013 ja sitä sovelletaan 1.1.2014 lukien.

Yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpano

Jäsenmaat huolehtivat yhteisen kalastuspolitiikan säännösten täytäntöönpanosta. Koska

yhteinen kalastuspolitiikka on keskeiseltä osaltaan unionin yksinomaisessa toimivallassa, täytäntöönpanon yhtenäisyyden varmistamiseksi neuvoston ja parlamentin asetusten antamisen jälkeen annetaan yleensä myös komission täytäntöönpanoasetus. Unionin tarkasta säätelystä huolimatta yhteisen kalastuspolitiikan säännösten täytäntöönpano edellyttää usein myös kansallista lainsäädäntöä.

Euroopan tilintarkastustuomioistuin arvosteli Euroopan yhteisön vesiluonnonvarojen säilyttämissääntöjä koskevia valvonta-, tarkastus- ja seuraamusjärjestelmiä käsitelleessä erityiskertomuksessa nro 7/2007 yhteisön kalavarojen hoitotoimenpiteitä ja katsoi, että niillä ei ole onnistuttu saavuttamaan yhteisen kalastuspolitiikan tavoitetta, vesiluonnonvarojen kestävää hyödyntämistä. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tarkastus koski pyyntitietojen keruu- ja valvontatapoja, tarkastusjärjestelmiä sekä rikkomusten seuranta- ja seuraamusjärjestelmiä. Kaikilla näillä osa-alueilla havaittiin merkittäviä puutteita.

Tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen julkistamisen jälkeen komissio käynnisti valvonta- ja seuraamuslainsäädäntöä koskevan mittavan lainsäädäntötyön. Keskeiset säädökset, joilla Euroopan unionissa pyritään parantamaan toimijoiden ja jäsenmaiden yhteisen kalastuspolitiikan säädösten noudattamista, ovat neuvoston asetus (EY) N:o 1005/2008 laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen ehkäisemistä, estämistä ja poistamista koskevasta yhteisön järjestelmästä, asetusten (ETY) N:o 2874/93, (EY) N:o 1936/2001 ja (EY) N:o 601/2004 muuttamisesta sekä asetusten (EY) N:o 1093/94 ja (EY) N:o 1447/1999 kumoamisesta (neuvoston LIS-asetus); komission asetus (EY) N:o 1010/2009 laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen ehkäisemistä, estämistä ja poistamista koskevasta yhteisön järjestelmästä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2008 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (komission LIS-asetus); neuvoston asetus (EY) N:o

1224/2009 yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, asetusten (EY) N:o 847/96, (EY) N:o 2371/2002, (EY) N:o 811/2004, (EY) N:o 768/2005, (EY) N:o 2115/2005, (EY) N:o 2166/2005, (EY) N:o 388/2006, (EY) N:o 509/2007, (EY) N:o 676/2007, (EY) N:o 1098/2007, (EY) N:o 1300/2008 ja (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta sekä asetusten (ETY) N:o 2847/93, (EY) N:o 1627/94 ja (EY) N:o 1966/2006 kumoamisesta (neuvoston valvonta-asetus); komission täytäntönpäätös (EU) N:o 404/2011 yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (komission valvonta-asetus) ja neuvoston asetus (EY) N:o 1006/2008 yhteisön kalastusluksille myönnettävistä luvista kalastustoiminnan harjoittamiseksi yhteisön vesien ulkopuolella ja kolmansien maiden alusten pääsystä yhteisön vesille, asetusten (ETY) 2847/93 ja (EY) 1627/94 muuttamisesta sekä asetuksen (EY) 3317/94 kumoamisesta (kalastuslupa-asetus). Jäljempänä termillä unionin valvontalainsäädäntö viitataan näiden säädösten ja eräiden niitä aikaisemmin annettujen valvontaa koskevien asetusten muodostamaan kokonaisuuteen.

Yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvonta

Unionin kalastuksenvalvontajärjestelmällä on tarkoitus varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan säädösten noudattaminen kalastustuotteiden tuotantoketjussa alukselta vähittäiskauppiaille. Yhteisen kalastuspolitiikan valvontasäännökset koskevat tällä hetkellä harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta ainoastaan kaupallista kalastusta, kaupallisen kalastuksen saaliita ja niistä peräisin olevia kalatuotteita. Eräiden herkkien kalakantojen, kuten tonnikalan, virkistyskalastusta säädellään myös unionin tasolla.

Kaupallista kalastustoimintaa säädellään ainoastaan merialueilla. Merellä suoritettavia tarkastuksia täydennetään satamissa, kuljetuksen aikana, jalostuslaitoksissa ja markki-

noilla tehtävillä tarkastuksilla sen varmistamiseksi, että kalat on pyydetty laillisesti. Valvontajärjestelmää sovelletaan kaikkeen unionin vesillä harjoitettavaan kaupalliseen kalastustoimintaan sekä jäsenvaltioiden kalastusalueiden kalastustoimintaan unionin ulkopuolisilla vesillä. Valvontajärjestelmää sovelletaan myös kalastustuotteiden jalostukseen ja kaupan pitämiseen sekä vesiviljelyyn. Kuluttajille kalatuotteista annettavan informaation osalta säännökset koskevat myös sisävesiltä pyydettyjä ja kolmansista maista lähtöisin olevia kalastustuotteita.

2 Nykytila

2.1 Kaupallinen kalastus ja kalakauppa Suomessa

Elinkeinokalatalouden nykytila

Suomalaisten kalan käyttö on kansainvälisessä vertailussa korkealla tasolla ja kalan kysyntä on kasvanut tasaisesti. Kalanjalostusteollisuus ja -kauppa ovat kasvaneet voimakkaasti koko Suomen Euroopan unionin jäsenyyden ajan. Niiden toiminta perustuu kuitenkin yhä enemmän tuontikalaan. Kotimaisen kalan osuus elintarvikekalan markkinoista on pienentynyt. Suomessa kalastettavat kaupalliset kalakannat ovat hyvässä kunnossa ja hyödyntämättömiä kalavaroja on erityisesti rannikko- ja sisävesialueilla.

Kaupallisen merikalastuksen suurimmat sallitut jäsenvaltiokohtaiset saalismäärät kiintiöidylle kalalajeille ja -kannoille (Itämerellä: silakka, kilohaili, turska, punakampela ja lohi) vahvistetaan Euroopan unionissa vuosittain. Silakkakanta on erityisesti Pohjanlahdella jo pitkään ollut vahva. Myös Suomen saaliskiintiö on kasvanut viime vuosina huomattavasti. Keskittymisen takia suurien avomeritoolareiden lukumäärä on lähes puolittunut kymmenessä vuodessa. Huolimatta omistuksen keskittymisestä ja alusten lukumäärän pienenemisestä Suomen silakan kokonaissaalis on viime vuosina kasvanut. Kalakannan runsauden lisäksi kokonaissaaliin kasvuun on vaikuttanut se, että jäljelle jääneiden avomeritoolareiden koko on kasvanut, mikä on mahdollistanut kalastamisen entistä huonommissa luonnonolosuhteissa.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (RKTL) laatimassa kalatalouden tilinpäätöstilastot 2011 -työraportissa (RKTL:n työraportteja 16/2013) esitetään suomalaisten kalatalousyritysten taloudellinen tilanne eri kalataloussektoreilla vuonna 2011. Selvityksen kohteena oli vuonna 2011 yhteensä 846 toimivaa yritystä. Kohdejoukkoon päästäkseen yrityksen liikevaihdon tuli olla vähintään 10 340 euroa.

Yritysten kokonaisliikevaihto oli 727 miljoonaa euroa ja yhteenlaskettu jalostusarvo noin 130 miljoonaa euroa. Toimialoista kalanjalostus oli liikevaihdoltaan suurin. Sen liikevaihto oli noin 263 miljoonaa euroa. Reaalista kasvua edellisestä vuodesta (2010) oli

15 prosenttia. Kalatukkukaupan liikevaihto oli 253 miljoonaa euroa, ja se pysyi samana edelliseen vuoteen verrattuna. Vesiviljelyyritysten liikevaihto oli noin 60 miljoonaa euroa, jossa laskua oli 6 prosenttia vuoteen 2010 verrattuna. Merialueen ammattikalastuksen liikevaihto ja saaliin arvo kasvoivat merkittävästi pääosin silakan hinnan nousun ansiosta. Merialueen ammattikalastuksen liikevaihto oli noin 33 miljoonaa euroa vuonna 2011. Selvityksen mukaan yritykset työllistivät yhteensä 2 283 henkilöä kokoaikavastavina työvuosina mitattuna. Tukku- ja vähittäiskaupan osuus työllisistä oli yli 40 prosenttia. Kalanjalostus oli työllistävin yksittäinen toimiala, 777 työvuotta.

Taulukko 1. Kalatalouden toimialojen liikevaihto, jalostusarvo sekä yritysten täysiaikaisen henkilöstön lukumäärät vuonna 2011. (Lähde: RKTL:n kalatalouden tilinpäätöstilastot)

Toimiala	Yrityksiä, (kpl)	Henkilöstö, (kokoaikaiset, htv)	Liikevaihto, (Milj. €)	Jalostusarvo, (Milj. €)
Merikalastus	352	202	32,9	16,6
Vesiviljely	162	364	57,9	18,2
Kalanjalostus	143	777	262,8	42,6
Kalatukkukauppa	70	450	253,2	30,9
Kalan vähittäiskauppa	119	490	120,0	24,8
Yhteensä	846	2283	726,8	133,1

Tietoja kalastusaluksista ja kaupallisista kalastajista

Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevat säännökset säätelevät kaupallista kalastusta merialueella. Ainoastaan kaupalliseen kalastukseen rekisteröidyt alukset saavat pyytää saalista myyntiin. Unionin säädöksiä täydentäviä säännöksiä kalastusalusten rekisteröimisestä on annettu kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun laissa (690/2010). Alukset rekisteröidään Suomessa kolmeen ryhmään:

1) kokonaispituudeltaan alle 12 metrin pituiset alukset (rannikkoalukset);

2) vähintään 12 metrin kalastusalukset (avomerialukset); sekä

3) vesiviljelyalukset.

Kalastusalukset rekisteröidään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksessa. Rekisterissä oli 31.12.2013 kaikkiaan 3 219 kalastusalusta, joista 76 kappaletta oli avomerialuksia ja 3 143 alle 12 metrin pituisia rannikkoaluksia (lähde: Elinkeinokalatalouden keskusrekisteri). Aktiivisessa kalastuskäytössä on huomattavasti pienempi määrä aluksia. Vuonna 2013 rekisterissä olleista yli 10 metrin pituisista aluksista 98 kappaletta (37 prosenttia) ilmoitti saalista, kun taas 165 alukselta ei saatu saalista koskevia ilmoituksia

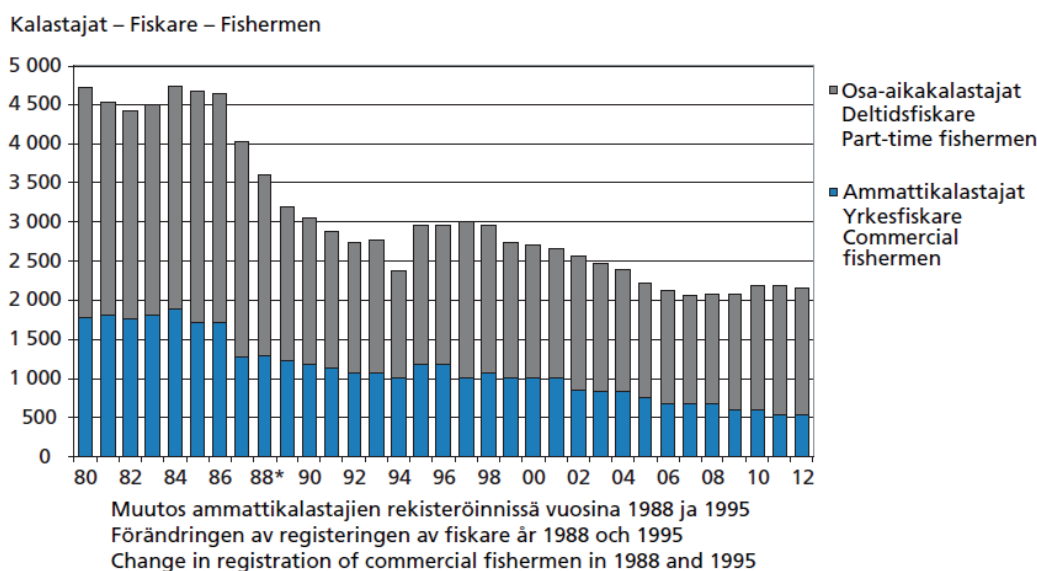
eikä niillä oletettavasti kalastettu. Alle kymmenmetristen kalastusalusten ryhmässä saalisilmoituksia saatiin 1 221 alukselta eli 38 prosentilta ryhmään kuuluvista 2 934 aluksesta.

Ammattikalastuksessa elinkeinonharjoittajien määrä on vähentynyt erityisesti merialueen rannikkokalastuksessa. Tämä kehitys tulee todennäköisesti jatkumaan toimijoiden korkean keski-ian ja vähäisen alalle rekrytoinnin vuoksi. Viimeisen kymmenen vuoden aikana rekisteröityjen ammattikalastajien lukumäärä on laskenut noin 2 500 kalastajan määrästä nykyiseen noin 2 150 kalastajaan.

Säännökset ammattikalastajista tai kaupallisista kalastajista on annettu ainoastaan kansallisilla säädöksillä, eivätkä ne perustu unionin lainsäädäntöön. Unionin lainsäädän-

tö lähtee siitä, että aina kun saalista myydään, kyse on kaupallisella kalastuksella saadusta saaliista. Unionin valvontalainsäädännössä nimenomaan kielletään virkistyskalastuksesta peräisin olevan saaliin kaupan pitäminen.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten pitämässä ammattikalastajarekisterissä oli merialueella 1.1.2013 merialueen 562 ammattikalastajaa ns. I luokassa (kalastustulo > 30 prosenttia kokonaistulosta), 97 kalastajaa II luokassa (kalastustulo 15–30 prosenttia) ja 1499 kalastajaa III luokassa (< 15 prosenttia), yhteensä 2 158 kalastajaa. Ammattikalastajarekisterissä on ainoastaan luonnollisia henkilöitä. Se ei siis ole ns. yrittäjärekisteri. Kalastustulo voi olla myös palkkatuloa.

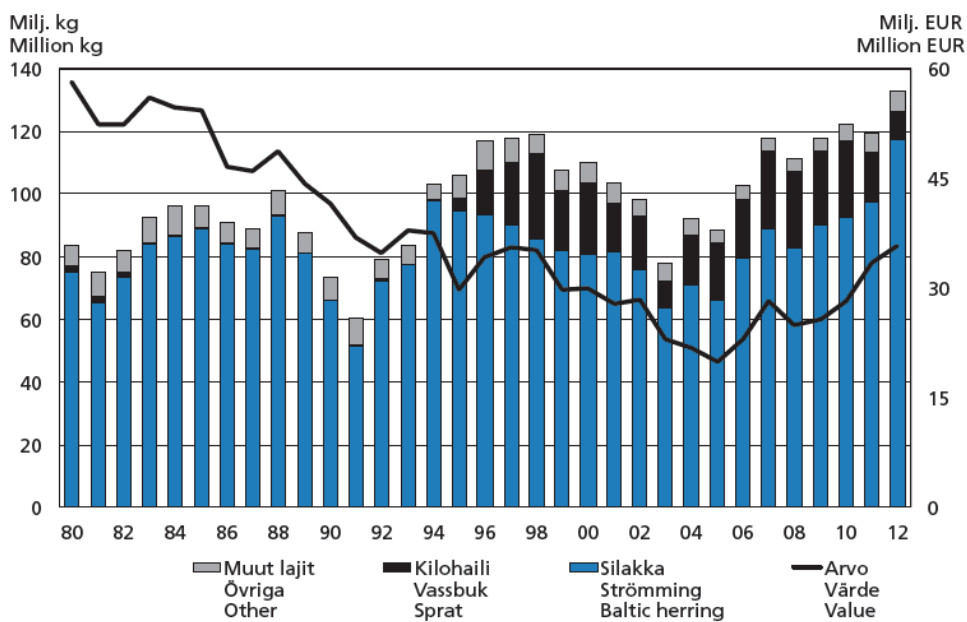
Kuva 1. Ammattikalastajarekisteriin kuuluneiden merialueiden kalastajien määrä vuosina 1980–2012. (Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos)

Vuonna 2013 Suomen lipun alla purjehtivat kalastusalukset pyysivät noin 139 miljoonaa kilogrammaa kalaa. Kalansaalis oli kaikkien aikojen suurin ja noin 9 miljoonaa kilogrammaa enemmän kuin vuonna 2012. Suurin osa saaliista oli silakkaa, jota saatiin vuonna 2013 noin 121 miljoonaa kilogram-

maa. Silakkasaalis kasvoi edellisvuodesta noin 5 miljoonaa kilogrammaa. Vuoden 2013 silakkasaalis oli kaikkien aikojen suurin. Selkämeren silakan saalis nousi vuoden 2012 noin 92 miljoonasta kilogrammasta lähes 100 miljoonaan kilogrammaa vuonna 2013. Kilo-

joonaa kilogrammaa ja kilohailisaalis kasvoi noin 2 miljoonaa kilogrammaa edellisvuodesta. Kiintiölajeista silakan ja kilohailin jälkeen seuraavaksi suurin saalis saatiin turskasta: noin puoli miljoonaa kilogrammaa. Lohisaalista saatiin noin 0,2 miljoonaa kilogrammaa. Muista lajeista ahvenen saalis oli 0,78, lahnasaalis 0,85, siikasaalis 0,58 ja kuhasaalis 0,29 miljoonaa kilogrammaa (Lähde Elinkeinokalatalouden keskusrekisteri).

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen ammattikalastuksen saalistilaston mukaan vuonna 2012 kokonaissaaliin tuottaja-arvo oli 36 miljoonaa euroa. Taloudellisesti merkittävin kalalaji oli silakka, jonka saaliin arvo oli 23 miljoonaa euroa. Muita taloudellisesti merkittäviä saalislajeja olivat mm. siika (2,3 miljoonaa euroa), kuha (1,8 miljoonaa euroa), turska (1,8 miljoonaa euroa), ahven (1,8 miljoonaa euroa), kilohaili (1,5 miljoonaa euroa) ja lohi (1,0 miljoonaa euroa).

Kuva 2. Merialueen ammattikalastuksen saalis ja saaliin arvo vuosina 1980–2012 korjattuna vuoden 2012 hintatasossa kuluttajahintaindeksillä korjattuna. (Lähde: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos)

Vuonna 2013 Suomeen purettiin kiintiölajeja noin 105 miljoonaa kilogrammaa. Purkamisten määrä Suomeen on noussut verrattuna aikaisempiin vuosiin (96 miljoonaa ki-

logrammaa vuonna 2012 ja 72 miljoonaa kilogrammaa vuonna 2011).

Taulukko 2. Kiintiölajien purkamiset Suomen satamiin 2009–2013. (Lähde: Elinkeinokalatalouden keskusrekisteri)

Lajit	2009	2010	2011	2012	2013
Lohi (kpl)	48 713	27 642	30 513	45 549	35 757
Turska (tonnia)	10,1	5,9	4,1	5,0	8,3
Silakka (milj. kg)	73,3	71,5	65,8	92,3	99,4
Kilohaili (milj. kg)	7,7	6,4	6,9	4,1	4,8

Osa suomalaisalusten saaliista puretaan muihin Itämeren EU-jäsenvaltioihin (Ruotsi, Viro, Puola ja Tanska). Vuonna 2013 purettiin kaikkiaan noin 29 miljoonaa kilogram-

maa muihin Itämeren maihin. Saaliiden purkamisen muihin maihin on viime vuosina vähentynyt.

Taulukko 3. Kiintiölajien purkamiset muiden Itämeren valtioiden satamiin 2009–2013. (Lähde: Elinkeinokalatalouden keskusrekisteri)

Lajit	2009	2010	2011	2012	2013
Lohi (kpl)	7 952	6 930	7 154	4 020	3
Turska (milj. kg)	0,7	0,9	0,9	1,7	0,4
Silakka (milj. kg)	16,3	20,1	31,3	22,8	22,2
Kilohaili (milj. kg)	15,5	17,9	8,9	4,8	6,2
Punakampela (tonnia)	3,9	3,1	1,6	3,2	0,3

Saaliin purkupaikat

Niihin purettiin yli miljoona kilogrammaa/vuosi vuosina 2012 ja 2013.

Merkittäviä silakan ja kilohailin troolisaamia on Suomen rannikolla 11 kappaletta.

Taulukko 4. Suurimmat silakan ja kilohailin purkamissatamat 2012 ja 2013 Suomessa. (Lähde: Elinkeinokalatalouden keskusrekisteri)

Satama	ELY-keskus	Milj.kg, 2012	Milj. kg, 2013
Uusikaupunki	Varsinais-Suomi	29,9	34,4
Reposaari	Varsinais-Suomi	11,7	19,9
Kaskinen	Pohjanmaa	17,4	16,1
Tuomarainen	Varsinais-Suomi	8,9	7,4
Kasnäs	Varsinais-Suomi	6,4	5,8
Rauma	Varsinais-Suomi	6,9	3,0
Konikarvo (Rahja)	Kainuu	3,6	3,0
Käldinge	Varsinais-Suomi	2,4	3,1
Laupunen	Varsinais-Suomi	2,3	3,0
Klobbskatt	Pohjanmaa	1,3	3,2
Vaskiluoto	Pohjanmaa	1,0	1,1

Vuonna 2013 rannikkokalastusilmoituksilla ilmoitettiin saaliita 8,4 miljoonaa kilogrammaa (7,9 miljoonaa kilogrammaa vuonna 2012), josta silakan osuus oli 4,9 miljoonaa kilogrammaa ja muiden lajien noin 3,5 mil-

joonaa kilogrammaa. Rannikkokalastuksen saaliita purettiin 234 kalasatamaan ja muuhun purkupaikkaan.

Taulukko 5. Kolmesta suurinta muiden lajien (kuin troolialusten) kalapurkamissatamaa 2012–2013. (Lähde: Elinkeinokalatalouden keskusrekisteri)

Satama	ELY-keskus	Tonnia, 2012	Tonnia, 2013
Tuomarainen	Varsinais-Suomi	350	380
Hakkeenpää	Varsinais-Suomi	360	213
Riutunkari	Kainuu	48	176
Laupunen	Varsinais-Suomi	<50	161
Ädö	Pohjanmaa	152	147
Kuusinen, Kotka	Kaakkois-Suomi	197	146
Äminne	Pohjanmaa	109	113
Humalkari	Varsinais-Suomi	<50	91
Uusikaupunki	Varsinais-Suomi	90	<50
Fjärdskär	Pohjanmaa	67	73
Krooka	Varsinais-Suomi	<50	72
Merikarvia	Varsinais-Suomi	56	<50
Marjaniemi	Kainuu	54	27

Kalan ostajat ja jalostajat

Kalaa ostavat ja jalostavat yritykset ovat Suomessa pääosin pieniä ja usein monitoimialaisia yrityksiä. Suurin osa yrityksistä on sijoittunut rannikkoalueille. Vuonna 2013 ensikäden ostoilmoituksen teki kaikkiaan 98 yritystä, joista 73 oli suomalaisia kalan ostajayrityksiä. Kaikkiaan elinkeinokalatalouden tietojärjestelmän ensikäden ostajarekisterissä on 376 toimijaa, joista 25 ulkomaalaista. Ensikädenostoilmoitusten perusteella yritykset olivat ostaneet kiintiölajeja kaikkiaan 103 miljoonaa kilogrammaa, josta Varsinais-Suomen ja Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueiden yritykset olivat ostaneet 100 miljoonaa kilogrammaa. Ostetuista määristä silakan osuus oli 94, kilohailin 7,2, lohen 0,128 ja turskan 0,016 miljoonaa kilogrammaa.

Noin 70 prosenttia kalan kokonaistuotannosta jalostetaan Länsi-Suomessa. Vuoden 2013 ensiostoilmoitusten perusteella lohios-toja ilmoitti 66 toimijaa, silakan ja kilohailin ostoja 40 toimijaa ja turskaostoja neljä toimijaa. Suurimmat ns. ei-kiintiöityjen lajien ostajat ovat oletettavasti hyvin pitkälle samoja

toimijoita, jotka ostavat lohta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ylläpitämään rekisteriin tallennettiin kalastustuotteiden ensiostoilmoituksia vuonna 2013 kaikkiaan 5 611 kappaletta (5 472 kappaletta vuonna 2012), joista sähköisiä ilmoituksia oli 4 694 kappaletta (osa ulkomailta tulleita sähköisiä ilmoituksia).

2.2 Kansallinen yhteistä kalastuspolitiikkaa koskeva lainsäädäntö

Vaikka unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskeva lainsäädäntö on annettu asetuksilla, jotka ovat suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä jäsenmaissa, jäsenmaissa tulee kuitenkin kansallisesti useimmissa tapauksissa antaa asetuksia täydentäviä säännöksiä. Kansalliset perustuslait määrittävät, minkä tasoilla säädöksillä tarvittavat säännökset annetaan. Suomessa on voimassa kolme unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevaa EU-lainsäädäntöä täydentävää lakia: laki Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta (1139/1994), laki merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä (690/2010) ja laki Euroopan

kalatalousrahaston kansallisesta hallinnoinnista ja elinkeinokalataloudelle myönnettävistä tuista (1447/2006). Valtioneuvoston asetuksia on kaksi, toinen on annettu lain 1447/2006 nojalla ja toinen lain 690/2010 nojalla. Lain 1139/1994 nojalla on annettu kymmeniä ministeriön asetuksia. Ministeriön asetusten suuri määrä johtuu siitä, että kaupallisen kalastuksen säätely ja kiintiöiden hallinta merialueilla on toteutettu ministeriön asetuksilla.

Yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa koskevia säännöksiä on Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa laissa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla on yleistoimivalta alueillaan valvoa yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevien säännösten noudattamista alueellaan. Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot sekä kuntien elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat neuvoston asetuksen (EY) N:o 104/2000 mukaista kuluttajainformaatiota koskevien velvoitteiden noudattamista.

Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa laissa on yleispiirteinen säännös yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa ja tilastointia varten tarpeellisista rekisteristä. Laissa on myös pykälät, jotka mahdollistavat valvonnan kannalta tarpeellisten tietojen saannin ja antavat valvontaa suorittaville henkilöille ja viranomaisille valtuudet ottaa haltuun määräysten vastaisesti saatu saalis ja käytetyt pyydykset. Myös toisen valtion kalastusvalvontaviranomaiselle annetaan valtuudet suorittaa kalastusvalvontaa siten kuin hajallaan olevien kalakantojen ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämistä ja hoitoa koskevien 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen määräysten täytäntöönpanosta tehdyssä sopimuksessa (SopS 81/2003) määrätään.

Seuraamukset yhteisen kalastuspolitiikan säännösten vastaisista teoista määrätään rikosprosessissa. Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa lain 7 §:ssä on säädetty yhteisen kalastuspolitiikan rikkomisesta sakkorangaistus. Pykälän 1 kohdassa kriminalisoidaan kalastuksen harjoittaminen asetetun kalastusrajoituksen vastaisesti, ammattimaisen kalastuksen

harjoittaminen ilman aluskohtaista lisenssiä tai kalastuslupaa sekä sallitun pyyntimäärän ylittäminen. Pyydysten säilyttäminen aluksella säännösten tai määräysten vastaisesti sekä aluskohtaisen kalastuspäiväkirjan pitovelvollisuuden laiminlyöminen säädetään rangaistavaksi pykälän 2 kohdassa. Pykälän 3 kohdassa säädetään rangaistavaksi valvonnassa avustamisen laiminlyönti ja valvonnan edellyttämien tietojen antamatta jättäminen, kun on kysymys henkilön harjoittamasta kalastuksesta, vesiviljelystä, kalakaupasta, kalan kuljetuksesta, kalanjalostuksesta tai julkisista varoista myönnetystä tuesta. Pykälän 4 kohdassa on erittäin laaja-alainen rangaistus-säännös, joka kriminalisoi kaikki muut kuin aiemmissä kohdissa säädetty tavat jättää noudattamatta yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevia säännöksiä tai viranomaisen niiden tai Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain nojalla antamia määräyksiä. Kaikki 7 §:ssä tarkoitetut tekemuodot edellyttävät tekijältä tahallisuutta tai huolimattomuutta.

Rikoslain (39/1889) 48 a luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään kalastusrikoksena rangaistavaksi kalastaminen pyyntivälineellä, pyyntitavalla tai pyyntiaikana, joka on kielletty Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 37 artiklan nojalla annetuissa Euroopan yhteisön yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevissa asetuksissa tai niiden nojalla annetuissa päätöksissä tai määräyksissä. Teko on rangaistava tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta tehtynä. Rangaistus on, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kalastusrikoksesta sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Tahallisen kalastusrikoksen yritys on rangaistava.

2.3 Viron ja Ruotsin lainsäädäntö

Viro on liittänyt neuvoston ja komission LIS- ja valvonta-asetusten kansallista toimenpanoa koskevat säännökset kalastuslakiinsa (Kalapüügiseadus 27.9.1995). Viron lainsäädännön mukaan kalastusvalvonnasta vastaa ympäristöministeriö. Käytännössä valvontaa suorittavat ympäristöasioiden tarkastusvirasto (Keskkonnainspeksioon) ja poliisi. Kalastusenseurantakeskuksen tehtäviä hoitaa Ympäristöasioiden tarkastusviras-

to. Rangaistukset määrätään rikosprosessissa, mutta hallinnollisia oheisseuraamuksia määräävät poliisi ja Ympäristöasioiden tarkastusvirasto. Rangaistus voidaan määrätä sekä oikeushenkilölle että luonnolliselle henkilölle. Virossa on päiväsakkojärjestelmää muistuttava järjestelmä, joten neuvoston LIS- ja valvonta-asetuksen säännökset saaliin arvoon sidotusta rangaistuksesta on koetettu ottaa huomioon vahingon korvaamista koskevilla säännöksillä. Vahingon perustaksi on säädetty kalakannan markkinahinta, joka vaihtelee 1,30 ja 96 euron välillä. Ympäristöasioiden tarkastusvirasto määrää pistejärjestelmän mukaiset pisteet ja pitää niistä rekisteriä. Sama virasto pitää rikkomusrekisteriä.

Ruotsi on sisällyttänyt neuvoston ja komission LIS- ja valvonta-asetusten kansallinen toimeenpanon kalastuslakiin (Fiskelag (1993:787)) ja sen perusteella annettuun asetukseen (Förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen) sekä meri- ja vesiviranomaisen antamaan määräykseen 25/2004. Kalastuksen valvonnasta vastaa Meri- ja vesiviranomainen (Havs- och vattenmyndigheten), joka myös määrää hallinnolliset seuraamusmaksut sekä pistejärjestelmän mukaiset pisteet kalastusaluksille ja niiden päälliköille. Hallinnollinen seuraamusjärjestelmä ei koske kaikkia yhteisen kalastuspolitiikan vastaisia tekoja, vaan osasta niistä rangaistus annetaan rikosprosessissa tuomioistuimessa. Tällöin rangaistukset vaihtelevat sakoista kahden vuoden vankeusrangaistukseen. Meri- ja vesiviranomainen määrää pisteet kuitenkin myös näissä tapauksissa. Sama virasto pitää rikkomusrekisteriä. Hallinnollisten seuraamusten määrät vaihtelevat 1 000 kruunusta 30 000 kruunuun. Määrään vaikuttaa sääntöjen vastaisuuden vakavuus ja merkitys sekä käytetyn kalastusaluksen pituus.

2.4 Nykytilan arviointi

2.4.1 Unionin kalastuksen valvontaa ja seuraamuksia koskevan lainsäädännön pääsisältö

Unionin valvontalainsäädännöllä jäsenmaille asetettiin uusia velvoitteita ja tarkennettiin aikaisemmin säädettyjä velvoitteita.

Unionin valvontalainsäädännössä on satoja artikloja. Jäljempänä esitetään kootusti lainsäädännön merkittävimmät uudistukset.

Toimenpiteet säännösten noudattamisen varmistamiseksi jäsenvaltioissa

Neuvoston valvonta-asetuksen 89 artiklassa todetaan, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että asianmukaisia toimenpiteitä, hallinnolliset toimet tai rikosoikeudelliset menettelyt mukaan luettuina, toteutetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja järjestelmällisesti niitä luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä vastaan, joiden epäillään rikkoneen mitä tahansa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöä.

Seuraamusten ja oheisseuraamusten kokonaistaso on laskettava kansallisen lainsäädännön asianmukaisten säännösten mukaisesti siten, että niillä tosiasiallisesti estetään vakavaan rikkomukseen syyllistyneitä saamasta rikkomuksensa tuottamaa taloudellista hyötyä, tämän kuitenkaan rajoittamatta lailista ammatin harjoittamisen oikeutta. Seuraamusten on myös saatava aikaan vaikutuksia, jotka ovat suhteessa asianomaisten rikkomusten vakavuuteen ja ehkäisevät tehokkaasti muita samanlaatuisia rikkomuksia. Jäsenvaltiot voivat soveltaa järjestelmää, jossa sakko on suhteutettu oikeushenkilön liikevaihtoon taikka rikkomukseen syyllistymisestä saatavaan tai tavoiteltuun taloudelliseen hyötyyn.

Sen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten, jonka lainkäyttövaltaan rikkomus kuuluu, on kansallisen lainsäädäntönsä mukaisia menettelyjä noudattaen ilmoitettava viipymättä toimenpiteistä lippujäsenvaltiolle ja sille jäsenvaltiolle, jonka kansallinen rikkomukseen suorittanut on, tai mille tahansa muulle jäsenvaltiolle, jonka etua hallinnollisten toimien, rikosoikeudellisten menettelyjen tai muiden toteutettujen toimenpiteiden sekä kaikkien tällaiseen rikkomukseen liittyvien lopullisten päätösten seuraaminen koskee. Ilmoitus on tehtävä myös niille tahoille, joita koskevat pistejärjestelmän mukaisten pisteiden määrääminen.

Vakavat rikkomukset

Neuvoston LIS-asetuksessa säädetään vakavista rikkomuksista ja niistä määrättävistä seuraamuksista. Seuraamuksia koskevia säännöksiä sovelletaan: 1) vakaviin rikkomuksiin, jotka ovat tapahtuneet jäsenvaltioiden sillä alueella, johon sovelletaan perustamissopimusta, tai jäsenvaltioiden lainkäyttövaltaan tai suvereniteettiin kuuluvilla merivesillä, lukuun ottamatta perustamissopimuksen liitteessä II mainittujen alueiden lähivesiä; 2) vakaviin rikkomuksiin, joihin yhteisön kalastusalukset tai jäsenvaltioiden kansalaiset ovat syyllistyneet; 3) vakaviin rikkomuksiin, jotka on todettu tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla alueella tai vesillä, mutta jotka on tehty aavalla merellä tai kolmannen maan lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella ja joihin kohdistetaan seuraamuksia asetuksen 11 artiklan 4 kohdan nojalla.

Asetuksen 42 artiklassa todetaan, että vakavia rikkomuksia ovat 1) LIS-kalastus siten kuin asetuksen 3 artiklassa säädetty; 2) LIS-kalastukseen suoraan liittyvä liiketoiminta, mukaan lukien kalastustuotteiden kauppa tai tuonti; 3) asetuksessa tarkoitettujen asiakirjojen väärentäminen tai tällaisten väärin tai mitättömien asiakirjojen käyttö.

Vakavista rikkomuksista määrättävistä seuraamuksista (44 artikla) säädettyä jäsenvaltioiden on varmistettava, että vakavaan rikkomukseen syyllistyneelle luonnolliselle tai vastuussa olevaksi katsotulle oikeushenkilölle voidaan määrätä tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia hallinnollisia seuraamuksia. Jäsenvaltioiden on säädettävä enimmäisseuraamuksesta, joka on suuruudeltaan vähintään viisi kertaa vakavan rikkomuksen kautta saatujen kalastustuotteiden arvo. Jos on kyse viiden vuoden kuluessa toistuneesta vakavasta rikkomuksesta, jäsenvaltioiden on säädettävä enimmäisseuraamuksesta, joka on suuruudeltaan vähintään kahdeksan kertaa vakavan rikkomuksen kautta saatujen kalastustuotteiden arvo. Jäsenvaltioiden on näitä seuraamuksia soveltaessaan otettava huomioon myös kyseisille kalavaraille ja meriympäristölle aiheutuneen vahingon arvo. Jäsenvaltiot voivat lisäksi tai vaihtoehtoisesti käyttää tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia rikosoikeudellisia seuraamuksia.

Neuvoston valvonta-asetuksen 90 artiklassa vakaviin rikkomuksiin lisättiin vielä 1) purkamis- tai myynti-ilmoituksen toimittamatta jättäminen, kun saaliin purkaminen on tapahtunut kolmannen maan satamassa, 2) moottorin käsittely sen tehon lisäämiseksi yli moottoritodistuksen mukaisen jatkuvan enimmäiskonetehon ja 3) kalastustoimen aikana saaliksi joutuneiden lajien, joihin sovelletaan kiintiötä, purkamatta jättäminen, jollei tällainen purkaminen olisi yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen mukaisten velvollisuuksien vastaista kalastuksessa tai kalastusvyöhykkeillä, joihin tällaisia sääntöjä sovelletaan.

Sekä neuvoston LIS-asetuksessa että neuvoston valvonta-asetuksissa on säännöksiä välittömistä täytäntöönpanotoimenpiteistä ja oheisseuraamuksista. Välittömillä täytäntöönpanotoimenpiteillä tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on varmistaa, että rikkomukseksi katsottava toiminta ei jatku ja että toimivaltaiset viranomaiset voivat saattaa päätökseen rikkomusta koskevan tutkinnan. Esimerkkejä tällaisista toimenpiteistä on neuvoston LIS-asetuksen 43 artiklassa. Välittömiä täytäntöönpanotoimenpiteitä ovat esimerkiksi kalastustoimien välitön lopettaminen, kalastusaluksen tai kuljetusvälineen väliaikainen käytöstä poisto ja kalastusluvan tilapäinen peruuttaminen, kalastusaluksen ohjaaminen satamaan, kuljetusvälineen ohjaaminen toiseen sijaintipaikkaan tarkastusta varten, vakuuden määrääminen, sekä pyydysten, saaliiden tai kalastustuotteiden takavarikointi.

Artiklan 46 mukaan seuraamusten ja oheisseuraamusten kokonaistaso on laskettava siten, että niillä tosiasiallisesti estetään vakavaan rikkomukseen syyllistyneitä saamasta rikkomuksen tuottamaa taloudellista hyötyä, tämän kuitenkaan rajoittamatta laillista ammatin harjoittamisen oikeutta. Arvioinnissa on otettava huomioon myös toteutetut välittömät täytäntöönpanotoimenpiteet.

Vakavia rikkomuksia koskeva pisteytysjärjestelmä

Neuvoston ja komission valvonta-asetuksissa säädetään kalastuslisenssinhaltijoita ja kalastusalusten päälliköitä koskevasta

pisteytysjärjestelmästä. Pisteytysjärjestelmä ei koske kolmansien maiden kalastusaluksia eikä neuvoston valvonta-asetuksen 90 artiklassa säädettyistä vakavista rikkomuksista määrätä pisteitä. Neuvoston valvonta-asetuksen 92 artiklassa ja komission valvonta-asetuksen 125–133 artiklassa on tarkat säännökset kalastuslisenssinhaltijoita koskevasta pisteytysjärjestelmästä, mutta kalastusluksen päälliköitä koskevasta pisteytysjärjestelmästä jäsenvaltioiden tulee säätää itse. Kalastuslisenssinhaltijalle vakavien rikkomusten takia määrättävien pisteiden määrästä on säädetty komission valvonta-asetuksen liitteessä XXX.

Lippuvaltion toimivaltaisen viranomaisen tulee määrätä kalastuslisenssinhaltijalle pisteitä, kun luonnollinen henkilö on syyllystynyt yhteisen kalastuspolitiikan sääntöihin kohdistuvaan vakavaan rikkomukseen tai kun oikeushenkilö katsotaan tällaisesta rikkomuksesta vastuussa olevaksi. Määrätyt pisteet siirretään kyseisen aluksen myöhemmälle lisenssinhaltijalle, jos alus myydään, siirretään tai se vaihtaa muutoin omistajaa rikkomuksen jälkeen. Kalastuslisenssinhaltijalla on oikeus kansallisen lainsäädännön mukaiseen muutoksenhakumenettelyyn.

Kun pisteiden kokonaismäärä saavuttaa tai ylittää 18 pisteen määrän, kalastuslisenssin voimassaolo keskeytetään ilman eri toimenpiteitä vähintään kahden kuukauden ajaksi; kun 36 pisteen määrän, neljän kuukauden ajaksi; kun 54 pisteen määrän, kahdeksan kuukauden ajaksi, ja kun pisteiden kokonaismäärä on 72 pistettä tai enemmän, vuoden ajaksi. Jos kalastuslisenssinhaltijan pisteiden kokonaismäärä on 90 pistettä, kalastuslisenssinhaltijan kalastuslisenssi peruutetaan ilman eri toimenpiteitä pysyvästi. Jos yhden tarkastuksen aikana havaitaan, että sama luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö, joka on kalastuslisenssinhaltija, on syyllystynyt kahteen tai useampaan vakavaan rikkomukseen, kustakin vakavasta rikkomuksesta on määrättävä 1 kohdassa tarkoitettulle kalastuslisenssinhaltijalle yhteensä enintään 12 pistettä. Kaikki kalastuslisenssiä koskevat pisteet poistetaan, jos kalastuslisenssinhaltija ei kolmen vuoden aikana viimeisestä vakavasta rikkomuksesta syyllysty uuteen vakavaan rikkomukseen.

Rikkomusrekisteri

Neuvoston valvonta-asetuksen 93 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on kirjattava kansalliseen rekisteriin kaikki yhteisen kalastuspolitiikan sääntöihin kohdistuneet rikkomukset, joihin niiden lipun alla purjehtivat kalastusalukset tai niiden kansalaiset ovat syyllystyneet, mukaan luettuina rikkomuksista aiheutuneet seuraamukset ja määrättyjen pisteiden lukumäärä. Rekisteriin on kirjattava myös rikkomukset, joihin jäsenvaltion lipun alla purjehtivat kalastusalukset tai jäsenvaltion kansalaiset ovat syyllystyneet ja joita koskevat syytetoimet on toteutettu toisessa jäsenvaltiossa. Rikkomuksia koskevissa kansallisissa rekistereissä olevia tietoja säilytetään vain niin kauan kuin se on tämän asetuksen tarkoitusta varten välttämätöntä, mutta aina vähintään kolme kalenterivuotta alkaen sitä vuotta seuraavasta vuodesta, jona tiedot on kirjattu.

Saalistodistusjärjestelmä

Neuvoston ja komission LIS-asetuksilla luotiin Euroopan unionin saalistodistusjärjestelmä ja säädettiin laittomasta, ilmoittamattomasta ja sääntelemättömästä (LIS-kalastus) kalastuksesta ja siitä määrättävän seuraamuksen tasosta. Tuotaessa kalastustuotteita unionin ulkopuolisista valtioista unioniin tuotteisiin pitää liittää saalistodistus, jossa todetaan saaliit, joista tuotteet on jalostettu, kalastuksen harjoittamisalueella sovellettavien säilytämisen- ja hoitotoimenpiteiden mukaisesti pyydytyiksi. Saalistodistuksen varmentaa saaliit pyytäneen lippuvaltion toimivaltainen viranomainen. Jos saaliit jalostetaan muualla kuin lippuvaltiossa, kalastustuote-eriin tulee liittää myös prosessointitodistus, josta tulisi ilmetä jalostamattomien ja jalostettujen tuotteiden määrät ja vahvistus siitä, että tuotteet ovat lähtöisin saaliista, jonka saalistodistus on erän liitteenä. Prosessointitodistuksen laatii jalostuslaitos ja sen varmentaa jalostusmaan toimivaltainen viranomainen.

Euroopan unionin jäsenvaltioiden toimivaltainen viranomaisten tulee tarkastaa saalistodistus ja tarvittaessa maahan tuotava tuote. Jos neuvoston LIS-asetuksen mukaan tuotetta

Euroopan unioniin tuotaessa tulee seurata asianmukaisesti täytetty ja varmennettu saalistodistus, jäsenvaltion tulee evätä tuotteen tuonti, jos saalistodistusta ei ole tai se on puutteellinen. Neuvoston LIS-asetuksen 18 artiklassa säädellään tarkasti tuonnin epäämistä ja sitä edeltävää selvitysmenettelyä. Jos kalastustuotteen tuonti evätään 18 artiklan perusteella, jäsenvaltiot voivat takavarikoida kyseiset kalastustuotteet ja tuhota, hävittää tai myydä ne kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti. Myynnistä saatu tuotto voidaan käyttää hyväntekeväisyystarkoituksiin.

Järjestelmän toimivuuden parantamiseksi jäsenvaltioiden välille ja jäsenvaltioiden ja komission välille on luotu keskinäisen avunannon järjestelmä, jonka tarkoituksena on helpottaa epäiltyjen LIS-kalastukseen liittyvien rikkomusten tutkintaa ja taata tietojen vaihto jäsenmaiden ja komission kesken. Myös Euroopan unionista vietävissä kalastustuotteissa tulee olla jäsenmaan toimivaltaisen viranomaisen varmentama saalistodistus, jos kolmas maa, johon tuotteet viedään, sitä edellyttää.

Jäljitettävyys

Saalistodistusjärjestelmästä säädettäessä unionin ulkopuoliset maat pitivät epäkohtana, että saalistodistusjärjestelmä kohtelee eriarvoisesti unionin ulkopuolisista maista tuotavia kalastustuotteita verrattuna unionin sisällä liikkuviin kalastustuotteisiin. Järjestelmä lisää kolmansien maiden kalastajien, kalanjalostajien sekä kalan vientiä ja tuontia harjoittavien hallinnollista taakkaa ja on omiaan nostamaan kolmansista maista tuotavien kalastustuotteiden hintaa Euroopan unionissa. Epäsuhtaa tasapainottamaan neuvoston ja komission valvonta-asetuksessa Euroopan unionissa pyydetyille ja kasvateuille kalastustuotteille säädettiin jäljitettävyysjärjestelmä, jonka tarkoituksena on varmistaa, että jokainen kalastustuote-erä on jäljitettävissä saaliin pyytäneeseen kalastusalueeseen. Tällä tavalla pystytään valvomaan, että markkinoilla olevat kalastustuotteet ovat sellaisten kalastajien pyytämiä, joilla on yhteisen kalastuspolitiikan ja kansallisten säädösten mukaan oikeus kalastaa myyn-

tiin kyseessä olevaa kalakantaa ja kyseessä olevalla saalisalueella.

Virkistyskalastus

Neuvoston valvonta-asetuksen 55 artikla velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan, että virkistyskalastusta harjoitetaan niiden alueella ja yhteisön vesillä tavalla, joka on yhteensopiva yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden ja sääntöjen kanssa. Meressä harjoitetun virkistyskalastuksen saaliiden kaupan pitäminen on kielletty.

Moottoritehon mittaus

Neuvoston valvonta-asetuksen 40 artikla velvoittaa jäsenvaltiot huolehtimaan konetehon varmentamisesta ja moottoritodistusten antamisesta sellaisten yhteisön kalastusalueiden osalta, joiden käyttömoottorin teho ylittää 120 kilowattia (kW), lukuun ottamatta aluksia, jotka käyttävät pelkästään seisovia pyydyksiä tai hinattavia pyydyksiä, sekä apualuksia tai yksinomaan vesiviljelyssä käytettäviä aluksia. Edellä tarkoitettujen kalastusalueiden uuden käyttömoottorin, vaihdetun käyttömoottorin ja teknisesti muokatun käyttömoottorin on saatava jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta virallinen varmennus siitä, ettei se voi kehittää kalastusalueiden moottoritodistuksessa ilmoitettua suurempaa jatkuvaa enimmäistehoa. Tällainen varmennus annetaan vain, jos moottori ei voi kehittää ilmoitettua suurempaa jatkuvaa enimmäistehoa.

Jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat antaa konetehon varmentamisen luokituslaitosten tai muiden sellaisten toimijoiden tehtäväksi, joilla on tarvittava asiantuntemus konetehon tekniseen tutkimukseen. Tehtävään valtuutettujen toimijoiden on varmennettava, ettei käyttömoottorin teho voi ylittää kalastusalueiden moottoritodistuksessa ilmoitettua suurempaa jatkuvaa enimmäistehoa. Kalastusalan toimijat eivät saa käyttää uutta käyttömoottoria, vaihdettua käyttömoottoria tai teknisesti muokattua käyttömoottoria, joka ei ole saanut asianomaisen jäsenvaltion virallista varmennusta.

Kalastuksen valvonnan tehostaminen

Neuvoston ja komission valvonta-asetuksella säädetään jäsenvaltioille velvollisuus laatia kansalliset suunnitelmat siitä, miten ne tulevat järjestämään kalastuksen, kalan kuljetuksen ja kalan markkinoinnin valvonnan. Komission tulee hyväksyä suunnitelmat. Suunnitelmat tulee laatia riskiperusteiselle valvonnalle. Valvonnan tehostamiseksi jäsenvaltiot veloitetaan perustamaan kalastuksen valvontatiedoille ja toimijoiden ilmoituksille erilaisia tietojärjestelmiä ja rekistereitä. Järjestelmien ja rekistereiden keskinäisillä ristiintarkastuksilla havaitaan ilmoituksissa ja tiedoissa olevat epä johdonmukaisuudet. Valvontaa suorittavien tulee selvittää epä johdonmukaisuudet ja tarvittaessa aloittaa seuraamusmenettely. Tietojärjestelmien perustamiseen liittyy olennaisesti postitse lähetettävien ilmoitusten korvaaminen sähköisillä ilmoituksilla.

Komissio valvoo, että jäsenvaltiot noudattavat jäsenyysveloitteitaan kalastuksen valvonnassa ja että niillä on uskottava unionin lainsäädännön mukainen seuraamusjärjestelmä. Jäsenvaltioille on säädetty velvoite antaa viiden vuoden välein selvitys neuvoston valvonta-asetuksen soveltamisesta. Lisäksi komissiolle tai sen määräämälle on säädetty pääsy lähes kaikkiin jäsenvaltioiden tietojärjestelmiin. Komissio tekee myös valvontakäyntejä jäsenvaltioihin. Käyntien yhteydessä komissio arvioi jäsenvaltioiden toimintaa ja edellyttää jäsenvaltioiden korjaavan havaitut puutteet. Komissio teki syksyn 2013 ja kevään 2014 aikana Suomeen valvontajärjestelmää koskevan tarkastuksen.

Neuvoston valvonta-asetuksessa säädetään komissiolle myös mahdollisuus keskeyttää rakennetukien ja valvonnan rahoituksen maksut kokonaisuudessaan tai osittain enintään 18 kuukauden ajaksi, jos todettu yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattamatta jättäminen vaikuttaa tai todennäköisesti vaikuttaa rahoitettavien toimenpiteiden tehokkuuteen erityisesti kalavarojen säilyttämisen ja hallinnoinnin, laivaston sopeuttamisen ja kalastuksen valvonnan alalla, noudattamatta jättäminen on luettavissa suoraan asianomaisen jäsenvaltion syyksi ja noudattamatta jättäminen saattaa johtaa vakavaan

uhkaan elollisten vesiluonnonvarojen säilyttämiseksi tai yhteisön valvontajärjestelmän ja täytäntöönpanon valvontajärjestelmän tehokkaalle toiminnalle.

Komissio voi todeta saatavilla olevien tietojen perusteella ja tarvittaessa asianomaisen jäsenvaltion selityksen tutkittuaan, ettei kyseinen jäsenvaltio ole toteuttanut riittäviä toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi eikä voi toteuttaa niitä lähitulevaisuudessa. Jos asianomainen jäsenvaltio ei keskeyttämisen kuluessa edelleenkään pysty osoittamaan, että se on toteuttanut korjaavia toimia varmistaakseen sovellettavien sääntöjen noudattamisen ja täytäntöönpanon valvonnan tulevaisuudessa, tai että ei ole olemassa vakavaa riskiä yhteisön valvontajärjestelmän ja täytäntöönpanon valvontajärjestelmän tehokkaan toiminnan häiriintymisestä tulevaisuudessa, komissio voi lakkauttaa kokonaisuudessaan tai osittain rahoitustuen, jonka maksaminen on keskeytetty.

2.4.2 Kansallinen lainsäädäntö

Kansallisen lainsäädännön ja unionin lainsäädännön välinen suhde

Unionin valvontalainsäädäntö on suoraan jäsenmaissa sovellettavaa lainsäädäntöä. Sitä pitää kuitenkin täydentää kansallisilla säädöksillä, jotta Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön muodostama kokonaisuutta pystytään soveltamaan. Nykyiset kansalliset valvontaa, seuraamuksia ja kalatalousalan toimijoiden velvollisuuksia koskevat säännökset eivät enää riitä täydentämään muuttunutta Euroopan unionin säädöstä. Ne ovat myös monilta osin sisällöltään vanhentuneita ja annettu väärällä säädöstasolla. Useissa tapauksissa riittää kuitenkin, että säädetään toimivaltaisista viranomaisista ja täydennetään viranomaisten valtuuksia koskevia säännöksiä.

Seuraamukset

Säädösten uudistamistarve on selkein seuraamuksia koskevassa lainsäädännössä. Unionin lainsäädäntö edellyttää seuraamusvastuun ulottamista kattavasti oikeushenkilöihin, saaliin arvoon sidottuja enimmäisran-

gaistuksia sekä mahdollisuutta antaa rahamäärältään tuntuvia rangaistuksia. Suomen rikosoikeudellisessa rangaistusjärjestelmässä mahdollisuus säätää oikeushenkilöiden rangaistusvastuusta käsittää ainoastaan rikoslaissa olevat rikokset. Päiväsakkojärjestelmässä ei voida sitoa sakon suuruutta saaliin arvoon. Neuvoston LIS- ja valvonta-asetuksissa olevat vakavien rikkomusten teonkuvaukset eivät myöskään vastaa Suomen rikoslainsäädännössä omaksuttua teonkuvausten kirjoittamistapaa. Vakaviin rikkomuksiin liittyvien pisteiden määräämistä olisi hyvin vaikea järjestää rikosoikeudellisessa järjestelmässä.

Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain 7 §:ssä olevat teonkuvaukset ovat osittain samoja kuin vakavien rikkomusten teonkuvaukset neuvoston valvonta-asetuksessa. Pykälän 4 kohdan laaja yhteisen kalastuspolitiikan vastaisten tekojen kriminalisointi on ongelmallinen arvioitaessa rikoslainsäädännöltä edellytettävää tarkkarajaisuutta. Rikoslain 48 a luvun 2 §:n 3 kohdassa määritellyt teot ovat samoja kuin ne, jotka neuvoston LIS-asetuksessa on säädetty vakaviksi rikkomuksiksi.

Valtuutus säätää tarkempia säännöksiä

Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain 10 § ei enää vastaa perustuslaissa valtuutussäännökselle asetettavia vaatimuksia. Valtuutussäännökset tulee muotoilla tarkemmin, ja osa tällä hetkellä ministeriön asetuksilla säädetyistä velvoitteista tulee siirtää lain tasolle tai valtioneuvoston asetuksella säädettäväksi.

Viranomaisten tehtävät

Neuvoston LIS- ja valvonta-asetuksissa jäsenvaltioille säädettiin uusia velvoitteita, joita hoitavasta viranomaisesta tulee säätää. Saalistodistusten varmentamiseen ja hyväksymiseen sekä hyväksytyille taloudelliselle toimijalle annettavan todistuksen (APEO-todistuksen) antamiseen liittyy viranomais-tehtäviä, joiden hoitamisesta tulee säätää tarkemmin. Jäljitettävyyssäännösten ja kalastus- alusten moottorittehojen valvonnasta tulee

myös säätää. Kalastuksen seurantakeskuksen toiminnasta vastaavasta viranomaisesta tulee säätää. Seurantakeskuksen tulee olla toimintavalmis 24 tuntia vuorokaudessa viikon jokaisena päivänä. Neuvoston valvonta-asetus edellyttää myös, että jäsenvaltiossa on nimetty viranomainen, joka on tavoitettavissa vuorokauden ympäri, jos toisen jäsenvaltion viranomainen tarvitsee luvan toisen jäsenvaltion kalastusaluksen tarkastamiseen Suomen talousvyöhykkeellä.

Toimijoiden velvollisuudet

Komissio kiinnittää erityistä huomiota jäsenmaiden saalisseurantaa tukeviin järjestelmiin. Neuvoston ja komission valvonta-asetuksissa on tarkat säännökset yli kymmenmetristen kalastusalusten kalastuspäiväkirjamerkinnöistä ja purkamisilmoituksista, mutta alle kymmenmetristen osalta purkutietojen kerääminen ja yhteisen kalastuspolitiikan säännösten noudattaminen tulee järjestää kansallisesti joko suoraan laintasoisilla ilmoitusvelvollisuutta koskevilla säännöksillä tai säätämällä erillisestä otantaohjelmasta.

Rekisterit ja henkilötietojen suoja

Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan valvonta perustuu alan toimijoiden antamiin ilmoituksiin ja niiden kirjaamiseen erilaisiin rekistereihin. Rekisterit sisältävät henkilötietolain (523/1999) mukaisia henkilötietoja.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoite

Esityksen tavoite on Euroopan unionin jäsenyyssvelvoitteet ja perustuslain säännökset huomioon ottaen mahdollisimman kustannustehokkaasti panna kansallisesti toimeen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa ja seuraamuksia koskeva lainsäädäntö ja erityisesti neuvoston ja komission LIS- ja valvonta-asetukset. Toimeenpanolla parannetaan kaupallisen kalastuksen ja kala-kaupan valvontaa, mikä on omiaan varmistamaan kaupallisen kalastuksen kestävien

toimintamallien noudattamisen. Kestävät toimintamallit puolestaan vaikuttavat myönteisesti kalakantojen hyvinvointiin.

3.2 Keskeiset ehdotukset

3.2.1 Hallinnollinen seuraamusjärjestelmä

Seuraamusjärjestelmän uudistaminen ja muun kansallisen yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa koskevan lainsäädännön tarkentaminen toteutuu parhaiten kokoamalla näihin asiakokonaisuuksiin liittyvät säännökset yhteen lakiin. Edellä kohdassa 2 esitetystä ilmenee, että Euroopan unionin valvontalainsäädännön toimeenpano edellyttää huomattavia muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Unionin säädösten velvoite ulottaa seuraamusjärjestelmä koskemaan kaikilta osiltaan myös oikeushenkilöitä estää käytännössä rikosperustaisen rangaistusten käytön. Ehdotuksessa esitetäänkin säädettäväksi hallinnollisiin seuraamuksiin perustuva seuraamusjärjestelmä. Samalla kumottaisiin yhteisen kalastuspolitiikan rikosperustaiset rangaistus-säännökset sekä rikoslaista että Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetusta laista. Näin välttyttäisiin ne bis in idem -kieltoon liittyviltä ongelmilta näiden rikosten osalta.

Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain 7 §:n 4 kohdan tapaisen blankorangaistussäännöksen käyttö ei enää olisi mahdollista, vaan jokaisesta rangaistavaksi säädettävästä teosta tai laiminlyönnistä tulisi säätää yksilöidysti ja mahdollisimman tarkasti. Tarkkarajaisuuden vaatimuksen noudattamisesta seuraa, että säännösten vastaisten tekojen luettelosta tulee pitkä, mutta tässä yhteydessä on huomattava, että tekojen luettelointi ei sinänsä lisää lainvastaisten ja rangaistavien tekojen lukumäärää. Hallinnolliseen seuraamusjärjestelmään liittyy myös neuvoston ja komission valvonta-asetuksissa säädetty rikkomusrekisteri, jota seuraamusviranomaisen pitäisi.

3.2.2 Valvontaviranomaiset ja niiden valtuudet

Valvontaviranomaisiksi ehdotetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta, Raja-

vartiolaitosta, Liikenteen turvallisuusvirastoa ja Elintarviketurvallisuusviraston kautta sen valvonnassa olevia kuntien elintarvikevalvontaviranomaisia ja rajaeläinlääkäreitä. Merellistä kalastuksenvalvontaa harjoittaisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Rajavartiolaitos. Elintarviketurvallisuusvirasto valvoisi jäljitettävyyttä ja kuluttajille annettavia tietoja koskevien veloitteiden noudattamisen valvontaa ja Liikenteen turvallisuusvirasto oman toimintansa puitteissa moottoritehoja koskevien säännösten noudattamista. Seuraamukset määräisi Maaseutuvi-rasto.

Kun yhteisen kalastuspolitiikan vastaiset teot eivät enää olisi rikoksia, valvontaviranomaisten toimivaltuuksista tulee säätää nykyistä tarkemmin. Poliisin rooli hallinnollisessa seuraamusjärjestelmässä rajoittuisi virka-avun antoon.

Yhteisen kalastuspolitiikan valvonta on perinteisesti tapahtunut merellä ja usein vaikeissa olosuhteissa. Valvojille taataan unionin valvontalainsäädännössä laajat valtuudet tutkia toiminnan laillisuus vaikka epäilystä yhteisen kalastuspolitiikan vastaisesta toiminnasta ei olisikaan. Kansalliseen lakiin on otettava selkeät valvontaviranomaisten valtuuksia koskevat säännökset. Neuvoston valvonta-asetuksen 74 artiklan mukaan virkamiesten on suoritettava tehtävänsä yhteisön lainsäädännön mukaisesti. Heidän on tehtävä tarkastukset syrjintää harjoittamatta merellä, satamissa, kuljetuksen aikana, jalostuslaitoksissa ja kalastustuotteiden kaupan pitämisen aikana.

Virkamiehet voivat tutkia kaikki asiaan kuuluvat alueet, kannot ja sisätilat. He voivat tutkia jalostetut tai jalostamattomat saaliit, verkot tai muut pyydykset, laitteet, kaloja tai kalastustuotteita sisältävät kontit ja pakkaukset sekä kaikki asiakirjat, jotka he katsovat tarpeellisiksi yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattamisen todentamista varten. He voivat myös esittää kysymyksiä henkilöille, joilla katsotaan olevan tietoa tarkastuksen kohteena olevasta asiasta. Jos tarkastuksissa havaitaan tekoja, joiden epäillä oleva yhteisen kalastuspolitiikan säännösten vastaisia, tarkastajilla on oltava riittävät valtuudet lopettaa säännösten vastainen toiminta ja turvata rikkomuksen tutkinta.

3.2.3 Kalastuksenseurantakeskus

Esityksessä ehdotetaan, että neuvoston valvonta-asetuksen 9 artiklan mukaisen kalastuksenseurantakeskuksen toimintoja hoitaisi Rajavartiolaitos. Kalastuksenseurantakeskuksen toiminnan luonteesta johtuu, että sen on oltava toiminnassa 24 tuntia seitsemänä päivänä viikossa. Rajavartiolaitoksella on käytössään ympärivuorokautinen päivystyspalvelu muiden toimintojensa takia, joten kalastuksenseurantakeskuksen velvoitteet pystytään hoitamaan mahdollisimman kustannustehokkaasti jo olemassa olevien toimintojen yhteydessä. Tarvittavista tietojärjestelmistä vastaisi kuitenkin maa- ja metsätalousministeriö.

Neuvoston valvonta-asetuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on ylläpidettävä kalastuksenseurantakeskuksia, joiden tehtävänä on kalastustoiminnan ja pyyntiponnistuksen seuranta. Jäsenvaltion kalastuksenseurantakeskuksen on seurattava kyseisen jäsenvaltion lipun alla purjehtivia kalastusaluksia riippumatta siitä, millä vesillä alukset toimivat tai missä satamassa ne ovat, sekä kyseisen jäsenvaltion suvereniteettiin tai lainkäyttövaltaan kuuluvilla vesillä toimivia muiden jäsenvaltioiden lipun alla purjehtivia yhteisön kalastusaluksia ja kolmansien maiden kalastusaluksia, joihin sovelletaan alusten satelliittiseurantajärjestelmää. Lippujäsenvaltion on nimettävä kalastuksenseurantakeskuksesta vastuussa olevat toimivaltaiset viranomaiset ja toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sen kalastuksenseurantakeskuksessa on käytettävissä riittävä määrä henkilöstöä ja että siellä on käytössä tietokonelaitteistot ja -ohjelmistot automaattista tietojenkäsittelyä ja sähköistä tiedonsiirtoa varten. Jäsenvaltioilla on oltava varmuuskopioja palautusjärjestelmät järjestelmähäiriöiden varalta.

3.2.4 Lain alueellinen soveltaminen

Täytäntöön pantavat Euroopan unionin säädökset, Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimus (SopS 50/1996) ja sopimus hajallaan olevien kalakantojen ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämistä ja

hoitoa koskevan 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeussopimuksen täytäntöönpanosta (SopS 81/2003) edellyttävät, että kalastusaluksen lippuvaltiolla on oikeudet ja velvollisuus puuttua lippunsa alla purjehtivan aluksen toimintaan myös aluevesiensä ja talousvyöhykkeensä ulkopuolella. Lakiin esitetään tämän takia asiaa koskevaa pykälää 1 lukuun. Rantavaltion oikeuksista puuttua talousvyöhykkeellään toimivien muiden maiden kalastusaluksen toimintaan on myös säännöksiä edellä mainituissa sopimuksissa.

Euroopan unionin valvontalainsäädännön soveltamisala

Neuvoston LIS-asetuksen 1 artiklassa todetaan, että kyseessä olevalla asetuksella luotua yhteisön järjestelmää sovelletaan kaikkeen LIS-kalastukseen ja siihen liittyvään toimintaan, jota harjoitetaan jäsenvaltioiden niillä alueilla, joihin sovelletaan perustamissopimusta, tai yhteisön vesillä, kolmansien maiden lainkäyttövaltaan tai suvereniteettiin kuuluvilla vesillä sekä aavalla merellä. Täytäntöönpanotoimenpiteitä, seuraamuksia ja oheisseuraamuksia koskevaa lukua IX sovelletaan vakaviin rikkomuksiin, joihin yhteisön kalastusaluksia tai jäsenvaltioiden kansalaiset ovat syyllistyneet (paikasta riippumatta). Neuvoston valvonta-asetuksen 2 artiklassa todetaan, että asetusta sovelletaan kaikkiin jäsenvaltioiden alueella tai yhteisön vesillä toteutettuihin taikka yhteisön kalastusaluksen, tai lippuvaltion ensisijaista vastuuta rajoittamatta, jäsenvaltion kansalaisten toteuttamiin yhteisen kalastuspolitiikan alaan kuuluviin toimiin.

Tarkastuksessa havaittuihin rikkomuksiin kohdistuvat jatkotoimenpiteet kuuluvat neuvoston valvonta-asetuksen 83 artiklan 2 kohdan mukaan ensisijaisesti rannikkovaltiolle, jos kyse on unionin vesillä tapahtuvasta tarkastuksesta, ja unionin vesien ulkopuolella tapahtuvassa tarkastuksessa lippujäsenvaltiolle. Asetuksen 86 artiklan mukaan jäsenvaltio, jonka alueella tai vesillä rikkomus on havaittu, voi siirtää rikkomuksen käsittelyn lippujäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille tai jäsenvaltiolle, jonka kansalainen on rikkomuksen suorittanut. Edellytyksenä on, että

kyseinen jäsenvaltio suostuu siirtoon ja että siirtämisellä saavutetaan todennäköisemmin lopputulos, jossa vakavaan rikkomukseen syyllistynyttä estetään saamasta rikkomuksensa tuottamaa taloudellista hyötyä. Rikkomuksesta määrättävien seuraamusten tulee myös olla suhteessa rikkomuksen vakavuuteen ja ehkäistä tehokkaasti muita samanlaisia rikkomuksia. Samoilla edellytyksillä lippujäsenvaltio voi puolestaan siirtää rikkomukseen liittyvän käsittelyn sen jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille, jotka ovat tehneet tarkastuksen, jossa rikkomus on havaittu. Unionin tarkastajien havaitsemien rikkomusten jatkotoimenpiteet suoritetaan siinä jäsenvaltiossa, jonka suvereniteettiin tai lainkäyttövaltaan kuuluvilla vesillä tarkastus on suoritettu tai rikkomus muutoin havaittu, tai jonka lipun alla purjehtivilla aluksilla rikkomus on havaittu.

Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimus

Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen 56 artiklan nojalla rantavaltiota on täysivaltaiset oikeudet päättää talousvyöhykkeellään olevien luonnonvarojen tutkimisesta, hyödyntämisestä, säilyttämisestä ja hoitamisesta. Tämä koskee myös talousvyöhykealueella kulloinkin liikkuvia kalakantoja riippumatta siitä, poistuvatko ne aika ajoin muille merialueille. Yleissopimuksen 62 artiklan mukaan muiden valtioiden kansalaisten, jotka kalastavat talousvyöhykkeellä, tulee noudattaa kalavarojen säilyttämistoimia sekä muita rantavaltion laissa ja määräyksissä asetettuja ehtoja. Ehtojen tulee olla sopusoinnussa yleissopimuksen kanssa, ja ne voivat koskea muun muassa täytäntöönpanomenettelyjä. Artiklan 73(1) mukaan ”Rantavaltio voi talousvyöhykkeen elollisten luonnonvarojen tutkimista, hyödyntämistä, säilyttämistä ja hoitoa koskevia täysivaltaisia oikeuksiaan käyttäessään ryhtyä tarpeellisiin toimiin, joilla varmistetaan, että tämän yleissopimuksen mukaisesti hyväksytyt lakeja ja määräyksiä noudatetaan. Tällaisissa toimita voi olla kysymys esimerkiksi alukseen nousemisesta, tarkastusten ja pidätysten toimitamisesta sekä oikeudellisiin toimiin ryhtymisestä.” Artiklan 3 kohdan mukaan ”Ran-

gaistukset, joita rantavaltio määrää kalastuslakien ja -määräysten rikkomisesta, joka on tapahtunut talousvyöhykkeellä, eivät saa sisältää vankeutta, elleivät asianomaiset valtiot ole toisin sopineet, eivätkä muitakaan ruumiilliseen koskemattomuuteen kohdistuvia rangaistuksia.”

Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen (SopS 50/1996) 94 artiklassa määriteltyihin lippuvaltion velvollisuuksiin kuuluu, että jokaisen valtion tulee tehokkaasti käyttää lainkäyttö- ja valvontavaltaansa hallinnollisissa, teknisissä ja sosiaalisissa kysymyksissä sellaisiin aluksiin nähden, jotka käyttävät sen lippua. Jokaisen valtion tulee erityisesti harjoittaa sisäisen lainsäädäntönsä mukaista lainkäyttövaltaa jokaiseen sen lippua käyttävään alukseen, sen päällikköön, muuhun päällystöön ja miehistöön nähden alusta koskevista hallinnollisista, teknisistä ja sosiaalisista asioista. Kyseinen artikla koskee aavaa merta, mutta artiklassa 58(2) todetaan, että talousvyöhykkeeseen sovelletaan sopimuksen 88–115 artiklaa sekä muita asianomaisen kansainvälisen oikeuden sääntöjä sikäli kuin ne eivät ole ristiriidassa talousvyöhykettä koskevan sopimuksen osan kanssa.

Hajallaan olevien kalakantojen ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämistä ja hoitoa koskevan, 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeussopimuksen täytäntöönpanosta (SopS 81/2003) annetun sopimuksen 18 ja 19 artikloissa on säännöksiä lippuvaltion toimivallasta ja velvollisuuksista. Sopimuksen 18 artiklan 3 kohdassa lippuvaltio veloitetaan muun muassa varmistamaan, että sen lipun alla purjehtivat alukset eivät harjoita luvatonta kalastusta muiden valtioiden lainkäyttövaltaan kuuluvilla alueilla. Artiklan 19 mukaan valtioiden on varmistettava niiden lipun alla purjehtivien alusten hajallaan olevia kalakantoja ja laajasti vaeltavia kalakantoja koskevien osa-alueellisten ja alueellisten säilyttämis- ja hoitotoimenpiteiden noudattaminen. Tätä varten valtion on muun muassa pantava tällaiset toimenpiteet täytäntöön riippumatta siitä, missä rikkomukset tapahtuvat.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset julkistalouteen

Esityksellä toimeenpannaan Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan valvontalainsäädäntö mahdollisimman kustannustehokkaasti. Ehdottaessa tehtävien hoitoa tietyn viranomaisen hoidettavaksi on haettu synergiaa viranomaisen jo hoitamien tehtävien kanssa. Neuvoston ja komission LIS- ja valvonta-asetuksilla jäsenmaille valvonnan tehostamiseksi asetetut velvoitteet lisäävät kuitenkin valvontaviranomaisten ja Maaseutuviraston tehtäviä. Rajavartiolaitos on arvioinut, että kalastussenseurantakeskuksen tehtävien hoitaminen Rajavartiolaitoksen nykyisessä päivystysjärjestelmässä vastaa noin yhtä henkilötyövuotta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin tarvittaneen noin 2–4 henkilöä lähinnä tasaamaan kalastuksen valvonnan ruuhkahuippuja. Elintarviketurvallisuusviraston tehtäviin kuuluu elintarvikkeiden jäljitettävyyden valvonnan ohjaus ja valvonta elintarvikelain (23/2006) perusteella. Yhteisen kalastuspolitiikan mukaisen jäljitettävyyden valvonnan on ajateltu tapahtuvan samanaikaisesti kun valvotaan elintarvikkeiden jäljitettävyyssäännösten noudattamista yleisesti. Hallinnolliseen seuraamusjärjestelmään siirtyminen merkitsee yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevien rikosten tutkinnan ja päätöksentekomenettelyjen siirtymistä pois poliisin, syyttäjän ja tuomioistuimen tehtävistä.

Poistuvien tehtävien määrä ei ole suuri, koska tällaisia asioita on tullut vuodessa viireille arviolta keskimäärin kymmenen. Maaseutuviraston työmäärän arvioidaan kuitenkin kasvavan useammalla kuin kymmenellä seuraamustapauksella. Epäsuhta toiselta viranomaiselta poistuvien ja toiselle viranomaiselle siirtyvien tehtävien määrässä johtuu siitä, että rikosoikeudellinen menettely on raskas lukumäärältään suurten, mutta yhteiskunnalliselta moitittavuusasteeltaan pienehköjen, lähinnä erilaisiin ilmoittamismenettelyjen laiminlyöntiin liittyvien tekojen käsitteilyyn. Yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvonta perustuu keskeisiltä osiltaan

toimijoiden ilmoituksiin ja ilmoitusten tietosisällöstä muodostettavaan rekistereihin, joten jäsenvaltioiden odotetaan suhtautuvan ilmoitusten laiminlyönteihin, puutteellisiin tai myöhästyneisiin ilmoituksiin unionin valvontalainsäädännön mukaisesti ja määräävän niistä seuraamuksen. Toimijoiden saadessa hallinnollisia rikkomusmaksuja heidän oletetaan korjaavan käyttäytymistään nopeasti, jolloin Maaseutuviraston käsiteltäväksi tulevien asioiden lukumäärä vähenee. Käsiteltävien asioiden lukumäärän arvioidaan olevan alussa 100–200 vuodessa. Maaseutuviraston lisätyömäärä vastaa arviolta yhtä henkilötyövuotta. Määrättävistä seuraamus- ja rikkomusmaksuista valtiolle koituvia tuloja on vaikea arvioida, koska seuraamusten keskimääräinen taso tiedetään vasta seuraamusmenettelyn vakiintuessa. Tässä vaiheessa on vaikea arvioida, kuinka monta valitusta Maaseutuviraston päätöksistä tulee käsiteltäväksi hallintotuomioistuimiin ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen vuosittain.

Velvoitteet tietojärjestelmien ja rekistereiden perustamiseen ja kehittämiseen tulevat Euroopan unionin valvontalainsäädännöstä. Valvontalainsäädäntöä on portaittain sovellettu vuodesta 2010 alkaen, joten perustamis- ja kehitystyö on pääosin aloitettu. Uusia rekistereitä ovat ilmoitus- ja luparekisteri sekä rikkomus- ja pisterekisteri. Lisäksi valvontatapahtumien seuraaminen ja valvontatietojen kattava analysointi ja ristiintarkastus edellyttää nykyisten järjestelmien kehittämistä. Tietojärjestelmien ja rekistereiden perustamisen ja kehittämisen arvioidaan maksavan noin 1,2 miljoonaa euroa vuosina 2014–2017. Jatkokehityksen ja ylläpidon osuudeksi arvioidaan tulevaisuudessa vuositasolla kymmenen prosenttia kehittämiskustannuksista. Perustamis- ja kehittämiskustannuksiin odotetaan saatavan Euroopan unionilta jälkikäteistä tukea noin 50–90 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Tuen prosentuaalista määrää ei voi arvioida tarkasti, koska Euroopan unioni on käyttänyt aikaisempina vuosina vaihtelevia tukiprosentteja valvonnan tietojärjestelmien tukemisessa. Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta ja neuvoston asetusten (EY) N:o 2328/2003, (EY) N:o 861/2006, (EY) N:o 1198/2006 ja (EY) 791/2007 sekä Euroopan parlamentin ja

neuvoston asetuksen (EU) N:o 1255/2011 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 508/2014 mukaan kalastuksen valvontaan liittyvien IT-järjestelmien hankintaan ja kehittämiseen liittyviin tukikelpoisiin kustannuksiin voi saada 90 prosenttia jälkikäteistä tukea Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta. Asetusta sovelletaan 1.1.2014 alkaen.

Esityksen mukaiset muutokset toteutetaan valtiontalouden kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa.

Vaikutukset kalatalousalan yksityisille toimijoille

Neuvoston ja komission valvonta-asetuksilla toimijoille säädetyt selkeästi uudet velvoitteet koskivat jäljitettävyyttä ja moottoritehon mittaamista, muilta osin asetuksilla lähinnä tarkennettiin jo voimassa olleita velvoitteita. Neuvoston LIS-asetuksen saalistodistusjärjestelmä toi kalastuotteiden maahantuojille velvoitteen hakea maahantuontilupaa elintarvikeviranomaisten lisäksi myös kalatalousviranomaisilta. Lakiesityksestä itsestään seuraavat vaikutukset kalatalousalan toimijoille ovat vähäiset.

Alle kymmenmetristen kalastusalusten pyyntikohtaista ilmoitusvelvollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan myös muita kiintiöityjä kalalajeja kuin lohta. Silakka- ja kilohailisaaliin pyyntikohtaisen ilmoittamisvelvollisuuden rajaaminen yli 50 kilogramman saaliisiin vähentää kuitenkin velvoitteen rasittavuutta.

Esitykseen sisältyy velvoite punnita saalis 48 tunnin kuluessa saaliin siirrosta maihin. Määräajan noudattaminen saattaa vaatia joissakin tapauksissa erityisjärjestelyjä kalastustoiminnan harjoittajan ja kalan ensiostajan välillä.

Neuvoston ja komission valvonta-asetuksessa säädetty jäljitettävyyksivaatimuksen täyttäminen tulee lisäämään kaikkien kalatalousalan toimijoiden kustannuksia. Jäljitettävyyksivelvoitteesta on säädetty kuitenkin kattavasti neuvoston ja komission valvonta-asetuksissa, joten kansallisen säätämisen tarve rajoittuu velvoitteen valvonnasta ja vel-

voitteen laiminlyönnin seuraamuksista sääntämiseen.

Katsastuksen yhteydessä tehtävä konetehon varmentaminen sisältyisi normaalin katsastusmaksuun, mutta jos aluksella on tehtävä erillinen moottoritehon mittausta, siitä peritään erillinen hinta. Liikenteen turvallisuusviraston katsastussuorituksen hinta on tällä hetkellä 300 euroa tunnilta. Moottoritehon mittaaminen vie useamman tunnin. Luokituslaitoksilla ja hyväksytyillä toiminnanharjoittajilla voi olla tähän tehtävään edellä mainitusta poikkeava hinta. Neuvoston ja komission valvonta-asetukset velvoittavat jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset määräämään kalastusluksen lisenssinhaltijan mittauttamaan aluksensa moottoritehon, jos on perusteltua aihetta epäillä, että moottoriteho ei vastaa kalastuslisenssissä olevaa moottoritehomerkintää. Muut jäsenvaltiot ovat arvioineet yhden mittauksen hinnaksi 1 500–2 000 euroa.

Seuraamusjärjestelmän muutoksen oletetaan tehostavan yhteisen kalastuspolitiikan säännösten noudattamista toimijoiden keskuudessa. Nykyistä alhaisempi puuttumiskynnys väärinkäytöksille ja mahdollisuus määrätä rahallisesti tuntuvampia seuraamuksia tulee lisäämään niiden toimijoiden taloudellista rasitusta, jotka eivät noudata yhteisen kalastuspolitiikan säännöksiä.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Kalastuksen valvonnan osalta esityksellä pyritään selkiyttämään Rajavartiolaitoksen asemaa yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvojana merellä. Laissa Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanosta Rajavartiolaitosta ei mainita, mutta kalastuslaissa (286/1982) Rajavartiolaitos on mainittu kalastuksenvalvontaviranomaisena. Rajavartiolaitos on kuitenkin käytännössä valvonut myös yhteisen kalastuspolitiikan säännösten noudattamista, joten ainoastaan kalastuksenseurantakeskuksen tehtävät ovat sille uusia.

Euroopan unionin komissio pitää kalatuotteiden jäljitettävyyden järjestämistä yhtenä yhteisen kalastuspolitiikan prioriteettina. Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirasto ja kunnat huolehtivat jo muun lainsä-

dännön ja muiden elintarvikkeiden osalta jäljitettävyyden valvonnan järjestämisestä. Yhteisen kalastuspolitiikan jäljitettävyyttä ja kulluttajainformaatiota koskevien säännösten valvonta ei huomattavassa määrin lisää niiden tehtäviä. Liikenteen turvallisuusvirastolle esitetään kalastusalueen moottoritehon varmentamiseen ja yksityiselle toimijalle annettavan moottoritehon mittaamista koskevan valtuutuksen antamiseen liittyviä tehtäviä. Neuvoston valvonta-asetus edellyttää, että jäsenvaltion toimivaltainen viranomais- tai joko suorittaa moottoritehon mittaamisen itse tai valtuuttaa kelpuuttamansa yksityisen toimijan tekemään mittauksen. Liikenteen turvallisuusvirastolla katsotaan olevan viranomais- tai joko paras asiantuntemus Suomessa moottoritehon varmentamiseen ja yksityiselle toimijalle annetun moottoritehon mittaamistehtävään valvontaan. Tehtävä olisi sille uusi.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia on Suomessa tällä hetkellä 15 kappaletta. Käytännössä ainoastaan rannikon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ovat valvo- neet yhteisen kalastuspolitiikan noudattamis- ta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus- ten tehtäväksi säädettyjen tehtävien osalta toimivaltainen ELY-keskus on tarkoitus mää- rätä valtioneuvoston asetuksella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (906/2012). Maaseutuvirastolle esitetty seu- raamusviranomaisen tehtävä on uusi, mutta virastossa on tehtävän hoidon kannalta olen- naista osaamista. Hallintotuomioistuimille tehtävä on käsiteltävän asiaryhmän osalta uu- si.

Uusia tehtäviä maa- ja metsätalousministe- riön hallinnonalan ja Rajavartiolaitoksen muodostamalla hallinnolle aiheutuu erityises- ti valvonnan tietojärjestelmän sisältämien rekistereiden sekä rikkomuksia koskevien pisteytysjärjestelmien ja seuraamusrekisterin luomisesta ja ylläpidosta. Täytäntöönpanossa pyritään käyttämään sähköisiä tietojärjestel- miä hyväksi niin paljon kuin mahdollista.

4.3 Ympäristövaikutukset

Yhteisen kalastuspolitiikan valvonta- ja seuraamussäännösten uudistuksella pyrittiin turvamaan vesiluonnonvarojen kestävä hyö- dyntäminen. Kansallisilla toimeenpanosään-

nöksillä pyritään samaan päämäärään. Ehdot- tettu laki tehostaisi yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa ja loisi rikko- muksille selkeän seuraamusjärjestelmän. Neuvoston ja komission valvonta-asetuksiin sisältyy velvollisuus käytettävissä olevien tietojen kattavaan analysointiin ja ristiintar- kastukseen. Nämä velvoitteet tehostavat val- vontaa. Tehokkaampi valvonta ja sanktioiden uhka ovat omiaan varmistamaan entistä pa- remmin yleisesti hyväksytyjen toimintamal- lien noudattamisen kaupallisessa kalastuk- sessa, mikä tarkoittaa käytännössä, että kala- kantoja käytetään entistä kestävämmiin. Esi- tykseen sisältyvät asetuksen antamista kos- kevat valtuudet mahdollistavat tarvittaessa nopeasti vaikuttavien muutosten tekemisen kaupallisen kalastuksen säätelyyn kalakanto- jen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koske- va säännöstö on laaja ja monilta osiltaan hy- vin yksityiskohtainen. Jäsenvaltioiden suuri haaste on saada kansalaiset ja alan toimijat ymmärtämään ja hyväksymään sääntelyn välttämättömyys, jotta yhteisellä kalastuspo- litiikalla saavutetaan sille asetetut päämäärät. Yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteisiin mää- ritellään neuvoston ja parlamentin yhteisestä kalastuspolitiikassa annetussa asetuksessa muun muassa sen varmistaminen, että kalas- tus- ja vesiviljelytoimet ovat ekologisesti kestäviä pitkällä aikavälillä, kalastuslaivastot ovat taloudellisesti kannattavia ilman, että meren elollisia luonnonvaroja hyödynnetään liikaa ja että meriekosysteemiin kalastustoimien vuoksi kohdistuvat haittavaikutukset voidaan minimoida.

Ehdotetun lain tarkoitus on tehostaa yhteis- en kalastuspolitiikan noudattamisen valvon- ta saaliin koko arvoketjussa mahdollisim- man kustannustehokkaasti. Hallinnollisilla seuraamuksilla pyritään alentamaan kynnystä puuttua rikkomuksiin ja tarjoamaan nykyistä joustavammat mallit rangaistusluonteisten maksujen määräämiselle ja mittaamiselle. Seuraamusjärjestelmän muutoksen toivotaan lisäävän yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevi- en säännösten kunnioitusta toimijoiden kes- kuudessa, koska rikkomuksiin voidaan puut-

tua entistä nopeammin ja tehokkaammin. Seuraamusmenettelyn keskittäminen yhteen viranomaiseen takaa entistä paremmin rikkomusten asiantuntevan selvittelyn ja tutkinnan sekä sen, että rikkomus- ja seuraamusmaksujen määräämisessä noudatetaan yhdenmukaista ja johdonmukaista linjaa.

Kaupallisen kalastuksen ja elinkeinokalatalouden arvoketjun toimintaedellytyksiin ja työllistävyyteen ehdotuksella ei arvioida olevan olennaista vaikutusta.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 18.10.2011 työryhmän, jonka tehtäväksi määriteltiin laatia ehdotus hallituksen esitykseksi Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa ja seuraamuksia koskevan lainsäädännön kansalliseksi toimeenpanoksi. Työryhmän asettamista pidettiin tarpeellisenä, koska neuvoston ja komission LIS- ja valvonta-asetusten seuraamuksia koskevia säännöksiä pidettiin vaikeina sovittaa Suomen rikosoikeudelliseen rangaistusjärjestelmään. Rikoslaki kuuluu oikeusministeriön toimivaltaan. Suomessa ei ole yleistä hallinnollisia seuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä, eikä ministeriössä hallittu lähteä valmistelemaan laajaa hallinnollisiin seuraamuksiin perustuvaa seuraamusjärjestelmää ottamatta mukaan valmisteluun oikeusministeriön sekä yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaan liittyvien hallinnonalojen edustajia. Työryhmään kuuluivat ulkoasiainministeriön, oikeusministeriön, sisäasiainministeriön, valtiovarainministeriön, ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, Rajavartiolaitoksen ja Liikenteen turvallisuusviraston edustajat. Myöhemmin työryhmää täydennettiin vielä Elintarviketurvallisuusviraston, Maaseutuviraston ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen edustajilla. Työryhmän puheenjohtaja oli maa- ja metsätalousministeriöstä. Puheenjohtaja hoiti myös sihteerin tehtävät.

Työryhmä laati luonnoksen lain pykäliksi ja maa- ja metsätalousministeriössä jatkettiin lain valmistelua virkatyönä. Maa- ja metsäta-

lousministeriö kuuli pykäläluonnoksista syksyllä 2013 Kalatalouden Keskusliiton, Suomen Ammattikalastajaliitto ry:n ja Suomen Kalakauppiasliitto ry:n edustajia. Kuulemistilaisuuksiin oli kutsuttu myös Suomen kalankasvattajaliitto ry, Elintarviketeollisuusliitto ry, Pro Kala ry, Suomen Sisävesiammattikalastajat ry, Päivittäistavarakauppa ry, WWF Suomi ja Suomen luonnonsuojeluliitto.

Lakiesityksen perustana olevat Euroopan unionin säädökset ovat esityksen valmistelun aikana muuttuneet ja unionin päätöksenteoelimityksessä on parhaillaan vireillä lainsäädäntöhankkeita, joiden valmistuttua myös kansallista toimeenpanolakia tulee muuttaa.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Maa- ja metsätalousministeriö pyysi hallituksen esityksen luonnoksesta lausunnot seuraavilta tahoilta: oikeusministeriö, ulkoasiainministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sisäasiainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, korkein hallinto-oikeus, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Suomen ympäristökeskus SYKE, Elintarviketurvallisuusvirasto, Maaseutuvirasto, Rajavartiolaitos, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, aluehallintovirastot, Metsähallitus, Maakuntien liitot, Oikeusrekisterikeskus, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Elintarviketeollisuusliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., Kalatalouden Keskusliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen Ammattikalastajaliitto ry, Suomen Kalakauppiasliitto ry, Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry, Suomen Sisävesiammattikalastajat ry, Suomen kalastusopaskilta ry, Suomen rannikon kalastuksenvalvojat ry, Pro Kala ry, Natur och Miljö rf, WWF Suomi, Saamelaiskäräjät, Liikenteen turvallisuusvirasto TRAFI, Ahvenanmaan maakunnan hallitus, Päivittäistavarakauppa ry, Ulkomaankaupan Agenttiliitto ry, Suomen Huolintaliikkeiden liitto ry sekä maa- ja metsätalousministeriön ruokaosasto ja hallinto- ja suunnitteluosasto. Maa- ja metsätalousministeriöl-

le toimitettiin kaiken kaikkiaan 29 vastausta lausuntopyyntöön.

Oikeusministeriö kiinnitti huomiota esityksen säännöksiin viranomaistehtävän delegoimisesta yksityiselle ja esitti niihin tarkennuksia, jotka jatkovalmistelussa yhteistyössä Liikenteen turvallisuusviraston kanssa lisättiin esitykseen. Oikeusministeriön esityksestä myös täydennettiin rekisteritietojen käyttöä ja luovutusta koskevia pykäläiä ja kehitettiin luvun 6 asetuksenantovaltuuksia koskevia pykäläiä. Tietosuojavaltuutetun lausunnossa korostettiin myös henkilötietojen suojaa osana perustuslain suojaamaa yksityiselämän suojaa. Oikeusministeriö esitti, että lakiehdotukseen tulisi ottaa säännös, jonka mukaan ministeriön tekemistä tavallisiin hallintopäätöksiin rinnastettavista päätöksistä muutoksenhaku tulisi ohjata ensin hallinto-oikeuteen. Tältä osin esitystä ei muutettu, vaan odotetaan, mitä valmisteltavana olevasta hallituksen esityksestä Eduskunnalle eräiden hallintoasioiden muutoksenhakusäännösten tarkastamisesta seuraa. Oikeusministeriön muut vähäisemmät korjausesitykset otettiin huomioon.

Oikeusrekisterikeskus piti hyvänä sitä, että rikkomusmaksujen ja seuraamusmaksujen täytäntöönpano suoritetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä. Oikeusrekisterikeskuksen esityksestä lakiehdotusta täsmennettiin niin, että rikkomusmaksut ja seuraamusmaksut täytäntöönpannaan, kun ratkaisu, jolla kyseinen seuraamus on määrätty, on tullut lainvoimaiseksi. Täytäntöönpanon määräaika muutettiin laskettavaksi lainvoimaiseksi tulleen päätöksen antamispäivästä lukien. Lakiesitykseen perusteluosaan otettiin myös Oikeusrekisterikeskuksen esityksestä maininnat viivästyskoron perimättä jättämisestä ja siitä, että eräät Maaseutuvirastolle tehtävät ilmoitukset voidaan tehdä manuaalisesti.

Sisäministeriö ja Rajavartiolaitos kiinnittivät huomiota siihen, että lakiehdotuksesta tulee käydä ilmi, että Rajavartiolaitos hoitaa kalastuksenseurantakeskuksen tehtävät ja että toiminnasta vastaa maa- ja metsätalousministeriö. Asiaa koskeva tarkennus on tehty esityksen tekstiin. Rajavartiolaitos kannatti muutoin esityksen sisältöä. Sisäministeriö ja Rajavartiolaitos halusivat tarkennettavaksi

esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevaan osioon, että kalastuksenseurantakeskuksen tehtävien hoitaminen aiheuttaisi noin yhden henkilötyövuoden lisäpanoksen tarpeen.

Ympäristöministeriö piti lakiesitystä tarpeellisena, jotta yhteisen kalastuspolitiikan velvoitteiden noudattamista voidaan tehostaa ja näin varmistaa kalakantojen kestävämpi käyttö kaupallisessa kalastuksessa. Valtiovarainministeriö totesi, että esitykseen sisältyvät mm. valvontaan sekä tietojärjestelmien ja rekistereiden perustamiseen ja kehittämiseen liittyvät tehtävät ja tarvittavat resurssit tulee hoitaa valtiontalouden kehyspäästösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa.

Maaseutuvirasto ja Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) ilmaisivat huolensa siitä, kuinka niiden resurssit riittävät esitettyjen tehtävien hoitamiseen. Evira esitti harkittavaksi seuraamusjärjestelmän rajaamista koskemaan kalatuoteketjun alkupäätä eli kalastusalusten valvontaa ns. landausvaiheeseen asti, jolloin elintarviketurvallisuusvirastomaiset suorittaisivat kalastuspolitiikkalainsäädännöstä tulevien vaatimusten valvonnan täysin elintarvikelaissa säädettyjä pakkokeinoja ja seuraamuksia soveltaen. Eviran näkemyksen mukaan hallituksen esitysluonnoksen mukainen ratkaisu voisi pahimmillaan johtaa elintarviketurvallisuutta koskevien lainsäädännön vaatimusten laiminlyönteihin yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusuhkaisten vaatimusten priorisoinnissa elintarviketurvallisuuden edelle. Evira epäili, että hallituksen esitysluonnoksessa oleva sanktiomaksujen korkea taso olisi myös omiaan vaikuttamaan toimijoiden asenteisiin elintarviketurvallisuuden vahingoksi, sillä elintarviketurvallisuutta vaarantavista elintarviketurvallisuusrikkeistä tai terveysrikkeistä tuomitut sakkorangaistukset ovat tasoltaan huomattavasti kalastuspolitiikkalainsäädäntöön suunniteltuja tasoja alhaisempia.

Yhteinen kalastuspolitiikka kattaa merellisen kaupallisen kalastuksen ohella kalan kuljetuksen, varastoinnin, jalostuksen ja kaupan pitämisen. Euroopan unionin komissio seuraa tällä hetkellä erityisen tarkasti yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa koskevan asetuskonaisuuden täytäntöönpanoa jäsenmaissa. Kalastustuotteiden jäljitettävyyden valvonta

ja kalatuotteisiin liittyvien kuluttajainformaatiota koskevien säännösten noudattamisen valvonta ovat komission seurannan prioriteetteja. Seuranta tulee vielä tehostumaan vuoden 2015 aikana kun jäljitettävyyttä ja kuluttajainformaatiota koskevat yhteisen kalastuspolitiikan säännökset tulevat kokonaisuudessaan sovellettaviksi.

Pääasiallinen syy sille, että hallinnollisiin seuraamuksiin perustuvan yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmän käyttöönottoa esitetään, on että nykyisiä rikosperustaisia rangaistuksia ei voida ulottaa oikeushenkilöihin ja päiväsakkojärjestelmä ei mahdollista kaikissa tapauksissa riittävän ankarien sakkorangaistusten määräämistä. Komissio on painottanut jäsenvaltioihin kohdistuneissa tarkastuksissa kumpaakin edellä mainittua seikkaa. Maa- ja metsätalousministeriö ymmärtää Eviran huolen yhteisen kalastuspolitiikan ja elintarvikelain mukaisten seuraamusten eritasoisuudesta, mutta ei edellä esitettyyn viitaten pidä mahdollisena kalatuotteisiin niiden purkamisen jälkeen kohdistuvien toimintojen erottamista ehdotetusta seuraamusjärjestelmästä. Tässä yhteydessä tulee myös huomata, että elintarvikelain mukaisessa rangaistusjärjestelmässä ei voida langettaa sakkorangaistusta oikeushenkilöille.

Evira kiinnitti lausunnossaan huomiota myös siihen, että esitysluonnoksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa erinäisiä valvontaan liittyviä suunnitelmia (48 §). Evira toi esiin huolensa siitä, mikä näiden suunnitelmien suhde on kunnallisiin valvontasuunnitelmiin. Unionin asetukset edellyttävät pykälässä mainittujen suunnitelmien tekoa ja niiden toimittamista komissiolle. Suunnitelmat laaditaan yhteistyössä valvontaviranomaisten kanssa ja ne kattavat koko maan. Maantieteellisestä laajuudestaan johtuen ne eivät ole kovin tarkkoja. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa Suomessa yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta, joten sen tulee vahvistaa täytäntöönpanoon liittyvät unionin edellyttämät valvontaohjelmat ja -suunnitelmat.

Maaseutuvirasto esitti lausunnossaan harvittavaksi, että 70 §:n mukaiset päätökset voitaisiin antaa tiedoksi tavallisena kirjeenä. Hallintolain mukaan tiedoksianto on toimitettava todisteellisesti, jos se koskee velvoitta-

vaa päätöstä, jonka tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika. Koska rikkomuksista ja vakavista rikkomuksista määrättävät seuraamukset saattavat olla tuntuvia tai niillä on muutoin oleellinen merkitys toimijan elinkeinotoiminnalle, ei pidetä tarkoituksenmukaisena esittää poikkeusta hallintolain tiedoksiantoa koskevasta perussäännöstä.

Maaseutuvirasto, Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus esittivät, että esitykseen lisättäisiin säännös, joka mahdollistaisi sen, että valvontaviranomainen voisi jättää ilmoittamatta Maaseutuvirastolle vähäisiä laiminlyöntejä, jotka ovat ilmeisen tahattomia ja vähäisiä. Esimerkkeinä tällaisista laiminlyönneistä mainittiin pyyntiruudun tai pyydyksen silmäkoon täyttämättä jättäminen, ilmoituksen antamiselle säädetyn 48 tunnin noudattamatta jättäminen tai liian myöhään tullut ilmoitus siitä, että toimija ei ole kalastanut viitekuukautena.

Esitettyyn seuraamusjärjestelmään siirryttäessä valvontaviranomaisilla on edelleen hallintolain mukainen selvittämisvelvollisuus havaintojaan ja niille saapuneita ilmoituksia koskien. Valvontavirkamiehet ovat perinteisesti ottaneet puutteellisia ilmoituksia saatuaan ilmoittajaan yhteyttä ja pyytäneet ilmoittajaa täydentämään ilmoitusta. Hallinnolliseen seuraamusjärjestelmään siirryttäessä käytäntö tulee ilman asiaa koskevaa säännöstäkin yksittäistapauksissa jatkumaan, mutta jos toimijan ilmoitukset ovat jatkuvasti tai yhteydenotoista huolimatta puutteellisia, valvontaviranomaisen selvittämisvelvollisuus ei estä asianmukaisen ilmoituksen tekemistä seuraamusviranomaiselle asiasta. Liian myöhään tulleiden ilmoitusten osalta valvontaviranomainen tarkastaa, onko myöhästyminen johtunut esimerkiksi postista tai sähköisten ilmoitusten osalta viranomaisen oman tietojärjestelmän toimimattomuudesta ennen kuin Maaseutuvirastolle tehdään asiasta ilmoitus. Toimijoiden ilmoitusten antoa koskevasta määräajoista pääosa on säädetty Euroopan unionin antamissa asetuksissa eikä jäsenvaltioilla ole mahdollisuutta säätää niistä poikkeavasti.

Lakiesitykseen on sisällytetty Maaseutuvirastolle mahdollisuus jättää rikkomusmaksu määräämättä, jos teko tai laiminlyönti on kokonaisuutena arvioiden vähäinen eikä se ole toistuva, ja rikkomusmaksun antamista on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana ottaen huomioon tekohetken olosuhteet ja tekijän taloudellinen asema (54 §). Lisäksi 51 §:ssä esitetään Maaseutuviranomaiselle mahdollisuutta tiettyjen tekojen kohdalla arvioida vakavan rikkomuksen kriteerit täyttävä teko rikkomukseksi, jos teko on olosuhteet ja teon seuraukset huomioon ottaen vähäinen, eikä sillä ole tavoiteltu taloudellista hyötyä. Lakiesityksessä varsinaista harkintavaltaa on tietoisesti haluttu keskittää yhteen viranomaiseen, jotta toimijoiden yhdenmukainen kohtelu turvattaisiin mahdollisimman hyvin.

Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus esittivät lausunnossaan, että esityksen 49 §:n rikkomuksista kohdissa 5, 20, 22–24, ja 26–27 mainituille säädettäisiin lievempi maksuasteikko 50 §:n 1 momentin mukaisesti. Esitystä valmisteltaessa otettiin huomioon kyseessä olevien tekojen tai laiminlyöntien merkitys esimerkiksi kiintiöseurannassa ja valvonnassa. Kyseiset teot ja laiminlyönnit muun muassa heikentävät kiintiöseurannan oikeellisuutta ja mahdollisuutta saalis- ja myynti-ilmoitusten keskinäiseen vertailuun. Kysymys on perussäännösten vastaisesta toiminnasta. Yhteisen kalastuspolitiikan vastaisia tekoja arvioitaessa niiden painoarvo ei ole unionin tasolla pieni. Tämän takia esitystä ei tältä osin muutettu.

Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen esityksestä 21 §:ää täydennettiin siten, että myös alle 50 kilogramman kilohailisaaliit voidaan ilmoittaa kuukausittain.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Kalatalouden Keskusliitto kiinnittivät huomiota siihen, että vakuutustukea ei tulisi evätä, jos tuen hakijalle on määrätty ainoastaan rikkomusmaksu. Esitystä kohtuullistettiin niin, että tuki evättäisiin, jos tuen saajalle on määrätty seuraamusmaksu tai rikkomusmaksu 50 §:n 2 momentin mukaan. Voimassa olevat kalastus- ja vesiviljelyalan valtiontukien tarkastelemista koskevat suuntaviivat kuitenkin määräävät, että tukea

ei myönnetä tilanteessa, jossa ei noudateta yhteisön oikeutta ja erityisesti yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjä. Tuki evättäisiin myös jos tuen saajalle on määrätty useammin kuin kerran seuranta-aikana 50 §:n 1 momentin mukainen rikkomusmaksu. Suuntaviivoja ollaan parhaillaan uudistamassa, joten säännöistä voidaan tarkistaa, kun tiedetään, miten asiasta määrätään uusissa suuntaviivoissa.

Yhteistyössä Liikenteen turvallisuusviraston kanssa esityksen jatkovalmistelussa kehitettiin moottoritehon valvontaa ja mittaamista koskevia säännöksiä. Liikenteen turvallisuusviraston ehdotuksesta esitykseen otettiin pykälä moottoritehon valvonnasta ja mittauksesta johtuvien kulujen korvaamisesta. Esitykseen lisättiin myös Maaseutuviraston ilmoitusvelvollisuus Liikenteen turvallisuusvirastolle määräämistään päällikkönä toimimisen kielloista.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos toteisi, että lakiluonnoksessa tietosisällöt ja pääsy tietoihin on määritelty tutkimuslaitoksen hoitamien tilasto- ja tiedonkeruuvälineiden näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti. Alle kymmenmetristen alusten saalisilmoitusvelvollisuuden kirjaamista lain tasolle pidettiin selkeänä parannuksena aikaisempaan verrattuna.

Suomen ympäristökeskuksen lausunnossa todettiin, että myös virkistys- ja kotitarvekalastuksen säätely ja valvonta tulee järjestää niin, että se tukee lajien, merihabitaattien ja ekosysteemin suojelua.

Kalatalouden Keskusliitto ja Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) toivat lausunnossaan esille tyytymättömyytensä unionin valvontalainsäädäntöön ja pitivät sitä ylimitoitettuna Suomen kalatalouteen ja sen ongelmiin suhteutettuna. SAKL piti myös pisteytysjärjestelmän tuomaa kalastuslisenssin menetystä ja aluksen päällikön saamaa toimintakieltoa ylimitoitettuina. Kansallisilla säännöksillä ei voi muuttaa unionin asetuksia, joten näitä huomautuksia ei ole voitu ottaa huomioon säännösten jatkovalmistelussa. Kalatalouden Keskusliitto piti perusteltuna, että Rajavartiolaitos hoitaa kalastuksenseurantakeskuksen tehtäviä ja Eviran vastuulla on jäljitettävyyden valvonta. SAKL esitti huolestuneisuutensa siitä, että 24 §:n punnituslausesta ei voida kaikissa tapauksissa

noudattaa. Kalastuspäiväkirjan, jälleenlaivausilmoituksen ja purkuilmoituksen allekirjoittajien ilmoittamisen SAKL pelkää muodostavan uuden byrokraattisen lisätyön. SAKL:n esityksestä esityksen 40 §:stä poistettiin mahdollisuus muodostaa alusryhmä kiintiötä varten sen perusteella, meneekö saalis ihmisravinnoksi vai muihin tarkoituksiin. SAKL ilmoitti, että elinkeino on hyvin huolestunut 47 §:ään esitetystä mahdollisuudesta antaa päätöksiä, jotka rajoittavat tai estävät saaliin purkamista paikan tai kellonajan suhteen.

Esityksessä 47 §:ssä säädetään, että maa- ja metsätalousministeriö vahvistaisi päätöksellään satamat, joihin saadaan purkaa lajittelematonta pelaagista saalista ja joihin voidaan purkaa unionin monivuotisissa tai elvytys- ja hoitosuunnitelmissa tarkoitettua saalista. Samalla vahvistettaisiin ne satamat, joihin unionin ulkopuolista valtioista olevat alukset saavat purkaa kalastustuotteita. Unionin säädökset velvoittavat jäsenvaltiot vahvistamaan kyseeseen tulevat satamat, joten pykälän tarkoitus on lähinnä säätää siitä, kuka päätöksen Suomessa tekee. Koska unionin asiaa koskevien säännösten tarkoitus on ollut varmistaa, että jäsenvaltiot pystyisivät valvomaan säädöksissä tarkoitettuja purkuja, pykälään ehdotetaan myös mahdollisuutta tarvittaessa vahvistaa toimenpiteiden suoritusta koskevat kellonajat. Pykälän mukaisia päätöksiä tehtäessä alan toimijoita on tarkoitus kuulla.

SAKL:n mielestä rikkomusmaksun ja seuraamusmaksun vähimmäis- ja enimmäismäärät ovat ylimitoitettuja varsinkin enimmäismaksun osalta. Jatkovalmistelussa 50 §:n 2 momentissa ja 52 §:ssä tarkoitettuja vähimmäismaksuja alennettiin. Esitettyjen rikkomus- ja seuraamusmaksujen enimmäismäärät ovat korkeita, koska unionin lainsäädäntö edellyttää, että seuraamus on suhteessa tavoiteltuun hyötyyn ja rikkomukseen syylistynyt ei saa saada teostaan hyötyä. Esitykseen ei sisälly erillistä säännöstä saadun hyö-

dyn menettämisestä. Enimmäismäärissä täytyy olla niin paljon liikkumavaraa, että tekijälle ei missään tapauksessa jää rikkomuksella saatua hyötyä. Valmistelussa on otettu huomioon, että esimerkiksi troolarin saama silakkasaalis saattaa olla 100 000 euron arvoinen. Jos rikkomus- ja seuraamusmaksujen enimmäismääriä alennetaan, esitykseen tulee ottaa säännös hyödyn menettämisestä.

Päivittäistavarakauppa ry:n lausunnossa pidettiin hyvänä, että Evira johtaa jäljitettävyyden valvontaa. Lausunnossa painotettiin, että jäljitettävyyttä ja kuluttajatietoja koskevat säännökset ovat yksityiskohtaisia ja monimutkaisia ja niitä tulisi avata viranomaisohjeistuksella. Seuraamus tulisi määrätä vasta sen jälkeen, kun ohjeistus ja neuvonta ei muuta toimijan käyttäytymistä. Esitykseen sisältyvää mahdollisuutta jättää rikkomusmaksu määräämättä pidettiin hyvänä.

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry piti lausunnossaan tärkeänä, että kansallisin toimin toteutettava seuraamusjärjestelmä ja valvonta tehokkaasti ohjaa kaupallista kalastusta ja luo edellytyksiä heikossa tilassa olevien kaupallisesti hyödynnettyjen kalakantojen elpymiselle. Suomen Kalankasvattajaliitto ry totesi lausunnossaan, että lakiesitys näyttää tuovan byrokratiaa ja kustannuksia toimijoille. Suomen Kalakauppiasliitto ry kannatti esitystä yleisellä tasolla ja toivoi, että koko arvoketjun eri osa-alueet otetaan huomioon.

Pohjanmaan liitto esitti lausunnossaan huolensa toimijoille ja viranomaisille tulevasta lisäkustannuksista ja siitä, että viranomaisten resurssit eivät riitä lain tehokkaaseen valvontaan.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2015 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus ja soveltamisala.* Euroopan unionin asetukset ovat ensisijainen säädösmuoto kalastuksen valvontaa koskevassa sääntelyssä, koska unionilla on yksinomainen toimivalta meren elollisten luonnonvarojen säilyttämistä koskevien oikeudellisesti sitovien säädösten antamiseen. Vaikka asetukset ovatkin suoraan sovellettavia, joudutaan niitä täydentämään kansallisesti vähintään säännöksillä toimivaltaisista viranomaisista. Usein asetuksissa veloitetaan jäsenmaat myös päättämään joihinkin toimenpiteisiin liittyvistä menettelytavoista ja ilmoittamaan päätöksen sisällöstä komissiolle. Neuvoston ja parlamentin yhteisestä kalastuspolitiikasta annetussa asetuksessa on valtuutussäännöksiä, joiden perusteella jäsenvaltiot voivat ryhtyä tietyt edellytykset täyttäviin toimenpiteisiin niiden oman lipun alla purjehtiviin kalastusaluksiin tai 12 meripenikulman sisällä jäsenvaltion perusviivoista määritellyllä merialueella. Tällaisista valtuuksista säädetään erityisesti asetuksen 19 ja 20 artiklassa.

2 §. *Lain alueellinen ulottuvuus.* Yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa ja yhteisen kalastuspolitiikan vastaisia tekoja koskevia seuraamuksia koskevien säännösten toimeenpano edellyttää, että esitettyä lakia voidaan soveltaa myös Suomen aluerajojen ulkopuolella. Lakia sovellettaisiin paitsi Suomen alueella, johon tässä luetaan myös Suomen aluevedet, myös talousvyöhykkeellä. Suomen alueella tarkoitettaisiin samaa aluetta kuin aluevalvontalaissa (755/2000) eli valtakunnan maa- ja merirajojen sekä alumeren ulkorajan sisäpuolella olevia maa- ja vesialueita sekä niiden yläpuolella olevaa ilmatilaa. Talousvyöhykkeellä tarkoitetaan laissa Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004) tarkoitettua talousvyöhykettä.

Neuvoston LIS- ja valvonta-asetus ulottavat täytäntöönpanotoimenpiteitä, seuraamuksia ja oheisseuraamuksia koskevat säännökset myös rikkomuksiin, joihin yhteisön kalastusalueet tai jäsenvaltioiden kansalaiset ovat syyllistyneet muualla kuin edellä mainituilla alueilla. Neuvoston valvonta-asetuksen soveltamisalaa koskevan 2 artiklan mukaan asetusta sovelletaan kaikkiin jäsenvaltion alueella tai yhteisön vesillä toteutettuihin taikka yhteisön kalastusalueiden tai lippujäsenvaltion ensisijaista vastuuta rajoittamatta, jäsenvaltioiden kansalaisten toteuttamiin yhteisen kalastuspolitiikan alaan kuuluviin toimiin.

3 §. *Euroopan unionin lainsäädäntöön liittyviä määritelmiä.* Pykälään on koottu ne Euroopan unionin asetukset, joihin laissa viitataan.

2 luku Yhteisen kalastuspolitiikan noudattamista valvovat viranomaiset ja niiden tehtävät

4 §. *Maa- ja metsätalousministeriö.* Kalastuksen kansallisesta järjestämisestä vastaavana ylimpänä kansallisena viranomaisena, ministeriö vastaa komissiolle siitä, että yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevat Euroopan unionin säädökset pannaan asianmukaisesti täytäntöön Suomessa.

Koska yhteinen kalastuspolitiikka on meren elollisten luonnonvarojen säilyttämisen osalta Euroopan unionin yksinomaisessa toimivallassa, komission ohjaukselta yhteisen kalastuspolitiikan valvonnassa ulottuu myös moniin käytännön ratkaisuihin. Unionin yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa koskevissa säädöksissä on selvä pyrkimys järjestää yhteydenpito toisaalta jäsenvaltion ja komission ja jäsenvaltioiden välillä yhden yhteispisteen kautta. Maa- ja metsätalousministeriölle esitetään yhteispisteen tehtäviä ja siitä seuraavaa valvontatoimia koordinoivan viranomaisen tehtävää. Ministeriö on hoitanut näitä tehtäviä käytännössä Suomen Euroopan unionin jäsenyyden alusta asti.

Valvonta-asetuksen 5 artiklan 5 kohdassa säädetään, että kussakin jäsenvaltiossa on yhden viranomaisen koordinoitava kaikkien kansallisten valvontaviranomaisten valvontatoimia. Mainittu viranomainen on artiklan mukaan vastuussa myös kalastustoimia koskevien tietojen keräämisen, käsittelyn ja varmentamisen koordinoinnista sekä raportoinnista komissiolle, Euroopan kalastuksenvalvontavirastolle, muille jäsenvaltioille ja tarvittaessa kolmansille maille sekä yhteistyöstä ja tietojen toimittamisen turvaamisesta näiden kaikkien tahojen kanssa. Neuvoston valvonta-asetuksen 117 artiklassa on perussäännös hallinnollisesta yhteistyöstä ja komission valvonta-asetuksessa on tarkemmat säännökset yhteistyön toteuttamistavoista. Vastaavasta hallinnollisesta yhteistyöstä on säännökset komission LIS-asetuksessa.

Jotta ministeriö voi vastata siitä, että yhteisen kalastuspolitiikan noudattamista valvotaan asianmukaisesti ja raportoida komissiolle sekä toimia yhteyspisteinä muiden jäsenvaltioiden ja muiden maiden yhteydenotoissa, ministeriölle esitetään oikeutta saada viranomaisilta salassapitosäännösten estämättä myös tietoja, joita valvontaviranomaiset saavat valvonnan yhteydessä, mutta jotka saatavat joiltakin osin olla salaisia. Pykälään ehdotetaan myös selventävää säännöstä siitä, että ministeriö voi myös tehdä tämän lain noudattamisen valvonnan kannalta tarpeellisia viranomaisten toimintaan kohdistuvia tarkastuksia. Komissio tekee jäsenvaltioiden hallintoon, ja tarvittaessa myös yksittäisten toimijoiden toimintaan, kohdistuvia tarkastuksia neuvoston valvonta-asetuksen X osaston artiklojen mukaisesti.

5 §. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvonta käsittää useiden kalastukseen, kalan kuljetukseen, kalan jalostukseen ja kalakauppaan liittyvien toimintojen valvonnan. Valvontavastuu esitetään jaettavaksi valvontaviranomaisten kesken siten, että kunkin viranomaisen valvontatehtävät liittyvät mahdollisimman hyvin kyseisen viranomaisen muihin tehtäviin. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle esitetään laajinta valvontavastuuta ja lukumääräisesti eniten valvottavia toimintoja. Suurinta osaa pykälässä luetelluista tehtävistä ne hoitavat jo nykyään.

Toimivaltaisista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista säädetäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa asetuksessa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaisi yhdessä Rajavartiolaitoksen kanssa merellä tapahtuvasta yhteisen kalastuspolitiikan säännösten noudattamisen valvonnasta. Kalastustoiminnan valvonta tarkoittaa valvonta-aluksilla tehtävän valvonnan lisäksi VMS-laitteilla tapahtuvaa valvontaa sekä esimerkiksi kalastusalusten merellä antaminen ilmoitusten vastaanottoa ja kirjaamista. Kalastusta, saalista, kalan kuljetusta ja kala-kauppaa koskevien ilmoitusvelvollisuuksien noudattamisen valvonta ja ilmoitusten tallentaminen kuuluisi yksinomaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, samoin kuin niihin ilmoituksiin liittyvien rekistereiden pito.

Pykälän 2 momentissa nostetaan lain tasolle nykyään ainoastaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetussa asetuksessa (1144/2013) oleva säännös neuvoston LIS-asetuksessa tarkoitettujen saalistodistusten hyväksymisestä ja varmentamisesta. Asetuksen 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa velvollisuus on säädetty koko maan osalta Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Saalistodistusjärjestelmä on neuvoston ja komission LIS-asetuksissa säännelty järjestely, jolla pyritään estämään laitonta kalastusta. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hyväksyi vuonna 2013 kolmansien maiden vahvistamia saalistodistuksia 1 823 kappaletta ja vahvisti 23 kappaletta kotimaisia saalistodistuksia. Neljään maahantuontierään sisältyi kuusi saalistodistusta ja kolme prosessointitodistusta (annex IV), joita ei hyväksytty.

Kokonaan uusi tehtäväkokonaisuus ovat neuvoston ja komission LIS-asetuksessa tarkasti säädetyn hyväksytyin talouden toimijan (APEO) hyväksymiseen ja valvontaan liittyvät tehtävät. APEO-aseman saavan toimijan ei tarvitse toimittaa saalistodistuksia erikseen hyväksyttäväksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle vaan se voi säilyttää niitä itse niin, että ne ovat tarvittaessa viranomaisen saatavilla. APEO-aseman saaminen edellyttää, että toimijalla on Tullin valtuutetun taloudellisen toimijan (AEO) asema. Oletetta-

vasti Suomessa ei tule olemaan suurta halukkuutta hakea APEO-asetmaa, mutta hyväksymis- ja valvontamenettelyyn täytyy kuitenkin olla olemassa siltä varalta, että hakemuksia tulee viranomaiselle.

6 §. Rajavartiolaitos. Rajavartiolaitoksen tehtäviin perinteisesti kuuluneen merellisen kalastuksenvalvonnan lisäksi Rajavartiolaitoksen tehtäviin esitetään kalastuksenseurantakeskuksen toiminnan hoitamista. Kalastuksenseurantakeskuksen tulee olla toimintavalmis 24 tuntia vuorokaudessa seitsemänä päivänä viikossa, joten kustannustehokkaimmin tehtävän hoitaa viranomainen, jolla on jo edellytettyihin aikarajoihin sopiva merellinen valvonta hoidettavanaan. Rajavartiolaitos myöntäisi myös luvat niille toisen jäsenvaltion aluksille, jotka saapuvat Suomen talousvyöhykkeelle suorittamaan muihin kuin oman lippunsa alla purjehtiviin kalastusaluksiin kohdistuvaa kalastuksenvalvontaa. Lupa tulee myöntää neuvoston valvontasetuksen 81 artiklan mukaan 12 tunnin kuluessa hakemuksen tekemisestä tai asianmukaisessa määräajassa, jos on kyse tarkastuksen tekevän jäsenvaltion vesillä aloitettu keskeytymätön takaa-ajo. Kalastuksenseurantakeskuksen päätehtäviin kuuluu neuvoston valvontasetuksen 9 artiklan 7 kohdan mukaan kalastustoiminnan ja pyyntiponnistuksen seuranta. Kalastustoiminnan seuranta tapahtuu käytännössä seuraamalla alusten liikkeitä VMS- ja AIS-laitteiden avulla. Kalastuksenseurantakeskus vastaanottaa ja kirjaa kalastusalusten sijaintitietoilmoitukset, jos aluksen VMS-laite on mennyt epäkuuntoon kalastusmatkan aikana. Kalastusalukset ilmoittavat kalastuksenseurantakeskukselle myös mereen hävinneistä pyydyksistä.

7 §. Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot ja kunnat. Pykälä on luonteeltaan toteava, koska elintarvikelakiin (23/2006) sisältyy jo säännökset siitä, että Elintarviketurvallisuusviraston valvoman aluehallintovirastojen ja kunnallisten elintarvikevalvojen muodostaman valvontaorganisaation tehtäviin kuuluvat myös yhteisen kalastuspolitiikan kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyyttä ja kuluttajille annettavia tietoja koskevien säännösten noudattamisen valvonta.

8 §. Liikenteen turvallisuusvirasto. Neuvoston valvonta-asetuksen 39 artiklassa säädetään, että kalastaminen kalastusaluksella, jolla on kalastuslisenssissä vahvistetun tehon ylittävä moottori, on kielletty. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että varmennettu moottoriteho ei ylitä. Jäsenvaltion on huolehdittava konetehon varmentamisesta ja moottoritehotodistusten antamisesta sellaisille unionin kalastusaluksille, joiden käyttömoottorin teho ylittää 120 kilowattia (kW). Velvoite ei kuitenkaan koske aluksia, jotka käyttävät pelkästään seisovia tai hinattavia pyydyksiä eikä apualuksia tai vesiviljelyssä käytettäviä aluksia.

Jäsenvaltiot voivat antaa konetehon varmentamisen luokituslaitoksen tai muiden sellaisten toimijoiden tehtäväksi, joilla on tarvittava asiantuntemus konetehon tekniseen tutkimiseen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilla tai Rajavartiolaitoksella ei ole sellaista teknistä asiantuntemusta, että ne voisivat varmentaa moottoritehotodistuksia tai vaihtoehtoisesti arvioida, onko jollakin yksityisellä toimijalla valtuutuksen edellyttämä tarvittava tekninen asiantuntemus.

Tehtävää esitetään Liikenteen turvallisuusvirastolle. Tehtävää hoitaessaan Liikenteen turvallisuusvirasto olisi myös yhteisen kalastuspolitiikan noudattamista valvova viranomainen. Liikenteen turvallisuusvirasto valvonta tarkoittaisi ensisijassa moottoritehon varmentamista asiakirjojen perusteella aluksen katsastuksen yhteydessä. Liikenteen turvallisuusviraston velvollisuus katsastaa kalastusalukset perustuu alusturvallisuudesta annettuun lakiin (1686/2009). Liikenteen turvallisuusvirasto voisi käyttää apunaan aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisuudesta käytöstä annetun lain (1686/2009) 2 §:n 1 momentin 42 kohdassa tarkoitettuja hyväksytyjä luokituslaitoksia tai muita moottoritehojen mittaamiseen erikoistuneita toiminnanharjoittajia, jotka Liikenteen turvallisuusvirasto on hyväksynyt. Muun toiminnanharjoittajan hyväksymisen edellytyksenä on, että toiminnanharjoittaja täyttää laivavarustelain (1503/2011) 18 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset.

Hyväksytyt luokituslaitos tai muu toiminnanharjoittaja voisi myös mitata aluksen moottoritehon. Tällöin ei edellytettäisi, että

Liikenteen turvallisuusviraston tarkastaja olisi mittauksen aikana läsnä aluksella.

9 §. *Luokituslaitokseen tai hyväksytyyn toiminnanharjoittajaan kohdistuva valvonta.* Hoitaessaan moottoriteton varmentamiseen ja mittaamiseen liittyviä tehtäviä luokituslaitokset ja hyväksytyt toiminnanharjoittajat hoitavat julkista hallintotehtävää. Liikenteen turvallisuusvirasto valtuuttaisi luokituslaitokset ja muut toimijat kirjallisessa sopimuksessa hoitamaan moottoriteton varmentamiseen ja tarvittaessa moottoriteton mittaamiseen liittyviä tehtäviä.

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoisi luokituslaitoksen ja toiminnanharjoittajan toimintaa. Jos luokituslaitos tai toiminnanharjoittaja ei suorittaisi sopimuksessa sovittuja tehtäviä, vaikka sille on annettu huomautus tai varoitus, tai jos se muuten olennaisesti laiminlöisi velvollisuuksiaan, Liikenteen turvallisuusvirasto voisi keskeyttää tai peruuttaa valtuutuksen. Valtuutus voitaisiin myös peruuttaa, jos valtuutettu taho ei enää täyttäisi hyväksymisen edellytyksiä.

10 §. *Hyvän hallinnon vaatimukset ja virkavastuu.* Uskottaessa hallintotehtäviä muulle kuin viranomaiselle tulee turvata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen kyseisessä toiminnassa. Tämä edellyttää, että hallinnon yleislakeja noudatetaan. Perustuslain 124 §:ssä tarkoitetun julkisen hallintotehtävän hoitamisen on katsottu edellyttävän, että tehtävää hoitavat luonnolliset henkilöt toimivat tehtävässään virkavastuulla.

3 luku Valvontavaltuudet

11 §. *Valvontatehtävät.* Nopeaa puuttumista säännösten vastaiseen toimintaan ja teon moitittavuutta vastaavia seuraamuksia pidetään yleisesti onnistuneen valvonta- ja seuraamusjärjestelmän perusedellytyksinä. Teon tekemisen ja siitä määrättävän seuraamuksen välillä ei tulisi kulua liian pitkää aikaa. Pykälän 1 momentissa korostetaan, että epäilty rikkomukset ja vakavat rikkomukset tulee ilmoittaa ilman aiheetonta viivästystä Maaseutuvirastolle. Ilmoitusta koskevasta päätöksestä ei olisi muutoksenhakuoikeutta, koska muutoin asian käsittely lykkääntyisi huomattavasti Maaseutuvirastossa. Momen-

tissa on myös valtuus antaa ilmoituksen tarkemmasta sisällöstä säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Pykälän 2 momentissa olisi informatiivisesti viittaukset neuvoston ja komission valvonta-asetusten ja neuvoston LIS-asetuksen artikloihin, joissa on säännöksiä valvontatehtävistä ja valvontaa suorittavien valtuuksista.

12 §. *Tarkastusvaltuudet.* Olosuhteet merellä ja liikenteessä saattavat olla sellaiset, että alukseen tai kuljetusvälineeseen kohdistuva tarkastus edellyttää aluksen tai muun kuljetusvälineen siirtämistä tarkastuksen suorittamiseksi. Pykälässä valtuutettaisiin valvontaa suorittava virkamies antamaan siirtomääräysvälittömästi paikan päällä. Komission valvonta-asetuksen 103 ja 104 artikloissa on muun muassa säännöksiä siitä, että aluksella ei tule toteuttaa toimia, jotka voivat vaarantaa kalastusaluksen tai sen miehistön turvallisuuden. Artikloissa säädetään myös aikarajoista, joiden puitteissa tarkastus tulee suorittaa. Tarkastusta suoritettaessa ja varsinkin epäiltyä rikkomusta tutkittaessa on erittäin tärkeää pystyä yksilöimään tarkastuksen kohteessa tavatut henkilöt. Jatkotoimien mahdollistamiseksi on myös tarpeen saada heidän yhteystietonsa.

Toimeenpantavat unionin asetukset velvoittavat jäsenvaltiot huolehtimaan siitä, että valvontaviranomaisilla on tarvittavat valtuudet ryhtyä toimiin säännösten vastaisen toiminnan jatkamisen estämiseksi ja epäiltyä rikkomusta koskevan tutkimuksen turvaamiseksi. Pykälään esitetään valvontaa suorittavalle virkamiehelle valtuudet saada haltuunsa asiakirjoja, tietojenkäsittelylaitteita, pyydyksiä ja saaliita, jos se välttämätöntä tarkastuksen ja tutkimuksen turvaamiseksi, todisteiden säilyttämiseksi tai säännösten vastaisen toiminnan jatkamisen estämiseksi. Omaisuus on palautettava heti, kun sen hallussapito ei enää ole välttämätöntä kyseisten syiden takia.

Union säännökset säätävät, että saaliin arvo tulee ottaa huomioon seuraamusta määrättäessä. Erityisesti tämä korostuu vakavien rikkomusten kohdalla. Saaliin arvon määrää Maaseutuvirasto, mutta arvon määrittely on vaikeaa tai jopa mahdotonta, jos saaliista ei ole kirjattu tarkkoja tietoja jo valvontatilanteissa.

13 §. Kalastusluvan tilapäinen peruuttaminen. Neuvoston valvonta-asetuksen 91 artiklassa säädetään jäsenvaltioille velvollisuus toteuttaa välittömiä toimenpiteitä, joilla estetään vakavaa rikkomusta suorittamassa olevia, itse teosta tavattuja kalastusaluksen päälliköitä tai muita luonnollisia henkilöitä taikka oikeushenkilöitä jatkamasta kiellettyä toimintaa. Neuvoston LIS-asetuksen 43 artiklassa säädetään, että jos oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön epäillään syyllistyneen vakavaan rikkomukseen, jäsenvaltioiden on aloitettava rikkomuksen perusteellinen tutkinta ja toteutettava rikkomuksen vakavuuteen suhteutettuja välittömiä täytäntöönpanotoimenpiteitä. Artiklassa olevassa luettelossa niistä toimenpiteistä, joita jäsenvaltioiden tulisi erityisesti käyttää, on mainittu kalastusluvan tilapäinen peruuttaminen. Koska kalastusluvan tai kalastuslisenssin peruuttaminen on ankaruuden toimenpide, jolla tosiasiallisesti estetään elinkeinon harjoittaminen, tulee vakavan rikkomuksen jatkamiseen kohdistuvan epäilyksen olla perusteltu. Toimenpide on tilapäinen, ja sen esitetään olevan voimassa enintään 60 päivää. Lyhytaikainen päätös menettää merkityksensä, jos sitä ei voi panna täytäntöön ennen kuin se on lainvoimainen. Mahdollisuus kalastusluvan tai kalastuslisenssin peruuttamiseen ei olisi sidottu siihen, missä kalastusalus kalastaa.

Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain (1139/1994) 8 a §:ssä on aavalla merellä suoritettavaa valvontaa koskien säännös, jossa kalastuslupa voidaan väliaikaisesti peruuttaa ja alus määrätä palaamaan satamaan, jos aluksen päällikkö kieltäytyy valvonnasta aavalla merellä tai jos aavan meren kalastuksessa tehdystä kalastusrikoksesta on riittävästi näyttöä ja kalastuksen keskeyttämistä on teon törkeyden vuoksi pidettävä välttämättömänä. Kalastusluvan peruuttaminen on voimassa enintään siihen saakka, kun tuomioistuimien on antanut ratkaisunsa kalastusrikkomusta koskevaan asiaan. Tämä säännös esitetään kumottavaksi.

14 §. Pysäyttäminen. Tutkinnan turvaamiseksi esitetään, että valvontaa suorittava virkamies voisi määrätä kalastusaluksen siirtymään tilapäisesti satamaan, jos valvontaa suorittavalla virkamiehellä on syytä olettaa,

että alus tulee poistumaan valvottavana olevalta alueelta ja tutkinta ja seuraamuksen määräämismenettely tämän vuoksi oleellisesti vaikeutuu. Rikkomuksen tutkinnan kannalta kalastusaluksen päällikön läsnäolo on tärkeää, joten hänet tulee pystyä tavoittamaan. Valvontaviranomaisen tulisi tehdä viipymättä päätös asiasta. Päätös olisi voimassa enintään 14 päivää. Pykälässä esitettyjä valtuuksia tarvitaan käytännössä oletettavasti lähinnä ulkomaalaisten ja unionin ulkopuolisten valtioiden kalastusaluksien tekemiä vakavia rikkomuksia tutkittaessa.

15 §. Moottoritehon mittaaminen. Pykälässä säädetty velvoite perustuu neuvoston valvonta-asetuksen 41 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden tulee riskianalyysin pohjalta tarkistaa kalastusaluksen konetehtä yhdenmukaisuus käyttäen kaikkia viranomaisen käytettävissä olevia, kyseisen aluksen teknisiä ominaisuuksia koskevia tietoja. Jos tarkastuksen jälkeen ilmenee viitteitä siitä, että kalastusaluksen konetehtä ylittää kalastuslisenssissä mainitun, jäsenvaltioiden on tehtävä konetehtä koskeva fyysinen tarkastus.

Ehdotuksen mukaan moottoritehon mittauksesta vastaa Liikenteen turvallisuusvirasto. Liikenteen turvallisuusvirasto voi valtuuttaa 8 §:ssä tarkoitetun hyväksytyin luokituslaitoksen tai hyväksymänsä moottoritehtä mittaamiseen erikoistuneen toiminnanharjoittajan suorittamaan moottoritehtä mittaamisen. Valtuutetuilla olisi mittaamiseen tarvittava erityisosaaminen sekä tarvittavat varusteet ja laitteet.

Moottoritehtä mittaamismääräyksen antavalla valvontaviranomaisella olisi oikeus asettaa määräaika, jonka kuluessa moottoritehtä koskeva todistus tulee toimittaa. Määräyksen antanut valvontaviranomainen voisi pyytää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta peruuttamaan kalastusaluksen kalastuslisenssin toistaiseksi, jos sille ei toimiteta määräajassa hyväksyttävää todistusta kalastusaluksen moottoritehtästä. Peruuttaminen on perusteltua, sillä neuvoston valvonta-asetuksen 39 artiklassa kielletään kalastaminen kalastusaluksella, jossa on kalastuslisenssissä vahvistetun tehon ylittävä moottori.

16 §. Kalastuksen valvonta aavalla merellä. Lakiin Euroopan yhteisön yhteisen kalas-

tuspolitiikan täytäntöönpanosta (1139/1994) vuonna 2001 Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen määräysten täytäntöönpanosta tehdyn sopimuksen (SopS 81/2003) ratifioinnin takia tehdyt muutokset esitetään kumottavaksi esitetyn lain hyväksymisen yhteydessä. Lakiin tehtiin vuonna 2001 muutoksia, jotta hajallaan olevien kalakantojen ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämistä ja hoitoa koskevien 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen määräysten täytäntöönpanosta tehty sopimus voitiin ratifioida. Neuvoston ja komission valvonta-asetukseen ja tämän esityksen muihin pykäliin sisältyy suurin osa sopimuksen kannalta tarpeellisista säännöksistä. Sopimus kuitenkin edellyttää, että myös Euroopan unionin ulkopuolisilla valtioilla on oikeus tarkastaa kalastusalukset. Pykälään ehdotetaan valtuutusta muiden maiden kalastusvalvontaviranomaisille suorittaa valvontatoimenpiteitä sopimuksen määrittelemissä rajoissa. Käytännössä valtuutus koskee kolmansien maiden kalastusvalvontaviranomaisia, koska neuvoston valvonta-asetuksen 80 artiklan 3 kohdassa säädetään jäsenvaltioille lupa tarkastaa kansainvälisillä merialueilla toisen jäsenvaltion lipun alla purjehtivat yhteisön kalastusalukset. Itämerellä, jossa suomalaiset alukset kalastavat, ei ole aavaa merta (kansainvälisiä merialueita), joten pykälällä on ainakin tällä hetkellä teoreettinen merkitys. Suomella on pieni, osittain kansainvälisellä merialueella oleva kalastuskiintiö silliin Atlantin pohjoisosissa, mutta perinteisesti se vaihdettu johonkin Itämerellä kalastettavaan kalakantaan.

17 §. Suhteellisuusperiaate. Pykälässä todetaan, että suhteellisuusperiaatetta tulee noudattaa valvonnassa ja käytettäessä valvontavaltuuksia. Hallinnollinen suhteellisuusperiaate edellyttää, että viranomaisen toimet ovat oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Viranomaisen toimen on oltava asianmukainen, tarpeellinen ja oikeinmitoitettu sen tavoitteen kannalta, johon kysymyksessä olevalla toimella pyritään. Käytännössä tämä edellyttää, että viranomaisen mitoittaa toimintansa alimmalle sellaiselle tasolle, jolla saadaan aikaan tarvittava vaikutus.

18 §. Vapautukset eräistä velvoitteista. Neuvoston valvonta-asetuksen 9 artiklan 5 kohdassa jäsenvaltiot valtuutetaan vapautamaan lippunsa alla purjehtivat kokonaispituudeltaan alle 15 metriä pitkät yhteisön kalastusalukset vaatimuksesta, jonka mukaan ne on varustettava alusten satelliittiseuranta-järjestelmällä, jos ne harjoittavat toimintaansa yksinomaan jäsenvaltion aluevesillä tai jos ne eivät ole merellä koskaan pidempää kuin 24 tuntia laskettuna lähtöhetkestä satamaan paluuseen. Pykälässä säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle kalastuslissenssinhaltijan hakemuksesta oikeus myöntää vapautus olla varustamatta alus satelliittiseurantalaitteella. Haltijalla olisi ilmoitusvelvollisuus muuttuneista olosuhteista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen olisi välittömästi peruutettava lupa, jos vapautuksen edellytyksiä ei enää ole.

19 §. LIS-kalastuksesta peräsin olevien kalastustuotteiden hävittäminen. Neuvoston LIS-asetuksen 12 artiklan mukaan LIS-kalastuksesta peräsin olevien kalastustuotteiden tuonti yhteisöön on kielletty. LIS-kalastuksesta säädetään tarkemmin asetuksen 3 artiklassa. Artiklassa on 12 alakohtaa, joissa kuvataan tarkemmin, mikä on LIS-kalastusta. LIS-kalastuksen harjoittaminen on vakava rikkomus.

Neuvoston LIS-asetuksen 18 artiklassa velvoitetaan jäsenvaltion toimivaltaiset viranomaiset tarvittaessa epäämään muidenkin kuin LIS-kalastuksesta peräsin olevien kalastustuotteiden tuonti unioniin, jos tuotteisiin voidaan soveltaa artiklassa mainittuja edellytyksiä. Jäsenvaltioiden tulisi säätää siitä, miten ja millä edellytyksillä ne takavaroivat kyseiset kalastustuotteet ja tuhoavat, hävittävät tai myyvät ne. Myynnistä saatu tuotto voidaan asetuksen mukaan käyttää hyväntekeväisyystarkoituksiin.

Pykälässä säädettäisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle velvollisuus määrätä LIS-kalastuksesta peräsin oleva kalastustuote hävitettäväksi saalistodistuksen hyväksymistä tai varmentamista hakeneen kustannuksella. Velvoite koskisi ainoastaan niitä kalastustuotteita, joiden on lainvoimaisella päätöksellä todettu olevan peräsin LIS-kalastuksesta siten kuin siitä säädetään neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklassa. Muiden

kalastustuotteiden tuonti evätään neuvoston LIS-asetuksen 18 artiklan nojalla tarvittaessa ja tuotteet passitetaan tullin käytössä olevin erityismenettelyin unionin ulkopuolelle. Tuojaa voisi myös halutessaan hävittää tuotteet. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksestä valittamiseen sovelletaan, mitä hallintolainkäyttölaissa säädetään.

4 luku Toimijoiden velvollisuuksia

20 §. *Ilmoituksia vastaanottava viranomaisen ja määräajan laskeminen.* Neuvoston valvonta-asetus edellyttää kalastukseen sekä saaliin ja kalastustuotteiden purkamiseen ja kaupan pitämiseen osallistuvien toimijoiden ilmoittavan kalastetut, puretut, jälleenlaivatut, myyntiin tarjotut ja ostetut saalismäärät. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin neuvoston valvonta-asetuksen eri artikloissa edellytettävien ilmoitusten ja asiakirjojen, kuten aluksella ylläpidetyn kalastuspäiväkirjan ja jälleenlaivausilmoituksen, satamaan saavuttaessa tehtävän ennakoilmoituksen, saaliin purkamisilmoituksen, saaliserän ensimyyntiä koskevan ilmoituksen ja haltuunottoilmoituksen sekä kuljetusasiakirjan toimittamisesta Suomessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Ulkomaille purettaessa ennako- ja purkuilmoitukset tehdään siihen maahan, johon puretaan. Paperinen purkamisilmoitus lähetetään sekä purkamisvaltion viranomaisille että Suomeen. Sähköinen ilmoitus kulkee purkamisvaltioon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kautta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin määräajan noudattamisen laskemistavasta. Huomattava osa ilmoituksista annetaan sähköisesti, mutta paperisia ilmoituksia koskien on tarpeellista säätää, milloin ilmoitus katsotaan saapuneeksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Säännös vastaa komission antamaa tulkintaa määräajan laskemisesta.

21 §. *Alle kymmenmetrisen kalastusaluksen kalastuskiintiöjärjestelmään kuuluvia kalalajeja koskevat saalisilmoitukset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin neuvoston valvonta-asetuksen 16 ja 25 artiklassa edellytystä alle kymmenmetristen kalastusalusten saaliiden raportointijärjestelmästä. Kiintiöityjä lajeja (turska, lohi, silakka, kilohaili ja punakampela) koskeva saalisilmoitus tulisi toi-

mittaa purkamiskohtaisesti 48 tunnin kuluessa purkamisen päättymisestä. Kiintiön seurannan ja Suomen käytettävissä olevan kiintiön ylittymisen estämiseksi on tärkeää saada mahdollisimman nopeasti tieto kiintiöjärjestelmään kuuluvista saaliista. Samassa momentissa määritettäisiin ilmoituksen tietosisältö.

Pykälän 2 momentissa sallittaisiin raportointi silakka- ja kilohailisaaliista kuukausikohtaisesti, jos yhdellä kalastusmatkalla saatu silakka- tai kilohailisaalis on alle 50 kilogrammaa. Mikäli silakan tai kilohailin saalismäärä olisi 50 kilogrammaa tai enemmän, ilmoitus olisi tehtävä purkamiskohtaisesti 48 tunnin kuluessa purkamisen päättymisestä.

Pykälässä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriölle asetuksenantovaltuus säätää tarkemmin 2 momentin 1–11 kohdissa tarkoitetuista tiedoista. Asetuksella varmistettaisiin saalisilmoitusten riittävä yksityiskohtaisuus, jotta niistä saatavaa tietoa voidaan hyödyntää tarkoituksenmukaisella tavalla myös kalakantojen arvioinnissa ja tilastoinnissa ja vältettäisiin tiedonkeruun päällekkäisyyksiä.

22 §. *Alle kymmenmetrisen kalastusaluksen muita kuin kiintiöjärjestelmään kuuluvia kalalajeja koskevat saalisilmoitukset.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin neuvoston valvonta-asetuksen 16 ja 25 artiklassa edellytystä, sellaisten alle kymmenmetristen kalastusalusten saaliiden raportointijärjestelmästä, jotka kalastavat kiintiöjärjestelmään kuuluttomia kalalajeja. Muita kuin kiintiöityjä kalalajeja koskeva saalisilmoitus tulisi toimittaa vähintään kalenterikuukausittain elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Ilmoitus tulisi toimittaa ilmoitettavaa kuukautta seuraavan kalenterikuukauden 20 päivään mennessä. Järjestelmä vastaa pääosin nykykäytäntöä.

Neuvoston ja komission asetusten säätämä saaliin ilmoitusvelvollisuus koskee myös kiintiöimättömien kalalajien saaliita. Kalastuspäiväkirjanpitovelvoitteen piiriin kuuluvilta kalastusaluksilta tieto saadaan 24 tai 48 tunnin kuluessa saaliin purkamisesta samalla ilmoituksella, jolla ilmoitetaan kiintiöityjen kalalajien saaliit. Alle kymmenmetrisille kalastusaluksille ei ole tarpeen säätää yhtä an-

karaa velvoitetta, koska se ei ole välttämättömyttä kiintiöseurannan takia. Ilmoitus tulisi antaa määräaikaan mennessä myös niiltä kuukausilta, joiden aikana kalastusaluksella ei ole kalastettu. Näin valvontaviranomaiset pystyvät arvioimaan aktiivisten kalastusaluksen määrän ja tarpeettomilta ilmoitusten antoa koskevilta tiedusteluilta vältytään. Myös kiintiöimättömiä kalalajeja koskevat saaliit raportoidaan komissiolle.

Pykälän 2 momentissa määritettäisiin ilmoituksen tietosisältö. Pykälän 3 momentissa annettaisiin maa- ja metsätalousministeriölle asetuksenantovaltuus säätää tarkemmin 2 momentin kohtien 1–11 sisällöstä. Asetuksella varmistettaisiin saalisilmoitusten riittävä yksityiskohtaisuus, jotta niistä saatavaa tietoa voidaan hyödyntää tarkoituksenmukaisella tavalla kalakantojen arvioinnissa, tilastoinnissa ja vältettäisiin tiedonkeruun päällekkäisyyksiä.

23 §. Ilmoitukset jäältä pyydetystä saaliista. Pykälässä säädettäisiin saaliiden ilmoittamisesta silloin, kun kalastetaan jään päältä ilman kalastusalusta. Ilmoituksen tietosisältö vastaisi vähäisin poikkeuksin 22 §:n mukaisista ilmoitusta. Ilmoitus tulisi toimittaa viimeistään kalastustapahtumaa seuraavan kalenterikuukauden 20 päivään mennessä.

24 §. Saaliin punnitseminen. Neuvoston valvonta-asetuksen 60 artiklan 2 kohdan mukaan punnitus on suoritettava purkamisen yhteydessä ennen kalastustuotteiden varastossa säilyttämistä, kuljettamista tai myyntiä, sanottuun kuitenkin rajoittamatta erityissännösten soveltamista. Asetuksen 61 artiklan 1 kohdassa mahdollistetaan kalastustuotteiden punnitsemisen niiden purkamispaikasta kuljettamisen jälkeen edellyttäen, että ne kuljetetaan asianomaisen jäsenvaltion alueella sijaitsevaan määräraikkaan ja että komissio on hyväksynyt jäsenvaltion riskiperusteisiin menetelmiin perustuvan valvontasuunnitelman. Komissio on hyväksynyt Suomen valvontasuunnitelman (komission täytäntöönpanopäätös 2012/474/EU). Pykälässä säädettäisiin, että saaliit tulee punnita 48 tunnin kuluessa saaliin maihin siirron päättymisestä, jos saaliita ei punnita pääsäännön mukaisesti niitä aluksesta purettaessa. Pykälän tarkoituksena on turvata oikea-aikaisten ja luotettavien saalis-, purku- ja myynti-ilmoitusten

saaminen. Saaliserän ensiostaja vastaa neuvoston valvonta-asetuksen 60 artiklan 4 kohdan mukaisesti punnitustoimen paikkansapitävyydestä, jollei punnitus tapahdu kalastusaluksella, jolloin siitä vastaa aluksen päällikkö. Saaliiden punnitsemisesta 48 tunnin kuluessa maihin siirrosta vastaisi kalastustoiminnan harjoittaja eli kalastuslisenssinhaltija tai saalin ensiostaja, jos saalis on myyty ennen 48 tunnin määräajan päättymistä.

25 §. Ostajatietojen ilmoittaminen. Pykälässä säädettäisiin purkamisilmoituksen tekijälle velvollisuus ilmoittaa, kenelle saalis on myyty tai myydään. Tieto ensiostajasta on tarpeen, jotta saalista koskeva tieto voidaan ristiintarkastaa ensiostajien ilmoittamien tietojen kanssa. Neuvoston ja komission valvonta-asetuksissa sekä neuvoston ja parlamentin yhteisestä kalastuspolitiikasta annetussa asetuksessa jäsenvaltiot velvoitetaan riskin arviointiin pohjautuvan strategian perusteella ristiintarkastamaan käytettävissä olevat tiedot.

26 §. Ilmoittaminen satelliittiseurantalaitteen päälle kytkemisestä. Komission valvonta-asetuksen 18 artiklassa säädetään, että kalastusalus saa satamassa kytkeä satelliittipaikkalaitteen pois päältä, jos siitä on etukäteen annettu ilmoitus lippuvallion ja rannikkovallion kalastuksenseurantakeskukselle. Pykälässä säädettäisiin suomalaisen kalastusaluksen päällikön velvollisuudesta ilmoittaa lippuvallion kalastuksenseurantakeskukselle myös silloin, kun laite kytketään päälle. Kalastusalus ei saisi lähteä satamasta ennen kuin se on saanut kalastuksenseurantakeskukselta vahvistuksen, että päälle kytketty satelliittiseurantalaitte toimii. Pykälällä pyritään estämään tilanne, jossa kalastusalus on voinut liikkua merellä ilman toimivaa satelliittiseurantalaitetta, koska laite ei ole käynnistynyt sitä päälle kytkettäessä.

27 §. Ilmoitus kalastuspäiväkirjan, jälleenlaivaus- ja purkuilmoituksen ja saalisilmoituksen allekirjoittajista. Pykälässä säädettäisiin kalastuslisenssinhaltijan velvollisuudesta ilmoittaa kalastuspäiväkirjan, jälleenlaivaus-, purkamis- tai saalisilmoituksen allekirjoittajat ja heidän asemansa aluksessa tai lisenssinhaltijan liiketoiminnassa. Kalastusaluksen päällikkö vastaa neuvoston valvonta-asetuksen ilmoitusvelvollisuutta koskevien

artiklojen mukaan aina ilmoitusten täyttämistä, niiden oikeellisuudesta ja ajoissa viranomaiselle toimittamisesta, mutta joissain tapauksissa hän voi käyttää valtuutettua edustajaa. Tällöinkin kalastusalueen päällikkö vastaa tietojen oikeellisuudesta ja ajoissa toimittamisesta. Kalastusvalvonnan ja hallinnollisten seuraamusten määräämisen takia on olennaista tietää, kuka on ollut kalastusalueen päällikkö ja kuka on allekirjoittanut viranomaiselle tehdyt ilmoitukset. Aluksella saattaa valvontatilanteessa olla useita päälliköksi kelpaavia henkilöitä ja mahdollisten hallinnollisten seuraamusten määräämiseksi tulee olla selvillä, kuka aluksessa on toiminut päällikkönä ja mistä hänet tavoittaa.

28 §. Ensioistajaksi ilmoittautuminen. Neuvoston valvonta-asetuksen 59 artiklassa veloitetaan jäsenvaltiot huolehtimaan, että kaikki kalastustuotteet saatetaan markkinoille huutokauppakeskusten tai rekisteröityneiden ostajien tai tuottajajärjestöjen kautta. Ostajan, joka ostaa kalastustuotteita ensimyyntissä, on oltava sen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten rekisteröimä, jossa ensimyynti tapahtuu. Pykälässä säädettäisiin kalastustuotteen ensioistajalle velvoite ilmoittautua rekisteriin ja osoitettaisiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimivaltaiseksi viranomaiseksi ottamaan ilmoitukset vastaan ja pitämään niistä rekisteriä.

Ilmoituksen sisällöstä neuvoston valvonta-asetuksen 59 artiklassa mainitaan ainoastaan, että rekisteröintiä varten kansallisissa tietokannoissa on yksilöitävä kunkin ostajan alvutunniste, verotunniste tai muu yksilöllinen tunniste. Ilmoitusvelvollisuutta tarkennetaan ehdotetussa säännöksessä maininnalla henkilö- ja ly-tunnuksen ilmoittamisesta. Koska on tarkoituksenmukaista, että rekisteriin kerätään kaikista ensioistajista samat tiedot, pykälään sisältyisi valtuutus antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella tarkemmat tiedot ilmoituksessa edellytetyistä tiedoista.

Pykälässä olisi myös informatiivinen viittaus neuvoston valvonta-asetuksen 59 artiklan 3 kohtaan, jossa säädetään, että rekisteröitymisvelvollisuus ei koske ostajaa, joka hankkii enintään 30 kilogrammaa kalastustuotteita, joita ei sen jälkeen saateta markki-

noille vaan käytetään pelkästään yksityiseen kulutukseen.

5 luku Valvonnan tietojärjestelmä

29 §. Tietojärjestelmä. Pykälällä täsmennetään, mitä rekistereitä valvonnan tietojärjestelmään kuuluu. Rekistereissä olevia tietoja käytetään apuna yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvonnassa ja osa niistä raportoidaan komissiolle ja Euroopan kalastusvalvontavirastolle. Kalastusalue rekisteriä koskevia säännöksiä lukuun ottamatta säännökset rekistereistä ovat tässä lakiehdotuksessa.

30 §. Saalisrekisteri. Saalisrekisteri on keskeinen osa unionin yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa ja kiintiöiden seurannassa käytettävä pääasiallinen työväline. Euroopan unionin lainsäädäntö velvoittaa ilmoittamaan saaliit ja keräämään saalistiedot kalastusaluekohtaisesti ja toimijakohtainen seuranta on ainoastaan poikkeuksellista. Jäsenmailta kerättyjen saalistietojen perusteella laaditaan muun muassa jokavuotinen tieteellinen neuvo kalastusmahdollisuuksien jakamiseksi jäsenmaille.

31 §. Ensioistajarekisteri. Jäsenmaiden on pidettävä neuvoston valvonta-asetuksen 59 artiklan velvoitteen perusteella tietokantaa kaikista kalastustuotteiden ensioistajista. Ensioistajille on säädetty ilmoittautumisvelvollisuus 28 §:ssä.

32 §. Myynti-ilmoitusrekisteri. Pykälässä säädettäisiin, että rekisteriin tallennetaan ne tiedot, jotka ilmoituksissa on oltava neuvoston valvonta-asetuksen 64 artiklan mukaan. Neuvoston ja komission valvonta-asetuksissa on tarkasti säädelty, mitä tietoja ja miten rekisteröityneiden ostajien on ilmoitettava toimivaltaisille viranomaisille myynti-ilmoituksissa. Asiaan liittyviä artikloja on neuvoston valvonta-asetuksen 62–65 artiklassa ja komission valvonta-asetuksen 90 ja 91 artiklassa. Suomenkielisen neuvoston valvonta-asetuksen 64 artiklan 1 kohdan f alakohdassa on käännösvirhe. Kysymys ei ole kunkin lajin arvioiduista määristä kilogrammoina vaan todellisista määristä kilogrammoina.

33 §. Aluksen satelliittiseurantajärjestelmä. Neuvoston valvonta-asetuksen 9 artiklan

1 kohdassa jäsenvaltiot velvoitetaan pitämään käytössään alusten satelliittiseurantajärjestelmä, jonka avulla ne voivat tehokkaasti seurata vesillä harjoitettavaa kalastustoimintaa ja lippunsa alla purjehtivien kalastusalusten kalastustoimintaa alusten sijainnista riippumatta. Saman artiklan 2 kohdan mukaan kokonaispituudeltaan vähintään 12 metriä pitkällä kalastusaluksella on oltava asennettuna täysin toimiva laite, joka mahdollistaa kyseisen aluksen paikantamisen ja tunnistamisen automaattisesti alusten satelliittiseurantajärjestelmää käyttäen lähettämällä säännöllisesti paikkatietoja. Suomessa tällaisia aluksia on 66 kappaletta (tilanne 14.2.2014).

Tämän lain 18 §:ssä säädetään mahdollisuudesta saada poikkeus velvollisuudesta käyttää satelliittiseurantalaitteita. Monivuotisia suunnitelmia koskevissa Euroopan unionin asetuksissa säädetään velvollisuus asentaa laite myös 12 metriä lyhyempiin aluksiin. Monivuotisten suunnitelmien noudattamista valvotaan säännöllisesti yhteisvalvontakampanjoiden avulla. Kampanjoihin osallistuu unionin tarkastajia useista jäsenmaista ja kampanjoiden aikana niihin osallistuvat maat seuraavat satelliittiseurantajärjestelmän avulla kaikkien järjestelmän piirissä olevien kalastusalusten liikkeitä valvottavalla alueella.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, mihin satelliittiseurantajärjestelmällä saatuja tietoja käytetään.

34 §. Kalastuksen valvontaan liittyvä ilmoitus- ja luparekisteri. Pykälässä säädetäisiin ilmoitus- ja luparekisteristä, johon tallennetaan neuvoston ja komission valvontasetuksissa ja tässä laissa pakollisiksi säädettyjä toimijoiden ilmoituksia tai hakemuksia sekä valvontaviranomaisen antamia lupia koskevia tietoja. Rekisteriin tallennettaisiin muun muassa kalastuksenseurantakeskuksen tallentamat toimijoiden ilmoitukset, jotka liittyvät alusten satelliittiseurantajärjestelmään, kadonneisiin pyydyksiin, jälleenlaivauksiin ja kalastusrajoitusalueiden kauttakulkuun.

Aluksen satelliittiseurantalaitteen rikkouttua kalastusmatkan aikana aluksen päällikön on jäljellä olevan kalastusmatkan ajan annettava muulla tavoin säännöllisin väliajoin aluksen koordinaatit kalastusvalvontakeskukselle, joka kirjaa ne manuaali-

sesti järjestelmään. Kalastusaluksella syyllistytään vakavaan rikkomukseen, jos siltä ei saada koordinaatteja koskevia ilmoituksia.

35 §. Valvontatapahtumarekisteri. Valvontatapahtumarekisteriin kerättäisiin kaikki yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvonnassa kertyvät raportit tai muutoin valvonnassa esille tulleet merkitykselliset havainnot sekä tiedot raporttien ja havaintojen johdosta tehdyistä toimenpiteistä. Tällaisia tietoja voisivat olla tietojen ristiintarkastuksessa havaitut epä johdonmukaisuudet ja niiden selvittämiseksi tehdyt toimenpiteet ja toimenpiteiden tulokset. Ristiintarkastuksissa löydetty epä johdonmukaisuudet voivat johtua esimerkiksi purku-, saalis- ja myynti-ilmoituksissa olevista virheellisyyksistä tai ilmoitusten laiminlyönneistä, jolloin asian käsittely todennäköisesti siirretään seuraamusviranomaiselle. Syy voi myös olla pelkässä kirjoitusvirheessä, jolloin tieto asianmukaisesti korjataan. Komissio edellyttää, että kaikki havaitut epä johdonmukaisuudet ja poikkeavuudet selvitetään. Rekisterin tietojen perusteella saadaan yhtenäinen käsitys siitä, minkä tyyppisessä toiminnassa tapahtuu eniten rikkomuksia, jolloin neuvontaa ja valvontaresursseja voidaan tarvittaessa kohdistaa tarkoituksenmukaisesti.

36 §. Saalistodistusrekisteri. Saalistodistusrekisteri liittyy neuvoston LIS-asetuksessa yksityiskohtaisesti säädettyyn saalistodistusjärjestelmään. Kalastustuotteita saa pääsääntön mukaan tuoda unioniin unionin ulkopuolisista maista ainoastaan, jos niiden mukana seuraa asetuksen mukainen saalistodistus. Eräät kolmannet maat vaativat myös unionista vietäville kalatuotteille saalistodistuksen.

Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hyväksyi vuonna 2013 kolmansien maiden vahvistamia saalistodistuksia 1 823 kappaletta ja vahvisti 23 kappaletta kotimaisia saalistodistuksia. Neljän erän maa-hantuonti evättiin. Eriin sisältyi kuusi saalistodistusta ja kolme prosessointitodistusta.

Saalistodistusten käsittelyn nopeuttamiseksi ja henkilöstöresurssien tarpeen minimoimiseksi saalistodistukset toimitetaan tarkastavalle viranomaiselle ja tullille sähköisesti, ja niiden viranomaiskäsittely tapahtuu saalistodistusrekisterisovelluksen avulla niin pitkälti kuin se on mahdollista. Rekisteriin tal-

lennetaan saalistodistukset liitteineen. Rekisteriin tallennetaan käsittelyn helpottamiseksi myös tiedot unionin LIS-alusluetteloon merkityistä kalastusaluksista ja niistä kolmansista maista, joiden tiedot komissio on julkaisut neuvoston LIS-asetuksen 35 artiklan mukaisesti.

Saalistodistusrekisterin tietojen perusteella laaditaan komissiolle raportteja ja vastataan komission ja jäsenvaltioiden kyselyihin.

37 §. Henkilötietolain soveltaminen. Kaikki edellä mainitut rekisterit ovat henkilörekistereitä ja niihin esitetään sovellettavaksi henkilötietolakia (523/1999). Pykälän 1 momentissa säädetäisiin henkilötietojen poistamisesta rekisteristä.

38 §. Rekistereiden pitäjät ja käyttäjät. Tässä luvussa mainitut rekisterit ovat valtakunnallisia rekistereitä. Saalisrekisteriä, ensiostajarekisteriä, myynti-ilmoitusrekisteriä, satelliittiseurantarekisteriä, ilmoitus- ja lupa-rekisteriä ja valvontatapahtumarekisteriä pitävät maa- ja metsätalousministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Rajavartiolaitos yhdessä. Saalistodistusrekisteriä pitävät maa- ja metsätalousministeriö ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus yhdessä. Kaikkien edellä mainittujen rekistereiden päävastuullinen rekisterinpitäjä on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin maa- ja metsätalousministeriön tehtävästä rekisterinpidon ohjaajana. Kaikkia edellä mainittuja rekistereitä pidetään unionin säädöksissä annettujen velvoitteiden täyttämiseksi. Unionin säädöksistä säädetään esimerkiksi saalisrekisteriin merkittävistä tiedoista ja sähköisiä ilmoituksia koskevista vaatimuksista. Maa- ja metsätalousministeriö edustaa Suomea Euroopan unionin lainsäädännön valmistelussa, joten sillä on paras käytettävissä oleva tieto unionin lainsäädännön sisällöstä ja ennen kaikkea siitä, mitä usein yksityiskohtaisilla ja hyvinkin monimutkaisilla säännöksillä on haluttu säätää ja tarkoittaa. Momentissa on myös säännökset siitä, kuka myöntää käyttöoikeudet rekistereihin ja kuka vastaa talletettujen tietojen virheettömydestä ja käytön laillisuudesta.

Kolmannessa momentissa säädetään niistä rekisterin käyttäjistä, jotka eivät ole rekiste-

rinpitäjiä. Tällaisia olisivat Maaseutuvirasto, Tulli ja Luonnonvarakeskus.

6 luku Kalastuksen säätely

39 §. Suomen kalastuskiintiön täyttyminen tai suurimman sallitun pyyntiponnistustason saavuttaminen. Pykälässä säädetään kiello kalastaa tiettyä kalakantaa tai kalakantaryhmää, jos kyseessä olevasta kalakannasta tai kalakantaryhmästä peräisin olevat saaliit todennäköisesti täyttävät Suomen käytettävissä olevan kyseisen kalakannan kiintiön, tai, jos kalakannan pyyntiponnistustaso todennäköisesti on saavutettu. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään päivästä, jona kiello tulee voimaan.

Euroopan unionin neuvosto vahvistaa vuosittain Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 43 artiklan 3 kohdan mukaisesti unionin kalastusmahdollisuudet. Kalastusmahdollisuuksien vahvistamisella tarkoitetaan käytännössä sitä, että unionille vahvistetaan suurin sallittu saalismäärä ja sen käyttöoikeus jaetaan jäsenmaille kiintiöinä. Suomelle on vahvistettu kiintiöosuus kaikille Itämerellä kalastettaville kiintiöidyille kalalajeille punakampela lukuun ottamatta. Lisäksi Suomella on pieni sillikiintiö pohjoisella Atlantilla. Suomella on Itämerellä seuraavat saaliskiintiöt: Pohjanlahden silakkakiintiö, Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakkakiintiö, läntisen silakan kiintiö, kilohailikiintiö, itäisen turskakannan kiintiö, läntisen turskakannan kiintiö sekä Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiö sekä Suomenlahden lohikiintiö. Kiintiöiden lisäksi unionissa säännellään kalastusta pyyntiponnistuksen rajoittamisjärjestelmällä. Suomen kalastamista kalakannoista turskan kalastus kuuluu pyyntiponnistuksen rajoittamisjärjestelmän piiriin. Suomen silakka- ja kilohailikiintiö on viime vuosien aikana täytynyt kesken kalastuskauden.

Neuvoston valvonta-asetuksen 35 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion on vahvistettava päivä, josta alkaen sen lipun alla purjehtivien kalastusalusten tietystä kiintiöidystä kalakannasta tai kalakantaryhmästä kalastamien saaliiden on katsottava täyttäneen kyseisen kiintiön tai pyyntiponnistuksen katsotaan saavuttaneen säädetyt enimmäismäärän.

Vahvistetusta päivästä alkaen jäsenvaltion tulee kieltää kalastusaluksiltaan kalastus sekä päättää päivästä, johon saakka saaliiden jälleenlaivaus, kuljetus ja aluksesta purkaminen tai lopullisten saalisilmoitusten tekeminen on sallittua. Päätös on julkaistava ja se tulee viipymättä ilmoittaa komissiolle.

Pykälän mukaan maa- ja metsätalousministeriön tehtävä olisi seurata saaliiden ja pyyntiponnistuksen määrän kehitystä saalisrekisterin tietojen sekä kyseistä kalakantaa kalastamassa olevien kalastusalusten lukumäärän, kalastuskapasiteetin ja sijainnin perusteella. Nämä tiedot antavat parhaan mahdollisen perustan kalastuksen kieltämistä koskevalle päätökselle. Koska saaliiden raportointi tapahtuu aina jälkikäteen, kalastuksen kieltöpäivä joudutaan säätämään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella jo ennen kuin saalisrekisteri osoittaa kiintiön tulleen kokonaan kalastetuksi. Asetuksessa tulee neuvoston valvonta-asetuksen säännöksen johdosta lisäksi määrätä ajasta, jonka aikana saaliiden pyyntitapahtuman jälkeinen käsittely olisi vielä sallittua. Säännöksellä parannetaan kalastuskiellon valvonnan edellytyksiä.

Viittauksella neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan c alakohtaan selvennetään, että kalastettaessa asetuksella säädetyt kalastuskieltöpäivän jälkeen kysymys on LIS-kalastuksesta, joka on vakava rikkomus neuvoston LIS-asetuksen 42 artiklan ja lakiehdotuksen 51 §:n mukaan.

40 §. Kalastuksen säätely kansallisilla kiintiöillä. Yhteinen kalastuspolitiikka kuuluu Euroopan unionin yksinomaiseen toimivaltaan meren elollisten luonnonvarojen säilyttämisen osalta, mikä tarkoittaa, että jäsenvaltiot tarvitsevat unionin valtuutuksen oikeudellisesti velvoittavien säädösten antoon. Parlamentin ja neuvoston yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan asetuksen 19 artikla valtuuttaa jäsenvaltiot toteuttamaan toimenpiteitä kalakantojen säilyttämiseksi unionin vesillä, jos toimenpiteitä sovelletaan ainoastaan kyseisen jäsenvaltion lipun alla purjehdittaviin kalastusaluksiin tai henkilöihin, jotka ovat sijoittautuneet jäsenvaltion alueelle. Toimenpiteiden tulee olla asetuksen 2 artiklassa asetettujen yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisia ja vähintään yhtä tiuk-

koja kuin unionin oikeuden mukaiset toimenpiteet.

Pykälässä säädettäisiin mahdollisuudesta enintään viisi vuotta voimassa olevalla valtioneuvoston asetuksella säätää alueellisista, alusryhmäkohtaisista ja ajallisista kansallisista kiintiöistä sellaisille unionissa kiintiöidyille kalakannoille, joita Suomen lipun alla olevilla kalastusaluksilla on oikeus kalastaa. Edellytys olisi, että kiintiöiden riittävyuden turvaaminen, täysimääräinen hyödyntäminen, alueellisen kalastuspaineen sääntely tai kaupallisten kalastajien tasapuolisten kalastusmahdollisuuksien järjestäminen edellyttää säätämistä. Asetuksessa säädettäisiin suurimmasta mahdollisesta saalismäärästä joko painona, kappalemäärittäin tai osuutena Euroopan unionin Suomelle vahvistaman kyseisen kalakannan kiintiöstä, joka määritellyllä merialueella saadaan kalastaa, tai, jonka tietty alusryhmä saa kalastaa määritellyllä merialueella tai unionin Suomelle vahvistamalla kiintiöalueella. Yli vuoden voimassa olevassa asetuksessa suurimmasta mahdollisesta saalismäärästä säädetään osuutena Suomen käytössä olevasta kiintiöstä. Asetuksessa voidaan säätää myös määräajasta, jonka aikana saaliin enimmäissaalismäärää ei saa ylittää.

Alusryhmäkohtaisen kiintiön piiriin kuuluvat kalastusalukset voidaan määritellä käyttäen perusteena kalastusalueen ominaisuutta (pituutta, vetoisuutta, konetehoa) tai aluksen käyttämää pyydystä. Alusryhmäkohtainen kansallinen kiintiö voisi koskea Suomelle vahvistettua kiintiöaluetta kokonaisuudessaan tai osaa siitä, jolloin rajoitus koskisi vain tavoitteen saavuttamisen kannalta välttämätöntä aluetta.

Alueellinen rajoitusalue määriteltäisiin koordinaatein tai ICES-alueittain tai -osa-alueittain. ICES-jaottelu perustuisi neuvoston Itämeri-asetuksen liitteessä I tai parlamentin ja neuvoston Koillis-Atlantin kalastusta koskevan tilastoasetuksen liitteessä III olevaan jaotteluun.

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin esimerkiksi säätää Itämeren pääaltaalle kansallinen alueellinen kilohailikiintiö, jolla varmistettaisiin, että silakan troolikalastuksen sivusaaliina saatavan kilohailin kiintiö riittää ympärivuotiseen silakan troolikalastukseen

Pohjanlahdella. Ilman rajoituksia Suomen kilohailikiintiö voitaisiin kalastaa lyhyessä ajassa loppuun Itämeren pääaltaalla. Silloin myös silakan kalastus pitäisi kieltää kaikilla vesillä, koska kilohailia saadaan lähes aina silakan sivusaaliina. Oletettavasti säätelytarve koskisi ensisijaisesti yhtä kalenterivuotta kerrallaan, mutta joissakin tapauksissa saataisi olla tarkoituksenmukaista antaa myös monivuotisia valtioneuvoston asetuksia.

41 §. Kansallisesti asetetun kiintiön täyttyminen. Pykälässä säädettäisiin samanlaisesta kalastuskiellosta kuin 39 §:ssä. Kielto voitaisiin antaa, kun 40 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa säädetyn kansallisen kiintiön arvioidaan täyttyneen. Kielto koskisi niitä aluksia tai alueita ja kalakantoja, joihin valtioneuvoston kansallista kiintiötä koskevaa asetusta sovelletaan. Maa- ja metsätalousministeriö seuraisi kansallisesti asetetun kiintiön täyttymistä samalla tavalla kuin Suomen kokonaiskiintiön täyttymistä. Samoin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin kalastuskiellon voimaantulopäivästä ja ajankohdasta, jonka jälkeen saaliiden pyyntitapahtuman jälkeinen käsittely ei enää olisi sallittua.

Neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan soveltamisalan piirissä ovat myös ne kansalliset säännökset, jotka on annettu Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanemiseksi. Kalastaminen kansallisesti asetetun kiintiön täyttymisen jälkeen on rinnasteinen Suomelle vahvistetun kiintiön täyttymisen jälkeiseen kalastukseen.

42 §. Kiintiöiden tai kiintiön osien vaihto muiden Euroopan unionin jäsenmaiden kanssa. Parlamentin ja neuvoston yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan asetuksen 16 artiklan 8 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat vaihtaa keskenään kaikki niille jaetut kalastusmahdollisuudet tai osan niistä ilmoitettuaan asiasta komissiolle. Pykälässä esitetään, että jos kiintiöiden riittävyyden turvaaminen tai täysimääräinen hyödyntäminen, alueellisen kalastuspaineen tasaaminen tai kaupallisten kalastajien tasapuolisten kalastusmahdollisuuksien järjestäminen edellyttää, että jotain saaliskiintiötä tulisi saada lisää, maa- ja metsätalousministeriö voisi vaihtaa Suomen käytävissä olevia ja Suomelle tulevaisuudessa myönnettäviä kiintiöitä tai osia niistä muiden

jäsenvaltioiden kanssa. Edellytyksenä on kuitenkin myös, että luovutettavaa saaliskiintiötä voitaisiin samanaikaisesti pienentää. Ministeriö päättäisi, mitä saaliskiintiötä (kalakantaa) saadaan vaihdossa vastikkeena ja kuinka paljon.

Vaihdon edellytys olisi, että sillä edistetään kiintiöiden riittävyyttä tai täysimääräistä hyödyntämistä taikka, että sillä tasataan alueellista kalastuspainetta tai tuetaan kalastusmahdollisuuksien tasapuolista jakaantumista kaupallisten kalastajien kesken. Täysimääräisen hyödyntämisen edellytys täyttyisi esimerkiksi tilanteessa, jossa silakkakiintiö on vaarassa jäädä vajaasti kalastetuksi, koska kilohailikiintiö on täyttynyt. Vaihtamalla jotain muuta kalakantaa, josta saadaan vastikkeena kilohailia, mahdollistetaan silakkakiintiön täysimääräinen hyödyntäminen. Alueellisen kalastuspaineen tasaamisen edellytys voisi tulla kysymykseen tilanteessa, jossa Suomi vaihtaa loheen Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella jotain muuta kiintiöityä kalakantaa. Tällöin vaihdossa saatu lohikiintiö käytettäisiin Pohjanlahdella eikä Itämeren pääaltaalla, mikä johtaisi siihen, että kalastus kohdistuisi vahvempiin lohikantoihin ja pieniin, lisääntymisen kannalta vähemmän arvokkaiisiin koiraslohiin (kossi), joita kansallisen kalastuskauden ja lohen nousun loppupuolella on runsaasti. Vaihto olisi omiaan lisäämään myös Pohjanlahden rannikkoalueella toimivien kaupallisten kalastajien tasapuolisia kalastusmahdollisuuksia.

43 §. Muut kalastusrajoitukset. Tämän luvun 40 §:ssä esitetyn kiintiöiden määrällistä tai ajallista käyttöä rajoittavan asetustenantovaltuuden lisäksi on tarpeen säätää valtioneuvostolle ja maa- ja metsätalousministeriölle asetuksenantovaltuudet, joilla voidaan säätää tiettyä merialuetta koskevasta määräaikaisesta kalastuskiellosta, ajallisista tai määrällisistä rajoituksista pyydysten käytölle tai säätää pyydysten teknisistä ominaisuuksista. Säädettävät rajoitukset voisivat koskea kaikkia tai vain tietyn pituusluokan kalastusaluksia. Edellytyksenä olisi, että kiintiöiden riittävyyden turvaaminen tai niiden täysimääräinen hyödyntäminen, kalakantojen säilyttäminen ja hoitaminen, alueellisen kalastuspaineen säätely tai kaupallisten kalasta-

jien tasapuolisten kalastusmahdollisuuksien järjestäminen edellyttäisi asetusten antamista.

Määräaikaisesta alueellisesta kalastuskielosta ja ajallisista, alueellisista tai määrällisistä rajoituksista kiintiöityjen tai muutoin säädeltyjen kalakantojen pyyntiin käytettävien pyydysten käytölle säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä pyydysten teknisistä ominaisuuksista. Määräaikainen valtioneuvoston asetuksella annettava kalastuskielto voisi esimerkiksi koskea Suomeen rekisteröityneiden kalastusalusten lohenkalastusta Itämeren pääaltaalla. Pyydysten käyttöä koskeva maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettävä rajoitus voisi koskea esimerkiksi silakan troolauksessa käytettävää silmäkokoa.

Pykälän 2 momentissa on viittaus neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan c alakohtaan ja e alakohtaan. Alakohdassa c säädetään LIS-kalastukseksi kalastuskieltoalueella ja kieltoaikana kalastaminen ja alakohdassa e kiellettyjen ja säännösten vastaisten pyydysten käyttö.

Pykälän mukaisista rajoituksista säädettäessä tulee ottaa huomioon parlamentin ja neuvoston yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan asetuksen 19 ja 20 artiklat. Artiklassa 19 jäsenvaltion toimenpiteiden toteuttamisvalta ulotetaan ainoastaan jäsenvaltion lipun alla purjehtiviin aluksiin unionin vesillä, mutta 20 artiklassa jäsenvaltio valtuutetaan toteuttamaan syrjimättömiä toimenpiteitä kalakantojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi ja meriekosysteemin suojelutason ylläpitämiseksi tai parantamiseksi 12 meripeninkulman sisällä asianomaisen jäsenvaltion perusviivoista edellyttäen, ettei unioni ole toteuttanut erityisesti kyseistä aluetta koskevia tai erityisesti asianomaisen jäsenvaltion havaitsemaa ongelmaan puuttuvia säilyttämisen ja hoitoimenpiteitä. Jäsenvaltion toimenpiteiden on sovittava yhteen asetuksen 2 artiklassa asetettujen yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden kanssa ja oltava vähintään yhtä tiukkoja kuin unionin mukaiset toimenpiteet. Jos jäsenvaltion suunnittelemat toimenpiteet todennäköisesti vaikuttavat muiden jäsenvaltioiden aluksiin, toimenpiteet saa toteuttaa vasta sen jälkeen, kun komissiota, asianomaista jäsenvaltiota ja asianomaisia neuvoa antavia

toimikuntia on kuultu toimenpideluonnoksesta. Komissio voi vielä toimenpiteen antamisen jälkeen pyytää jäsenvaltiota muuttamaan tai peruuttamaan toimenpiteen.

44 §. Tarkempien säännösten antaminen Euroopan unionin säätämistä säilyttämistoimenpiteistä. Parlamentin ja neuvoston yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan asetuksen 18 artiklassa on säännökset alueellisesta yhteistyöstä säilyttämistoimenpiteitä koskien. Artiklan 8 kohdassa säädetään tilanteesta, jossa maantieteelliseen alueeseen sovellettavassa unionin säilyttämistoimenpiteessä tai monivuotisessa suunnitelmassa on annettu jäsenvaltioille valta hyväksyä asetetussa määräajassa toimenpiteitä, jotka määrittävät tuota säilyttämistoimenpidettä tarkemmin. Artiklan mukaan tällaisissa tilanteissa asianomaisten valtioiden on tehtävä tiivistä yhteistyötä kyseessä olevia tarkentavia toimenpiteitä hyväksyessään.

Jäsenvaltioiden on kuultava asianomaisia neuvoa-antavia toimikuntia ja niiden on varmistettava, että toimenpiteet perustuvat parhaisiin käytettävissä oleviin tieteellisiin lausuntoihin ja että ne ovat yhteisen kalastuspolitiikan ja kyseisen säilyttämistoimenpiteen tai monivuotisen suunnitelman tavoitteiden mukaisia, ja vähintään yhtä tiukkoja kuin unionin oikeuden mukaiset toimenpiteet. Komissio on otettava mukaan jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön ja sen huomautukset on otettava huomioon. Jäsenvaltio voi hyväksyä omat kansalliset toimenpiteensä vain, jos toimenpiteen sisällöstä on päästy yhteisymmärrykseen kaikkien asianomaisten jäsenvaltioiden kesken. Jos komissio katsoo, että jäsenvaltion toimenpide ei vastaa säilyttämistoimenpiteessä vahvistettuja edellytyksiä, se voi asianmukaisesti perustellen pyytää asianomaista jäsenvaltiota muuttamaan toimenpidettään tai kumoamaan sen.

Pykälässä esitetään valtioneuvostolle oikeutta antaa asetuksella unionin tasolla säädetyjä säilyttämistoimenpiteitä ja monivuotisia suunnitelmia koskevia tarkempia säännöksiä silloin kun säännösten antaminen on Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöön panemiseksi välttämätöntä. Valtuutus koskisi ainoastaan tilanteita, joissa jäsenvaltioille on unionin säilyttämistoimenpidettä tai monivuotista suunnitelmaa koskevassa ase-

tuksessa annettu oikeus hyväksyä tarkempia toimenpiteitä siten kuin parlamentin ja neuvoston yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan asetuksen 18 artiklan 8 kohdassa säädetään. Unionin säilyttämistoimenpiteissä tai monivuotisissa suunnitelmissa tarkoitettujen pyydysten teknisiä ominaisuuksia ja käyttöä koskevia säännöksiä voitaisiin antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Alueellistamisjärjestelmä on uusi eikä siitä ole vielä käytännön kokemuksia. Parlamentin ja neuvoston yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan asetuksen 18 artiklan 8 kohdassa viitataan siihen, että kansalliset toimenpiteet pitäisi hyväksyä asetetussa määräajassa. Hyväksyminen edellyttää myös yhteisymmärrystä toimenpiteen sisällöstä asianomaisten jäsenvaltioiden kesken ja käytännössä myös komission hyväksymistä. Suomessa toimenpiteitä hyväksyttäessä ja asetuksia annettaessa tulee ottaa huomioon perustuslain 80 §, jonka mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

45 §. Kalastusluvat. Neuvoston ja komission valvonta-asetusten mukainen kalastuslupa annetaan aina aluskohtaisesti. Komission valvonta-asetuksessa on tarkennettu, että kalastuslupavaatimus ei koske niitä kokonaispituudeltaan alle kymmenen metriä pitkiä unionin kalastusaluksia, jotka kalastavat yksinomaan lippuvaltion aluevesillä. Tiettyjä kalastuksia koskevissa asetuksissa saattaa kuitenkin olla poikkeuksia säännöstä. Esimerkiksi neuvoston turska-asetuksessa lupa edellytetään vähintään kahdeksan metriä pitkältä kalastusalukselta. Neuvoston valvonta-asetuksen 7 artiklan 1 kohdassa säädetään yleisesti, missä tapauksissa lupaa edellytetään. Suomalaisten kalastuslupien osalta oleellimmat edellytykset koskevat tällä hetkellä kalastuksen monivuotisia suunnitelmia, pyyntiponnistuksen rajoittamisohjelmaa ja tieteellisiin tarkoituksiin kalastamista.

Kalastuslupien myöntäminen liittyy kiinteästi kalastuksen valvontaan. Pykälässä esitetään, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntäisi luvat ja pitäisi niistä rekisteriä. Lupa voidaan neuvoston valvonta-asetuksen mukaan antaa ainoastaan sellaiselle alukselle, jolla on voimassa oleva kalastus-

lisenssi. Lupa myönnettäisiin enintään viideksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Kalastustoiminnan harjoittajien täytyy pystyä suunnittelemaan toimintaansa mahdollisimman pitkänteisesti, minkä takia on perusteltua myöntää mahdollisimman pitkäkestoisia lupia. Toisaalta pitkäksi ajaksi sidotut kalastusmahdollisuudet estävät uusien toimijoiden alalle tulon. Luettelo myönnetyistä kalastusluvista on komission valvonta-asetuksen 5 artiklan mukaisesti asetettava neuvoston valvonta-asetuksen 114 artiklassa tarkoitettujen verkkosivujen suojattuun osioon.

Tieteellisiin tarkoituksiin kalastamista lukuun ottamatta luvat esitetään myönnettäväksi yleisen hakumenettelyn jälkeen. Lupien haettavaksi ilmoittaminen takaisi, että kaikki toimijat saisivat samaan aikaan tiedon mahdollisuudesta hakea kalastuslupaa ja että luvat myönnettäisiin samoin perustein. Lupa-järjestelmä säädetään usein pakolliseksi tilanteissa, joissa joudutaan rajoittamaan tietyn tyyppistä kalastusta, mikä johtaa siihen, että kaikille hakijoille ei voida lupaa myöntää. Esimerkiksi neuvoston turska-asetuksessa turskan kalastuksen kalastuslupien määrä on jäsenvaltiokohtaisesti rajoitettu tiettyyn kalastuslupien konetehojen yhteismäärään. Luvan myöntämisperusteiden tulee olla selkeät ja etukäteen hakijoiden tiedossa.

Jos kaikille hakijoille ei voida antaa lupia, ehdotetaan, että etusijalle asetettaisiin ne kalastuslupien haltijat, joiden kalastuslupat ovat kyseisen lisenssinhaltijan hallinta-aikana 4 luvussa tarkoitetuilla ilmoituksilla ilmoittaneet kyseisessä luvassa tarkoitettujen kalakantojen saaliita viimeisten viiden haettavaksi julistamista edeltävän vuoden aikana useimpien kalenterivuosien aikana. Etusija liittyisi siten hakijan aikaisempaan panostukseen kyseiseen kalastukseen, mikä todettaisiin aiemmasta kalastustoiminnasta. Pykälään ehdotetaan myös säännöstä, joka mahdollistaisi, että enintään kymmenen prosenttia luvista voidaan varata hakijoille, joilla ei ole lainkaan edellytykset täyttävää saalishistoriaa. Tällä tavalla voidaan uusille toimijoille taata pääsy luvanvaraiseen kalastukseen.

Pykälään ehdotetaan asetuksenantovaltuutusta maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin luvissa tarkoitetuista kala-

valtioiden on varmistettava, että asianmukaisia toimenpiteitä, hallinnolliset toimet tai rikosoikeudelliset menettelyt mukaan lukien, toteutetaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja järjestelmällisesti niitä luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä vastaan, joiden epäillään rikkoneen mitä tahansa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöä. Pykälään on koottu Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevista asetuksista velvoitteita, joiden vastaisesta toiminnasta määrättäisiin hallinnollisessa menettelyssä rahamääräinen maksuvelvollisuus (rikkomusmaksu). Suurin osa alakohdissa mainituista velvoitteista on sellaisia, joihin kohdistuvista rikkomuksista jäsenvaltioiden tulee ilmoittaa komissiolle komission valvonta-asetuksen liitteen XXXVII mukaan.

Hallinnollinen rikkomusmenettely voi kohdistua sekä luonnollisiin henkilöihin että oikeushenkilöihin. Pykälän 52 ja 53 kohdissa on säännökset tämän lain nojalla annettujen asetusten tai päätösten vastaisesta toiminnasta. Osa kansallisten asetusten säännösten vastaisesta toiminnasta vastaa niiden tekojen teonkuvausta, jotka on säädetty rangaistavaksi vakavina rikkomuksina neuvoston LIS-asetuksessa tai valvonta-asetuksessa, ja joista määrätään seuraamusmaksu 51 §:n mukaan, mutta osasta teoista voidaan määrätä hallinnollinen rikkomusmaksu.

50 §. Rikkomusmaksun suuruus. Pykälässä rikkomukset jaettaisiin kahteen ryhmään. Jäolla pyritään mahdollistamaan pienemmän rikkomusmaksun määrääminen sellaisista teoista ja laiminlyönneistä, joita yleensä tehdään ilman hyötymistarkoitusta lähinnä huolimattomuudesta. Yksittäisinä teot eivät myöskään vaarantaisi luonnonvaroja tai saalis seurantaa. Ensimmäinen rikkomusmaksu tällaisesta teosta voisi olla pienehkö, mutta rikkomuksen toistuessa seuraava rikkomusmaksu voisi olla jo tuntuvampi.

Liputta matkustamisesta määrätään Helsingin seudulla tällä hetkellä 80 euron tarkastusmaksu, joten sadan euron pienintä mahdollista rikkomusmaksua ei voi pitää kohtuuttomana. Enemmistöön rikkomuksista sovellettaisiin kuitenkin 300 euron minimirikkomusmaksua. Oikeushenkilöihin ja luonnollisiin henkilöihin sovelletaan samaa minimimaksua, koska kaupallisessa kalastuksessa

yhtiömuodossa harjoitettava kalastustoiminta on usein pienimuotoista ja verrattavissa yksittäisen elinkeinonharjoittajan harjoittamaan toimintaan. Suurin mahdollinen rikkomusmaksu olisi erisuuruinen luonnollisille ja oikeushenkilöille. Rikkomusmaksujen 5 000, 10 000, 25 000 ja 50 000 euron maksimeilla mahdollistetaan niin tuntuviin rikkomusmaksujen määrääminen, että tekijä ei missään olosuhteissa saa taloudellista hyötyä laiminlyönnistään tai teostaan. Lakiin ei ole esitetty otettavaksi erillisiä rikkomuksella saadun hyödyn menettämistä koskevia säännöksiä, eivätkä rikoslain hyödyn menettämistä koskevat säännökset tule sovellettaviksi. Lain vastaisella toiminnalla saadun taloudellisen hyödyn euromäärä tulee sisällyttää rikkomusmaksuun ja seuraamusmaksuun.

51 §. Vakavat rikkomukset. Vakavista rikkomuksista on säädetty neuvoston LIS-asetuksessa ja neuvoston valvonta-asetuksessa. Pykälään on koottu viittaukset asetusten asianomaisiin artikloihin, jotta lukijan olisi helpompi saada kokonaiskäsitys vakavista rikkomuksista. Keskeisin vakavia rikkomuksia koskeva artikla on neuvoston LIS-asetuksen 42 artikla, jossa on myös viittaus saman asetuksen 3 artiklaan. Neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklassa on lueteltu ne kalastustoiminnassa tehdyt teot, joita pidetään LIS-kalastuksena ja vakavina rikkomuksina. Neuvoston valvonta-asetuksen 90 artiklan 1 kohdan a–c alakohdissa säädetään lisäksi kolmesta muusta vakavasta rikkomuksesta. Säättäessään vakavista rikkomuksista Euroopan unionin lainsäätäjänä on halunnut osoittaa ne teot, jotka ovat erityisen moitittavia ja joiden osalta unionissa pyritään yhdenmukaistamaan seuraamuksia. Yhdenmukaistamiseen pyritään säätämällä saaliin arvoon sidotuista rangaistuksista ja vakaviin rikkomuksiin liittyvästä pisteytysjärjestelmästä.

Neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 2 kohdassa ja neuvoston valvonta-asetuksen 90 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kansallisella viranomaisella on harkintavaltaa päätettäessä, onko kysymyksessä vakava rikkomus vai ei. Harkintavalta on kuitenkin sidottua. Koska suhteellisen vähäisetkin teot tulevat rangaistaviksi rikkomuksina, vakavien rikkomusten ja rikkomusten välisen hierarkian taikaa on tarkoituksenmukaista, että myös niistä

teoista, joista vakavaan rikkomukseen liittyvä rangaistus jätetään määräämättä esimerkiksi teon vähäisyyden ja hyödyn tavoittelemattomuuden takia, määrätään rikkomusmaksu.

Neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettu ilman kalastuslisenssiä tai kalaslupaa kalastaminen johtaa siihen, että alukseen ei osata kohdistaa valvontatoimenpiteitä eikä aluksella pyydetty saalis tule saalisseurannan piiriin. Kysymys on toiminnasta, jolla loukataan yhteisen kalastuspolitiikan perussääntöjä ja vaarannetaan yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden toteutuminen. Saalistietojen tai VMS-laitteen avulla välitettävien tietojen kirjaamatta tai ilmoittamatta jättäminen (b alakohta) johtaa samaan lopputilanteeseen. On perusteltua, että seuraamukset näistä teoista ovat ankaria. Kalastuskieltoalueella kalastaminen tai kiintiön täyttymisen jälkeen kalastaminen ansaitsevat myös ankaran seuraamuksen. Samoin alakohdassa i säädetty alamittaisten kalojen ottaminen alukselle, jälleenlaivaaminen tai purkamisen voimassa olevan lainsäädännön vastaisesti ansaitsee ankaran seuraamuksen.

On kuitenkin tilanteita, joissa on kiistatonta, että itse teko tai laiminlyönti on tapahtunut, mutta teko on olosuhteet ja teon seuraukset huomioonottaen vähäinen. Tilanteessa, jossa esimerkiksi alamittaisia kaloja, jotka on säädösten mukaan heitettävä takaisin veteen eikä niitä saa tuoda maihin, on pyydyksen noston yhteydessä otettu sivusaaliina vahingossa pieniä määriä alukselle, saattaa olla kohtuutonta määrätä kategorisesti seuraamus vakavasta rikkomuksesta.

Vakavaan rikkomukseen liittyvä pisteytysjärjestelmä, joka pisteiden kumuloituessa johtaa kalastuslisenssin ja kalastusaluksen päällikkönä toimisoikeuden menetykseen, tekee vakavien rikkomusten seuraamuksista erittäin ankaria. Tämän takia pykälään esitetään mahdollisuutta todeta teko tai laiminlyönti rikkomukseksi, jos teko on olosuhteet ja teon seuraukset huomioon ottaen vähäinen eikä sillä ole tavoiteltu taloudellista hyötyä. Rikkomukseksi todettuna teosta määrättäisiin 50 §:n 2 momentissa säädetty korkeampi rikkomusmaksu, mutta kalastuslisenssinhaltijalle ja aluksen päällikölle ei määrättäisi pisteitä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan f–h ja j–l kohdissa tarkoitettut teot olisivat aina vakavia rikkomuksia. Kohdissa f–h tarkoitettut teot on säädetty rangaistaviksi rikoslain rikoslain 33 luvussa (Väärennysrikokset), 15 luvussa (Rikoksista oikeudenkäyttöä vastaan) ja 16 luvussa (Rikoksista viranomaisia vastaan). Euroopan unionin lainsäätäjällä on hallinnut korostaa vakavien rikkomusten moitittavuutta ja vaarallisuutta meren elollisille luonnonvaroille. Kun näihin vakaviin rikkomuksiin vielä sisältyy tekemuotoja, jotka on säädetty rangaistaviksi myös Suomen rikoslaissa, olisi epä johdonmukaista käsitellä niitä missään olosuhteissa tehtyinä pelkkinä rikkomuksina. Kohdissa j–l taas on kysymys kalastustoiminnasta, jossa osoitetaan erityisen suurta piittaamattomuutta unionin lainsäädännöstä tai kansainvälisen merioikeuden säännöksistä. Kansainvälinen merioikeus lähtee siitä, että merellä ei saisi liikkua valtiottomia aluksia.

52 §. Seuraamusmaksun suuruus. Neuvoston LIS-asetuksen 44 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on säädettävä enimmäisseuraamuksesta, joka on vähintään viisi kertaa vakavan rikkomuksen kautta saatujen kalastustuotteiden arvo. Jos kysymys on viiden vuoden kuluessa toistuneesta vakavasta rikkomuksesta, enimmäisseuraamuksen on oltava vähintään kahdeksan kertaa vakavan rikkomuksen kautta saatujen kalastustuotteiden arvo. Säädettyjen hallinnollisten seuraamusmaksujen tulee olla tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia.

Neuvoston valvonta-asetuksen 89 artiklan 2 kohdassa säädetään, että seuraamusten ja oheisseuraamusten kokonaistaso on laskettava kansallisen lainsäädännön asianmukaisten säännösten mukaisesti siten, että niillä tosiasiallisesti estetään vakavaan rikkomukseen syyllistyneitä saamasta rikkomuksensa tuottamaa taloudellista hyötyä, tämän kuitenkin rajoittamatta laillista ammatin harjoittamisen oikeutta. Rikosoikeudellisessa rangaistusmenettelyssä rikoksella saatu hyöty tuomitaan menetetyksi valtiolle, mutta hallinnollisessa menettelyssä määrättyihin maksuseuraamuksiin liittyen tällaisesta menettelystä ei ole yleissäännöksiä. Taloudellisen hyödyn saamisen estäminen voidaan hallinnollisessa

menettelyssä toteuttaa säätämällä seuraamusmaksun enimmäissuuruus niin korkeaksi, että teolla saatu hyöty voidaan sen avulla käytännössä saada maksuun valtiolle.

Seuraamusmaksun minimimääräksi esitetään 2 000 euroa. Määrä olisi sama luonnolliselle ja oikeushenkilölle. Minimää määriteltäessä on otettu huomioon rikkomuksen minimi, 100 ja 300 euroa, ja suhteutettu määrää näihin. Seuraamusmaksun suurin mahdollinen määrä olisi erisuuruinen luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille. Erilaisella maksimimäärällä pyritään ohjaamaan seuraamusviranomaista ottamaan lähtökohteisesti huomioon erot oikeushenkilöiden ja luonnollisten henkilöiden välillä. Harkinnassa vaikuttavista tekijöistä on säädetty neuvoston valvonta-asetuksen 90 artiklassa (vahingon luonne, arvo, rikkomuksen suorittaneen taloudellinen asema, rikkomuksen laajuus ja sen toistuminen, kalavaroille ja merialueille aiheutuneen vahingon arvo) ja neuvoston LIS-asetuksen 44 artiklassa. Niiden lisäksi tulisi ottaa huomioon myös rikkomuksen laatu, kesto, siitä ilmenevä tekijän syyllisyys ja sillä tavoitellun ja saadun hyödyn suuruus.

53 §. Maaseutuviraston tutkintavaltuudet. Hallintolain (434/2003) 31 §:n mukaan viranomaisella on velvollisuus huolehtia asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset. Seuraamusmaksun määräävä viranomainen määrittelee rikkomuksen selvittämiseksi tarpeellisen tutkinnan ja selvitystyön lopullisen laajuuden ja tarpeen. Pykälässä ehdotetaan, että Maaseutuvirastolla olisi selvitystyössään mahdollisuus käyttää samoja valtuuksia kuin varsinaiset valvovat viranomaiset käyttävät 2 ja 3 lukujen ja neuvoston ja komission LIS- ja valvonta-asetusten nojalla. Samoin Maaseutuvirastolla olisi oikeus saada asian selvittämisen kannalta tarpeellisia tietoja muilta viranomaisilta siitä huolimatta, että tiedot olisivat salaisia. Oletettavasti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Rajavartiolaitos olisivat jo ennen asian vireille tuloa Maaseutuvirastossa selvittäneet asiaa riittävästi, mutta siitä huolimatta saattaa olla tilanteita, joissa Maaseutuvirastolla on tarve saada esimerkiksi salaiseksi katsottuja tietoja muilta viranomaisilta.

54 §. Rikkomusmaksun määräämättä jättäminen. Vähäisiksi arvioitavien rikkomusten kohdalla seuraamusviranomaisella olisi mahdollisuus jättää rikkomusmaksu määräämättä. Rikkomusmaksun määräämättä jättäminen edellyttää teon vähäisyyden lisäksi, että maksun määräämistä olisi pidettävä ilmeisen kohtuuttomana ottaen huomioon teko hetken olosuhteet ja tekijän taloudellinen asema. Jos kysymyksessä on vähäinen, mutta toistuva säännösten vastainen teko tai laiminlyönti, rikkomusmaksu tulisi kuitenkin määrätä.

55 §. Vanhentuminen. Hallinnollisten seuraamusten vanhentumisesta ei ole yleisiä säännöksiä Suomen lainsäädännössä. Pykälässä säädettäisiin rikkomuksille viiden vuoden ja vakaville rikkomuksille kymmenen vuoden vanhentumisaika. Rikkomusmaksua ja seuraamusmaksua ei enää voitaisi määrätä, jos teon tekemisestä tai laiminlyödyn teon viimeisestä mahdollisesta teko hetkestä on kulunut viisi tai kymmenen vuotta. Vastavasti menettely rikkomusmaksun tai seuraamusmaksun määräämiseksi olisi aloitettava kahden vuoden tai viiden vuoden kuluessa siitä, kun teko tehtiin tai laiminlyöty teko olisi viimeistään pitänyt tehdä.

56 §. Kiireellinen käsittely seuraamusviranomaisessa. Erityinen tarve seuraamusviranomaisen nopeaan käsittelyyn on sellaisissa tapauksissa, joissa toiminnan harjoittajan omaisuutta on otettu viranomaisen haltuun tutkinnan turvaamiseksi. Seuraamusmaksun määräävä viranomainen määrittelee rikkomuksen selvittämiseksi tarpeellisen tutkinnan ja selvitystyön lopullisen laajuuden ja tarpeen. Rikkomuksesta epäillyn etu taas edellyttää nopeaa käsittelyä, jos epäillyn toimijan kalastuslupa tai kalastuslisenssi on tilapäisesti peruutettu, koska on syytä epäillä, että toimija jatkaa lainvastaista toimintaansa. Kiireellinen käsittely on myös tarpeen, jos on syytä olettaa, että poistumalla satamasta tai Suomen valvonnassa olevalta merialueelta kalastusalus vaikeuttaa oleellisesti rikkomuksen tutkintaa ja seuraamusmaksun määräämismenettelyä.

57 §. Suhde rikosoikeudellisiin menettelyihin. Hallinnolliseen seuraamusmenettelyyn siirtymisen yhteydessä on tarkoitus kumota yhteisen kalastuspolitiikan vastaisiin tekoihin liittyvät rikosoikeudelliset rangaistussään-

nökset. Rikkomukset tai vakavat rikkomukset saattavat kuitenkin täyttää rikoslaissa tarkoitettujen tekojen tunnusmerkistön. Tällaisia pykälä on esimerkiksi rikoslain 15 luvussa (Rikoksista oikeudenkäyttöä vastaan), 16 luvussa (Rikoksista viranomaisia vastaan), 33 luvussa (Väärennysrikokset) ja rikoslain 48a luvussa (Luonnonvararikokset). Kalastuslain 108 §:n rikkomuksia koskevat teonkuvaukset saattavat myös täytyä.

Neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan f alakohdassa säädetään kielletyksi ja LIS-kalastuksena ja vakavana rikkomuksena rangaistavaksi muun muassa tunniste- tai rekisteritietojen väärentäminen tai hävittäminen, g alakohdassa tutkintaan liittyvän todistusaineiston salaaminen, vääristeleminen tai hävittäminen ja h alakohdassa virkamiesten työn estäminen. Samankaltaisia teonkuvauksia on esimerkiksi rikoslain 15 luvun 2, 3 ja 4 §:ssä perätöntä lausumaa koskien. Myös 15 luvun 6 §:n väärä ilmiänto ja 15 luvun 7 §:n todistusaineiston vääristeleminen saattavat tulla kysymykseen. Rikoslain 16 luvun virkamiesten toiminnan estämiseen ja haittaamiseen liittyvät 1–5 § voivat tulla sovellettaviksi.

Neuvoston LIS-asetuksen 42 artiklan 1 kohdan c alakohdassa säädetään, että kyseessä olevassa asetuksessa tarkoitettujen asiakirjojen väärentäminen ja tällaisten väärien tai mitättömien asiakirjojen käyttö on vakava rikkomus. Asiakirjoilla tarkoitettaneen ainakin saalistodistusta ja siihen liittyviä kalatuotteiden maahantuontiin tai maasta vientiin liittyviä todistuksia. Rikoslain 33 luvun 1–4 § saattavat näissä tapauksissa tulla vaihtoehtoisesti sovellettavaksi.

Ne bis in idem (”ei kahdesti samassa asiassa”) -kielto on yksi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteista. Ketään ei saa tutkia ja rangaista toiseen kertaan rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi. Sisällöllisesti se tarkoittaa prosessioikeudessa sitä, että samasta asiasta ei voida antaa kahta tuomiota eli tuomioistuimien ei saa ottaa uudestaan käsiteltäväksi sellaista asiaa, joka jo on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Ne bis in idem -kielto on ilmaistu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 50 artiklassa sekä kuten Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 lisäpöytäkirjan 4. ar-

tiklassa ja kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan sopimuksen 14 artiklassa. Suomen perustuslain 21 §:ssä taataan oikeudenmukainen oikeudenkäynti. Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on myös turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on periaatteen tulkintaa koskevassa ratkaisukäytännössään rinnastanut keskenään sanktioluonteiseen seuraamukseen johtavat hallintomenettelyt ja rikosasiat. Periaatteen soveltamiseen riittää, että asiassa voidaan määrätä sanktioita, jotka ovat rangaistusluonteisia. Rikkomuksen luonne ja mahdollisten rangaistusten ankaruus on otettu huomioon harkittaessa, tuleeko ne bis in idem -periaate sovellettavaksi.

Pykälän 1 momentin tarkoituksena on antaa ohje siitä, miten viranomaisen tulisi menetellä tilanteissa, joissa teko tai laiminlyönti täyttää sekä hallinnollisessa että rikosprosessuaalisessa seuraamusmenettelyssä käsiteltävän asian tunnusmerkistön. Säännös mahdollistaisi rikosilmoituksen tekemättä jättämisen, esitutkinnan suorittamatta jättämisen, syytteen nostamatta jättämisen ja rikosoikeudellisen rangaistuksen määräämättä jättämisen, jos rikkomusmaksu tai seuraamusmaksu harkitaan riittäväksi seuraamukseksi teosta tai laiminlyönnistä. Koska ehdotetut rikkomusmaksua ja seuraamusmaksua koskevat säännökset mahdollistavat huomattavasti korkeampien maksujen määräämisen kuin mitä päiväsakkojärjestelmän soveltamisesta seuraisi, pääosassa tapauksia, tai jopa mahdollisesti niissä kaikissa, rikkomus- tai seuraamusmaksu olisi riittävä seuraamus. Harkinnassa tulisi ottaa huomioon teon tai laiminlyönnin haitallisuus, toistuvuus, vakavuus, sillä saatu hyöty sekä odotettavissa olevan seuraamusmaksun tai rikkomusmaksun suuruus verrattuna rikoksesta odotettavissa olevaan rangaistukseen. Myös asiasta seuraavat muut seuraamukset otettaisiin huomioon.

Pykälän 2 momentista kävisi ilmi, että hallinnollista seuraamus- tai rikkomusmaksua ei voi määrätä, jos samaa henkilöä epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Selvää olisi myös, että hallin-

nollista rikkomus- tai seuraamusmaksua ei voida määrätä henkilölle, jolle on jo samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio tai määrätty rangaistus tai tämän lain mukainen seuraamus- tai rikkomusmaksu. Rikkomusmaksun tai seuraamusmaksun määrääminen estäisi myös syytteen nostamisen tai tuomion antamisen samasta asiasta.

58 §. *Esitutkintaviranomaisen, syyttäjän ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus.* Jotta ne bis in idem -periaatetta voidaan joustavasti soveltaa, tulee Maaseutuviraston tietää vireillä olevista rikkomusten ja vakavien rikkomusten tunnusmerkitöt täyttäviä tekoja koskevista esitutkinnoista ja niitä koskevista päätöksistä sekä tuomioista. Pykälässä esitutkintaviranomaiset, syyttäjät ja tuomioistuimet velvoitetaan ilmoittamaan näistä Maaseutuvirastolle. Säännöksen tarkoittamia ilmoituksia tulee vuosittain vain joitakin, joten ilmoitukset voidaan tehdä manuaalisesti. Ilmoitukset ovat tärkeitä myös siksi, että rikkomusrekisteriä on pidettävä kaikista yhteisen kalastuspolitiikan vastaisista teoista. Ilmoitukset mahdollistavat myös vakaviin rikkomuksiin liittyvien pisteiden määräämisen 62 §:n mukaisesti.

Oletettavasti säännöksen soveltaminen tulisi kysymykseen esimerkiksi tilanteissa, joissa olisi kysymys 49 §:n 29 kohdassa tarkoitetun teon ja neuvoston valvonta-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan f, g ja h alakohtien suhteesta rikoslain 16 luvussa tarkoitettuihin rikoksiin sekä 51 §:n 1 momentin 3 kohdan suhteesta rikoslain 33 luvussa tarkoitettuihin väärinrykköksiin.

59 §. *Rikkomusmaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpano.* Rikkomusmaksut ja seuraamusmaksut perittäisiin samassa järjestyksessä kuin sakot peritään. Täytäntöönpanosta huolehtisi Oikeusrekisterikeskus. Maksua koskevan päätöksen täytäntöönpanoon olisi ryhdyttävä, kun päätös on tullut lainvoimaiseksi. Päätös tulisi panna täytäntöön viimeistään viiden vuoden kuluessa lainvoimaiseksi tulleen päätöksen antamispäivästä lukien. Maksettavaksi eräänntyneelle rikkomus- ja seuraamusmaksulle ei esitetä perittäväksi viivästyskorkoa.

8 luku

Pisteytysjärjestelmät, muut oheisseuraamukset ja seuraamuksista pidettävät rekisterit

60 §. *Pisteiden määrääminen kalastuslisenssinhaltijalle ja kalastuslisenssin peruuttaminen.* Neuvoston valvonta-asetuksen 92 artiklan 1 kohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot soveltamaan neuvoston LIS-asetuksen 42 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuihin vakaviin rikkomuksiin pisteytysjärjestelmää, jonka perusteella kalastuslisenssinhaltijalle määrätään asianmukainen pistemäärä. Pisteytysjärjestelmästä on säädetty seikkaperäisesti saman artiklan 2–4 alakohdissa ja komission valvonta-asetuksen 126–134 artiklassa ja asetuksen liitteessä XXX.

Komission valvonta-asetuksen 125 artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan nimeämään toimivaltainen viranomainen, joka vastaa pisteytysjärjestelmän käyttöön otosta ja pisteiden määräämisestä kalastuslisenssinhaltijalle, pisteiden siirtämisestä kalastuslisenssin uudelle haltijalle sekä määrättyjen ja siirrettyjen pisteiden kirjaamisesta. Suomessa pisteet määräisi Maaseutuvirasto. Virasto pitäisi myös rekisteriä pisteistä.

Komission valvonta-asetuksen liitteessä XXX on säädetty kustakin vakavasta rikkomuksesta määrättävä pistemäärä. Pisteet vaihtelevat teoittain kolmesta seitsemään pisteeseen. Neuvoston valvonta-asetuksen 92 artiklan 2 kohdan mukaan, jos luonnollinen henkilö on syyllistynyt yhteisen kalastuspolitiikan sääntöihin kohdistuvaan vakavaan rikkomukseen tai oikeushenkilön katsotaan olevan vastuussa tällaisesta vakavasta rikkomuksesta, kalastusaluksen lisenssinhaltijalle on määrättävä rikkomuksen seurauksena asianmukainen määrä pisteitä.

Pykälään ehdotetaan kieltoa hakea erikseen muutosta pisteiden määräämistä koskevaan päätökseen. Seuraamusmaksua koskevasta päätöksestä valittamisen yhteydessä voitaisiin kuitenkin hakea päätökseen muutosta myös pisteiden osalta. Pisteiden määräämistä koskevaan päätökseen ei sisälly viranomaisharkintaa, koska pisteet määrätään automaattisesti, jos teko on liitteen XXX luettelossa ja siitä määrätään seuraamusmaksu.

Neuvoston valvonta-asetuksen mukaan määrättyt pisteet siirretään kyseisen aluksen

myöhemmälle lisenssinhaltijalle, jos alus myydään, siirretään tai se vaihtaa muutoin omistajaa. Jos kalastuslisenssinhaltija ei kolmen vuoden aikana viimeisestä vakavasta rikkomuksesta syyllisty uuteen vakavaan rikkomukseen, kaikki kalastuslisenssiä koskevat pisteet poistetaan. Kalastuslisenssinhaltijalla on oikeus pisteitä koskevien päätösten yhteydessä kansallisen lainsäädännön mukaiseen muutoksenhakumenettelyyn. Jäsenvaltioiden on kuitenkin varmistettava, ettei muutoksenhakumenettelyn lykkäävää vaikutusta koskevien kansallisten sääntöjen soveltaminen heikennä pistejärjestelmän tehokkuutta.

Jos kalastuslisenssinhaltijan pisteiden kokonaismäärä ylittää komission valvonta-asetuksen 129 artiklassa säädetyt kokonaismäärät, Maaseutuvirasto keskeyttää kalastuslisenssin voimassaolon tai peruuttaa sen pysyvästi komission valvonta-asetuksen 129 artiklan mukaisesti. Komission valvonta-asetuksen 129 artiklassa säädetään, että kun kalastuslisenssinhaltijan pisteiden kokonaismäärä on 18, 36, 54 tai 72 pistettä, kalastuslisenssinhaltijan voimassaolo keskeytetään ilman eri toimenpiteitä ensimmäisen, toisen, kolmannen ja neljännen kerran valvonta-asetuksen 92 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuiksi vastaaviksi ajanjaksoiksi. Neuvoston valvonta-asetuksen 92 artiklan 3 kohdan mukaan ensimmäisellä kerralla keskeytyksen tulee olla vähintään kaksi kuukautta, toisella kerralla vähintään neljä kuukautta, kolmannella kerralla vähintään kahdeksan kuukautta ja neljännellä kerralla vähintään yksi vuosi. Jos kalastuslisenssinhaltijan pisteiden kokonaismäärä on 90 pistettä, kalastuslisenssi peruutetaan ilman eri toimenpiteitä pysyvästi. Lisenssin voimassaolon keskeyttämistä tai pysyvästi peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön vaikka se ei olisi lainvoimainen, jollei valitusviranomainen toisin määrää.

Komission valvonta-asetuksen 131 artiklassa säädetään, että kalastusalus, jonka kalastuslisenssin voimassaolo on keskeytetty tai peruutettu pysyvästi, on luokiteltava kansallisessa kalastusalusrekisterissä ilman kalastuslisenssiä olevaksi alukseksi. Saman asetuksen 132 artiklassa todetaan, että jos alus, joka kalastuslisenssin voimassaolo on keskeytetty tai peruutettu pysyvästi, harjoittaa

kalastustoimintaa, toimivaltaisen viranomaisen on toteutettava välittömiä täytäntöönpanotoimenpiteitä valvonta-asetuksen 91 artiklan mukaisesti. Artiklassa 91 säädetään, että jäsenvaltioiden on toteutettava välittömiä toimenpiteitä, joilla estetään vakavaa rikkomusta suorittamassa olevia, itse teosta tavattuja kalastusaluksen päälliköitä tai muita luonnollisia henkilöitä taikka oikeushenkilöitä jatkamasta tätä toimintaa.

61 §. Pisteiden määrääminen kalastusaluksen päällikölle. Neuvoston valvonta-asetuksen 92 artiklan 6 kohdassa jäsenvaltiot veloitetaan ottamaan käyttöön pisteitysjärjestelmä, jonka perusteella aluksen päällikölle määrätään asianmukaisia pisteitä yhteisen kalastuspolitiikan sääntöihin kohdistuneesta rikkomuksesta, jonka hän on suorittanut. Pykälässä esitetään kalastusaluksen päälliköille samanlaista pisteitysjärjestelmää kuin kalastuslisenssinhaltijoihin suoraan neuvoston ja komission asiaa koskevien asetusten mukaan sovelletaan. Päälliköiltä ei kuitenkaan esitetä poistettavaksi oikeutta toimia kalastusaluksen päällikkönä missään tapauksessa lopullisesti, vaan pisin mahdollinen aika, jolle määräys voitaisiin antaa, olisi vuosi. Oikeuden poistamista lopullisesti pidetään liian ankaran seuraamuksena, kun otetaan huomioon elinkeinonvapaus ja toisaalta mahdollisuudet määrätä neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklassa tarkoitetuista rikkomuksista taloudellisesti niin merkittäviä seuraamuksia, että niillä olisi myös pelotevaikutus. Meren elollisten luonnonvarojen suojelun ei voida katsoa edellyttävän oikeuden poistamista lopullisesti.

Pykälään ehdotetaan kieltoa hakea erikseen muutosta pisteiden määräämistä koskevaan päätökseen. Seuraamusmaksua koskevasta päätöksestä valittamisen yhteydessä voitaisiin kuitenkin hakea päätökseen muutosta myös pisteiden osalta. Pisteiden määräämistä koskevaan päätökseen ei sisälly viranomaisharkintaa, koska pisteet määrätään automaattisesti, jos teko on liitteen XXX luettelossa ja siitä määrätään seuraamusmaksu.

Kalastusaluksen päällikölle aikaisemmin määrättyjä pisteitä ei oteta huomioon, jos kalastusaluksen päällikkö ei tee kolmen vuoden aikana viimeisen sellaisen vakavan rikkomuksen tekopäivästä, josta pisteitä on määrätty, uutta vakavana rikkomuksena rangais-

tavaa tekoa tai laiminlyöntiä, josta hänelle määrätään pisteitä. Pisteiden kumuloiduttua 72:een vuoden määräaikainen oikeuden menetys voidaan uusia pisteitä määrättäessä määrätä jokaisen päätöksen yhteydessä aina niin monta kertaa kunnes pisteet ovat vanhentuneet kolmen vuoden ”puhtaan” ajanjakson jälkeen. Jotta muutoksenhakumenettelyn lykkäävä vaikutus ei heikentäisi pistejärjestelmän tehokkuutta, päätökset voitaisiin panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jos muutoksenhakuviranomainen ei toisin määrää.

62 §. Pisteiden määrääminen muilta viranomaisilta saatujen ilmoitusten perusteella. Komission valvonta-asetuksen 126 artiklan 5 kohdassa säädetään, että jos vakava rikkomus havaitaan muussa jäsenvaltiossa kuin lippujäsenvaltiossa, komission asetuksen 125 artiklassa tarkoitetun lippujäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on määrättävä pisteet neuvoston valvonta-asetuksen 89 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen saatuaan. Neuvoston valvonta-asetuksen 89 artiklan 4 kohta taas velvoittaa sen jäsenvaltion viranomaisen, jonka lainkäyttövaltaan rikkomus kuuluu, kansallisen lainsäädäntönsä mukaisia menettelyjä noudattaen viipymättä ilmoittamaan lippujäsenvaltiolle ja sille jäsenvaltiolle, jonka kansalainen on rikkomuksen suorittanut, tai mille tahansa muulle jäsenvaltiolle, jonka etua hallinnollisten toimien, rikosoikeudellisten menettelyjen tai muiden toteutettujen toimenpiteiden sekä kaikkien tällaiseen rikkomukseen liittyvien lopullisten päätösten, mukaan lukien pisteiden määrääminen, koskee.

Lakiehdotuksen 58 §:ssä esitetään esitutkintaviranomaisille, syyttäjille ja tuomioistuimille velvollisuutta ilmoittaa rikkomusten tai vakavien rikkomusten tunnusmerkistöt täyttäviä tekoja koskevista esitutkintoja, syyteharkintaa ja tuomioita koskevista päätöksistä. Jos päätöksillä on todettu jonkun syyllistyneen sellaisen vakavan rikkomuksen tunnusmerkistön täyttävään vakavaan rikkomukseen, josta tulee määrätä pisteitä kalastuslisenssinhaltijalle tai kalastusaluksen päällikölle, Maaseutuvirasto määrää asiaankuuluvat pisteet kalastuslisenssinhaltijalle ja kalastusaluksen päällikölle. Teon tai laiminlyönnin käsitteleminen rikosprosessissa ei tä-

ten aiheuta pistejärjestelmän tehottomuutta. Pykälän mukaiseen pisteiden määräämispäätökseen ei esitetä muutoksenhakukieltoa.

63 §. Päällikkönä toimimisen kiellosta ilmoittaminen. Liikenteen turvallisuusvirasto tarvitsee tiedon kalastusaluksen päällikkönä toimista koskevista kielloista, koska laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain (1687/2009) 20 §:n 1 momentin mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa antamansa pätevyyskirjan tai pätevyystodistuksen muun muassa siitä syystä, että henkilö on toiminnallaan osoittanut yleistä piittaamattomuutta säännöksistä ja määräyksistä.

64 §. Rikkomusrekisteri. Neuvoston valvonta-asetuksen 93 artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan kirjaamaan kansalliseen rekisteriin kaikki yhteisen kalastuspolitiikan sääntöihin kohdistuneet rikkomukset, joihin niiden lipun alla purjehtivat alukset tai niiden kansalaiset ovat syyllistyneet, mukaan luetuna rikkomuksista aiheutuneet seuraamukset ja määrättyjen pisteiden lukumäärä. Rekisteriin on myös kirjattava myös muissa jäsenvaltioissa toteutettujen syytetoimien johdosta määrättyt seuraamukset heti, kun niistä on saatu neuvoston valvonta-asetuksen 89 artiklan 4 kohdan mukaiset ilmoitukset.

Rikkomusrekisteri on henkilörekisteri ja siihen sovelletaan henkilötietolakia. Henkilötietoja säilytetään rekisterissä kymmenen vuotta sen kalenterivuoden päättymisestä lukien, jonka aikana henkilötiedot sisältävä päätös on saavuttanut lainvoiman. Virheelliseksi todetun tiedon saa säilyttää viiden vuoden ajan tallentamisesta, jos se on tarpeen rekisteröidyn taikka rekisterinpitäjän henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Tietoa saa käyttää ainoastaan edellä mainittujen oikeuksien turvaamisessa.

65 §. Rikkomusrekisterin pitäjät ja käyttäjät. Henkilötietolain 3 §:n mukaisia rekisterinpitäjiä olisivat maa- ja metsätalousministeriö ja Maaseutuvirasto. Päävastuullinen rekisterinpitäjä olisi Maaseutuvirasto. Rekisterin käyttäjiä eli rekisterissä olevien henkilötietojen käsittelijöitä olisivat edellä mainittujen lisäksi Rajavartiolaitos ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Koska rekisterinpitäjiä olisi enemmän kuin yksi, olisi säädettävä viranomaisten välisestä

tehtävänjaosta. Maa- ja metsätalousministeriö huolehtisi rekisterin yleisestä ylläpidosta ja rekisterinpidon ohjauksesta. Rikkomusrekisterin pito perustuu Euroopan unionin säädöksiin, joten on luontevaa, että taho, joka edustaa Suomea unionin lainsäädännön valmistelussa, vastaa rekisterin kehittämisestä ja rekisterinpidon ohjauksesta. Maaseutuvirasto myöntäisi viranomaisen esityksestä henkilölle käyttöoikeuden niihin rekistereihin ja rekistereiden tietoryhmiin tai tietokenttiin, joiden se katsoo olevan tarpeen kyseisen viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamista varten. Tiedot tallettanut viranomaisesta vastaisi tallettamiensa tietojen virheettömyydestä sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

66 §. Rekisterin käyttötarkoitus. Rekisteriin tallennettujen rikkomusten ja vakavien rikkomusten perusteella saadaan hyvä käsitys siitä, missä ja minkälaisia yhteisen kalastuspolitiikan vastaisia tekoja kaupallisessa kalastuksessa ja siihen liittyvässä kaupallisessa toiminnassa Suomessa tehdään. Tieto auttaa muun muassa valvonnan ja valvontaviranomaisten resursoinnin suunnittelua. Tällä hetkellä tilastotietoja yhteisen kalastuspolitiikan vastaisista teoista ei ole saatavissa. Esimerkiksi kalastusrikokset nimikkeellä raportoidaan sekä kansallisen kalastuslainsäädännön vastaiset kalastusrikokset että yhteisen kalastuspolitiikan säännösten vastaiset rikokset. Rekisterin perusteella komissiolle pystytään toimittamaan tarkat tiedot todennetuista rikkomuksista ja vakavista rikkomuksista ja niistä määräytyistä seuraamuksista. Tällä hetkellä tiedot pitää kerätä manuaalisesti poliisilta, syyttäjiltä ja tuomioistuimilta, koska viranomaisilla ei ole ilmoitusvelvollisuutta määrätyistä tai tuomitusta yhteiseen kalastuspolitiikkaan liittyvistä rangaistuksista.

67 §. Merkinnät muihin rekistereihin. Kalastusalusten lisenssinhaltijan pisteytysjärjestelmän mukaisesti (neuvoston valvontasetus 92 artikla 2 kohta) kalastuslisenssinhaltijalle määrätyt pisteet siirtyvät kyseisen aluksen kalastuslisenssin myöhemmälle haltijalle, jos alus myydään, siirretään tai muutoin vaihtaa omistajaa rikkomuksen jälkeen. Tämän takia on tärkeää, että kaikki kalastusluksen kalastuslisenssiin kohdistuvat pis-

teet ja niiden kumuloitumisesta aiheutuneet toimenpiteet on asianmukaisesti merkitty merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetussa laissa (690/2010) tarkoitettuun rekisteriin. Pykälässä esitetään, että pisteiden siirtämistä koskevan päätöksen tekisi kalastusluksen rekisteriä pitävä viranomaislainen. Päätöksestä on ilmoitettava piste-rekisteriä pitävälle Maaseutuvirastolle.

Pisteiden siirtämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön vaikka se ei olisi lainvoimainen. Uuden kalastuslisenssinhaltijan oikeusturvan tarve liittyy lähinnä mahdollisiin kirjaamisvirheisiin, koska siirtopäätöksen tekoon ei liity viranomaissharkintaa. Kalastuslisenssin uusi haltija myös tietää asiasta jo ennen siirtoa koskevan päätöksen tekemistä, koska komission valvonta-asetuksen 128 artiklan mukaan kalastuslisenssinhaltijan on asettaessaan kalastusluksen myyntiin ilmoitettava uudelle lisenssinhaltijalle tälle siirtyvästä pistemäärästä.

Kalastusluksen päällikkö vastaa käytännössä aluksen toiminnasta merellä, minkä lisäksi hänellä on vastuu kalastuspäiväkirja- ja saalisilmoitusten sisällön oikeellisuudesta ja oikea-aikaisesta toimittamisesta viranomaisille. Päällikköön kohdistuvat pisteet ja niiden johdosta suoritettavat toimenpiteet merkitäisiin tämän takia myös kalastusluksen rekisteriin.

9 luku Erinäiset säännökset

68 §. Moottoritehon valvonnasta ja mittaamisesta aiheutuneet kustannukset. Liikenteen turvallisuusviraston katsastusmaksut perustuvat maksuperustelakiin ja liikenne- ja viestintäministeriön antamaan asetukseen Liikenteen turvallisuusviraston maksullisista suoritteista (722/2012). Ehdotuksen mukaan kalastusluksen omistajan on maksettava Liikenteen turvallisuusviraston valtuuttamalle luokituslaitokselle tai muulle toiminnanharjoittajalle moottoritehon mittaamisesta aiheutuvat kustannukset. Säännös olisi yhdenmukainen katsastuksesta määrättävien maksujen kanssa. Nykykäytännön mukaan luokituslaitokset veloittavat katsastuksesta ja niihin liittyvistä toimenpiteistä suoraan laivanisäntää.

69 §. Tietojen luovuttaminen rekistereistä. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään, että viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Henkilötietoja saa kuitenkin luovuttaa suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa. Pykälässä valtuutettaisiin rekisteriä pitävä viranomainen antamaan rekisteristä tietoja rekisterin otteella tai teknisen käyttöyhteyden välityksellä. Ennen luovuttamista olisi kuitenkin varmistuttava siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Pykälän toiseen momenttiin ehdotetaan säännöstä, jossa todetaan, mille tahoille tietoja rekisteristä voidaan luovuttaa salassapitosäännöksiensä estämättä. Samat tahot saisivat myös tietoja niistä tiedoista, jotka eivät olisi salaisia. Rekistereihin sovelletaan lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999).

Salaisia tietoja voisivat olla 58 §:n ilmoitusvelvollisuuden nojalla saadut tiedot julkisuuslain 24 §:n 3 kohdan mukaan. Samoin salassa pidettäviä voisivat olla esimerkiksi yksittäisen toiminnanharjoittajan saalistiedot ja häntä koskevat satelliittiseurantatiedot julkisuuslain 24 §:n 20 kohdan nojalla.

70 §. Päätösten tiedoksianto. Pykälässä esitetään, että pisteiden määräämistä koskevat päätökset voitaisiin toimittaa postitse kirjeitse vastaanottajalle hallintolain 59 §:n mukaisella tavallisella tiedoksiannolla. Vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Asian katsotaan tulleen viranomaisen tietoon kuitenkin kirjeen saapumispäivänä. Lukumääräisesti suurin osa pisteitä koskevista päätöksistä tulaisiin antamaan seuraamusmaksua koskevan päätöksen yhteydessä, jolloin ne annettaisiin tiedoksi hallintolain 60 §:n mukaisesti todisteellisella tiedoksiannolla seuraamusmaksua koskevan päätöksen mukana.

Yksittäisiä, ainoastaan pisteitä koskevia päätöksiä annettaisiin 62 §:n ja 67 §:n nojalla. Muussa jäsenvaltiossa annettua vakavaa rikkomusta koskevan päätöksen johdosta komission valvonta-asetuksen liitteen XXX mukaiset pisteet määrää Maaseutuvirasto 62 §:n nojalla. Määrättävien pisteiden lukumäärä on säädetty liitteessä XXX, joten Maaseutuvirastolla ei ole asiassa harkintavaltaa. Edellä 67 §:ssä esitetään, että velvollisuus siirtää kalastuslisenssiin kohdistuvat pisteet aluksen uudelle omistajalle olisi kalastusalusrekisteriä pitävällä viranomaisella. Päätös annettaisiin tiedoksi tavallisella tiedoksiannolla. Kalastuslisenssin uusi haltija tietäisi odottaa ilmoitusta, koska komission valvonta-asetuksen 128 artiklan mukaan kalastuslisenssinhaltijan on asettaessaan kalastuslupa myyntiin ilmoitettava uudelle lisenssinhaltijalle tälle siirtyvästä pistemäärästä.

Hallintolain 60 §:n mukaan tiedoksianto on toimitettava postitse saantitodistusta vastaan, jos se koskee velvoittavaa päätöstä, jonka tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku- tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika. Saantitodistusta voidaan käyttää myös, jos se on muusta syystä tarpeen asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi. Jos viranomainen katsoo siihen olevan aihetta, tiedoksianto voidaan toimittaa haastetiedoksiantona. Hallintolain 61 §:ssä on sijaitiedoksiantoa koskevat säännökset, joiden mukaan tämän tiedoksiantotavan käyttäminen edellyttää sijaistiedoksisaajan suostumusta.

Komission valvonta-asetuksen 161 artiklassa on säännöksiä hallinnollista tiedoksiantoa koskevista pyynnöistä. Jäsenvaltioiden on annettava kansallisten säännöstensä mukaisesti tiedoksi toisen jäsenvaltion hallintoviranomaisen antamat, yhteisen kalastuspolitiikan soveltamisalaa ja erityisesti neuvoston ja komission valvonta-asetusten säännösten soveltamista koskevat asiakirjat ja päätökset, jotka on pantava täytäntöön kyseessä olevan jäsenvaltion alueella. Tiedoksiantopyynnöt tehdään asetuksen liitteessä XXXV olevan mallin mukaisesti.

71 §. Muutoksenhaku. Oikeusturvan takaamiseksi tulee myös hyväksytyjen luokituslaitosten ja muiden hyväksytyjen toimi-

joiden kalastusaluksen moottorin moottoritehon varmentamista ja moottoritehon mittaamista koskeviin päätöksiin voida hakea muutosta oikaisuvaatimusmenettelyssä. Koska Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo edellä mainittujen toimijoiden toimintaa tältä osin, on luontevaa, se on ensimmäinen muutoksenhakuviranomainen. Oikaisuvaatimusmenettelyyn sovelletaan hallintolakia.

Pykälässä todettaisiin, että muutoksenhaakuun sovelletaan hallintolainkäyttölakia, jos muualla laissa ei ole toisin säädetty. Lain 60 ja 61 §:ssä säädettäisiin muutoksenhakukielloista.

Oikeuskäytännön yhtenäisyyden varmistamiseksi Maaseutuvirastolle esitetään oikeutta hakea muutosta sellaiseen hallinto-oikeuden päätökseen, jolla Maaseutuviraston päätös on kumottu tai muutettu. Maaseutuviraston tämän lain nojalla tekemillä päätöksillä on merkitystä toiminnanharjoittajien elinkeinotoiminnalle, ja on tärkeää, että eri hallinto-oikeuksien toimialueilla olevia toiminnanharjoittajia kohdellaan samalla lailla samanlaisissa tilanteissa.

72 §. Voimaantulo. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2015.

73 §. Siirtymäsäännökset. Rikosoikeudellista laillisuusperiaatetta ei sellaisenaan sovelleta hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on kuitenkin katsottu, että hallinnollisten sanktioiden sääntely rinnastuu läheisesti rikosoikeudelliseen sääntelyyn. Pykälään ehdotetaan säännöstä taannehtivuuskiellosta. Rikkomusmaksu, seuraamusmaksu ja pisteet voitaisiin määrätä teoista ja laiminlyönneistä, jotka on tehty lain voimaantulon jälkeen. Rikkomusrekisteriin voidaan kuitenkin kerätä tietoja ennen lain voimaantuloa annetuista päätöksistä ja tuomioista, jotka koskevat yhteisen kalastuspolitiikan vastaisia tekoja.

1.2 Laki Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta

Lain 1 luvusta ehdotetaan kumottaviksi tarpeettomina ja ehdotetun lain yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta kanssa päällekkäisinä 1 §, 2 §:n 2 momentti, 3 §:n 2 momentti, 4–9 § ja

10 §:n 1–2 kohdat. Laissa yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta säädettäisiin kattavasti 4–8 a §:ssä ja 10 §:n 1–2 kohdissa tarkoitetuista asioista sillä osin kuin niistä on tarvetta enää kansallisesti säätää. Tukien takaisinperinnästä (9 §) säädetään tukien myöntämisestä koskevassa erityislainsäädännössä.

2 §. Toimivaltainen viranomainen. Pykälän 1 momenttia esitetään selvennettäväksi niin, että todetaan Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan yleisen täytäntöönpanon kuuluvan maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalousministeriö olisi myös Euroopan unionin yhteisestä kalastuspolitiikasta annetuissa unionin säädöksissä ja päätöksissä tarkoitettu toimivaltainen viranomainen, jos ei muualla laissa toisin säädetä. Toimivaltaisista viranomaisista on myös säännöksiä erityislainsäädännössä.

3 §. Valvonta. Pykälään jätettäisiin yleinen säännös siitä, että maa- ja metsätalousministeriö ohjaa Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevien säännösten noudattamisen valvontaa.

1.3 Rikoslaki

48 a luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohta esitetään kumottavaksi, jolloin 2 kohdan tekstiin tulee lisätä sana taikka. Kohdassa 3 tarkoitettuja rikoksia vastaavat teonkuvaukset esitetään rangaistaviksi hallinnollisessa menettelyssä vakavina rikkomuksina ehdotetun yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 51 §:ssä. Ne bis in idem -säännön noudattamista selkiyttää huomattavasti, jos samoista teoista ei voi valita vaihtoehtoisia rangaistusseuraamuksia. Toimijoiden yhdenvertaista kohtelua olisi myös vaikea taata, jos seuraamusmenettely olisi vapaasti valittavissa.

1.4 Laki kaupallisen kalastuksen vakuutuksesta

6 §. Tuen epääminen. Pykälän 1 momentissa säädetään, että vakuutustukea ei makseta, jos tuen saaja on lainvoimaisella ratkaisulla tuomittu sakko- tai vankeusrangaistukseen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanoa koskevan Euroopan unionin

tai kansallisen lainsäädännön rikkomisesta. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että vakuutustukea ei myöskään makseta, jos tuen saajalle on lainvoimaisella ratkaisulla määrätty yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 50 §:n 2 momentin mukainen rikkomusmaksu tai 52 §:n mukainen seuraamusmaksu. Lain 50 §:n 1 momentin mukainen rikkomusmaksu ei aiheuttaisi tuen epäämistä. Kuitenkin jos tuen saajalle olisi määrätty useammin kuin kerran 50 §:n 1 momentissa tarkoitettu rikkomusmaksu, tuki tulisi evätä. Seurantajakso on kalenterivuosi, jonka aikana vahinko on syntynyt. Voimassa olevat suuntaviivat kalastus- ja vesiviljelyalan valtiotukien tarkastelemista varten (2008/C 84/06) määräävät, että ”Tukea ei myönnetä tilanteessa, jossa ei noudateta yhteisön oikeutta ja erityisesti yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjä.” Suuntaviivojen 3.1 kohdassa olevan tekstin ei voi katsoa jättävän ehdotettua enempää liikkumavaraa tuen epäämistä koskevalle sääntelylle.

13 §. Korvauksen hakeminen valtiolta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi, että vakuutuslaitoksen korvaushakemuksen tekemiselle voidaan asettaa määräaika valtioneuvoston asetuksella. Määräajan asettaminen on perusteltua, sillä mitä pidempi aika kuluu vakuutuskorvauksen osana maksetun tuen suorittamisesta tuen saajalle, sitä vaikeampaa valtion on menestyksekkäästi suorittaa 18 §:n mukaisia takaisinperintätoimia tarvittaessa tuen saajaa kohtaan. Takaisinperintäpäätös on tehtävä viimeistään kymmenen vuoden kuluttua vakuutuskorvauksen maksamisesta tuen saajalle.

17 §. Tuen takaisinperintä. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 50 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikkomusmaksusta. Tuki voidaan jättää kokonaan tai osittain perimättä takaisin, jos teosta ei ole määrätty edellä tarkoitettua rikkomusmaksua tai sakkoa ankarampaa rangaistusta ja tuen saajalle aiheutuneen vahingon taloudellinen arvo huomioon ottaen takaisinperintä vaarantaisi tuen saajan elinkeinotoiminnan jatkamisen edellytykset. Säännös on edellä 6 §:n perusteluissa viitattujen suuntaviivojen mukainen,

koska niissä todetaan, että tuki on maksettava takaisin suhteessa rikkomuksen vakavuuteen.

1.5 Laki merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä

10 §. Lisäedellytykset avomerialuksen rekisteröinnille. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa on virheellinen viittaus 12 §:n 2 momenttiin. Korjataan teksti niin, että viitataan 15 §:n 2 momenttiin.

21 §. Rekisteriin merkittävät tiedot. Pykälän 1 momentissa viittaus kumottuun Euroopan unionin säädökseen korjataan viittauksella voimassa olevaan säädökseen. Pykälän 2 momentin kohtiin lisättäisiin tiedot kalastuslisenssin voimassaolosta ja keskeyttämisistä, tiedot kalastusaluksen saaman saaliin ilmoittamiseen oikeutetun nimestä, henkilötunnuksista, kansalaisuudesta ja yhteystiedoista, tiedot kalastuslisenssinhaltijaan ja kalastusaluksen kohdistuvista pisteistä, tiedot kalastusaluksen päällikölle määrätystä pisteistä sekä tiedot kalastusaluksen päällikölle määrätystä kielloista toimia kalastusaluksen päällikkönä. Kohtien numerointia muutettaisiin vastaamaan lisätyjä kohtia.

1.6 Laki sakon täytäntöönpanosta

1 §. Lain soveltamisala. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetussa laissa tarkoitettu rikkomusmaksu ja seuraamusmaksu pannaan täytäntöön sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaisessa järjestyksessä.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun lain nojalla esitetään annettavaksi useita valtioneuvoston ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksia. Valvontatehtäviä koskevaan 11 §:ään esitetyn valtuutuksen nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin Maaseutuvirastolle toimitettavan epäiltyjä rikkomuksia ja vakavia rikkomuksia koskevan ilmoituksen sisällöstä. Asetus sisältäisi säännökset niistä asiakirjoista, jotka tulisi liittää ilmoitukseen. Tällaisia asiakirjoja olisivat esimerkiksi tarkastus- ja

valvontaraportit, paikan päällä otetut valokuvat ja muu materiaali, jonka perusteella valvontaviranomainen on päätenyt epäilemään rikkomusta.

Alle kymmenmetristen kalastusalusten saalisilmoituksia koskevissa 21 ja 22 §:ssä tarkoitettulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädettäisiin tarkemmin saalisilmoituksen sisältämistä tiedoista. Lakipykälät on laadittu tarkoiksi, joten niitä ei ole todennäköisesti ole tarvetta juurikaan tarkentaa. Tarkennukset voisivat koskea esimerkiksi pyydys- tai satamakoodoja. Tahattomia sivusaaliita koskevia tietovaatimuksia voitaisiin tarkentaa nimeämällä ne nisäkäs- ja lintulajit, joita ilmoitusvelvollisuus koskee. Kalastusmatkalla tuhoutuneita pyydyksiä koskevien tietojen yhteydessä saattaa olla tarpeellista saada tieto pyydyksen katoamispaikasta.

Ensiostajaksi ilmoittautumista koskeva 28 § sisältää asetuksenantovaltuuden maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä. Tällaisia tietoja voisivat olla tiedot yhteys henkilöistä ja yrityksen sivutoimipisteistä.

Lakiehdotuksen kalastuksen säätelyä koskevaan lukuun sisältyy useita asetuksenantovaltuuksia. Toteuttaakseen Euroopan unionin jäsenvelvoitteen jäsenvaltioiden on pystyttävä suhteellisen nopeasti voimaantulevilla yleisesti sitovilla säädöksillä säätelemään kaupallista kalastusta ja erityisesti kalastuskiintiöiden käyttöä. Asetuksenantovaltuudet ovat välttämättömiä kalastuksen säätelyn edellyttämien päätösten oikea-aikaisuuden varmistamiseksi.

Euroopan unionin neuvosto vahvistaa vuosittain jäsenvaltioille kalakantakohtaiset kiintiöt tai pyyntiponnistuksen enimmäismäärät. Jäsenvaltiot saavat vaihtaa kiintiöitä tai niiden osia keskenään. Kalastus on keskeytettävä ennen kiintiön täyttymistä. Suomessa kalastuksen keskeytys tapahtuu tällä hetkellä maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Nykyisen käytännön jatkamisen mahdollistava säännös olisi lakiehdotuksen 39 §:ssä. Valtuutusta kalastuksen keskeyttämiseen maa- ja metsätalousministeriön asetuksella esitetään myös 41 §:ään, jossa säädettäisiin kansallisista kiintiöistä.

Kansallisista kiintiöistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella enintään viiden vuoden ajaksi 40 §:n asetuksenantovaltuuden nojalla. Euroopan parlamentin ja neuvoston yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun asetuksen 16 ja 17 artikloissa annetaan kalastusmahdollisuuksien jakamista koskevat valtuudet jäsenvaltioille. Kansallisten kiintiöiden säätämisperusteita olisivat lakiehdotuksen 40 §:n mukaan kiintiöiden riittävyys turvaaminen, täysimääräinen hyödyntäminen, kalakantojen säilyttäminen ja hoitaminen, alueellisen kalastuspaineen säateleminen tai kaupallisten kalastajien tasapuolisten kalastusmahdollisuuksien järjestäminen. Säätelytarve liittyy erityisesti silakan ja kilohailin kalastukseen. Silakan kalastuksen säätelyllä turvattaisiin kilohailikiintiön riittäminen erityisesti silakan kalastuksen sivusaaliiksi. Pienimuotoisen kalastuksen toimintamahdollisuuksien turvaaminen edellyttää suurien kalastusalusten silakan, kilohailin ja turskan kalastuksen säätelyä, muutoin niiden kiintiöt eivät riitä pienille kalastusaluksille koko kalastuskaudeksi.

Kiintiöityjen kalakantojen kaupallisen kalastuksen rajoittaminen ajallisesti, alueellisesti tai määrällisesti esitetään toteutettavan asetuksilla tilanteissa, joissa kalastuskiintiöiden riittävyys turvaaminen tai niiden täysimääräinen hyödyntäminen, kalakantojen säilyttäminen ja hoitaminen, alueellisen kalastuspaineen säätely tai kaupallisten kalastajien tasapuolisten kalastusmahdollisuuksien järjestäminen edellyttää rajoituksia. Kalastuskieltoa tai pyydysrajoituksia voitaisiin käyttää erillisinä tai yhdessä kansallisten kiintiöiden kanssa. Rajoitus voi liittyä tietyn pyydystyyppin kieltämiseen tai kalastuskieltoon tietyllä alueella. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin määräaikaisesta kalastuskiellosta ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksella pyydysten teknisistä ominaisuuksista. Rajoitukset voisivat koskea kaikkia kalastusaluksia tai ainoastaan tietyn pituusrajan ylittäviä kalastusaluksia. Säästösten antoa koskeva valtuutus on ehdotuksen 43 §:ssä.

Yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun neuvoston ja parlamentin asetuksen 18 artiklan 8 kohdassa annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus keskenään sopia unionin säilyttämistoimenpiteitä ja monivuotisia suunnitel-

mia koskevista tarkentavista säännöksistä. Tällaisista tarkentavista säännöksistä säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella 44 §:n perusteella. Valtuutuksen sisältö määräytyisi tarkemmin unionin kyseessä olevaa säilyttämistoimenpidettä tai monivuotista suunnitelmaa koskevassa säädöksessä. Jos kysymyksessä olisivat pyydysten teknisiä ominaisuuksia ja käyttöä koskevat tarkentavat säännökset, niistä säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Lakiehdotuksen 45 §:ssä ehdotetaan, että neuvoston valvonta-asetuksen 7 artiklassa ja komission valvonta-asetuksen 4 artiklassa tarkoitetut kalastusluvut myöntäisi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Pykälässä on säädetty lupamenettelyn perusteista, mutta tarkemmat säännökset kalastusluvista tarkoitetuista kalakannoista ja sallituista pyydyksistä, myönnettävien lupien lukumäärästä, lupien voimassaoloalueesta ja -ajasta sekä lupien hakumenettelystä esitetään annettavaksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

3 Voimaantulo

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015.

4 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

4.1 Viranomaiset ja niiden tehtävät

Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa koskevissa säädöksissä on säädetty niistä tehtävistä, jotka jäsenvaltioiden tulee suorittaa täyttääkseen jäsenyysvelvoitteensa. Joissakin tapauksissa unionin lainsäädännössä säädetään, että tehtävä tulee hoitaa jäsenvaltioissa ainoastaan yhden toimivaltaisen viranomaisen toimesta. Esimerkki tällaisesta säännöksestä on neuvoston valvonta-asetuksen 5 artiklan 5 kohdassa ja komission valvonta-asetuksen 152 artiklassa. Joskus mahdollistetaan tehtävän hoito jäsenvaltioiden kesken yhteistyössä. Kalastuksenseurantakeskuksen tehtävät ovat esimerkiksi sellaisia.

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston toimielinten yleisistä perus-

teista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan (HE 1/1998) valtioneuvoston toimielinten yleisinä perusteina on pidettävä valtioneuvoston yksikön nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia. Julkisen vallan käsite perustuslain 119 §:n 2 momentissa saa sisälsänsä perustuslain 2 §:n 3 momentista, jonka mukaan julkisen vallan käyttöön tulee perustua lakiin ja kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Julkisen vallan käyttämisestä olisi siten kysymys esimerkiksi silloin, kun yksikkö voi antaa perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettuja oikeussääntöjä tai tehdä päätöksiä yksilön oikeuksista, velvollisuuksista tai etuuksista taikka käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten yksilön perusoikeuksiin.

Lakiehdotuksessa on nimetty viranomaiset hoitamaan unionin asetuksissa tarkoitettuja tehtäviä. Kaikki lakiehdotuksessa tarkoitetut viranomaiset käyttävät julkista valtaa hoitessaan yhteisen kalastuspolitiikan valvontaan liittyviä tehtäviä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että hallinnollisen seuraamuksen määräämiseen sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä (PeVL 32/2005 vp, PeVL 55/2005 vp, PeVL 57/2010 vp, PeVL 15/2012 vp). Selvää on, että Maaseutuvirasto käyttää merkittävää julkista valtaa määrätessään lakiehdotuksen 7 ja 8 luvussa tarkoitettuja seuraamuksia.

Perustuslakivaliokunta on etenkin perusoikeuskysymyksen sääntelyn yhteydessä pitänyt välttämättömänä, että toimivaltainen viranomainen ilmenee laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohdat samoin kuin toimivallan siirtämisen edellytykset ilmenevät laista riittävän täsmällisesti (ks. esim. PeVL 19/2009 vp, s. 4/I).

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain (897/2009) 4 §:ään sisältyy asetuksenantovaltuus, jonka mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten lukumäärästä, toimialueista, nimistä ja toimipaikoista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus jakautuu sille kuuluvien tehtävien hoitamista varten vastuualueisiin. Keskuksen vastuualueista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Lakiehdotuksen 5 §:ssä tarkoitettu yhdestä tai useammasta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta on tarkoitus säätää tarkemmin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 4 §:n nojalla.

Toisten valtioiden ja komission virkamiehet sekä unionin tarkastajat

Neuvoston ja komission valvonta-asetuksiin sisältyy säännöksiä, joilla yhteisön tarkastajille (nykyään unionin tarkastajille) ja komission virkamiehille annetaan valtuuksia toimia jäsenvaltioiden suvereniteettiin kuuluvilla alueilla. Tällainen säännös on neuvoston valvonta-asetuksen 79 artiklassa, jossa todetaan, että yhteisön tarkastajilla on tehtäviensä hoitamiseksi oltava viipymättä pääsy yhteisön kalastusalusten ja kaikkien muiden kalastustoimintaa harjoittavien alusten kaikille alueille, julkisiin tiloihin ja paikkoihin sekä kulkuneuvoihin sekä kaikkiin tietoihin ja asiakirjoihin, jotka ovat tarpeen heidän tehtäviensä suorittamisessa, samassa laajuudessa ja samoin edellytyksin kuin sen jäsenvaltion virkamiehillä, jossa tarkastus suoritetaan. Artiklan 5 kohdassa kuitenkin todetaan, että yhteisön tarkastajilla ei ole poliisi- eikä täytäntöönpanovaltuuksia oman kotijäsenvaltionsa alueen tai kotijäsenvaltionsa suvereniteettiin ja lainkäyttövaltaan kuuluvien yhteisön vesien ulkopuolella.

Yhteisön tarkastajiksi nimitetyillä komission virkamiehillä tai komission nimeämän elimen virkamiehillä ei ole poliisi- eikä täytäntöönpanovaltuuksia neuvoston valvonta-asetuksen 79 artiklan 6 kohdan mukaan. Artiklassa 77 säädetään, että yhteisön tarkastajien tai muiden jäsenvaltioiden taikka komission virkamiesten laatimat tarkastus- ja tarkailuraportit ovat hyväksyttäviä todisteita minkä tahansa jäsenvaltion hallinnollisissa tai oikeudellisissa menettelyissä. Niitä on toiseikkoja todennettaessa pidettävä yhdenvertaisina jäsenvaltioiden tarkastus- ja tarkailuraporttien kanssa.

Komission virkamiesten toimivallasta säädetään neuvoston valvonta-asetuksen 97 artiklassa. Komission virkamiehet voivat suorittaa tarkistuksia ja tarkastuksia kalastusaluksissa sekä liikkeiden ja muiden sel-

laisten yksiköiden tiloissa, jotka harjoittavat yhteiseen kalastuspolitiikkaan liittyvää toimintaa. Heillä on pääsy kaikkiin tietoihin ja asiakirjoihin, joita tarvitaan heidän tehtävien toteuttamisessa, samassa laajuudessa ja samoin ehdoin kuin sen jäsenvaltion virkamiehillä, jossa tarkistukset tai tarkastus tapahtuvat. Komission virkamiehillä on oikeus ottaa jäljennöksiä asiaankuuluvista tiedostoista ja tehdä pistokokeita, jos heillä on perusteltua aihetta uskoa, että yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjä ei ole noudatettu. He voivat vaatia kaikkia tarkastuksen kohteena olevissa tiloissa tavattuja henkilöitä todistamaan henkilöllisyytensä. Komission virkamiehillä ei kuitenkaan ole laajempia valtuuksia kuin kansallisilla tarkastajilla, eikä heillä ole poliisi- tai täytäntöönpanovaltuuksia.

Suomen täysivaltaisuuden rajoittamisesta on perustuslakivaliokunnan käytännössä ollut kysymys, kun kansainvälinen velvoite on sisältänyt määräyksiä vieraan valtion viranomaisen tai kansainvälisen toimielimen toimivallasta Suomen alueella. Myös suomalaisten valtioelinten ja viranomaisten toiminnan sitominen kansainvälisin sopimuksin saattaa olla täysivaltaisuuden kannalta ongelmallista. Tästä on voinut olla kysymys, kun kansallista lainsäädäntö- tai sopimustenkevovaltaa on rajoitettu tai kun kansainväliselle toimielimelle on annettu Suomen oikeudenkäyttöpiiriin kohdistuvaa julkista valtaa. Valiokunnan uudemman tulkintakäytännön (ks. esim. HE 1/1998 vp, s. 72) mukaan täysivaltaisuuden rajoittamisesta on ollut kysymys, kun kansainvälinen sopimus on sisältänyt määräyksiä, joiden mukaan vieraan valtion viranomaiselle tai kansainväliselle toimielimelle annetaan toimivaltaa Suomen alueella. Tulkintakäytännössä on kiinnitetty huomiota toimivallan laatuun ja toimintamahdollisuuksien itsenäiseen käyttöön. Omaksuttu tulkintalinja viittaa siihen, että täysivaltaisuuden rajoittamisen tulee olla periaatteelliselta tai käytännölliseltä merkitykseltään varsin huomattavaa ja ylittää kansainvälisen yhteistyön tavanomaiset vaatimukset, ennen kuin se voi joutua ristiriitaan perustuslain kanssa. Tulkintakäytännössä on kiinnitetty huomiota toimivallan laatuun ja mahdollisuuteen käyttää valtuuksia itsenäisesti. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota

myös siihen, missä määrin järjestelyyn liittyy riskejä perusoikeuksien, oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaarantumisesta (PeVL 39/2000 vp.)

Perustuslakivaliokunta on pitänyt perustuslain mukaisina Euroopan unionin muille jäsenvaltioille annettavia, pitkällekin meneviä toimivaltuuksia silloin, kun niiden käyttö on kohdistunut suomalaiseen alukseen aavalla merellä (PeVL 44/2002). Valiokunta ei ole pitänyt täysivaltaisuutta koskevien perustuslainäännösten kannalta ongelmallisena sellaisiakaan alaltaan rajattuja sopimusmääräyksiä, joilla Euroopan unionin toisen jäsenvaltion viranomaiselle on annettu valta toimia myös Suomen alueella ja osin samalla tavalla kuin kansalliset viranomaiset sekä käyttää tällöin Suomen oikeudenkäyttöpiiriin ja siellä oleskeleviin kohdistuvaa julkista valtaa. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 67/2002 vp kiinnitettiin huomioita siihen, että ehdotettu säännös perustui asianomaisen direktiivin pakottavaan säännökseen. Kysymyksessä oli erityinen toimiala ja alalla Euroopan yhteisön puitteissa harjoitettava yhteistyö, minkä lisäksi tarkastusten kohteet muodostivat hyvin rajatun ryhmän.

Esitetyillä perusteilla unionin tarkastajien ja komission virkamiesten toimintavaltuudet eivät ole ristiriidassa perustuslain 1 §:ssä säädetyn valtion täysivaltaisuuden kanssa.

Lakiehdotuksen 16 §:ään sisältyy lähes samansisältöinen säännös aavan meren kalastuksen valvonnasta kuin laissa Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta on tällä hetkellä. Pykälässä valtuutettiin toisen valtion kalastuksenvalvontaviranomaiset suorittamaan suomalaisiin kalastusalueisiin valvontaa niissä rajoissa, joista määrätään hajallaan olevien kalakantojen ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämistä ja hoitoa koskevien 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen määräysten täytäntöönpanosta tehdyssä sopimuksessa (SopS81/2003) tai neuvoston valvontasetuksen 80 artiklassa säädetään. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 6/2001 vp.) todennut, että koska säännöksessä viitataan yleisesti Suomea sitovan kansainvälisen velvoitteen määräyksiin, säännös

ei ole ongelmallinen perustuslain valtion täysivaltaisuutta koskevan säännöksen kannalta.

Julkisen vallan käyttö ja hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Perustuslakia koskevan hallituksen esityksen (HE 1/1998 vp, s. 179) mukaan julkisia hallintotehtäviä ovat muun muassa yksityisten henkilöiden oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyvät hallinnolliset tehtävät. Suomen perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Saman lain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.

Lakiehdotuksen 8 §:n mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto voi käyttää apunaan moottoritehon valvonnassa aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annetun lain (1686/2009), jäljempänä alusturvallisuuslaki, 2 §:n 1 momentin 42 kohdassa tarkoitettuja hyväksytyjä luokituslaitoksia tai Liikenteen turvallisuusviraston hyväksymiä muita moottoritehojen mittaamiseen erikoistuneita toiminnanharjoittajia. Ehdotuksen 15 §:n mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto voisi valtuuttaa edellä tarkoitettua luokituslaitoksen tai muun edellä tarkoitettua toiminnanharjoittajan suorittamaan moottoritehon mittaamisen. Liikenteen turvallisuusvirasto valvoisi kalastusalueiden moottoritehoja katsastuksen yhteydessä. Valvonnalla tarkoitetaan moottoritehon varmentamista. Varmentaminen tehdään asiakirjojen perusteella eikä se edellytä moottoritehon fyysisistä mittaamisista. Alusturvallisuuslain 36 §:n perusteella alusten katsastuksissa voidaan käyttää hyväksytyjä luokituslaitoksia, ja on tarkoituksenmukaista, että samoja laitoksia voitaisiin käyttää apuna katsastuksen yhteydessä tehtävään moottoritehojen varmentamiseen.

Katsastustodistuksella on oleellinen merkitys sille, voidaanko alusta käyttää vesiliikenteeseen ja kalastukseen. Alusten katsastami-

nen on julkisen vallan käyttöä, mutta koska se on luonteeltaan teknistä, eikä siihen liity laajaa harkintavalttaa, sitä ei voida pitää merkittävän julkisen vallan käyttönä. Lakiehdotuksen 8 §:ssä on säädetty edellytykset, jotka luokituslaitoksen tai toiminnanharjoittajan on täytettävä.

Liikenteen turvallisuusvirastolle ehdotetaan esityksen 15 §:ssä oikeutta valtuuttaa 8 §:ssä tarkoitetun hyväksymänsä luokituslaitoksen tai toiminnanharjoittajan suorittamaan kalastusalueen fyysisen moottoritehon mittaamisen. Moottoritehon mittaamistehtävä olisi tarkoitus valtuuttaa sellaisille toimijoille, joilla on mittaamiseen tarvittava tekninen osaaminen, tarvittava laitteisto ja resurssit. Moottoritehotodistuksen mittaamisessa on kysymys teknisestä tehtävästä. Valtuutettu luokituslaitos tai toiminnanharjoittaja suorittaa mittauksen ja kirjaa mittauksen lopputuloksen tarkastuspöytäkirjaan ja antaa mittauksesta todistuksen. Ehdotetulla toimintamallilla kalastusalueen valvonta ja neuvoston valvonta-asetuksen edellyttämä konetehon varmentaminen voitaisiin hoitaa Liikenteen turvallisuusvirastossa nykyisillä resursseilla, eikä se edellyttäisi uuden laitteiston hankkimista. Moottoritehon mittaamisen ja siitä annettavan todistuksen antamisen ei voida katsoa sisältävän merkittävää julkisen vallan käyttöä.

Lakiesityksen 9 §:ään on otettu säännökset luokituslaitoksiin ja toiminnanharjoittajiin kohdistuvasta valvonnasta ja mahdollisuudesta peruuttaa hyväksyminen ja valtuutus. Esityksen 10 §:ssä on säännös hallinnon yleislakien soveltamisesta moottoritehon varmentamis- ja mittaamistehtäviin sekä säännös rikosoikeudellisen virkavastuun ulottamisesta toiminnanharjoittajan kyseessä olevia tehtäviä hoitavaan henkilöstöön. Luokituslaitoksen tai toiminnanharjoittajan moottoritehon varmentamista tai mittaamista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta siten kuin hallintolaisissa säädetään ehdotuksen 71 §:n perusteella. Ehdotettu julkisen hallintotehtävän antaminen yksityiselle täyttäisi näin ollen kaikki perustuslain 124 §:n edellytykset.

Maa- ja metsätalousministeriön sopimuksen- tekotoimivalta

Lakiehdotuksen 42 §:ssä valtuutetaan maa- ja metsätalousministeriö pykälässä yksilöidyn edellytyksin sopimaan kiintiöiden eli kalastusmahdollisuuksien vaihdosta muiden Euroopan unionin jäsenmaiden kanssa. Kiintiöiden määrääminen kuuluu osana yhteistä kalastuspolitiikkaa ja meren elollisten luonnonvarojen suojelua Euroopan unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Jäsenvaltiokohtaisista kiintiöistä päätetään neuvoston asetuksilla vuosittain. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1380/2013 16 artiklassa jäsenmaat kuitenkin valtuutetaan vaihtamaan keskenään kaikki niille jaetut kalastusmahdollisuudet tai osan niistä ilmoitettuaan asiasta komissiolle. Komissio rekisteröi tietojärjestelmiinsä kiintiöiden vaihdot pystyäkseen seuraamaan kiintiöiden käyttöä.

Perustuslakivaliokunta on käsitellessään turvatoimiasetusta ja SOLAS-yleissopimusta lausunut (PeVL 16/2004 vp.), että Euroopan unionin yksinomaiseen toimivaltaan kuului sopimusmääräyksiin liittyvistä Suomen toimenpiteistä päättää perustuslain 93 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvosto, jolle päätös vaadi eduskunnan hyväksymistä.

Kyseessä olevassa tapauksessa sopimuskentekovalta ehdotettiin siirrettäväksi Merenkululaitokselle. Lausunnossa todetaan, että perustuslaissa ei ole säädetty mahdollisuudesta siirtää valtioneuvostolle 93 §:n 2 momentin perusteella kuuluvaa toimivaltaa muulle viranomaiselle. Kuitenkin käytännössä valtioneuvoston toimivaltaa (esimerkiksi valtaa antaa oikeussääntöjä) on kuitenkin siirretty ainakin ministeriöille ja keskushallinnon viranomaisille. Perustuslakivaliokunta katsoi, että järjestely olisi poikkeuksellista, mutta periaatteessa mahdollista, mutta valtuutus ei saa olla rajoittamaton valtuutuksen saajaan ja sisältöön nähden ja valtuutuksessa on ilmaistava ne viranomais- tai muut tahot, joiden kanssa sopimuksia voidaan tehdä (PeVL 40/2000 vp, s. 2/I, PeVL 15/1994 vp, s. 3–4). Perustuslain 93 §:n 2 momentista ja 94 §:n 1 momentista johtuu, ettei viranomaiselle voida tavallisella lailla perustaa sopimuskentekovaltaa asioissa, joista päättämi-

nen vaatii eduskunnan hyväksymisen. Edellä viitatus perustuslakivaliokunnan lausunnot huomioonottaen ei perustuslaillista estettä sille, että maa- ja metsätalousministeriö sopii kalastusmahdollisuuksien vaihdosta muiden jäsenvaltioiden kanssa ehdotetulla tavalla.

4.2 Viranomaisten valtuudet

Lakiehdotukseen sisältyy pykälä, joissa viranomaisille annetaan valtuudet puuttua valvonnan kohteen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen valvonnan toteuttamiseksi. Säännökset perustuvat unionin yhteisen kalastuspolitiikan valvontalainsäädännön säännöksiin.

Perustuslain 7 §:n 3 momenttiin sisältyy kielto puuttua henkilön koskemattomuuteen tai riistää henkilön vapautta mielivaltaisesti tai ilman laissa säädettyä perustetta. Perustuslain 9 §:ssä on yleisäännös maan sisäisestä liikkumisvapaudesta ja oikeudesta valita asuinpaikka, säännös oikeudesta lähteä maasta sekä säännökset Suomen kansalaisten ja ulkomaalaisten Suomen rajat ylittävstä liikkumisesta. Viranomaisten valtuuksia arvioitaessa on myös otettava huomioon perustuslain 10 §:n yksityiselämän suoja, 15 §:n omaisuuden suoja ja 18 §:n elinkeinovapaus ja 6 §:n yhdenvertaisuus.

Yleiset tarkastusvaltuudet

Laajoista viranomaiselle annettavista toimivaltuuksista säätämisen välttämättömyys perustuu neuvoston ja komission valvonta- ja LIS-asetuksiin. Neuvoston valvonta-asetuksen 5 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on valvottava luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön niiden alueella tai niiden suvereeniteettiin tai lainkäyttövaltaan kuuluvilla vesillä toteuttamia yhteiseen kalastuspolitiikkaan kuuluvia toimia, erityisesti kalastustoimia, jälleenlaivausta, kalojen siirtämistä altaisiin tai vesiviljelylaitoksiin, lihotuslaitokset mukaan luettuina, ja kalastus- ja vesiviljelytuotteiden purkamista, tuontia, kuljetusta, jalostusta, kaupan pitämistä ja varastointia. Jäsenvaltioiden on myös valvottava lippunsa alla purjehtivien yhteisön kalastusalusten ja, lippujäsenvaltion ensisijaista vastuuta rajoittamatta, kansalaistensa vesialueille pääsyä ja

vesiluonnonvarojen käyttöä sekä toimintaa yhteisön vesien ulkopuolella. Jäsenvaltioiden on toteutettava tarkoituksenmukaiset toimenpiteet, myönnettävä riittävät taloudelliset, tekniset ja henkilöresurssit sekä luotava kaikki hallinnolliset ja tekniset rakenteet, jotka ovat tarpeen yhteisen kalastuspolitiikan soveltamisalalla toteutettavien toimien valvonnan, tarkastamisen ja täytäntöönpanon valvonnan varmistamiseksi. Niiden on annettava toimivaltaisten viranomaistensa ja virkamiestensä käyttöön kaikki riittävät keinot, jotta nämä voivat suorittaa tehtävänsä. Komission valvonta-asetuksen 97 artiklan 2 kohdassa jäsenvaltiot velvoitetaan antamaan virkamiehilleen riittävät valtuudet komission asetuksen mukaisten valvonta-, tarkastus- ja täytäntöönpanotehtävien hoitamiseksi ja yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattamisen varmistamiseksi.

Neuvoston valvonta-asetuksen 74 artiklassa todetaan, että tarkastuksia suorittavien virkamiesten on suoritettava tehtävänsä yhteisön (unionin) lainsäädännön mukaisesti ja syrjintää harjoittamatta. Artiklan mukaan saaliin laillisuus ja siihen liittyvien asiakirjojen ja sähköisten merkintöjen paikkansapitävyys on tarkastettava riippumatta siitä, onko saalis aluksella, kuljetettavana, jalostettavana vai kaupassa. Lisäksi on tarkistettava pyydysten laillisuus ja niissä olevat merkinnät, moottoritiedot ja varastointisuunnitelma.

Virkamiehet voivat tutkia kaikki asiaan kuuluvat alueet, kannet ja sisätilat, jalostetut tai jalostamattomat saaliit, pyydykset, laitteet, kontit, pakkaukset ja kaikki asiakirjat, jotka he katsovat tarpeellisiksi tarkastaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattamisen todentamista varten. He voivat myös esittää kysymyksiä henkilöille, joilla katsotaan olevan tietoa tarkastuksen kohteena olevasta asiasta. Virkamiesten on tehtävä tarkastukset siten, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa ja häiriötä alukselle tai kuljettavalle kulkuneuvolle ja sen toiminnalle sekä saaliin varastoinnille, jalostukselle ja kaupan pitämiseksi. Heidän on mahdollisuuksien mukaan vältettävä saaliin vahingoittamista tarkastuksen aikana.

Kunkin jäsenvaltion on varmistettava, että valvonta, tarkastukset ja täytäntöönpanonvalvonta toteutetaan eri aloja, aluksia tai

henkilöitä syrjimättä ja riskinhallinnan pohjalta. Komission valvonta-asetuksen 98 artiklassa säädetään, että jäsenvaltion toimivaltainen viranomaisten on otettava käyttöön riskiperusteinen lähestymistapa tarkastuskohdeiden valitsemiseksi. Riskiperusteisuudella tarkoitetaan sitä, että jäsenvaltion tulee analysoida kalastusluokat, ja tarvittaessa kalastusluokset, sekä muut alan toimijat. Analyysissä käytetään tietoja harjoitetusta kalastuksesta tai muusta kalastuksen liittyvästä toiminnasta sekä muun muassa tähän toimintaan liittyvistä rikkomuksista. Analyysin avulla voidaan toimijoita tarkastella sillä perusteella, kuinka todennäköistä on, että ne syyllistyvät säännösten vastaiseen toimintaan. Jos säännösten vastaisen toiminnan todennäköisyys on suuri, ja varsinkin, jos säännösten vastainen toiminta olisi omiaan aiheuttamaan haittaa, kyseessä olevien toimijoiden toimintaa tulee tarkastaa useammin kuin muiden.

Tarkastuksen toimittaminen ei edellytä perusteltua epäilyä säännösten vastaisesta toiminnasta tarkastushetkellä. Komission valvonta-asetuksen 113 artiklassa säädetään, että kaikki jonkin jäsenvaltion lainkäyttövalan alaisina toimivat toimijat voidaan tarkastaa sen varmistamiseksi, että ne noudattavat yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen mukaisia velvollisuuksiaan.

Toimet, jotka edellyttävät vähintään epäilyä säännösten vastaisesta toiminnasta

Jäsenvaltion on neuvoston valvonta-asetuksen 91 artiklan mukaan toteutettava välittömiä toimenpiteitä, joilla estetään vakavaa rikkomusta suorittamassa olevia, itse teosta tavattuja kalastusluosten päälliköitä tai muita luonnollisia henkilöitä taikka oikeushenkilöitä jatkamasta tätä toimintaa. Neuvoston LIS-asetuksen 43 artiklassa säädetään jäsenvaltioille velvollisuus aloittaa rikkomuksen perusteellinen tutkimus ja toteuttaa kansallisen lainsäädäntönsä mukaisia ja rikkomuksen vakavuuteen suhteutettuja välittömiä täytäntöönpanotoimenpiteitä, jos ”luonnollisen henkilön epäillään syyllistyneen vakavaan rikkomukseen tai kun hänet tavataan itse teosta, tai jos oikeushenkilön epäillään syyllistyneen tällaiseen rikkomukseen”.

Neuvoston LIS-asetuksen 43 artiklan mukaan välittömiä täytäntöönpanotoimenpiteitä ovat muun muassa kalastustoimien välitön lopettaminen, kalastusluoksen ohjaaminen satamaan, kalastusluoksen tai kuljetusvälineen väliaikainen käytöstä poisto ja kalastusluvan tilapäinen peruuttaminen.

Kalastusluvan tai kalastuslisenssin peruuttaminen

Ehdotuksen 13 §:ssä esitetään, että valvontaviranomainen voisi peruuttaa tilapäisesti ja enintään 60 päivän ajaksi kalastusluvan, jos on perusteltua syytä epäillä, että kalastusluvan haltija on syyllistynyt vakavaan rikkomukseen ja että hän jatkaa säännösten vastaista toimintaansa. Kalastusluvan tilapäisellä peruuttamisella rajoitetaan perustuslain 18 §:ssä turvattua elinkeinon harjoittamisen oikeutta, mutta rajoittamista ei voida pitää ylimitoitettuna toimenpiteenä, koska sen edellytys on, että on perusteltua syytä epäillä toimijan syyllistyneen vakavaan rikkomukseen ja että hän tulee jatkamaan lain vastaista toimintaansa. Lisäksi kysymys on lyhyestä ajasta. Kalastusluvan peruuttaminen ei estä toimijaa jatkamasta kalastusluvan piiriin kuuluvien kalalajien kalastusta, joten hänen on mahdollista edelleen harjoittaa kalastuselinkeinoa.

Ehdotuksen 15 §:ään sisältyy valtuutus peruuttaa kalastusluoksen kalastuslisenssi toiseksi, jos valvontaviranomainen ei ole saanut hyväksyttävää moottoritehotodistusta. Säännös perustuu neuvoston valvonta-asetuksen 39 artiklaan, jossa kielletään kalastaminen kalastusluoksella, jossa on kalastuslisenssissä vahvistetun tehon ylittävä moottori.

Jäsenvaltioiden velvollisuus on varmistaa, että kalastuslisenssissä vahvistettu konetehto ei ylitä. Kalastusluoksen konetehton tarkka määrä on tärkeää tietää, koska sen perusteella lasketaan kalastusluoksen kalastuskapasiteetti. Jäsenmaiden kalastuslaivaston kalastuskapasiteetin enimmäiskoko on määritelty kalastusluosten konetehoa kuvaavina kilowatteina ja kalastusluoksen vetoisuutta kuvaavina tonneina. Jos yksittäisten kalastusluosten kilowatti- ja tonnistotiedot eivät pidä paikkaansa, kyseisen jäsenvaltion kalastuslaivaston kalas-

tuskapasiteetti saattaa ylittää parlamentin ja neuvoston yhteisestä kalastuspolitiikasta annetussa asetuksessa säädetyn kalastuslaivaston enimmäiskoon. Kalastuslisenssi peruuttaminen toistaiseksi, jos lisenssinhaltija ei ole toimittanut pyydettyä todistusta määräajassa, on oikeassa suhteessa peruuttamisella tavoiteltavaan tulokseen nähden, koska yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanon kannalta on keskeistä voida luottaa kalastuslisenssin tietojen oikeellisuuteen.

Pysäyttäminen

Ehdotuksen 14 §:ään esitetään säännöstä, joka antaisi valvontaa suorittavalle virkamiehelle oikeuden määrätä kalastusalus siirtymään satamaan ja kieltää sitä poistumasta määritellyltä alueelta. Määräyksen antaminen edellyttäisi perusteltua epäilystä siitä, että aluksella on syyllistytty vakavaan rikkomukseen ja että alus aikoo poistua valvonnan kohteena olevalta merialueelta. Poistumisen tulisi vaikeuttaa rikkomuksen tutkintaa ja seuraamuksen määräämistä. Valvontaviranomaisen tulisi tehdä viipymättä asiasta enintään 14 päivää voimassa oleva päätös.

Neuvoston LIS-asetuksen välittömien täytäntöönpanotoimenpiteiden luettelossa mainitaan kalastusaluksen ohjaaminen satamaan yhtenä täytäntöönpanotoimenpiteenä. Esitetyllä valtuudella pystyttäisiin estämään esimerkiksi unionin ulkopuolisen kolmannen valtion lipun alla purjehtivan kalastusaluksen poistuminen Suomen valvottavina olevilta merialueilta ennen tutkinnan loppuunsaattamista. Kalastusaluksen kapteeni voitaisiin uhkasakon uhalla olemaan paikalla rikkomusta tutkittaessa. Säännöstä on arvioitava suhteessa perustuslain 7, 9 ja 18 §:ään.

Neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklassa tarkoitettu LIS-kalastus kattaa suurimman osan vakavina rikkomuksina rangaistavista teoista. Laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen estäminen on Euroopan unionin ykkösprioriteetti yhteisessä kalastuspolitiikassa. Jäsenvaltioilla tulee olla käytävissä riittävät valtuudet tutkia epäilty LIS-kalastus ja määrätä siitä seuraamukset. Turvattavan intressin tärkeys huomioon ottaen pysäyttämisoikeuden ei voida katsoa rajoittavan toimijan tai aluksen päällikön hen-

kilökohtaista vapautta, liikkumisvapautta tai elinkeinon harjoittamisen oikeutta enempää kuin on välttämätöntä. Toimenpiteen välttämättömyyden ja tarkoituksenmukaisuuden arvioimisen suorittaa aina valvontaviranomainen, koska valvontavirkamiehen asiaa koskeva määräys tulee viipymättä vahvistaa valvontaviranomaisen päätöksellä.

LIS-kalastuksesta peräisin olevien kalastustuotteiden hävittäminen

Esityksen 19 §:ään ehdotetaan säännöstä, jonka perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voisi määrätä LIS-kalastuksesta peräisin olevasta saaliista valmistetun kalastustuotteen hävitettäväksi toimijan kustannuksella, kun tuotetta ollaan tuomassa unionin alueelle Suomessa tai viemässä Suomesta. Hävittämisen edellytyksenä olisi, että tuote tai saalis on lainvoimaisella päätöksellä todettu olevan peräisin LIS-kalastuksesta. Ehdotettu säännös ei ole ristiriidassa perustuslain 15 §:ssä säädetyn omaisuuden suojan kanssa, koska lainvastainen toiminta ei nauti perustuslain suojaa (PeVL 3/1982 vp, s. 2/II). Tuotteen maahantuomin tai maastaviennin estämistä ei voida todennetuissa LIS-kalastustapauksissa pitää riittävänä toimenpiteenä, koska Euroopan unionin tarkoitus on ollut LIS-kalastusta koskevalla lainsäädännöllä nimenomaan vähentää LIS-kalastuksen houkuttelevuutta estämällä LIS-kalastuksesta peräisin olevien tuotteiden kauppaa. Jos tuotteet ainoastaan ohjataan Euroopan unionin ulkopuolelle, ne todennäköisesti päätyvät kolmansien maiden markkinoille eikä toiminnanharjoittaja kärsi unionin lainlaatijan tarkoittamaa tappiota.

4.3 Kalastuksen säätely

Asetuksenantovaltuudet

Esityksen 6 lukuun ehdotetaan 39–41 ja 43–45 §:ää, joissa annetaan valtioneuvostolle ja maa- ja metsätalousministeriölle valtuudet säädellä kaupallista kalastusta asetuksilla. Perustuslain 80 §:n mukaan lailla on säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Vaati-

mus lailla säätämistä sisältää kiellon delegoida perusoikeuksien rajoittamista ja perusoikeuden käyttöä koskevaa säätelytoimintaa lakia alemmalle säädöstasolle. Valtuutuksen perusteella annettavat asetukset tulevat koskemaan perustuslain 6 §:ssä turvattua henkilöiden yhdenvertaisuutta, 15 §:ssä turvattua omaisuudensuojaa ja 18 §:ssä turvattua elinkeinonvapautta. Asiaa arvioitaessa on otettava huomioon, että säännöksillä pyritään turvaamaan Suomen edellytykset toimeenpanna yhteisen kalastuspolitiikan säännöksiä Euroopan unionin jäsenvelvoitteiden mukaisesti ja kantaa vastuuta perustuslain 20 §:ssä tarkoitettuun tavoin ympäristöstä.

Asetuksenantovaltuudet sisältävät pykälät on pyritty laatimaan mahdollisimman tarkkarajaisiksi, että niistä riittävässä määrin selviää yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteet. Asetuksilla ei käytännössä enää säädettäisi oikeuksien ydinsisältöön liittyviä asioista. Asetuksenantovallan edellytykset ja laajuus on säädetty pykälissä tyhjentävästi.

Kalastuskiintiöt ja niiden hallinta on yksi yhteisen kalastuspolitiikan keskeisistä elementeistä. Jäsenvaltioiden on mitoitettava kalastuksensa siten, että niille vahvistetut kiintiöt eivät ylity. Kalastuksen kieltämisen kiintiön täyttyessä on tapahduttava nopeasti ja niin, että kiello tulee voimaan nopeasti ja mahdollisimman tehokkaasti julkiseksi ja kaikkien tietoon. Ministeriön asetuksella kiello tulee periaatteessa samanaikaisesti kaikkien tietoon ja sitoo kaikkia.

Kansallisesti muodostetuista kiintiöistä ja muista kalastusrajoituksista on säännöksiä 40 ja 43 §:ssä. Kaupallisten kalastajien kalastustoimintaa rajoitettaisiin valtioneuvoston ja pyydysten teknisiin ominaisuuksiin ja käyttöön liittyen, myös maa- ja metsätalousministeriön asetuksilla, jotta kiintiöitä voitaisiin käyttää optimaalisesti, kalakantoja ei rasitettaisi alueellisesti liikaa ja erilaisia kalastusmuotoja käyttävät ja eri merialueilla kalastavat kaupalliset kalastajat voisivat mahdollisimman tasapuolisesti hyödyntää niukkaa kalaresurssia. Säätelyn määräaikaisuus lieventää sen kielteisiä vaikutuksia toiminnan harjoittajiin.

Ehdotuksen 44 §:ään esitetään valtuutusta valtioneuvoston asetuksella antaa parlamentin ja neuvoston yhteisestä kalastuspolitiikas-

ta annetun asetuksen 18 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuja unionin säilyttämistoimenpiteitä ja monivuotisia suunnitelmia koskevia tarkentavia säännöksiä. Valtuutuksen laajuus ja tarkkarajaisuus määräytyisi unionin säilyttämistoimenpiteistä tai monivuotisista suunnitelmista annettavissa unionin asetuksissa. Pyydysten teknisiä ominaisuuksia ja käyttöä koskevia tarkempia säännöksiä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Parlamentin ja neuvoston yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun asetuksen 18 artiklan 8 kohdassa säädetään, että jäsenvaltioille annetaan määräaika, jonka kuluessa toimenpiteet (eli säännökset) tulee hyväksyä. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä omat kansalliset toimenpiteensä vain, jos toimenpiteen sisällöstä on päästy yhteisymmärrykseen kaikkien asianomaisten jäsenvaltioiden kesken. Edellä luetellut edellytykset saattavat johtaa käytännössä siihen, että Suomessa ainoa tosiasiallisesti käytettävissä oleva lainsäädäntöinstrumentti olisi valtioneuvoston tai ministeriön asetus. Asetuksia annettaessa perustuslain säännökset tulee ottaa huomioon, eikä asetuksia voida käyttää, jos unionin säädöksessä oleva valtuutussäännös ei ole riittävän tarkkarajainen tai asetus muutoin olisi ristiriidassa Suomen perustuslain kanssa.

Hallinnolliset luvat ja päätökset

Esityksen 45 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntäisi kalastusluvut. Lupajärjestelmän perusteita on arvioitava suhteessa perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännökseen ja 18 §:n elinkeinon vapautta koskevaan säännökseen. Unionin valvontalainsäädännöstä ilmenee, että lupajärjestelmän tarkoitus on suojella meren elollisia luonnonvaroja rajoittamalla luvan kohteena olevaa kalastusta tai luomalla tehokas kalastuksenseurantajärjestelmä kyseessä olevaa kalastusta koskien. Lupajärjestelmä ei siten rajoita elinkeinon harjoittamisen oikeutta enempää kuin on välttämätöntä suojeltavan intressin suojaamiseksi. Suomessa on jo tällä hetkellä käytössä turskan kalastusta koskeva kalastuslupajärjestelmä.

Luvan myöntämisperusteissa asetetaan etusijalle sellaiset kalastuslisenssinhaltijat, jotka ovat luvan haettavaksi asettamista edeltävän

viiden vuoden ajanjakson aikana useimpien vuosien aikana harjoittaneet kyseessä olevaa kalastusta. Kalastuksen harjoittaminen edellyttää usein erityisten välineiden hankkimista, ja on kohtuullista, että kalastustoiminnan harjoittaja voi luottaa siihen, että hän voi hyödyntää investointiaan mahdollisimman pitkään. Uudet kyseisen kalastustyyppin harjoittajat voivat saada kalastusluvan ostamalla kalastusluvan, jossa on jo kalastuslupa. Lupia haettavaksi asetettaessa voidaan myös varata enintään kymmenen prosenttia luvista sellaisille toiminnanharjoittajille, joilla ei ole viitekaudelta kyseessä olevan kalalajin raportoituja saaliita. Lupajärjestelmä ei aseta kaupallisia kalastajia mielivaltaisesti toisiaan edullisempaan asemaan vaan luvan etusijan perusteena on käytetty taloudellista panostusta kyseessä olevaan kalastustyyppiin, mitä on pidettävä hyväksyttävänä luvan myöntämisperusteena. Etusijaperuste ei ole kohtuuton myöskään sellaisille kalastajille, joilla ei ole etusijaan laskettavaa kalastushistoriaa.

Lakiehdotuksen 47 §:ään esitetään maa- ja metsätalousministeriölle oikeutta rajoittaa saaliin jälleenlaivaus- ja purkamispaikkoja, jos kysymyksessä on lajittelemattoman saaliin purkaminen, monivuotisissa suunnitelmissa, pitkän aikavälin suunnitelmissa tai hoitosuunnitelmissa tarkoitettujen saaliiden purkaminen, taikka unionin ulkopuolisten valtioiden kalastusluvan saaliin purkamisen. Unionin säädökset edellyttävät jäsenvaltioiden päättävän satamista, joissa edellä kuvattu toiminta on mahdollista.

Ehdotuksen tarkoitus on varmistaa, että saaliiden purkuja on käytännössä mahdollista valvoa. Satamien nimeämisessä ja mahdollisten aikarajoitusten asettamisessa tulisi ottaa huomioon satamien tekniset valmiudet ottaa saalista vastaan sekä satamien kokonaisuus ja sijainti. Euroopan unionissa on myös vahvistettu erityisiä valvontaohjelmia, joissa jäsenvaltioille on asetettu velvollisuus tarkastaa tietty prosenttiosuus kyseiseen jäsenvaltioon purettavien, tiettyjen kalalajien purkamisista. Yhteisen kalastuspolitiikan säännösten noudattamisen valvonta saaliin purkutilanteissa, ja varsinkin vähimmäisvalvontatapahdumien toteuttaminen, edellyttää rajoituksia kaupallisten kalastajien saaliiden purkamisoikeuteen. Valvontaresurssi ei ole missään

olosuhteissa tarpeeksi valvomaan kaikissa paikoissa ja kaikkina aikoina saaliiden purkamisia. Purkamispaikoista ja niiden lukumäärästä päätettäessä tulee valvontaintressien ohella kuitenkin myös ottaa huomioon, kuinka pitkiä saaliin purkumatkoja kaupallisilta kalastajilta voidaan yleisesti kohtuudella edellyttää. Ehdotettu pykälä ei ole ristiriidassa elinkeinovapauden kanssa eikä aseta toimijoita ilman hyväksyttävää perustetta eriarvoiseen asemaan.

4.4 Seuraamukset

Rikkomus- ja seuraamusmaksut

Lakiehdotuskokonaisuuden merkittävin muutosesitys koskee yhteisen kalastuspolitiikan vastaisista teoista määrättäviä seuraamuksia. Rikkomus- ja seuraamusmaksut ovat rangaistuksen luonteisia hallintomenettelyssä määrättäviä maksuja. Ne korvaisivat nykyiset rikosperustaiset rangaistukset rikoslaissa ja laissa Euroopan yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisesta. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että lainvastaisesta teosta määrättävä maksu ei ole perustuslain 81 §:n mukainen vero tai maksu vaan rangaistusluonteinen taloudellinen seuraamus. Asiallisesti tällaiset seuraamukset on kuitenkin rinnastettu rikosoikeudellisiin seuraamuksiin.

Hallinnollisen seuraamuksen yleisistä perusteista on säädettävä perustuslain 2 §:n 3 momentin edellyttämällä tavalla lailla, koska sen määrittämiseen sisältyy julkisen vallan käyttöä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä. Laissa on täsmällisesti ja selkeästi säädettävä maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista sekä maksuvelvollisen oikeusturvasta samoin kuin lain täytäntöönpanon perusteista. Perustuslakivaliokunta on myös lausunut, että vaikka perustuslain 8 §:n rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämä täsmällisyysvaatimus ei sellaisenaan kohdistu hallinnollisten seuraamusten sääntelyyn, ei tarkkuuden yleistä vaatimusta kuitenkaan voida tällaisen sääntelyn yhteydessä sivuttaa (PeVL 57/2010 vp, PeVL 9/2012 vp).

Lakiehdotuksen 49 §:ssä yksilöidään rikkomuksina sanktioitavat teot ja laiminlyönnit viittaamalla pääasiassa Euroopan unionin asetusten tiettyyn yksittäiseen artiklaan tai tiettyihin artikloihin. Suurin osa viittauksista kohdistuu artikloihin, joiden vastaisista teoista jäsenmaat on velvoitettu ilmoittamaan komissiolle. Joitakin viittauksia on myös lakiehdotuksen pykäläin. Viitatuissa artikloissa ja pykälissä on kuvattu, mitä henkilön tulisi tehdä, tai mitä hän ei saa tehdä, toimiakseen lain mukaisesti ja täyttääkseen yhteisen kalastuspolitiikan asettamat vaatimukset.

Samana luvun 51 §:ssä on lueteltu vakavat rikkomukset. Vakavista rikkomuksista on säädetty kattavasti jo neuvoston LIS- ja valvonta-asetuksissa, joten pykälän 1 momentti on lähinnä informatiivinen listaus vakavista rikkomuksista. Kansallisella lailla ei voi enää tarkentaa asetuksissa säädettyjä teonkuvauksia.

Rikkomusmaksun suuruus on porrastettu sanktioitun teon tai laiminlyönnin vakavuuden perusteella siten, että vähimmäismaksu vaihtelee 100 eurosta 300 euroon ja enimmäismaksu 5 000 eurosta tai 10 000 eurosta 25 000 euroon tai 50 000 euroon. Porrastuksella on pyritty rangaistusten oikeasuhtaisuuteen. Vähimmäismaksu, 100 euroa, on alhainen, kun sitä verrataan esimerkiksi pysäköintivirhemaksuun, joka on suurimmillaan 80 euroa. Kysymyksessähän on ammattimaisessa toiminnassa tehty laiminlyönti tai teko, jonka rangaistavaksi säätämällä suojeltu oikeushyvä liittyy meren elollisten luonnonvarojen suojeluun. Vähimmäis- ja enimmäismaksun välisen eron suuruudella mahdollistetaan lieventävien tai raskauttavien tekijöiden huomioon ottaminen maksua määrättäessä. Maaseutuvirastolla on myös mahdollisuus jättää rikkomusmaksu määräämättä, jos teko tai laiminlyönti on kokonaisuutena vähäinen, eikä se ole toistuva, ja rikkomusmaksun antamista on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana olosuhteet ja tekijän taloudellinen asema huomioon ottaen.

Osa vakavia rikkomuksia koskien 7 luvun 51 §:n 2 momenttiin esitetään Maaseutuvirastolle mahdollisuutta määrätä vakavan rikkomuksen teonkuvauksen täyttävästä teosta rikkomusmaksu. Teon tulee olla olosuhteet ja teon seuraukset huomioon ottaen vähäinen,

eikä sillä saa olla tavoiteltu taloudellista hyötyä. Vakavan rikkomuksen seuraamusmaksun määräämisen yhteydessä normaalisti määrättäviä pisteitä ei määrättäisi. Säännöksellä pyritään seuraamusten oikeasuhtaisuuteen.

Vakavista rikkomuksista määrättävän seuraamusmaksun enimmäissuuruuden määräytymisperusteeksi on neuvoston LIS-asetuksessa säädetty kalastustuotteen arvo joko viisinkertaisena tai kahdeksankertaisena. Kalastustuotteen arvoon sidottua enimmäisrangaistusta säädettyä tarkoituksena on ollut varmistaa, että vakavaan rikkomukseen syyllistynyt ei saa taloudellista hyötyä ja että seuraamus olisi niin tuntuva, että sillä olisi myös ennalta ehkäisevä vaikutus. Lakiehdotuksessa ei ole erityisiä säännöksiä lainvastaisella teolla saadun hyödyn menettämistä, koska hyöty voidaan vakavissa rikkomuksissa kalastustuotteen arvoon sidottuna seuraamusmaksulla saada valtiolle. Rikkomusmaksujenkin enimmäisrangaistukset mahdollistavat hyödyn sisällyttämisen rikkomusmaksuihin.

Lakiehdotukseen sisältyy säännökset määrääjoista, joiden kuluessa rikkomusmenettely ja seuraamusmenettely on aloitettava ja saatettava päätökseen. Säännökset parantavat rikkomuksista epäiltyjen oikeusturvaa. Samalla ne tuovat sääntelyyn tarvittavaa tarkkuutta ja täsmällisyyttä. Seuraamuksen määräämiseen liittyvään menettelyyn sovelletaan hallintolakia. Rikkomusmaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpano-oikeuden vanhenemisesta on oma pykälänsä laissa.

Vakavista rikkomuksista määrättävät pisteet

Neuvoston ja komission valvonta-asetuksissa on säädetty kattavasti kalastuslisenssinhaltijalle määrättävistä pisteistä. Pistejärjestelmää voidaan verrata joissakin Euroopan unionin jäsenvaltioissa liikenne-rikkomuksiin ja rikoksiin liittyviin pistejärjestelmiin tai Suomen ajokieltojärjestelmään. Kalastuslisenssinhaltijan ja kalastusalan päällikön pistejärjestelmät ovat luonteeltaan turvaamisjärjestelmiä. Erityisen moitittavista teoista määrättävien pisteiden kumuloitumisen seurauksena kalastustoiminnasta poistetaan ensin väliaikaisesti ja myöhemmin lo-

pullisesti toimijat, jotka eivät noudata edes keskeisiä yhteisen kalastuspolitiikan säännöksiä. Kysymys ei ole rangaistuksesta.

Kalastusalusten päälliköiden pistejärjestelmästä säätäminen on jätetty neuvoston valvonta-asetuksessa jäsenvaltioiden säädettäväksi. Lakiehdotuksessa on lähdetty siitä, että kalastusalukseen päälliköltä voidaan enintään vuodeksi ottaa pois oikeus toimia kalastusaluksen päällikkönä. Muutoin ehdotettu järjestelmä vastaa neuvoston ja komission valvonta-asetuksissa säädettyä kalastuslissenssinhaltijan pistejärjestelmää. Poistamisajan rajoittaminen vuoteen johtuu perustuslain 18 §:ssä turvatusta elinkeinon harjoittamisen oikeudesta. Tarvittaessa toisiaan seuraavat vuoden kieltoajat riittävät turvaamaan sääntöjen noudattamisen.

Käytännössä niin rikkomus- kuin seuraamusmaksutkin tultaneen useimmiten määräämään kalastusaluksen päällikölle, koska päällikkö vastaa aina aluksestaan. Kalastuslissenssinhaltijalle määrättävien pisteiden tarkoituksena on korostaa kalastuslissenssinhaltijan vastuuta siitä, että hänen lukuunsa merellä toimivat kalastusalusten päälliköt ja muu aluksen henkilöstö noudattavat yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjä. Samalla sen uskotaan vähentävän kalastuslissenssinhaltijan hakkuutta tuottonsa maksimoimiseksi painottaa kalastusaluksen päällikköä rikkomaan säännöksiä. Tällaiseenkin menettelyyn viitattiin asiaa koskevia asetuksia valmisteltaessa.

Ne bis in idem -sääntö

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 lisäpöytäkirjan 4 artiklassa määrätään ns. ne bis in idem -säännöstä, jonka mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti. Myös kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 14 artiklan 7 kohta ja EU:n perusoikeuskirjan 50 artikla määräävät periaatteesta. Kiellon katsotaan sisältyvän myös Suomen perustuslain yksilön oikeusturvaa koskevan 21 §:n 2 momentin säännökseen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeista,

jotka on lailla turvattava (HE 309/1993 vp, s. 74/II).

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä kiellon soveltamisala ei rajoitu vain varsinaisiin rikosoikeudellista rangaistusta koskeviin tuomioihin, vaan se ulottuu myös erilaisiin rangaistusluonteisiin hallinnollisiin seuraamuksiin (ks. esim. Jussila v. Suomi, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 23.11.2006 ja Ruotsalainen v. Suomi 16.6.2009). Rikkomus- ja seuraamusmaksu ovat rangaistusluonteisia hallinnollisia seuraamuksia, ja ne voidaan määrätä myös teoista, joista voisi periaatteessa seurata rikosoikeudellinen rangaistus. Vaikka lakiehdotuksessa esitetään nykyiset yhteisen kalastuspolitiikan säännösten rikkomisesta määrättävät rikosperustaiset rangaistussäännökset kumottaviksi, jää rikoslakiin ja kalastuslakiin rikosperustaisia rangaistussäännöksiä, jotka saattavat myös tulla sovellettaviksi. Tällaisia rangaistussäännöksiä on rikoslain 15 luvussa (Rikoksista oikeudenkäyttöä vastaan), 16 luvussa (Rikoksista viranomaisia vastaan), 33 luvussa (Väärennysrikokset) ja rikoslain 48 a luvussa (Luonnonvararikokset). Kalastuslain 108 §:n rikkomuksia koskevat teonkuvaukset saattavat myös täytyä.

Ehdotuksen 57 §:n 1 momentin tarkoitus on ohjata yhteisen kalastuspolitiikan vastaisia tekoja koskevien seuraamusten määrääminen hallinnolliseen menettelyyn aina kun rikkomus- tai seuraamusmaksu voidaan harkita riittäväksi seuraamukseksi. Taloudelliselta merkittävyydeltään rikkomus- tai seuraamusmaksu tulee todennäköisesti olemaan vaikuttavampi kuin sakkorangaistus, mutta varsinkin rikoslaiissa rangaistaviksi säädettyjen tekojen yhteydessä harkittaneen myös rangaistuksen muita yhteiskunnallisia vaikutuksia. Ainoastaan tai pääosin kalastukseen liittyviä tekoja koskien rangaistuksen taloudellinen vaikuttavuus voi olla harkintaa ohjaavampi tekijä kuin muun tyyppisten tekojen yhteydessä. Kysymys on pienen, rajatun toimijaryhmän ammatinharjoittamisen yhteydessä tekemistä Euroopan unionin säännösten vastaisista teoista. Erityisryhmien yhteydessä on perusteltua soveltaa myös rangaistuksiin erityislainsäädäntöä.

Lakiehdotuksen 57 §:ssä on päällekkäisten seuraamusten välttämiseksi selkeästi todettu,

milloin rikkomus- tai seuraamusmaksua ei enää voida määrätä. Rikkomusmaksua tai seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Rikkomusmaksua tai seuraamusmaksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio tai määrätty rangaistus taikka jolle on jo samasta teosta määrätty rikkomus- tai seuraamusmaksu. Jos henkilölle on samasta asiasta jo määrätty rikkomusmaksu tai seuraamusmaksu, teosta ei enää voida nostaa syytettä tai antaa tuomiota.

4.5 Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n mukaan oikeus hakea muutosta turvataan lailla. Perustuslain 21 §:n säännökset eivät kuitenkaan estä säätämästä lailla vähäisiä poikkeuksia niissä turvattuihin oikeuksiin, kunhan tällaiset poikkeukset eivät muuta kulloinkin kyseessä olevan oikeusturvatakeen asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaarana yksilön oikeusturvaa (HE 309/1993 vp, s. 74 ja esim. PeVL 23/2011 vp, PeVL 16/2011 vp, PeVL 48/2010 vp, PeVL 4/2010 vp).

Lakiehdotukseen sisältyy muutoksenhakukieltoja. Muutoksenhakukiellot liittyvät pisteiden määräämiseen. Ehdotuksen 11 §:ään esitetään myös kieltoa valittaa valvontaviranomaisen päätöksestä ilmoittaa havaitsemastaan tai tietoonsa muutoin tulleesta epäilyistä rikkomuksesta Maaseutuvirastolle. Kalastuslissenssin peruuttamiseen ja kalastuslissenssin päällikkönä toimimisen kieltoon liittyy myös mahdollisuus panna lainvoimaa vailla oleva päätös täytäntöön, jos valitusviranomaisella ei toisin määrää.

Pääsäännön mukaan kalastuslissenssinhaltijalle ja kalastuslissenssin päällikölle määrätään pisteet seuraamusmaksua koskevan päätöksen yhteydessä. Kun on päätetty, että kysymys on vakavasta rikkomuksesta, pisteiden määräämisessä ei voida enää käyttää harkintaa. Komission valvonta-asetuksen liitteessä XXX on säädetty kuitenkin vakavasta rikkomuksesta määrättävä pistemäärä. Kalastuslissenssinhaltijan ja kalastuslissenssin päällikön oikeusturvan kannalta on olennaista, että hän voi valittaa päätöksestä,

jolla hänen todetaan syyllistyneen vakavaan rikkomukseen. Tätä valitusoikeutta ei esitetä rajoitettavaksi, valitusoikeuden rajoitus koskee ainoastaan pisteiden määräämistä koskevaa päätöstä erillisen valituksen kohteena. Jos vakavaa rikkomusta koskeva päätös ei ole lainvoimainen, pisteitä koskeva päätös ei myöskään voi olla lainvoimainen. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin mahdollisuus on turvattu riittävässä määrin. Komission valvonta-asetuksen 126 artiklassa säädetään, että jäsenvaltioiden on varmistettava, ettei muutoksenhakumenettelyn lykkäävää vaikutusta koskevien kansallisten sääntöjen soveltaminen heikennä pistejärjestelmän tehokkuutta.

Kalastuslissenssin peruuttamista tai kalastuslissenssin päällikkönä toimimisen kieltoa koskevat päätökset ovat turvaamistoimenpiteitä, ja niiden merkitys häviää, jos niiden täytäntöönpano automaattisesti lykkääntyy valituksen johdosta. Komission valvonta-asetuksen 129 artiklassa korostetaan, että kalastuslissenssin voimassaolo keskeytetään ja lissenssi peruutetaan nimenomaan ilman eri toimenpiteitä. Maaseutuvirastolla ei ole harkintavaltaa peruuttaessaan pisteiden kertymisen johdosta kalastuslissenssejä tai määrätessään kieltoja toimia kalastuslissenssin päällikkönä. Viranomaisen päätökseen liittyvän harkinnan rajoittuessa lähinnä määrättyjä pisteitä koskevan laskutoimituksen oikeellisuuden toteamiseen, valittajan oikeusturva ei edellytä, että valituksella olisi automaattisesti toimeenpanon lykkäävä vaikutus. Muutoksenhakuviranomainen harkitsee, tuleeko täytäntöönpano keskeyttää.

Valvontaviranomaisella on velvollisuus ehdotetun 11 §:n mukaan ilman aiheetonta viivästystä ilmoittaa tietoonsa tulleista epäilyistä rikkomuksista ja vakavista rikkomuksista Maaseutuvirastolle. Päättyessään ilmoituksen tekemisestä valvontaviranomainen joutuu alustavasti harkitsemaan, täyttääkö teko lakiehdotuksen 7 luvun vakavan rikkomuksen tai rikkomuksen teonkuvauksen vai onko kysymyksessä esimerkiksi kirjoitusvirhe tai muu siihen rinnastettava seikka. Valvontaviranomaisen harkintavalta ei ole laaja, mutta sillä on kuitenkin tutkimisvelvollisuus ennen kuin se lähettää ilmoituksen Maaseutuvirastolle. Ehdotettu valituskielto ilmoitus-

ta koskevasta päätöksestä ei ole ristiriidassa perustuslain 21 §:n kanssa, koska valvontaviranomaisen ilmoituksessa tarkoitettu rikkomusepäily tullaan tutkimaan Maaseutuvirastossa, ja asianosaisia tullaan tässä yhteydessä kuulemaan. Muutoksenhakua Maaseutuviraston päätöksestä ei ole rajoitettu millään tavalla. Valvontaviranomaisen päätöksellä ei ole itsenäisiä oikeusvaikutuksia asianosaiselle. Seuraamusmenettely menettäisi merkityksensä, jos jo ennen varsinaista seuraamusmenettelyä asiaa tutkittaisiin hallinto-oikeudessa.

Lakiehdotuksen 71 §:ään esitetään mahdollisuutta vaatia oikaisua luokituslaitoksen ja hyväksytyin toiminnanharjoittajan moottoritehon varmentamista tai mittaamista koskevaan päätökseen. Oikaisuvaatimuksen tutkisi Liikenteen turvallisuusvirasto, jonka päätöksestä voitaisiin valittaa. Ehdotetulla säännöksellä pyritään lisäämään oikeusturvaa.

4.6 Rekisterit

Lakiehdotukseen sisältyy säännöksiä henkilörekistereistä. Rekistereihin sovellettaisiin

henkilötietolakia. Erikseen lakiehdotukseen on otettu säännökset rekisteröinnin tavoitteesta, rekisteröitävien henkilötietojen sisällöstä, käyttötarkoituksesta ja säilyttämisajoina. Tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla on säädetty, mutta muutoin tietojen luovutukseen sovelletaan lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta. Esityksen 69 §:ssä säädettäisiin tahoista, joilla olisi oikeus saada rekisteristä tietoja laissa mainittuihin tarkoituksiin salassapitosäännösten estämättä. Rekisterinpitäjien ja käyttäjien toimivaltuuksista ja tehtävistä sekä vastuista on oma säännöksensä. Tietojärjestelmää ja siihen liittyviä rekistereitä koskevat säännökset eivät ole ristiriidassa perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän suojan kanssa.

Edellä mainituilla perusteilla katsotaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetään perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tässä laissa säädetään yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaan ja yhteisen kalastuspolitiikan vastaisiin tekoihin liittyvän Euroopan unionin lainsäädännön toimeenpanosta.

2 §

Lain alueellinen ulottuvuus

Tätä lakia sovelletaan Suomen alueella ja Suomen talousvyöhykkeestä annetussa laissa (1058/2004) tarkoitetulla talousvyöhykkeellä. Suomen kansalaisiin, suomalaisiin oikeushenkilöihin ja merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetussa laissa (690/2010) tarkoitettuun rekisteriin (*kalastusalusrekisteri*) merkittyihin kalastusaluksiin ja niiden miehistöön lakia sovelletaan riippumatta siitä, missä ne ovat tai missä toiminta tapahtuu.

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntöön liittyviä määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *neuvoston LIS-asetuksella* laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalas-

tuksen ehkäisemistä, estämistä ja poistamista koskevasta yhteisön järjestelmästä, asetusten (ETY) N:o 2874/93, (EY) N:o 1936/2001 ja (EY) N:o 601/2004 muuttamisesta sekä asetusten (EY) N:o 1093/94 ja (EY) N:o 1447/1999 kumoamisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 1005/2008;

2) *komission LIS-asetuksella* laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen ehkäisemistä, estämistä ja poistamista koskevasta yhteisön järjestelmästä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1005/2008 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annettua komission asetusta (EY) N:o 1010/2009;

3) *neuvoston valvonta-asetuksella* yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, asetusten (EY) N:o 847/96, (EY) N:o 2371/2002, (EY) N:o 811/2004, (EY) N:o 768/2005, (EY) N:o 2115/2005, (EY) N:o 2166/2005, (EY) N:o 388/2006, (EY) N:o 509/2007, (EY) N:o 676/2007, (EY) N:o 1098/2007, (EY) N:o 1300/2008 ja (EY) N:o 1342/2008 muuttamisesta sekä asetusten (ETY) N:o 2847/93, (EY) N:o 1627/94 ja (EY) N:o 1966/2006 kumoamisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 1224/2009;

4) *komission valvonta-asetuksella* yhteisön valvontajärjestelmästä, jonka tarkoituksena on varmistaa yhteisen kalastuspolitiikan sääntöjen noudattaminen, annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1224/2009 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä annettua komission täytäntöönpanoasetusta (EU) N:o 404/2011;

5) *neuvoston Itämeri-asetuksella* kalavarojen säilyttämisestä teknisten toimenpiteiden avulla Itämeren, Belttien ja Juutinrauman vesialueilla, asetuksen (EY) N:o 1434/98 muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 88/98 kumoamisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 2187/2005;

6) *neuvoston turska-asetuksella* Itämeren turskakantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevasta monivuotisesta suunnitelmasta, asetuksen (ETY) N:o 2847/93 muuttamisesta ja asetuksen (EY) N:o 779/97 kumoamisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 1098/2007;

7) *neuvoston kalatalousalan tietojenkeruuasetuksella* kalatalousalan tietojen keruuta, hallintaa ja käyttöä koskevista yhteisön puitteista sekä yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevien tieteellisten lausuntojen tukemisesta annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 199/2008;

8) *Euroopan parlamentin ja neuvoston yhteisestä kalastuspolitiikasta annetulla asetuksella* yhteisestä kalastuspolitiikasta, neuvoston asetusten (EY) N:o 1954/2003 ja (EY) N:o 1224/2009 muuttamisesta sekä neuvoston asetusten (EY) N:o 2371/2002 ja (EY) N:o 639/2004 ja neuvoston päätöksen 2004/585/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1380/2013;

9) *Euroopan parlamentin ja neuvoston Koillis-Atlantin kalastusta koskevalla tilastoasetuksella* Koillis-Atlantilla kalastavien jäsenvaltioiden nimellisalaaliiden määriä koskevien tilastojen toimittamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 218/2009.

2 luku

Yhteisen kalastuspolitiikan noudattamista valvovat viranomaiset ja niiden tehtävät

4 §

Maa- ja metsätalousministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö valvoo, ohjaa ja koordinoi yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa ja vastaa neuvoston valvonta-asetuksen 5 artiklan 5 kohdassa tar-

koitetuista tehtävistä. Maa- ja metsätalousministeriö vastaa neuvoston ja komission LIS-asetuksissa ja neuvoston ja komission valvonta-asetuksissa tarkoitetusta keskinäisestä avunannosta muiden unionin jäsenvaltioiden, kolmansien maiden, komission ja komission nimeämän elimen kanssa.

Maa- ja metsätalousministeriöllä on oikeus edellä 1 momentissa tarkoitettun valvonnan suorittamiseksi saada viranomaisilta salassapitosäynnösten estämättä valvonnan kannalta välttämättömät tiedot ja tehdä viranomaisten toimintaan kohdistuvia tarkastuksia.

5 §

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Rajavartiolaitos vastaavat Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevien säännösten ja päätösten noudattamisen valvonnan kalastustoiminnassa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo yhteiseen kalastuspolitiikkaan liittyvien kalastusta, saalista, kalan kuljetusta ja kalakauppaa koskevien ilmoitusvelvollisuuksien noudattamista ja vastaa ilmoitusten tallentamisesta jäljempänä 5 luvussa tarkoitettuihin rekistereihin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo yhteistyössä Tullin kanssa neuvoston LIS-asetuksen ja komission LIS-asetuksen säännösten noudattamista kalatuotteita maahan tuotaessa ja maasta vietäessä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on neuvoston LIS-asetuksen 15 artiklassa, 16 artiklan 1 kohdassa sekä 17, 18 ja 21 artiklassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen ja se antaa mainitun asetuksen 15 ja 18 artiklassa edellytetyn kalatuotteiden maahantuontia ja maastavientiä koskevan varmennuksen ja hyväksynnän.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on neuvoston LIS-asetuksessa ja komission LIS-asetuksessa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen, joka myöntää ja peruuttaa komission LIS-asetuksen 9 artiklassa tarkoitetun hyväksytyt talouden toimijan todistuksen (APÉO-todistus) ja vastaa hyväksytyt talouden toimijan toiminnan valvonnasta ja siihen liittyvästä yhteistyöstä Euroopan unionin toimielinten ja muiden valtioiden kanssa.

Neuvoston LIS-asetuksen 16 artiklassa ja komission LIS-asetuksen 9–30 artiklassa säädetään hyväksytyin talouden toimijan asemasta, APEO-todistuksesta, todistuksen haku- ja myöntämismenettelystä, hyväksymisen edellytyksistä, hyväksytyin talouden toimijan tehtävistä, toiminnan valvonnasta ja toiminnan keskeyttämisestä.

6 §

Rajavartiolaitos

Edellä 5 §:ssä säädetyn lisäksi Rajavartiolaitos hoitaa neuvoston valvonta-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettua kalastusenseurantakeskuksen tehtävät.

Rajavartiolaitos on myös neuvoston valvonta-asetuksen 80 artiklan 5 kohdassa tarkoitettu toimivaltainen viranomainen ja myöntää neuvoston valvonta-asetuksen 80 ja 81 artiklassa tarkoitettua luvan.

7 §

Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot ja kunnat

Elintarviketurvallisuusviraston, aluehallintoviraston ja kuntien elintarvikevalvontaviranomaisten kalastus- ja vesiviljelytuotteiden jäljitettävyyttä ja kuluttajille annettavia tietoja koskevasta valvonnasta säädetään elintarvikelaissa (23/2006).

8 §

Liikenteen turvallisuusvirasto

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo katsastuksen yhteydessä, että merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun lain 29 §:ssä tarkoitettuun kalastuslissenssiin ja kalastusalusta koskevaan moottoritodistukseen merkityjä enimmäismoottoritehoja ei ylitetä.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi käyttää apunaan aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annetun lain (1686/2009) 2 §:n 1 momentin 42 kohdassa tarkoitettuja hyväksytyjä luokituslaitoksia tai muita moottoritheojen mittaamiseen eri-

koistuneita toiminnanharjoittajia, jotka Liikenteen turvallisuusvirasto on hyväksynyt.

Muun toiminnanharjoittajan hyväksymisen edellytyksenä on, että toiminnanharjoittaja täyttää laivavarustelain (1503/2011) 18 §:n 1 momentissa säädetty edellytykset.

9 §

Luokituslaitokseen tai hyväksytyyn toiminnanharjoittajaan kohdistuva valvonta

Liikenteen turvallisuusvirasto tekee kirjallisen sopimuksen hyväksytyin luokituslaitoksen ja hyväksymänsä toiminnanharjoittajan kanssa tehtävien hoidosta.

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo, että hyväksyty luokituslaitos ja toiminnanharjoittaja suorittavat sopimukseen perustuvat tehtävänsä ja täyttävät niille säädetty vaatimukset. Liikenteen turvallisuusvirasto voi keskeyttää tai peruuttaa hyväksymisen ja 15 §:ssä tarkoitettua valtuutuksen, jos luokituslaitos tai toiminnanharjoittaja ei enää täytä säädettyjä edellytyksiä tai se Liikenteen turvallisuusviraston antamasta huomautuksesta tai varoituksesta huolimatta olennaisesti tai toistuvasti laiminlyö velvollisuutensa suorittaa sopimuksen mukaiset tehtävät.

10 §

Hyvän hallinnon vaatimukset ja virkavastuu

Edellä 8 §:n 2 momentissa ja 15 §:n 3 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaessaan hyväksytyt luokituslaitokset ja toiminnanharjoittajat noudattavat, mitä hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.

Luokituslaitoksen ja toiminnanharjoittajan palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan edellä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuuta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

3 luku

Valvontavaltuudet

11 §

Valvontatehtävät

Valvontaviranomaisen on ilman aiheutonta viivästystä ilmoitettava Maaseutuvirastolle virkamiestensä havaitsemista tai valvontaviranomaisen muutoin tietoonsa saamista epäilyistä rikkomuksista ja epäilyistä vakavista rikkomuksista. Viranomaisen ilmoitusta koskevasta päätöksestä ei saa valittaa. Ilmoituksen tarkemmasta sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Sen lisäksi, mitä 5–8 §:ssä tarkoitettujen valvontaviranomaisten ja valvontaa suorittavien virkamiesten tehtävistä ja valtuuksista säädetään tässä laissa, valvontatehtäviä hoitavien tehtäviä ja valtuuksia koskevia säännöksiä on neuvoston valvonta-asetuksen 74 artiklassa, komission valvonta-asetuksen 97–113 artiklassa sekä neuvoston LIS-asetuksen 9–17 artiklassa.

12 §

Tarkastusvaltuudet

Valvontaa suorittava virkamies voi määrätä aluksen tai kuljetusvälineen siirtymään lähimpään mahdolliseen paikkaan, missä tarkastus ja tutkinta voidaan tehdä tarkoituksenmukaisesti. Määräystä annettaessa ja tarkastusta suoritettaessa otetaan huomioon komission valvonta-asetuksen 103 ja 104 artikla. Valvontaa suorittavalla virkamiehellä on valvontatehtävän suorittamiseksi oikeus saada jokaiselta tiedot hänen nimestään, henkilötunnuksestaan tai sen puuttuessa syntymäajastaan ja kansalaisuudestaan sekä paikasta, josta hän on tavoitettavissa. Valvontaa suorittavalla virkamiehellä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada nähtäväkseen kaikki valvottavaan toimintaan liittyvät yksityistä liike- tai ammattitoimintaa taikka yksityisen taloudellista asemaa koskevat asiakirjat.

Valvontaa suorittavalla virkamiehellä on oikeus ottaa haltuunsa säännösten vastaiseen

toimintaan liittyvät asiakirjat, tietojenkäsittelylaitteet, pyydykset, saaliit ja kalastustuotteet sekä ottaa kalastustuotteista näytteitä, jos se on välttämätöntä tarkastuksen ja tutkinnan turvaamiseksi, todisteiden säilyttämiseksi tai säännösten vastaisen toiminnan jatkamisen estämiseksi. Haltuun otettu omaisuus palautetaan sen haltijalle välittömästi sen jälkeen kun viranomaisen ei ole välttämätöntä pitää sitä enää hallussaan tutkinnan turvaamiseksi, todisteiden säilyttämiseksi tai säännösten vastaisen toiminnan jatkamisen estämiseksi. Omaisuus luovutetaan kuitenkin viipymättä poliisille, jos sen haltijalla ei lain tai Euroopan unionin säädösten nojalla ole oikeutta pitää omaisuutta hallussaan.

Jäljempänä 7 luvussa tarkoitettujen rikkomus- ja seuraamusmaksujen suuruuden arvioimista varten valvontaa suorittavan virkamiehen on selvitettävä tai, jos se ei ole mahdollista, arvioitava säännösten vastaisella kalastuksella saadun saaliin laji, määrä, laatu ja arvo.

13 §

Kalastusluvan tilapäinen peruuttaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella ja Rajavartiolaitoksella on oikeus peruuttaa toimijalle myönnetty kalastuslupa tilapäisesti, jos on perusteltua syytä epäillä, että toimija on syyllistynyt 7 luvussa tarkoitettuun vakavaan rikkomukseen ja että hän jatkaa lain vastaista toimintaansa. Päätös on voimassa kunnes Maaseutuvirasto on käsitellyt asian tai samaa tekoa koskeva rikosoikeudellinen rangaistus on määrätty tai tuomittu, kuitenkin enintään 60 päivää sen antamisesta lukien. Päätös voidaan panna täytäntöön vaikka se ei olisi lainvoimainen, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

14 §

Pysäyttäminen

Jos valvontaa suorittavalla virkamiehellä on perusteltua syytä olettaa, että epäiltyyn vakavaan rikkomukseen liittyvän kalastusluksen poistuminen satamasta tai valvot-

tavana olevalta merialueelta oleellisesti vaikeuttaa epäillyn vakavan rikkomuksen tutkintaa ja seuraamuksen määräämistä, valvontaa suorittava virkamies voi määrätä kalastusaluksen ja sen päällikön siirtymään satamaan ja kieltää alusta poistumasta ilman lupaa alueelta. Kalastusaluksen päällikkö voidaan velvoittaa uhkasakon uhalla olemaan paikalla kun rikkomusta tutkitaan.

Valvontaviranomainen tekee viipymättä päätöksen pysäyttämistä ja kalastusaluksen päällikölle asetettavasta uhkasakosta. Päätös on voimassa enintään 14 päivää päätöksen antamisesta lukien.

15 §

Moottoritehon mittaaminen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Rajavartiolaitos tai Liikenteen turvallisuusvirasto voi määrätä, että kalastusaluksen moottoriteho on mitattava, jos kalastuslisenssissä ja moottorin valmistajan antamassa moottoritehotodistuksessa mainittu enimmäisteho eivät vastaa toisiaan tai jos on perusteltua syytä olettaa, että kalastusaluksen moottoriteho ylittää kalastuslisenssissä mainitun moottoritehon.

Edellä tarkoitettu valvontaviranomainen voi asettaa määräajan, jonka kuluessa moottoriteho tulee mitata ja sitä koskeva todistus toimittaa määräyksen antaneelle valvontaviranomaiselle. Jos valvontaviranomainen ei ole saanut asettamassaan määräajassa hyväksyttävää todistusta moottoritehosta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi valvontaviranomaisen pyynnöstä peruuttaa kalastusaluksen kalastuslisenssin toistaiseksi, kuitenkin enintään siihen saakka, kunnes viranomaiselle toimitetaan asianmukainen moottoritehotodistus.

Moottoritehon mittauksesta vastaa Liikenteen turvallisuusvirasto. Liikenteen turvallisuusvirasto voi valtuuttaa 8 §:ssä tarkoitetun luokituslaitoksen tai muun toiminnanharjoittajan suorittamaan moottoritehon mittaamisen.

16 §

Kalastuksen valvonta aavalla merellä

Toisen valtion kalastusvalvontaviranomaisen oikeudesta valvoa aavan meren kalastusta määrätään hajallaan olevien kalakantojen ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämistä ja hoitoa koskevien 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen määräysten täytäntöönpanosta tehdyssä sopimuksessa (SopS 81/2003) ja säädetään neuvoston valvonta-asetuksen 80 artiklassa. Myös näillä viranomaisilla on valvontatehtävissä 12–15 §:ssä säädetyt valtuudet. Valvontaviranomainen voi myös määrätä kalastusaluksen vietäväksi satamaan, jos sopimuksessa tai sen soveltamissäännöksissä niin säädetään tai määrätään.

17 §

Suhteellisuusperiaate

Edellä 12–15 §:ssä tarkoitettujen toimenpiteiden tulee olla oikeassa suhteessa niistä toimijoille aiheutuvaan haittaan ja rikkomuksen tai vakavan rikkomuksen moitittavuuteen.

18 §

Vapautukset eräistä velvoitteista

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntää kalastuslisenssinhaltijan hakemuksesta vapautuksen velvollisuudesta ottaa käyttöön satelliittiseurantajärjestelmä tai varustaa alus kadonneen pyydyksen talteenoton mahdollistavilla laitteilla. Vapautus myönnetään sellaiselle Suomen lipun alla purjehtivalle vähintään 12 metriä mutta alle 15 metriä pitkälle kalastusalukselle, joka harjoittaa toimintaansa yksinomaan Suomen aluevesillä tai joka ei ole merellä koskaan pidempää kuin 24 tuntia laskettuna lähtöhetkestä satamaan paluuseen.

Vapautus on voimassa toistaiseksi. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus peruuttaa vapautuksen, jos sen myöntämisperusteet eivät enää ole olemassa. Kalastuslisenssin-

haltija on velvollinen ilmoittamaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle välittömästi, jos kalastusalueen kalastusalue tai kalastusaika muuttuu niin, että vapautus tulee peruuttaa.

19 §

LIS-kalastuksesta peräisin olevien kalastustuotteiden hävittäminen

Maahantuotava tai maastavietävä kalastustuote tai saalis hävitetään saalistodistuksen hyväksymistä tai varmentamista hakeneen kustannuksella, jos kalastustuote tai saalis on peräisin kalastuksesta, joka on lainvoimaisella päätöksellä todettu olevan neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kalastusta (*LIS-kalastus*). Hävittämistä koskevan päätöksen tekee elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus samalla, kun se tekee saalistodistuksen hyväksymistä tai varmentamista koskevan päätöksen.

4 luku

Toimijoiden velvollisuuksista

20 §

Ilmoituksia vastaanottava viranomainen ja määrärajan laskeminen

Neuvoston valvonta-asetuksen 14 ja 15 artiklassa tarkoitettu kalastuspäiväkirja, 17 artiklassa tarkoitettu ennakkoilmoitus, 21 ja 22 artiklassa tarkoitettu jälleenlaivausilmoitus, 23 ja 24 artiklassa tarkoitettu purkamisilmoitus, 28 artiklassa tarkoitettu pyyntiponnistusilmoitus, 62–64 artiklassa tarkoitettu myynti-ilmoitus, 66 ja 67 artiklassa tarkoitettu haltuunottoilmoitus ja 68 artiklassa tarkoitettu kuljetusasiakirja toimitetaan Suomessa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Edellä 1 momentissa ja 21–23 §:ssä tarkoitettu ilmoitus on toimitettu määräraajassa, jos ilmoitus on ennen määräraajan päättymistä saapunut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen. Paperinen ilmoitus katsotaan saapuneeksi määräraajassa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle myös, jos ilmoituk-

sen sisältävän kirjekuoren postileimasta selviää, että kuori on leimattu postissa ennen määräraajan päättymistä tai se on ennen määräraajan päättymistä annettu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvontaa suorittavalle virkamiehelle.

21 §

Alle kymmenmetrisen kalastusalueen kalastuskiintiöjärjestelmään kuuluvia kalalajeja koskevat saalisilmoitukset

Kokonaispituudeltaan alle kymmenen metriä pitkän kalastusalueen päällikön tulee 48 tunnin kuluessa saaliin purkamisen päättymisestä ilmoittaa saamansa lohisaaliit kapalemäärittäin ja kilogrammoittain sekä muiden kalastuskiintiöjärjestelmään kuuluvien kalalajien saaliit kilogrammoittain elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Ilmoituksesta tulee käydä ilmi kalastusalueen neuvoston valvonta-asetuksen 6 artiklassa tarkoitettua kalastuslisenssihaltijan (*kalastuslisenssihaltija*) henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnus ja seuraavat seikat:

1) kenelle saalis on myyty tai myydään, jos se on tiedossa, sekä myydyn saaliin kalalajitunnus (FAO-koodi), siten kuin siitä säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston Koillis-Atlantin kalastusta koskevan tilastoasetuksen liitteessä 1, ja määrä;

2) suoraan kuluttajille myydyn ja omaan käyttöön otetun saaliin määrä ja kalalajitunnus (FAO-koodi);

3) poisheitetyn ja vapautetun saaliin kalalajitunnus (FAO-koodi) ja määrä;

4) saaliit pyytäneen kalastusalueen rekisteritunnus;

5) kalastusalueen päällikön henkilötunnus;

6) käytetyt pyydykset;

7) saaliin kalastusalue ja pyyntiaika;

8) saaliin purkupaikka ja -aika;

9) tiedot tahattomista sivusaaliista;

10) tiedot kalastusmatkalla tuhoutuneista tai kadonneista pyydyksistä.

Jos kalastusmatkalla saadun silakka- tai kilohailisaaliin määrä on pienempi kuin 50 kilogrammaa, voidaan edellä säädetystä poiketen kyseessä oleva silakka- tai kilohailisaalis ilmoittaa 22 §:ssä tarkoitettulla ilmoituksella.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin 1 momentissa tarkoitetuista tiedoista.

22 §

Alle kymmenmetrisen kalastusaluksen muita kuin kiintiöjärjestelmään kuuluvia kalalajeja koskevat saalisilmoitukset

Kokonaispituudeltaan alle kymmenen metriä pitkän kalastusaluksen kalastuslisenssinhaltijan tai tämän valtuuttaman aluksen päällikön tulee antaa vähintään kalenterikuukausittain seuraavan kalenterikuukauden 20 päivään mennessä ilmoitus kyseisellä kalastusalueella saaduista kaikista muista kuin 21 §:n mukaisesti ilmoitettavista saaliista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Ilmoitus tulee antaa myös niiltä kuukausilta, joiden aikana kalastusalueella ei ole kalastettu.

Ilmoituksesta tulee käydä ilmi:

- 1) puretun saaliin kalalajitunnus (FAO-koodi), siten kuin siitä säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston Koillis-Atlantin kalastusta koskevan tilastoasetuksen liitteessä 1, ja määrä kilogrammoittain;
- 2) niiden toimijoiden nimi ja yhteystiedot, joille saalista on myyty ilmoituksessa tarkoitettuna aikana;
- 3) poisheitetyt ja vapautetun saaliin kalalajitunnus (FAO-koodi) ja määrä kilogrammoittain;
- 4) saaliit pyytäneen kalastusalueen rekisteritunnus;
- 5) kalastusalueen päällikön henkilötunnus;
- 6) käytetyt pyydykset;
- 7) saaliin kalastusalue tai kalastusalueet;
- 8) pyyntipäivien lukumäärä;
- 9) saaliin pääasiallinen purkupaikka;
- 10) tiedot tahattomista sivusaaliista;
- 11) tiedot kalastusmatkalla tuhoutuneista tai kadonneista pyydyksistä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista tiedoista.

23 §

Ilmoitukset jäältä pyydetystä saaliista

Jäältä ilman kalastusalueesta pyydytetyt saaliit ilmoitetaan 22 §:ssä tarkoitettulla ilmoituksella antamalla mainitun pykälän 1–3 ja 6–11 kohdassa säädetyt tiedot. Kalastusalueen päällikköä koskevien tietojen sijasta ilmoitetaan saaliin pyytäneen henkilön henkilötiedot.

Ilmoituksen antaa saaliin pyytänyt henkilö ja siitä on käytävä ilmi, että saalis on kalastettu jäältä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin ilmoituksen tiedoista.

24 §

Saaliin punnitseminen

Jos saalista ei punnita neuvoston valvonta-asetuksen 60 artiklan 2 kohdan mukaisesti siitä aluksesta purettaessa ja maihin siirrettäessä, saalis on punnittava 48 tunnin kuluessa saaliin maihin siirron päättymisestä. Punnituksen oikea-aikaisuudesta vastaa ennen saaliin myyntiä kalastuslisenssinhaltija ja myynnin jälkeen ostaja.

25 §

Ostajatietojen ilmoittaminen

Purkamisilmoituksessa tulee neuvoston valvonta-asetuksen 23–25 artiklassa tarkoitettujen tietojen lisäksi ilmoittaa, kenelle saalis on myyty tai myydään.

26 §

Ilmoittaminen satelliittiseurantalaitteen päälle kytkemisestä

Sen lisäksi, mitä komission valvonta-asetuksen 18 artiklassa säädetään satelliittiseurantalaitteen (VMS-laite) pois kytkemisestä annettavasta ilmoituksesta, Suomen lipun alla purjehtivan kalastusalueen päällikön on ilmoitettava Suomen kalastusenseurantakeskukselle satelliittiseurantalaitteen päälle kytkemisestä. Kalastusalue ei saa lähteä sa-

tamasta ennen kuin se on saanut Suomen kalastuksenseurantakeskukselta vahvistuksen, että päälle kytketty satelliittiseurantalaite toimii.

27 §

*Ilmoitus kalastuspäiväkirjan, jälleenlaivaus- ja purkuilmoituksen ja saalisilmoituksen al-
lekirjoittajista*

Kalastuslisenssinhaltijan tulee ilmoittaa kirjallisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle niiden henkilöiden henkilö- ja yhteystiedot, jotka ovat oikeutettuja allekirjoittamaan kalastuspäiväkirjan, jälleenlaivaus- ja purkamisilmoituksen tai antamaan niitä vastaavat sähköiset ilmoitukset tai 21 ja 22 §:ssä tarkoitetut saalisilmoitukset kalastuslisenssinhaltijan kalastusalusten pyytämistä saaliista. Ilmoituksesta on käytävä ilmi ilmoituksen antoon oikeutetun asema kalastuslisenssinhaltijan aluksessa tai liiketoiminnassa. Tiedot tallennetaan kalastusalusrekisteriin.

28 §

Ensiostajaksi ilmoittautuminen

Jokaisen, joka ostaa suoraan kalastusalus- selta tai kaupallista kalastusta harjoittavalta merialueelta pyydettyjä kalansaaliita taikka tällaisista saaliista kalastuksenharjoittajan itse valmistamia kalastustuotteita, on ilmoit- tauduttava neuvoston valvonta-asetuksen 59 artiklassa tarkoitettuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen pitämään kalas- tustuotteiden ensiostajarekisteriin. Poikkeuk- sesta rekisteröitymisvelvollisuudesta sääde- tään neuvoston valvonta-asetuksen 59 artik- lan 3 kohdassa.

Ilmoituksesta tulee ostajan yhteystietojen lisäksi käydä ilmi ostajan henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnus ja yrityksen toimiala. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voi- daan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

5 luku

Valvonnan tietojärjestelmä

29 §

Tietojärjestelmä

Valvonnan tietojärjestelmä muodostuu 30–36 §:ssä tarkoitetuista rekistereistä, 8 luvussa tarkoitettuista rikkomusrekisteristä ja merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten re- kisteröinnistä annetussa laissa (690/2010) tarkoitettuista kalastusalusrekisteristä.

30 §

Saalisrekisteri

Saalisrekisteriin tallennetaan neuvoston valvonta-asetuksen 14 ja 15, 21–25 ja 28 ar- tiklassa tarkoitettut tiedot sekä 20–22 §:ssä tarkoitetuissa ilmoituksissa olevat tiedot aluskohtaisesti. Edellä 23 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten tiedot tallennetaan toimijakohtai- sesti.

Saalisrekisterin tietoja käytetään kiintiöi- den käytön seurantaan ja yhteisen kalastus- politiikan noudattamisen valvontaan. Luon- nonvarakeskus käyttää saalisrekisteriin tal- lennettuja tietoja kalataloudelliseen tutki- mukseen ja neuvoston kalatalousalan tietojenkeruuasetuksen ja komission tietojen ke- ruuta koskevaa monivuotista ohjelmaa kos- kevassa päätöksessä tarkoitettujen tiedonke- ruuta ja tilastointia koskevien velvoitteiden hoitamiseen.

31 §

Ensiostajarekisteri

Ensiostajarekisteriin tallennetaan kalastus- tuotteiden ensiostajiksi ilmoittautuneiden luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöi- den nimi- ja yhteystiedot sekä henkilö- ja yri- tys- ja yhteisötunnukset.

Rekisterissä olevia tietoja käytetään kalas- tuksen ja kalakaupan valvontaan, Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koske-

vassa lainsäädännössä säädetyn tiedonkeruovelvoitteen täyttämiseen ja tilastointia varten.

32 §

Myynti-ilmoitusrekisteri

Myynti-ilmoitusrekisteriin tallennetaan neuvoston valvonta-asetuksen 64 artiklan mukaiset tiedot. Rekisterissä olevia tietoja käytetään kalastuksen ja kalakaupan valvontaan, Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevassa lainsäädännössä säädetyn tiedonkeruovelvoitteen täyttämiseen ja tilastointia varten.

33 §

Aluksen satelliittiseurantajärjestelmä

Alusten satelliittiseurantajärjestelmään tallennetaan tiedot kalastusalusrekisteriin merkittyjen satelliittiseurantalaitteella varustettujen kalastusalusien liikkeistä pituus- ja leveysastein ilmaistuna. Muiden maiden satelliittiseurantalaitteilla varustettujen kalastusalusien yritys- ja tunnistetiedot tallennetaan satelliittiseurantajärjestelmään niiden liikkeessä yhteisvalvontakampanjoiden aikana Itämerellä ja aina niiden liikkeessä Suomen valvonnassa olevilla merialueilla.

Valvontaviranomaiset käyttävät kalastusalusien tunniste- ja liiketietoja kalastusvalvonnassa ja merialueiden valvonnassa sekä valvonnassa havaittuja poikkeavuuksia ja yhteisen kalastuspolitiikan vastaisia tekoja koskevassa tutkinnassa. Luonnonvarakeskus käyttää alusten satelliittiseurantajärjestelmään tallennettuja tietoja kalatalouden tutkimukseen ja neuvoston kalatalousalan tietojenkeruun asetuksen ja Euroopan komission tietojen keruuta koskevaa monivuotista ohjelmaa koskevassa päätöksessä tarkoitettujen tiedonkeruuta ja tilastointia koskevien velvoitteiden hoitamiseen.

34 §

Kalastuksen valvontaan liittyvä ilmoitus- ja luparekisteri

Ilmoitus- ja luparekisteriin tallennetaan kalastusaluskohtaisesti tiedot:

- 1) 6 luvussa tarkoitetuista kalastusluvista;
 - 2) 18 §:ssä tarkoitettuista vapautuksista;
 - 3) kalastuksenseurantakeskuksen komission valvonta-asetuksen 25 artiklan mukaisesti antamista VMS-laitteen korjaamiseksi tai vaihtamiseksi antamista luvista;
 - 4) kalastusaluksen päällikön tekemistä komission valvonta-asetuksen 18 artiklan ja tämän lain 26 §:n mukaisista ilmoituksista;
 - 5) neuvoston valvonta-asetuksen 20 artiklan nojalla annetuista jälleenlaivausluvista;
 - 6) kalastusaluksen päällikön tekemistä neuvoston valvonta-asetuksen 48 artiklan mukaisista kadonnutta pyydystä koskevista ilmoituksista;
 - 7) kalastusaluksen päällikön tekemistä neuvoston valvonta-asetuksen 50 artiklan mukaisista kalastusrajoitusalueiden kauttakulkua koskevista ilmoituksista;
 - 8) kalastusaluksen päällikön komission valvonta-asetuksen 25 artiklan mukaan ilmoittamista aluksen sijaintia koskevista koordinaateista;
 - 9) kalastusaluksen päällikön tekemistä neuvoston valvonta-asetuksen 17 artiklan mukaisista ennakoilmoituksista;
 - 10) kalastuslisenssinhaltijan tekemistä 27 §:n mukaisista ilmoituksista.
- Rekisterin tietoja käytetään valvonnan suunnittelussa, valvonnassa, tutkinnassa ja tilastoinnissa sekä tiedonkeruussa.

35 §

Valvontatapahtumarekisteri

Neuvoston valvonta-asetuksen 76 artiklassa ja komission valvonta-asetuksen 115–117 artiklassa tarkoitettut sekä muut valvontatoimien takia laaditut tarkkailu- ja tarkastusraportit tallennetaan valvontatapahtumarekisteriin. Rekisteriin tallennetaan myös valvonnassa saatujen tietojen ristiintarkastuksesta sekä tietojen validoinnista ja riskianalyyseistä saadut tulokset sekä tiedot valvonta- ja tar-

kastusraporttien johdosta tehdyistä lisäselvityksistä ja niiden perusteella toteutetuista toimenpiteistä.

Rekisterin tietoja käytetään valvonnan suunnittelussa, valvonnassa, epäiltyjen rikkomusten tutkinnassa ja tilastoinnissa.

36 §

Saalistodistusrekisteri

Saalistodistusrekisteriin tallennetaan neuvoston LIS-asetuksen 12 artiklassa tarkoitetut, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen toimitetut saalistodistukset liitteineen sekä tiedot saalistodistusten perusteella myönnytyistä maahantuontia ja maastavientiä koskevista luvista ja lupien epäämisistä. Rekisteriin tallennetaan myös tiedot Euroopan unionin LIS-alusluetteloon merkityistä kalastusaluksista ja niistä kolmansista maista, joiden tiedot komissio on julkaissut neuvoston LIS-asetuksen 35 artiklan mukaisesti.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus käyttää saalistodistusrekisteriin tallennettuja tietoja hyväksyessään ja varmentaessaan saalistodistuksia sekä vastatessaan Euroopan komission tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden saalistodistusjärjestelmän toimeenpanoa koskeviin tiedusteluihin ja tietopyyntöihin. Maa- ja metsätalousministeriö käyttää tietoja neuvoston ja komission LIS- ja valvonta-asetuksissa tarkoitettujen keskinäisen avunannon edellyttämiin tehtäviin.

37 §

Henkilötietolain soveltaminen

Kalastusalukseen liittyvät henkilötiedot poistetaan tässä luvussa tarkoitetuista rekistereistä viiden vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jonka aikana kalastusalue on poistettu Euroopan unionin kalastusrekisteristä lopullisesti. Muut henkilötiedot poistetaan viiden vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jonka aikana henkilö on lopettanut toiminnan, jonka perusteella henkilötiedot on rekisteröity.

Virheelliseksi todetun tiedon saa säilyttää viiden vuoden ajan korjauksen tallentamisesta, jos se on tarpeen rekisteröidyn taikka rekisterinpitäjän henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Tällaista tietoa saa käyttää ainoastaan edellä mainitussa oikeuksien turvaamisessa.

Sen lisäksi, mitä tässä luvussa säädetään, henkilörekistereistä säädetään henkilötietolaissa (523/1999).

38 §

Rekistereiden pitäjät ja käyttäjät

Edellä 30–35 §:ssä tarkoitettuja rekistereitä pitävät maa- ja metsätalousministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Rajavartiolaitos yhdessä. Maa- ja metsätalousministeriö ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset pitävät yhdessä 36 §:ssä tarkoitettua saalistodistusrekisteriä. Päävastuullinen rekisterinpitäjä on asianomainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa tietojärjestelmän kehittämistä, rekisterien ylläpitoa ja rekisterien pitoa. Päävastuullinen rekisterinpitäjä myöntää viranomaisen esityksestä henkilölle käyttöoikeuden niihin rekistereihin ja rekistereiden tietoryhmiin tai tietokenttiin, jotka ovat tarpeen kyseisen viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamista varten. Tiedot tallettanut viranomainen vastaa tallettamiansa tietojen virheettömyydestä sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

Maaseutuvirasto käyttää kaikkia tässä luvussa tarkoitettuja rekistereitä selvittäessään käsiteltävänä olevia rikkomusasioita ja määrätessään 7 luvun mukaisia rikkomus- ja seuraamusmaksuja. Tulli käyttää saalistodistusrekisteriä tehdessään kalastustuotteiden maahantuloa ja maastavientiä koskevia päätöksiä. Luonnonvarakeskus käyttää 30–33 §:ssä tarkoitettuja rekistereitä Euroopan unionin tiedonkeruuvälvoitteiden täyttämistä ja tilastointia varten sekä tutkimustarkoituksiin.

6 luku

Kalastuksen säätely

39 §

Suomen kalastuskiintiön täyttyminen tai suurimman sallitun pyyntiponnistustason saavuttaminen

Suomen lipun alla purjehtivat kalastusalukset eivät saa kalastaa kalakantaa tai kalakantaryhmää, jos kyseessä olevasta kalakannasta tai kalakantaryhmästä peräisin olevat saaliit neuvoston valvonta-asetuksen 35 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettulla tavalla todennäköisesti täyttävät Suomen käytävissä olevan kyseisen kalakannan kiintiön tai jos neuvoston valvonta-asetuksen 35 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettu pyyntiponnistustaso todennäköisesti on saavutettu. Maa- ja metsätalousministeriö arvioi saaliiden ja pyyntiponnistuksen määrän kehitystä saalisrekisterin tietojen sekä kyseistä kalakantaa kalastamassa olevien kalastusalusten lukumäärän, kalastuskapasiteetin ja sijainnin perusteella.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään päivästä, jolloin 1 momentissa tarkoitettu kielto tulee voimaan ja neuvoston valvonta-asetuksen 35 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu päivästä, johon saakka 1 momentissa tarkoitettujen saaliiden aluksella pitäminen, jälleenlaivaus, uudelleen sijoitus, kuljetus ja aluksesta purkaminen on sallittua.

Kiintiön täyttymisen ja kalastuskiellon jälkeen kiintiöön kuuluvien kalakantojen kalastamisesta säädetään neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa.

40 §

Kalastuksen säätely kansallisilla kiintiöillä

Kaupallinen kalastus tulee järjestää tavalla, joka ei vaaranna Suomen käytössä olevien kiintiöiden riittävyyttä, kiintiöiden täysimääräistä hyödyntämistä, kalakantojen säilyttämistä ja hoitamista, alueellisen kalastuspaineen säätelyä tai kaupallisten kalastajien tasapuolisia kalastusmahdollisuuksia. Valtioneuvoston asetuksella voidaan tässä tarkoi-

tuksessa säätää alueellisista, alusryhmäkohtaisista ja ajallisista kansallisista kiintiöistä sellaisille Euroopan unionissa kiintiöidyille kalakannoille, joita Suomen lipun alla olevilla kalastusaluksilla on oikeus kalastaa. Asetus voi olla voimassa enintään viisi vuotta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettussa asetuksessa säädetään suurimmasta mahdollisesta saalismäärästä painona, kappalemäärittäin tai osuutena Euroopan unionin Suomelle vahvistaman kyseisen kalakannan kiintiöstä, joka Euroopan parlamentin ja neuvoston Koillis-Atlantin kalastusta koskevan tilastoasetuksen liitteessä III tai neuvoston Itämeri-asetuksen liitteessä I tarkoitettulla ICES-alueella tai -osa-alueella tai maantieteellisesti koordinaatein määritellyllä merialueella saadaan kalastaa tai jonka tietty alusryhmä saa kalastaa. Yli vuoden voimassa olevassa asetuksessa suurimmasta mahdollisesta saalismäärästä säädetään osuutena Suomen käytössä olevasta kiintiöstä. Asetuksessa voidaan säätää myös määräajasta, jonka aikana enimmäis-saalismäärää ei saa ylittää.

Kalastusalukset kuuluvat alusryhmäkohtaisen kiintiön piiriin kalastusaluksen pituuden, vetoisuuden, konetehon taikka aluksen käyttämän pyydyksen perusteella. Alusryhmäkohtainen kansallinen kiintiö voi koskea Suomelle vahvistettua kiintiöaluetta kokonaisuudessaan tai osaa siitä.

41 §

Kansallisesti asetetun kiintiön täyttyminen

Kun 40 §:n nojalla annetussa asetuksessa säädetty alueellinen kiintiö täyttyy, kiintiö-alueella ei saa kalastaa kiintiöön kuuluvia kalakantoja. Kun 40 §:n nojalla annetussa asetuksessa säädetty alusryhmäkohtainen kiintiö täyttyy, ryhmään kuuluvat alukset eivät saa kalastaa kiintiöön kuuluvia kalakantoja.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään päivistä, jolloin 1 momentissa tarkoitettut kalastuskiellot tulevat voimaan. Maa- ja metsätalousministeriö arvioi saaliiden määrän kehitystä saalisrekisterin tietojen sekä kyseistä kalakantaa kalastamassa olevien kalastusalusten lukumäärän, kalastuskapasiteetin ja sijainnin sekä pyydysten lukumäärän perusteella. Maa- ja metsätalousministe-

riön asetuksella säädetään myös päivästä, johon saakka kiintiöön kuuluvien saaliiden aluksella pitäminen, jälleenlaivaus, uudelleen sijoitus, kuljetus ja aluksesta purkaminen on sallittua.

Kiintiön täyttymisen ja kalastuskiellon jälkeen kiintiöön kuuluvien kalakantojen kalastamisesta säädetään neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa.

42 §

Kiintiöiden tai kiintiön osien vaihto muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa

Maa- ja metsätalousministeriö voi vaihtaa Suomen käytettävissä olevia ja Suomelle tulevaisuudessa myönnettäviä kiintiötä tai niiden osia muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa, jos vaihdolla turvataan kiintiöiden riittävyys tai mahdollisuudet niiden täysimääräiseen hyödyntämiseen taikka sillä tasataan alueellista kalastuspainetta tai tuetaan kalastusmahdollisuuksien tasapuolista jakaantumista kaupallisten kalastajien kesken. Maa- ja metsätalousministeriö päättää luovutuksessa noudatettavasta vaihtosuhteesta.

43 §

Muut kalastusrajoitukset

Valtioneuvoston asetuksella voidaan 40 §:n 1 momentin mukaisessa tarkoituksessa säätää tiettyä merialuetta koskevasta määräaikaisesta kalastuskiellosta ja ajallisista, alueellisista tai määrällisistä rajoituksista Euroopan unionissa kiintiöityjen tai muutoin säädeltyjen kalakantojen pyyntiin käytettävien pyydysten käytölle. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan lisäksi samassa tarkoituksessa antaa säännöksiä pyydysten teknisistä ominaisuuksista. Edellä tarkoitettujen määräaikaisesta kalastuskiellosta ja pyydysrajoitukset voivat koskea kaikkia kalastusaluksia tai ainoastaan tietyn pituusrajan ylittäviä kalastusaluksia.

Kiintiöön kuuluvien kalakantojen kalastamisesta kalastuskiellon jälkeen säädetään neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja pyydysten käytön rajoituk-

sista ja teknisistä määräyksistä annettujen säännösten vastaisesta kalastamisesta säädetään neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan e alakohdassa.

44 §

Tarkemmat säännökset Euroopan unionin säätämistä säilyttämistoimenpiteistä

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöön panemiseksi välttämättömiä, yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun parlamentin ja neuvoston asetuksen 18 artiklan 8 kohdassa tarkoitettuja unionin säilyttämistoimenpiteitä ja monivuotisia suunnitelmia koskevia tarkempia säännöksiä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa säilyttämistoimenpiteitä ja monivuotisia suunnitelmia koskevissa säännöksissä sallittuja tai edellytetyjä tarkempia säännöksiä pyydysten teknisistä ominaisuuksista ja käytöstä.

45 §

Kalastusluvut

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntää neuvoston valvonta-asetuksen 7 artiklassa ja komission valvonta-asetuksen 4 artiklassa tarkoitettujen kalastusluvut vähintään yhdeksi ja enintään viideksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus pitää rekisteriä luvan saaneista kalastusaluksista ja niiden kalastuslisenssinhaltijoista. Muut kuin tieteellisiin tarkoituksiin kalastamiseen tarvittavat kalastusluvut myönnetään sen jälkeen, kun luvat on julistettu yleisesti kalastuslisenssinhaltijoiden haettaviksi.

Jos kalastuslupia haetaan useammalle kalastusalukselle kuin lupia voidaan Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanoa koskevien säännösten mukaan myöntää, etusijalle asetetaan sellaiset kalastuslisenssinhaltijat, joiden kalastusluvut ovat kyseisen lisenssinhaltijan hallinta-aikana 4 luvussa tarkoitetuilla ilmoituksilla ilmoittaneet kyseisessä luvassa tarkoitettujen kala-

kantojen saaliita viimeisten viiden haettavaksi julistamista edeltävän vuoden aikana useimpien kalenterivuosien aikana. Enintään kymmenen prosenttia jaettavista luvista voidaan varata sellaisille kalastuslisenssinhaltijoille, joiden aluksilla ei ole ollut kyseisen kalalajin raportoituja saaliita edellä tarkoitettujen viiden vuoden aikana.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään tarkemmin kalastusluvissa tarkoitetuista kalakannoista ja pyydyksistä, myönnettävien lupien lukumäärästä, lupien voimassaoloalueesta ja -ajasta sekä lupien hakumenettelystä.

Kalastamisesta ilman kalastuslupaa säädetään neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa.

46 §

Kalastusluvun siirtäminen

Jos kalastusluvun haltija luovuttaa luvassa mainitun aluksen, eikä kalastusluvasta muuta ole luovutuksen osapuolten kanssa kirjallisesti sovittu, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus siirtää kalastusluvun jäljellä olevaksi ajaksi aluksen uudelle lisenssinhaltijalle, jos aluksen kansallisuus ei luovutuksen johdosta muutu. Kalastusluvun haltija voi sopia luovutuksensaajan kanssa, että kalastuslupa ei seuraa luovutettavaa alusta. Tällöin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus siirtää luvan luovuttajan toiseen kalastusalueeseen, jos se Euroopan unionin säädösten mukaan on mahdollista, eikä sitä ole kielletty muualla laissa.

47 §

Saaliin jälleenlaivaus- ja purkamispaikat

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa päätöksellään ne satamat ja lähellä rannikkoa olevat paikat, joissa Euroopan unionin ulkopuolisten valtioiden ja Euroopan unioniin kuuluvien valtioiden kalastusalueet voivat purkaa tai jälleenlaivata saalista neuvoston Itämeriasetuksen 19 artiklassa ja neuvoston LIS-asetuksen 5 artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa. Päätöksessä voidaan vahvistaa kellonajat, joita on noudatettava saalista puretta-

essa ja jälleenlaivattaessa. Purku- ja jälleenlaivaussatamista ja -paikoista päätettäessä otetaan huomioon sallittujen purku- ja jälleenlaivaussatamien ja -paikkojen kokonaismäärä, käyttöaste ja sijainti niin, että purkuja ja jälleenlaivauksia voidaan asianmukaisesti valvoa.

Edellä 1 momenttia sovelletaan myös päätettäessä Euroopan unionin monivuotisissa, pitkän aikavälin, elvytys- tai hoitosuunnitelmassa tarkoitetuista sallituista jälleenlaivaus- ja purkupaikoista.

48 §

Kansalliset valvontaohjelmat, pistokoesuunnitelmat ja valvontasuunnitelmat

Maa- ja metsätalousministeriö vahvistaa neuvoston valvonta-asetuksen 46 artiklassa ja liitteessä 1 tarkoitetun valvontaohjelman sekä 55 artiklassa tarkoitetun virkistyskalastusta koskevan pistokoesuunnitelman. Ministeriö vahvistaa myös neuvoston valvonta-asetuksen 60 ja 61 artiklassa tarkoitetut kalastustuotteiden punnitsemiseen liittyvän valvontasuunnitelman, valvontaohjelman ja pistokoesuunnitelman.

7 luku

Rikkomukset ja vakavat rikkomukset

49 §

Rikkomukset

Maaseutuvirasto määrää rikkomusmaksun sille, joka:

1) laiminlyö noudattaa komission valvonta-asetuksen 6 tai 7 artiklassa säädettyjä kalastusalueen merkintöjä ja asiakirjoja koskevia säännöksiä;

2) laiminlyö noudattaa komission valvonta-asetuksen 8–17 artiklassa säädettyjä kalastusalueiden apuveneitä, kalastusalueella käytettäviä pyydyksiä ja pyydyksiin kiinnitettäviä poijuja koskevia säännöksiä;

3) laiminlyö varmistaa komission valvonta-asetuksen 20 artiklassa säädetyn mukaisesti, että aluksen satelliittipaikannuslaite on toi-

mintakykyinen tai että sen toimintaa ei estettä;

4) komission valvonta-asetuksen 25 artiklan vastaisesti lähtee VMS-laitteen toimintahäiriön jälkeen satamasta ennen kuin lippuvaltion toimivaltainen viranomais on antanut siihen luvan, poistaa VMS-laitteen ilman lippuvaltion toimivaltaisten viranomaisten hyväksyntää tai laiminlyö ilmoittaa mainitun artiklan 1 kohdan mukaisesti aluksen maantieteellisen sijainnin kalastuksen seuranta-keskukseen;

5) laiminlyö neuvoston valvonta-asetuksen 14–16 artiklan tai 21–25 artiklan kalastuspäiväkirjaa, jälleenlaivausilmoitusta tai purkuilmoitusta koskevien säännösten noudattamisen tai komission valvonta-asetuksen 29–36, 38–42, 44, 47–55 ja 58 artiklassa olevien kalastuspäiväkirjaa, jälleenlaivausilmoitusta, purkamista, purkuilmoitusta tai pyyntiponnistuselmoitusta koskevien säännösten noudattamisen;

6) laiminlyö toimittaa 21–23 ja 25–26 §:ssä tarkoitettua ilmoituksen määräajassa tai toimittaa puutteellisen ilmoituksen;

7) laiminlyö neuvoston valvonta-asetuksen 17 tai 18 artiklassa säädetyn ennakoilmoituksen tekemisen, tekee puutteellisen ilmoituksen tai ei tee ilmoitusta määräajassa;

8) laiminlyö noudattaa neuvoston valvonta-asetuksen 20 artiklassa säädettyjä jälleenlaivastoimia koskevia säännöksiä;

9) laiminlyö noudattaa pyyntiponnistusta koskevia neuvoston valvonta-asetuksen 26–30 artiklan säännöksiä;

10) kalastaa neuvoston valvonta-asetuksen 39 artiklassa säädetyn kiellon vastaisesti kalastusaluksella, jossa on aluksen kalastuslissensissä vahvistetun tehon ylittävä moottori;

11) käyttää neuvoston valvonta-asetuksen 40 artiklan säännöksen vastaisesti uutta käyttömootoria, vaihdettua käyttömootoria tai teknisesti muokattua käyttömootoria, joka ei ole saanut asianomaisen jäsenvaltion virallista varmennusta;

12) purkaa saalista jäsenvaltion neuvoston valvonta-asetuksen 43 artiklan nojalla nimeämien satamien tai lähellä rannikkoa olevien nimettyjen paikkojen ulkopuolella;

13) säilyttää kalastusaluksella neuvoston valvonta-asetuksen 44 artiklan säännösten

vastaisesti monivuotisissa suunnitelmissa tarkoitettujen pohjakalakantojen saaliita;

14) säilyttää neuvoston valvonta-asetuksen 47 artiklan säännösten vastaisesti pyydyksiä aluksella;

15) laiminlyö noudattaa neuvoston valvonta-asetuksen 48 artiklassa säädettyjä kadonneen pyydyksen talteenottolaitteita, talteenottoa ja pyydyksen katoamista koskevia velvollisuuksia;

16) laiminlyö neuvoston valvonta-asetuksen 49 artiklassa säädettyjen lajikoostumusta tai kalastuspäiväkirjaan kirjaamista koskevien velvollisuuksien noudattamisen;

17) laiminlyö noudattaa neuvoston valvonta-asetuksen 50 artiklassa säädettyä ilmoitusvelvollisuutta taikka mainitussa artiklassa säädettyä pyydysten säilytystä tai kauttakulkunopeutta koskevaa velvollisuutta;

18) laiminlyö noudattaa neuvoston valvonta-asetuksen 52 artiklassa säädettyä ilmoitusvelvollisuutta;

19) kalastaa vastoin jäsenvaltion neuvoston valvonta-asetuksen 53 artiklan mukaisesti asettamaa reaaliaikaista kalastuskieltoa;

20) pitää virkistyskalastuksesta peräisin olevia saaliita kaupan vastoin neuvoston valvonta-asetuksen 55 artiklan 2 kohdan säännöstä;

21) laiminlyö ennen ensimyyntiä jaotella eriin kaikki pyydyt tai kerätyt kalastus- ja vesiviljelytuotteet neuvoston valvonta-asetuksen 56 artiklassa säädetyn mukaisesti;

22) laiminlyö noudattaa neuvoston valvonta-asetuksen 58 artiklassa tai komission valvonta-asetuksen 66–68 artiklassa säädettyjä kalatuotteiden jäljitettävyyttä, kuluttajille annettavia tietoja tai pakkausmerkintöjä koskevia velvollisuuksia;

23) laiminlyö ensiostajaksi rekisteröitymisen neuvoston valvonta-asetuksen 59 artiklan ja tämän lain 28 §:n mukaisesti;

24) asettaa myyntiin punnitsematonta kalaa neuvoston valvonta-asetuksen 60 tai 61 artiklan säännösten tai mainituissa artikloissa tarkoitettujen valvonta- tai pistokoesuunnitelmien säännösten vastaisesti;

25) laiminlyö noudattaa komission valvonta-asetuksen 69–73 artiklan punnituksia koskevia säännöksiä;

26) laiminlyö täyttää ja toimittaa myynti-ilmoituksen neuvoston valvonta-asetuksen

62–64 artiklan säännösten tai tämän lain 20 §:n mukaisesti;

27) laiminlyö täyttää ja toimittaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle asianmukaisesti neuvoston valvonta-asetuksen 66 tai 67 artiklassa tarkoitetut halluottoilmoitukset;

28) laiminlyö noudattaa neuvoston valvonta-asetuksen 68 artiklassa säädettyjä kuljetusasiakirjan täyttämistä ja toimivaltaiselle viranomaiselle toimittamista koskevia säännöksiä;

29) laiminlyö noudattaa viranomaisen suoritettaman tarkastuksen yhteydessä neuvoston valvonta-asetuksen 75 artiklassa tai komission valvonta-asetuksen 113 tai 114 artiklassa toimijalle tai aluksen päällikölle säädettyjä velvollisuuksia;

30) laiminlyö noudattaa neuvoston LIS-asetuksen 4 artiklan 3 tai 4 kohdassa säädettyjä jälleenlaivauskieltoja;

31) purkaa tai jälleenlaivaa saalista muualla kuin neuvoston LIS-asetuksen 5 artiklan mukaisesti nimetyissä satamissa ja lähellä rantaa olevissa paikoissa;

32) toimittaa neuvoston LIS-asetuksen 6 artiklassa säädetyn ennakoilmoituksen säädetyn ajan jälkeen;

33) tulee satamaan tai aloittaa saaliin purkamisen vastoin neuvoston LIS-asetuksen 7 artiklassa säädettyä satamaantulolupaa tai purkulupaa;

34) laiminlyö toimittaa toimivaltaiselle viranomaiselle neuvoston LIS-asetuksen 8 artiklassa tarkoitetun purku- tai jälleenlaivausilmoituksen;

35) laiminlyö noudattaa neuvoston LIS-asetuksen 36 artiklan nojalla tehtyä kiireellisistä toimenpidettä tai väliaikaista toimenpidettä koskevaa täytäntöönpanopäätöstä;

36) laiminlyö noudattaa neuvoston LIS-asetuksen 37 artiklan 5 kohdan nojalla annetun satamaantuloluvan määräyksiä;

37) laiminlyö noudattaa neuvoston LIS-asetuksen 37 artiklan 7 kohdan säännöstä miehistön vaihdosta;

38) laiminlyö noudattaa neuvoston LIS-asetuksen 38 artiklan 2–7 kohdassa säädettyä ostokieltoa, kalastusalueen kolmanteen maahan siirtymistä koskevaa kieltoa, vientikieltoa, kauppajärjestelykieltoa tai yhteisten kalastustoimien harjoittamiskieltoa;

39) maahantuo Euroopan unionin alueelle kalataloustuotteita vastoin neuvoston LIS-asetuksen 12 artiklan saalistodistusta koskevia säännöksiä tai näitä säännöksiä tarkentavia Euroopan unionin toimielinten antamia säädöksiä ja päätöksiä;

40) kalastaa neuvoston Itämeri-asetuksen 3 artiklassa säädettyä verkon silmäkokoväitimiä pienempisilmäisillä verkoilla tai purkaa saalista kyseisen artiklan säännösten vastaisesti;

41) laiminlyö noudattaa neuvoston Itämeri-asetuksen 5 tai 6 artiklan pyydyksen rakennetta koskevia säännöksiä;

42) laiminlyö noudattaa neuvoston Itämeri-asetuksen 8 artiklan säännöksiä verkkojen mitoista ja verkkojen vedessä oloajasta;

43) laiminlyö noudattaa neuvoston Itämeri-asetuksen 12 artiklan säännöksiä vaadittavista saalisosuuksista;

44) laiminlyö noudattaa neuvoston Itämeri-asetuksen 13 artiklan säännöksiä pyydysten käytöstä ja käyttövalmiina pitämisestä;

45) purkaa lajittelemattomia saaliita vastoin neuvoston Itämeri-asetuksen 19 artiklan säännöstä ja 47 §:n nojalla annettua maa- ja metsätalousministeriön päätöstä;

46) laiminlyö noudattaa neuvoston Itämeri-asetuksen 24 artiklan säännöksiä tieteellisessä tutkimustarkoituksessa tapahtuvasta kalastuksesta ja saaliin myynnistä;

47) laiminlyö noudattaa neuvoston turska-asetuksen 16 artiklan säännöksiä erityisalueille saapumisesta tai niiltä poistumisesta;

48) laiminlyö noudattaa neuvoston turska-asetuksen 17 artiklan säännöksiä ennakoilmoituksen tekemisestä;

49) purkaa saalista vastoin neuvoston turska-asetuksen 18 artiklan säännöstä purkamisesta nimettyyn satamaan;

50) laiminlyö noudattaa neuvoston turska-asetuksen 21 artiklan kauttakulkua koskevaa säännöstä;

51) laiminlyö noudattaa neuvoston turska-asetuksen 22 artiklan säännöstä purkamisilmoituksen tekemisestä;

52) laiminlyö noudattaa 44 §:n nojalla annetun valtioneuvoston tai maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annettuja Euroopan unionin säilyttämistoimenpiteitä tai monivuotisia suunnitelmia koskevia tarkempia säännöksiä; taikka

53) toimii kalastusaluksen päällikkönä vastoin 61§:n 2 momentissa tarkoitettua kalastusaluksen päällikkönä toimimisen kieltoa koskevaa päätöstä.

50 §

Rikkomusmaksun suuruus

Edellä 49 §:n 1, 2, 6, 14–18, 21, 25, 28, 43, 44, 47, 50 ja 51 kohdassa tarkoitetuista rikkomuksista määrättävä rikkomusmaksu on vähintään 100 euroa. Luonnolliselle henkilölle määrättävä rikkomusmaksu on enintään 5 000 euroa ja oikeushenkilölle enintään 10 000 euroa.

Muista kuin 1 momentissa tarkoitetuista 49 §:ssä tarkoitetuista rikkomuksista määrättävä rikkomusmaksu on vähintään 300 euroa. Luonnolliselle henkilölle määrättävä rikkomusmaksu on enintään 25 000 euroa ja oikeushenkilölle enintään 50 000 euroa.

Rikkomusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon rikkomuksen laatu, laajuus, kesto, siitä ilmenevä tekijän syyllisyys ja teon toistuvuus sekä rikkomuksella tavoitellun ja saadun hyödyn suuruus.

51 §

Vakavat rikkomukset

Maaseutuvirasto määrää seuraamusmaksun vakavasta rikkomuksesta sille, joka:

1) harjoittaa LIS-kalastusta neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdassa kuvatulla tavalla;

2) harjoittaa LIS-kalastukseen suoraan liittyvää liiketoimintaa neuvoston LIS-asetuksen 42 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettulla tavalla;

3) väärentää neuvoston LIS-asetuksessa tarkoitettuja asiakirjoja tai käyttää tällaisia väärennettyjä tai mitättömiä asiakirjoja neuvoston LIS-asetuksen 42 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla; taikka

4) jättää purkamis- tai myynti-ilmoituksen toimittamatta, kun saaliin purkaminen on tapahtunut kolmannen maan satamassa, käsittelee kalastusaluksen moottoria tai jättää saaliita purkamatta siten kuin neuvoston valvon-

ta-asetuksen 90 artiklan 1 kohdan a–c alakohdassa tarkoitetaan.

Jos neuvoston LIS-asetuksen 3 artiklan 1 kohdan a–e tai i alakohdassa tai neuvoston valvonta-asetuksen 90 artiklan 1 kohdan a–c alakohdassa tarkoitettu teko on olosuhteet ja teon seuraukset huomioon ottaen vähäinen, eikä sillä ole tavoiteltu taloudellista hyötyä, Maaseutuvirasto voi päättää, että teko on rikkomus, ja määrätä siitä rikkomusmaksun 50 §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti.

52 §

Seuraamusmaksun suuruus

Seuraamusmaksu on vähintään 2 000 euroa. Oikeushenkilölle määrättävä seuraamusmaksu on enintään 100 000 euroa ja luonnolliselle henkilölle määrättävä seuraamusmaksu on enintään 50 000 euroa. Jos vakavalla rikkomuksella tai sen avulla on saatu kalastustuotteita, seuraamusmaksun enimmäismäärä on kuitenkin viisi kertaa kyseessä olevien kalastustuotteiden arvo, jos niiden viisinkertainen arvo on suurempi kuin edellä tarkoitettut 100 000 tai 50 000 euroa. Jos kyse on viiden vuoden kuluessa toistuneesta vakavasta rikkomuksesta, seuraamusmaksun enimmäismäärä on kahdeksan kertaa vakavalla rikkomuksella saatujen kalastustuotteiden arvo, jos niiden kahdeksankertainen arvo on suurempi kuin edellä tarkoitettut 100 000 tai 50 000 euroa.

Seuraamusmaksun suuruutta arvioitaessa on otettava huomioon neuvoston valvonta-asetuksen 90 artiklan 1, 3 ja 4 kohdassa säädetyn lisäksi rikkomuksen laatu, kesto, siitä ilmenevä tekijän syyllisyys ja sillä tavoitellun ja saadun hyödyn suuruus.

53 §

Maaseutuviraston tutkintavaltuudet

Selvittäessään sille ilmoitettuja yhteisen kalastuspolitiikan säännösten vastaisia tekoja Maaseutuvirastolla on samat tarkastus- ja tutkintavaltuudet sekä rekisterien käyttöoikeudet kuin valvontaviranomaisilla on 2 ja 3 luvun mukaan. Maaseutuvirastolla on sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä

säädetään, oikeus saada muilta viranomaisilta asian selvittämisen ja tutkinnan kannalta tarpeellisia tietoja tutkinnan kohteena olevien toimijoiden taloudellisesta asemasta.

54 §

Rikkomusmaksun määräämättä jättäminen

Maaseutuvirasto voi jättää rikkomusmaksun määräämättä, jos teko tai laiminlyönti on kokonaisuutena arvioiden vähäinen eikä se ole toistuva, ja rikkomusmaksun antamista on pidettävä ilmeisen kohtuuttomana ottaen huomioon tekohetken olosuhteet ja tekijän taloudellinen asema.

55 §

Vanhentuminen

Edellä 49 §:ssä tarkoitettua rikkomusta koskeva seuraamusmenettely on aloitettava kahden vuoden ja 51 §:ssä tarkoitettua vakavaa rikkomusta koskeva seuraamusmenettely viiden vuoden kuluessa siitä, kun teko tehtiin tai laiminlyöty teko olisi viimeistään pitänyt tehdä. Menettely katsotaan alkaneeksi kun yksilöity tekoa tai laiminlyöntiä koskeva ilmoitus on saapunut Maaseutuvirastolle.

Rikkomusmaksua ei voida määrätä, jos rikkomuksen perusteena olevan teon tekemisestä tai siitä kun laiminlyöty teko olisi viimeistään pitänyt tehdä, on kulunut kauemmin kuin viisi vuotta. Seuraamusmaksua ei voida määrätä, jos vakavan rikkomuksen perusteena olevan teon tekemisestä tai siitä kun laiminlyöty teko olisi viimeistään pitänyt tehdä, on enemmän kuin kymmenen vuotta.

56 §

Kiireellinen käsittely seuraamusviranomaisessa

Maaseutuviraston on käsiteltävä kiireellisenä sellainen epäilty rikkomusta tai epäiltyä vakavaa rikkomusta koskeva asia, jonka yhteydessä valvontaviranomaisen haltuun on otettu omaisuutta tai on ryhdytty 13 tai 14 §:ssä tarkoitettuihin toimenpiteisiin. Viranomainen määrää seuraamusta koskevassa

päätöksessään, mitä valvontaviranomaisen haltuun otetulle omaisuudelle tehdään, jos sitä ei ole 12§:n nojalla palautettu haltijalle tai luovutettu poliisille.

57 §

Suhde rikosoikeudellisiin menettelyihin

Vaikka 49 tai 51 §:ssä tarkoitettun teon tai laiminlyönnin voidaan arvioida täyttävän rikoslaisissa (39/1889) tai muussa laissa säädetyn rikoksen tunnusmerkistön, voidaan asiaa jättää ilmoitus tekemättä, esitutkinta toimittamatta, syyte ajamatta sekä rangaistus määräämättä, jos rikkomusmaksu tai seuraamusmaksu harkitaan riittäväksi seuraamukseksi. Asiaa arvioidessa otetaan huomioon teon tai laiminlyönnin haitallisuus, vakavuus ja toistuvuus, teolla tai laiminlyönnillä saatu hyöty, odotettavissa olevan rikkomusmaksun tai seuraamusmaksun suuruus sekä rikoksesta odotettavissa oleva rangaistus ja teosta tai laiminlyönnistä vastuussa olevalle aiheutuvat muut seuraukset.

Rikkomusmaksua tai seuraamusmaksua ei voida määrätä sille, jota epäillään samasta teosta esitutkinnassa, syyteharkinnassa tai tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa. Rikkomusmaksua tai seuraamusmaksua ei voida määrätä myöskään sille, jolle on samasta teosta annettu lainvoimainen tuomio tai määrätty rangaistus taikka jolle on jo samasta teosta määrätty 50 tai 52 §:n mukainen seuraamus.

Edellä 49 tai 51 §:ssä tarkoitettusta teosta ei voida nostaa syytettä eikä antaa tuomiota, jos samasta asiasta samalle henkilölle on jo määrätty rikkomusmaksu tai seuraamusmaksu.

58 §

Esitutkintaviranomaisen, syyttäjän ja tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuus

Jos 49 tai 51 §:ssä tarkoitettua tekoa tai laiminlyöntiä koskeva rikosasia on tullut esitutkintaviranomaisen tutkittavaksi muusta syystä kuin 2 luvussa tarkoitettun valvontaviranomaisen tai Maaseutuviraston tekemän rikosilmoituksen johdosta, esitutkintaviranomaisen on ilmoitettava asiasta ja toimitetta-

va esitutkintaa varten saadut ja laaditut asiakirjat Maaseutuvirastolle.

Esitutkintaviranomaisen, syyttäjän ja tuomioistuimen on ilmoitettava Maaseutuvirastolle niistä päätöksistä ja tuomioista, jotka koskevat 49 ja 51 §:ssä tarkoitettua tekoa tai laiminlyöntiä.

59 §

Rikkomusmaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpano

Rikkomusmaksu ja seuraamusmaksu määrätään maksettaviksi Suomen valtiolle.

Tämän lain nojalla maksettaviksi määrätyt rikkomusmaksu ja seuraamusmaksu peritään siinä järjestyksessä kuin sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa (672/2002) säädetään.

Rikkomusmaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpanoon on ryhdyttävä, kun ratkaisu, jolla kyseinen seuraamus on määrätty, on tullut lainvoimaiseksi. Rikkomusmaksun ja seuraamusmaksun täytäntöönpanosta huolehtii Oikeusrekisterikeskus. Rikkomusmaksua ja seuraamusmaksua koskeva päätös on pantava täytäntöön viiden vuoden kuluessa lainvoiman saaneesta maksua koskevasta päätöksestä.

8 luku

Pisteytysjärjestelmät, muut oheis-seuraamukset ja seuraamuksista pidettävät rekisterit

60 §

Pisteiden määrääminen kalastuslisenssinhaltijalle ja kalastuslisenssin peruuttaminen

Maaseutuvirasto määrää seuraamusta koskevan päätöksen yhteydessä neuvoston LIS-asetuksen 42 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen vakavien rikkomusten perusteella kalastuslisenssinhaltijalle neuvoston valvonta-asetuksen 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen pisteiden siten kuin neuvoston valvonta-asetuksen 92 artiklassa, komission

valvonta-asetuksen 126–134 artiklassa ja liitteessä XXX sekä tässä laissa säädetään. Pisteiden määräämistä koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Jos kalastuslisenssinhaltijan pisteiden kokonaismäärä ylittää komission valvonta-asetuksen 129 artiklassa säädetyn kokonaismäärän, Maaseutuvirasto keskeyttää kalastuslisenssin voimassaolon tai peruuttaa sen pysyvästi komission valvonta-asetuksen 129 artiklan mukaisesti. Lisenssin voimassaolon keskeyttämistä tai pysyvästi peruuttamista koskeva päätös voidaan panna täytäntöön, vaikka se ei olisi lainvoimainen, jollei valitusviranomaisen toisin määrää.

61 §

Pisteiden määrääminen kalastusaluksen päällikölle

Maaseutuvirasto määrää seuraamusta koskevan päätöksen yhteydessä kalastusaluksen päällikölle pisteitä neuvoston LIS-asetuksen 42 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja vakavista rikkomuksista komission valvonta-asetuksen XXX liitteessä olevan luettelon mukaisesti. Pisteiden määräämistä koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Kun kalastusaluksen päällikön pisteiden kokonaismäärä on 18, Maaseutuvirasto kieltää päällikköä toimimasta kalastusaluksen päällikkönä kahden kuukauden ajan, kun pisteitä on 36, neljän kuukauden ajan, kun pisteitä on 54, kahdeksan kuukauden ajan, ja kun pisteiden kokonaismäärä on 72 tai enemmän, vuoden ajan. Päällikkönä toimimisen kieltämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön, vaikka se ei olisi lainvoimainen, jollei valitusviranomaisen tosin määrää.

Kalastusaluksen päällikölle aikaisemmin määrättyjä pisteitä ei oteta huomioon, jos kalastusaluksen päällikkö ei tee kolmen vuoden aikana viimeisen sellaisen vakavan rikkomuksen tekopäivästä, josta pisteitä on määrätty, uutta vakavana rikkomuksena rangaitavaa tekoa tai laiminlyöntiä, josta hänelle määrätään pisteitä.

62 §

Pisteiden määrääminen muilta viranomaisilta saatujen ilmoitusten perusteella

Maaseutuvirasto määrää komission valvonta-asetuksen 126 artiklan 5 kohdassa ja 58 §:ssä tarkoitetuissa ilmoituksissa ilmenevien tekojen johdosta pisteet kalastuslisenssinhaltijalle ja kalastusaluksen päällikölle.

63 §

Päällikkönä toimimisen kiellosta ilmoittaminen

Maaseutuvirasto ilmoittaa Liikenteen turvallisuusvirastolle määräämistään 61 §:ssä tarkoitettua kalastusaluksen päällikkönä toimimisen kiellosta.

64 §

Rikkomusrekisteri

Neuvoston valvonta-asetuksen 93 artiklassa tarkoitettuun rekisteriin merkitään:

- 1) rangaistusta tai seuraamusta koskevan päätöksen teko-aika ja päätöksen tehnyt viranomainen;
- 2) tiedot päätöksen lainvoimaisuudesta;
- 3) tiedot päätöksessä tarkoitettua teosta;
- 4) nimi ja muut yksilöintitiedot rangaistavan teon tehneestä tai teosta vastuulliseksi katsotusta luonnollisesta henkilöstä tai oikeushenkilöstä;
- 5) rangaistavaan tekoon liittyvän aluksen nimi ja rekisteritunnus;
- 6) tiedot kalastuslisenssinhaltijasta;
- 7) tiedot rangaistuksesta ja oheisseuraamuksista;
- 8) tiedot kalastuslisenssinhaltijalle ja kalastusaluksen päällikölle määrättyistä pisteistä;
- 9) tiedot kalastuslisenssinhaltijalle määrättyjen pisteiden perusteella määrättyistä kalastuslisenssin keskeyttämisistä ja peruuttamisista;
- 10) tiedot kalastusaluksen päällikölle pisteiden perusteella määrättyistä kielloista toimia kalastusaluksen päällikkönä;
- 11) tiedot päätösten täytäntöönpanosta.

Henkilötietoja säilytetään rekisterissä kymmenen vuotta sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana henkilötiedot sisältävä päätös on saavuttanut lainvoiman. Virheelliseksi todetun tiedon saa säilyttää viiden vuoden ajan tallentamisesta, jos se on tarpeen rekisteröidyn taikka rekisterinpitäjän henkilöstöön kuuluvan oikeuksien turvaamiseksi. Tällaista tietoa saa käyttää ainoastaan edellä mainittujen oikeuksien turvaamisessa.

Henkilötietojen käsittelystä säädetään lisäksi henkilötietolaissa.

65 §

Rikkomusrekisterin pitäjät ja käyttäjät

Maa- ja metsätalousministeriö ja Maaseutuvirasto pitävät rikkomusrekisteriä. Päävastuullinen rekisterinpitäjä on Maaseutuvirasto. Rekisterin käyttäjiä ovat edellä mainittujen lisäksi Rajavartiolaitos ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii rekisterin yleisestä ylläpidosta ja rekisterinpidon ohjauksesta. Maaseutuvirasto myöntää viranomaisen esityksestä henkilölle käyttöoikeuden niihin rekistereihin ja rekistereiden tietoryhmiin tai tietokenttiin, jotka ovat tarpeen kyseisen viranomaisen lakisääteisten tehtävien hoitamista varten. Tiedot tallettanut viranomainen vastaa tallettamiansa tietojen virheellömyydestä sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa.

66 §

Rekisterin käyttötarkoitus

Maa- ja metsätalousministeriö käyttää rikkomusrekisteriä yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvonnan ja kaupallisen kalastuksen säätelyn suunnitteluun ja ohjaukseen sekä Euroopan unionin asettamien ilmoitusvelvollisuuksien täyttämiseksi. Valvontaviranomaiset käyttävät rekisterin tietoja apuna kalastuksen valvonnassa ja yhteisen kalastuspolitiikan vastaisia tekoja koskevassa tutkimuksessa.

67 §

Merkinnät muihin rekistereihin

Edellä 60–62 §:ssä tarkoitetut kalastusluksiin, kalastuslisenssinhaltijaan ja kalastusluksen päällikköön kohdistuvat pisteet ja niiden perusteella määrätyt kalastuslisenssin keskeyttämiset ja peruuttamiset sekä kalastusluksen päällikkönä toimimista koskevat kiellot merkitään myös merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetussa laissa tarkoitettuun rekisteriin. Kalastuslukserekisteriä pitävä viranomaisiin siirtää kalastusluksen uudelle lisenssinhaltijalle kalastusluksen lisenssiin kohdistuvat, aikaisemmille lisenssinhaltijoille määrätyt pisteet, jos kalastusluksella myydään, siirretään tai vaihtaa muutoin omistajaa.

Pisteiden siirtämistä koskeva päätös voidaan panna täytäntöön, vaikka se ei olisi lainvoimainen, jos valitusviranomaisiin ei toisin määrää. Pisteiden siirrosta on ilmoitettava Maaseutuvirastolle.

9 luku

Erinäiset säännökset

68 §

Moottoritehon valvonnasta ja mittaamisesta aiheutuneet kustannukset

Katsastuksen yhteydessä tehtävä moottoritehon varmentaminen sisältyy Liikenteen turvallisuusviraston katsastusmaksuun. Liikenteen turvallisuusviraston suoritteista perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaisissa (150/1992).

Kalastusluksen omistajan on maksettava 15 §:ssä tarkoitetulle luokituslaitokselle tai toimijalle moottoritehon mittaamisesta ja mittauksen perusteella annettavasta asiakirjasta aiheutuvat kustannukset.

69 §

Tietojen luovuttaminen rekistereistä

Tässä laissa tarkoitetuista rekistereistä tiedot voidaan luovuttaa rekisterin otteella tai

teknisen käyttöyhteyden välityksellä. Tietojen luovutuksesta päättää rekisteriä pitävä viranomaisiin. Ennen tietojen luovuttamista tietoja luovuttavan on varmistuttava siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Salassapitosäännösten estämättä tietoja voidaan luovuttaa:

1) Tullille laissa säädettyjä valvontatehtäviä, rikosten ehkäisyä, esitutkintaa sekä verotusta ja sen valvontaa varten;

2) poliisille kalastuksen valvontaa, rajaturvallisuuden ylläpitämistä, meriliikenteen valvontaa, rikosten ehkäisyä, esitutkintaa ja öljypäästöjen tutkintaa sekä pelastustoimintaa varten;

3) Liikenteen turvallisuusvirastolle merenkulun ohjausta, meriturvallisuuden valvontaa ja alusrekisterin ylläpitoa varten;

4) ulosottoviranomaisille niille kuuluvien täytäntöönpanotehtävien hoitamista varten;

5) elintarvikevalvontaviranomaisille elintarvikkeita koskevan lainsäädännön noudattamisen valvontaa varten;

6) Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaan ja seuraamusten määräämiseen sekä niiden suomalaisten alusten rekisteröintiä varten, joiden kotipaikka on Ahvenanmaan maakunnassa;

7) Euroopan komissiolle, Euroopan kalastusvalvontavirastolle ja Euroopan unionin jäsenvaltioille yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa ja seuraamusten määräämistä varten;

8) kaupallisen kalastuksen vakuutusluokasta annetun lain (998/2012) 10 §:ssä tarkoitetulle kalastusvakuutuslaitokselle vakuutusmaksamista koskevaa päätöksentekoa varten;

9) kaupallisen kalastuksen vakuutusluokasta annetun lain 19 §:ssä tarkoitetulle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle vakuutusmaksujen takaisinperintää varten.

70 §

Päätösten tiedoksianto

Tämän lain mukaisten päätösten tiedoksiannosta säädetään hallintolaisissa. Tämän lain 8 luvussa tarkoitettujen pisteiden määräämistä koskevat päätökset voidaan antaa tie-

doksi hallintolain 59 §:n mukaisina tavallisina tiedoksiannointina.

tämän lain nojalla antama päätös on kumottu tai sitä on muutettu.

71 §

Muutoksenhaku

Tämän lain 8 ja 15 §:ssä tarkoitetun luokitustuloksen tai toiminnanharjoittajan moottoritehon varmentamista ja moottoritehon mittaamista koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua Liikenteen turvallisuusvirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen ja muihin kuin 1 momentissa tarkoitettuihin tämän lain mukaisiin päätöksiin haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Maaseutuvirastolla on oikeus hakea muutosta hallinto-oikeuden päätökseen, jolla sen

72 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

73 §

Siirtymäsäännökset

Tämän lain 7 ja 8 lukua sovelletaan tekoihin ja laiminlyönteihin, jotka on tehty tämän lain voimaantulon jälkeen. Edellä 64 §:ssä tarkoitettuun rikkomusrekisteriin voidaan kuitenkin kirjata jo ennen lain voimaantuloa annettuja tuomioita ja päätöksiä.

2.

Laki**Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Euroopan yhteisön yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun lain (1139/1994) 1, 4–8, 8 a ja 9 § sekä 10 §:n 1 ja 2 kohta,
 sellaisina kuin niistä ovat 4 § laissa 1280/1995, 6 § osaksi laissa 434/2001, 7 § osaksi laeissa 1280/1995 ja 519/2002, 8 § laeissa 887/2001 ja 1340/2009 ja 8 a § laissa 434/2001, sekä
muutetaan lain nimike sekä 2 ja 3 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 § laissa 1471/2009 ja 3 § laeissa 1471/2009 ja 644/2010, seuraavasti:

Laki**Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta**

2 §

Toimivaltainen viranomainen

Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan yleinen täytäntöönpano kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalousministeriö on Euroopan unionin yhteisestä kalastuspolitiikasta annetuissa Euroopan unionin säädöksissä ja päätöksissä tarkoitettu jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, jos muualla laissa ei toisin säädetä.

3 §

Valvonta

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevien säännösten noudattamisen valvontaa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

3.

Laki**rikoslain 48 a luvun 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rikoslain (39/1889) 48 a luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 515/2002, ja
muutetaan 48 a luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 515/2002, seuraavasti:

48 a luku

Luonnonvararikoksista

2 §

Kalastusrikos

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

2) kalastaa huomattavassa laajuudessa vastoin kalastuslain tai sen nojalla annettua kalojen tai rapujen rauhoitusta, pyydyksiä, pyyn-

nin harjoittamista, pyyntikieltoa, pyyntirajoitusta tai kalojen tai rapujen alamittaa koskevaa säännöstä tai yleistä tai yksittäistapausta koskevaa määräystä, taikka

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kalastusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki**kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) 6 §:n 1 momentti, 13 §:n 3 momentti ja 17 §:n 2 momentti seuraavasti:

6 §

Tuen epääminen

Vakuutustukea ei makseta, jos tuen saajalle on lainvoimaisella ratkaisulla määrätty yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (/) 50 §:n 2 momentin mukainen rikkomusmaksu tai 52 §:n mukainen seuraamusmaksu. Tukea ei makseta, jos tuen saaja on lainvoimaisella ratkaisulla tuomittu sakko- tai vankeusrangaistukseen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanoa koskevan Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön rikkomisesta. Tukea ei myöskään makseta, jos tuen saajalle on lainvoimaisella ratkaisulla määrätty yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 50 §:n 1 momentin mukainen rikkomusmaksu useammin kuin kerran. Oikeutta tukeen ei ole sellaisten vahinkojen perusteella, jotka ovat syntyneet sen kalenterivuoden aikana, jona rikkomukset ovat tapahtuneet.

13 §

Korvauksen hakeminen valtiolta

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää määräaika korvauksen hakemiselle sekä antaa tarkempia säännöksiä korvauksen hakemisesta ja maksamisesta noudatettavasta menettelystä.

17 §

Tuen takaisinperintä

Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tuki voidaan jättää kokonaan tai osittain perimättä takaisin, jos teosta ei ole määrätty sakkoa tai yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 50 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikkomusmaksua ankarampaa rangaistusta ja tuen saajalle aiheutuneen vahingon taloudellinen arvo huomioon ottaen takaisinperintä vaarantaisi tuen saajan elinkeinotoiminnan jatkamisen edellytykset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

5.

Laki**merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun lain 10 ja 21 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun lain (690/2010) 10 §:n 1 momentin 1 kohta ja 21 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

10 §

Lisäedellytykset avomerialuksen rekisteröinnille

Jos avomerialuksella on tarkoitus kalastaa Euroopan unionissa kiintiöityjä kalalajeja, rekisteröinnin edellytyksenä on 9 §:ssä säädetyn lisäksi:

1) jos aluksen haltija on luonnollinen henkilö, että hän on Suomen tai muun Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen ja että hän on toiminut hakemusta tai rekisteröimistä edeltävien 12 kuukauden aikana kalastusalueen päällikkönä tai miehistön jäsenenä ja samana aikana osallistunut vähintään kymmeneen kalastusmatkaan tai ollut vähintään 20 päivää merellä kalastusmatkojen yhteydessä tai, jos edellä mainitut kalastusmatkoihin liittyvät edellytykset eivät täyty, että hän 15 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla osoittaa rekisteröimistä seuraavien 12 kuukauden aikana tulevansa täyttämään edellä mainitut edellytykset; tai

21 §

Rekisteriin merkittävät tiedot

Rekisteriin merkitään perustietoina yhteisestä kalastuspolitiikasta, neuvoston asetuksen (EY) N:o 1954/2003 ja (EY) N:o 1224/2009 muuttamisesta sekä neuvoston asetusten (EY) N:o 2371/2002 ja (EY) N:o

639/2004 ja neuvoston päätöksen 2004/585/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1380/2013 24 artiklassa ja yhteisön kalastuslaivastorekisteristä annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 26/2004 rekisteriin merkittäviksi säädetyt tiedot.

Rekisteriin merkitään lisäksi rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisina tietoina:

1) tiedot kalastuslisenssin voimassaolosta ja kalastuslisenssin voimassaolon keskeyttämisistä;

2) aluksen omistajien ja haltijoiden henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnukset, yhteystiedot ja kieli;

3) aluksen omistustiedot;

4) aluksen hallintaa koskevat tiedot, avomerialusten kohdalla myös 10 §:ssä edellytetyt tiedot yhteisöhaltijan omistussuhteista ja hallinnosta;

5) kalastusalueen saaliin ilmoittamiseen oikeutetun henkilön nimi ja henkilötunnus sekä kansallisuus- ja yhteystiedot;

6) tiedot kalastuslisenssinhaltijaan ja kalastusalueeseen kohdistuvista yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (.../...) 60 ja 62 §:n perusteella määräytyistä pisteistä;

7) tiedot kalastusalueen päällikölle yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 61 ja 62 §:n perusteella määräytyistä pisteistä;

8) tiedot kalastusalueen päällikölle yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 61 §:n perus-

teella määrättyistä kielloista toimia kalastusluksen päällikkönä;

9) aluksen 6 §:n mukainen alusryhmä;

10) aluksen katsastustiedot;

11) tiedot alukselle myönnettyistä kalastus- ja erityiskalastusluvista;

12) tiedot aluksella käytettävistä pyydyksistä;

13) tiedot 12 ja 18 §:ssä tarkoitetusta rekisteröintiluvasta;

14) tiedot alukseen kohdistuvista ulosmittaus, turvaamis- ja täytäntöönpanotoimista;

15) rekisteröintihakemuksen saapumisaika.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____.

6.

Laki**sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 659/2013, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Samoin tämän lain mukaisessa järjestyksessä pannaan täytäntöön merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kuitin-

tarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu sekä yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (/) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 28 päivänä elokuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Maa- ja metsätalousministeri *Petteri Orpo*

*Liitteet
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Euroopan yhteisön yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun lain (1139/1994) 1, 4–8, 8 a ja 9 § sekä 10 §:n 1 ja 2 kohta,
sellaisina kuin niistä ovat 4 § laissa 1280/1995, 6 § osaksi laissa 434/2001, 7 § osaksi laeissa 1280/1995 ja 519/2002, 8 § laeissa 887/2001 ja 1340/2009 ja 8 a § laissa 434/2001, sekä
muutetaan lain nimike sekä 2 ja 3 §, sellaisina kuin niistä ovat 2 § laissa 1471/2009 ja 3 § laeissa 1471/2009 ja 644/2010, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki

Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta

1 □ §

Lain soveltamisala

Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanossa noudatetaan tätä lakia siltä osin, kuin asiasta ei ole säädetty Euroopan yhteisön asetuksissa tai niiden nojalla annetuissa päätöksissä ja määräyksissä.

2 §

Toimivaltainen viranomainen

Tämän lain yleinen täytäntöönpano kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalousministeriö on myös Euroopan yhteisön yhteisestä kalastuspolitiikasta annetuissa yhteisön säädöksissä ja päätöksissä tarkoi-

Laki

Euroopan *unionin* yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta

(kumotaan)

2 §

Toimivaltainen viranomainen

Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan yleinen täytäntöönpano kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle. Maa- ja metsätalousministeriö on Euroopan unionin yhteisestä kalastuspolitiikasta annetuissa Euroopan

tettu jäsenvaltion toimivaltainen viranomai-
nen.

unionin säädöksissä ja päätöksissä tarkoitettu
jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, *jos*
muualla laissa ei toisin säädetä.

3 §

Valvonta

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa Euroopan yhteisön yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevien säännösten noudattamisen valvontaa. *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tehtävänä on mainittujen säännösten noudattamisen valvonta alueellaan.*

3 §

Valvonta

Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa Euroopan *unionin* yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevien säännösten noudattamisen valvontaa.

4□ §

Rekisterit

Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan noudattamisen valvontaa ja tilastointia varten tarpeellisten rekistereiden pitämisestä. Rekistereihin voidaan ottaa kalastusta, kalastusaluksia, vesiviljelyä, kalakauppaa, kalastus- ja vesiviljelytuotteiden myyjiä, ostajia ja kuljettajia sekä kalatalouden rahoitusta koskevia tietoja.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksella on oikeus saada tietoja 1 momentissa tarkoitetuista rekistereistä tutkimusta ja tilastojen laatimista varten. Maa- ja metsätalousministeriö voi määräämnsä ehdoin antaa muillekin luvan käyttää rekisterissä olevia tietoja tutkimustarkoituksiin. Rekistereissä olevia tietoja saadaan käyttää myös kansallisissa tai Euroopan yhteisön säännöksissä säädettyihin tarkoituksiin.

(kumotaan)

5 §

Tiedonsaantioikeus

Valvontaa suorittavilla henkilöillä on valvonnan edellyttämässä laajuudessa oikeus saada luettavakseen purkaus-, kuljetus-,

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

myynti- ja muut asiakirjat sekä saada muut tiedot kalastuksesta, vesiviljelystä, kalastustuotteiden kuljetuksesta, jalostuksesta, kaupasta, varastoinnista, maahantuonnista ja maastaviennistä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu tiedonsaantioikeus koskee myös sellaisia tietoja, jotka yksityistä liike- tai ammattitoimintaa taikka yksityisen taloudellista asemaa koskevat olisivat muutoin salassa pidettävä.

Valvontaa suorittavilla henkilöillä on valvontatehtävissä oikeus päästä kalastusaluksiin, kalastustuotteiden kuljetusvälineisiin ja muihinkin paikkoihin, joissa säilytetään tässä laissa tarkoitetun valvonnan kohteena olevia kalastusvälineitä, kalastustuotteita taikka tosite- tai muuta aineistoa.

6 §

(kumotaan)

Valvonnan suorittaminen

Kalastuksen valvontaa suorittavalla henkilöllä tai viranomaisella on oikeus vereksettään ottaa haltuunsa tässä laissa tarkoitettujen säännösten ja määräysten vastaisesti käytetyt pyydykset ja sanotulla tavalla saatu saalis. Talteenotetut pyydykset ja saalis on luovutettava esitutkintaviranomaiselle.

Valvontaa suorittava henkilö tai viranomainen voi jättää esitutkintaviranomaiselle ilmoittamatta rikkomuksen, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja jota on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä.

Aavan meren kalastuksessa voi kalastuksen valvontaa Suomen viranomaisten lisäksi suorittaa myös toisen valtion kalastuksenvalvontaviranomainen niissä rajoissa, kuin hajallaan olevien kalakantojen ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämisestä ja hoitoa koskevien 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksen määräysten täytäntöönpanosta tehdystä sopimuksessa (SopS /) määrätään. Myös näillä viranomaisilla on valvontatehtävissä 5 §:ssä säädetty tiedonsaantioikeus. Valvontaviranomainen voi myös määrätä kalastusalueen vietauksi satamaan, jos sopimuksessa tai sen soveltamissäännöksissä niin säädetään tai määrätään.

7 §

(kumotaan)

Rangaistukset

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

1) harjoittaa kalastusta asetetun kalastusrajoituksen vastaisesti tai harjoittaa ammatimaista kalastusta ilman aluskohtaista lisenssiä tai pakolliseksi määrättyä kalastuslupaa taikka ylittää sallitun pyyntimäärän,

2) säilyttää kalastusaluksella pyydyksiä säännösten tai määräysten vastaisesti tai laiminlyö velvollisuutensa pitää aluskohtaista kalastuspäiväkirjaa,

3) laiminlyö velvollisuutensa avustaa valvonnassa tai antaa valvonnan edellyttämiä tietoja, jotka koskevat hänen harjoittamaansa kalastusta, vesiviljelyä, kalakauppaa, kalan kuljetusta tai kalanjalostusta taikka julkisista varoista myönnettyä tukea, tai

4) muulla tavalla rikkoo yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevia säännöksiä tai viranomaisen niiden taikka tämän lain nojalla antamia määräyksiä,

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, yhteisen kalastuspolitiikan rikkomisesta sakkoon.

Rangaistus Euroopan yhteisön yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevien asetusten tai niiden nojalla annettujen päätösten tai määräysten vastaisesta pyynnistä kielletyllä pyyntivälineellä, pyyntitavalla taikka pyyntiaikana säädetään rikoslain (39/1889) 48 a luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

8 §

(kumotaan)

Menettämisseuraamus

Joka tuomitaan rangaistukseen 7 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 momentin nojalla, voidaan samalla määrätä menettämään aluskohtainen lisenssi ja kalastuslupa enintään kolmen vuoden määräajaksi.

Kalastusaluksen päällikkö, konepäällikkö, perämies tai konemestari, joka tuomitaan rangaistukseen aavan meren kalastuksessa tekemänsä rikoksen johdosta 7 §:n 1 momentin 1 kohdan tai 2 momentin nojalla, voidaan samalla määrätä menettämään aavan meren kalastuksessa tarvitsemansa pätevyyskirja enintään kolmen vuoden määräajaksi. Tuo-

Voimassa oleva laki

mioistuimen on viipymättä ilmoitettava pätevyyskirjan menettämisestä Liikenteen turvallisuusvirastolle.

8 a §

(kumotaan)

Kalastusluvan peruuttaminen

Kalastusluvan myöntänyt viranomainen voi väliaikaisesti peruuttaa kalastusluvan ja valvontaviranomainen määrätä kalastusaluksen palaamaan satamaan, jos aluksen päällikkö kieltäytyy 6 §:n 3 momentissa tarkoitetusta valvonnasta aavalla merellä tai jos aavan meren kalastuksessa tehdystä kalastusrikoksesta on riittävästi näyttöä ja kalastuksen keskeyttämistä on teon törkeyden vuoksi pidettävä välttämättömänä. Kalastusluvan peruuttaminen on voimassa enintään siihen saakka, kun tuomioistuin on antanut ratkaisunsa kalastusrikkomusta koskevaan asiaan.

Kalastusluvan väliaikaisesti peruuttanut viranomainen voi aikaisemman päätöksensä esittämättä kalastusluvan haltijan pyynnöstä tai luvan haltijaa kuultuaan erityisestä syystä päättää, että luvanhaltija voi aloittaa uudestaan aavan meren kalastuksen. Päätöksestä tulee ilmoittaa tuomioistuimelle, jos asian käsittely on siellä kesken.

9 §

(kumotaan)

Tuen takaisinperintä

Jos 1 §:ssä tarkoitettujen säännösten mukaista tukea on maksettu liikaa tai muutoin perusteettomasti, voi tuen myöntänyt viranomainen päättää liikaa tai perusteettomasti myönnetyn määrän takaisin perimisestä.

Periminen saadaan toimittaa siinä järjestyksessä kuin verojen ulosotosta säädetään.

10 §

Tarkemmat määräykset

Maa- ja metsätalousministeriö voi antaa tarkempia määräyksiä:

1) kalastuksen rajoittamisesta ja kalastuksen muusta säätelystä;

(kumotaan momentin 1 ja 2 kohta)

102
Voimassa oleva laki

HE 107/2014 vp
Ehdotus

2) aluskohtaisista lisensseistä ja erityisistä kalastusluvista;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta
20 .

3.

Laki**rikoslain 48 a luvun 2 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rikoslain (39/1889) 48 a luvun 2 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 515/2002, ja
muutetaan 48 a luvun 2 §:n 1 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 515/2002, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

48 a luku

48 a luku

Luonnonvararikoksista**Luonnonvararikoksista**

2 §

2 §

*Kalastusrikos**Kalastusrikos*

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

Joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta

2) kalastaa huomattavassa laajuudessa vastoin kalastuslain tai sen nojalla annettua kalojen tai rapujen rauhoitusta, pyydyksiä, pyynnin harjoittamista, pyyntikieltoa, pyyntirajoitusta tai kalojen tai rapujen alamittaa koskevaa säännöstä tai yleistä tai yksittäistapausta koskevaa määräystä,

2) kalastaa huomattavassa laajuudessa vastoin kalastuslain tai sen nojalla annettua kalojen tai rapujen rauhoitusta, pyydyksiä, pyynnin harjoittamista, pyyntikieltoa, pyyntirajoitusta tai kalojen tai rapujen alamittaa koskevaa säännöstä tai yleistä tai yksittäistapausta koskevaa määräystä, *taikka*
 (kumotaan)

3) kalastaa Euroopan yhteisön perustamisopimuksen 37 artiklan nojalla annetuissa Euroopan yhteisön yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevissa asetuksissa tai niiden nojalla annetuissa päätöksissä tai määräyksissä kielletyllä pyyntivälineellä, pyyntitavalla *taikka* kiellettyinä pyyntiaikana, tai

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kalastusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *kalastusrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki**kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta annetun lain (998/2012) 6 §:n 1 momentti, 13 §:n 3 momentti ja 17 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Tuen epääminen

Tuen epääminen

Vakuutustukea ei makseta, jos tuen saaja on lainvoimaisella ratkaisulla tuomittu sakko- tai vankeusrangaistukseen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanoa koskevan Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön rikkomisesta. Oikeutta tukeen ei ole sellaisten vahinkojen perusteella, jotka ovat syntyneet sen kalenterivuoden aikana, jona rikkomus on tapahtunut.

Vakuutustukea ei makseta, *jos tuen saajalle on lainvoimaisella ratkaisulla määrätty yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (/) 50 §:n 2 momentin mukainen rikkomusmaksu tai 52 §:n mukainen seuraamusmaksu. Tukea ei makseta*, jos tuen saaja on lainvoimaisella ratkaisulla tuomittu sakko- tai vankeusrangaistukseen Euroopan unionin yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanoa koskevan Euroopan unionin tai kansallisen lainsäädännön rikkomisesta. *Tukea ei myöskään makseta, jos tuen saajalle on lainvoimaisella ratkaisulla määrätty yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 50 §:n 1 momentin mukainen rikkomusmaksu useammin kuin kerran. Oikeutta tukeen ei ole sellaisten vahinkojen perusteella, jotka ovat syntyneet sen kalenterivuoden aikana, jona rikkomukset ovat tapahtuneet.*

13 §

13 §

Korvauksen hakeminen valtiolta

Korvauksen hakeminen valtiolta

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä korvauksen hakemisesta

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää määräaika korvauksen hakemiselle sekä an-

sa ja maksamisessa noudatettavasta menettelystä.

taa tarkempia säännöksiä korvauksen hakemisessa ja maksamisessa noudatettavasta menettelystä.

17 §

Tuen takaisinperintä

Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa tuki voidaan jättää kokonaan tai osittain perimättä takaisin, jos teosta ei ole annettu sakkoa ankarampaa rangaistusta ja tuen saajalle aiheutuneen vahingon taloudellinen arvo huomioon ottaen takaisinperintä vaarantaisi tuen saajan elinkeinotoiminnan jatkamisen edellytykset.

17 §

Tuen takaisinperintä

Edellä 6 §:n 1 momentissa tarkoitetussa tapauksessa tuki voidaan jättää kokonaan tai osittain perimättä takaisin, jos teosta ei ole määrätty sakkoa tai yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 50 §:n 2 momentissa tarkoitettua rikkomusmaksua ankarampaa rangaistusta ja tuen saajalle aiheutuneen vahingon taloudellinen arvo huomioon ottaen takaisinperintä vaarantaisi tuen saajan elinkeinotoiminnan jatkamisen edellytykset.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

5.

Laki**merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun lain 10 ja 21 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun lain (690/2010) 10 §:n 1 momentin 1 kohta ja 21 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

10 §

Lisäedellytykset avomerialuksen rekisteröinnille

Jos avomerialuksella on tarkoitus kalastaa Euroopan unionissa kiintiöityjä kalalajeja, rekisteröinnin edellytyksenä on 9 §:ssä säädetyn lisäksi:

1) jos aluksen haltija on *luonnollinen henkilö*, että hän on Suomen tai muun Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen ja että hän on toiminut hakemusta tai rekisteröimistä edeltävien 12 kuukauden aikana kalastusaluksen päällikkönä tai miehistön jäsenenä ja samana aikana osallistunut vähintään kymmeneen kalastusmatkaan tai ollut vähintään 20 päivää merellä kalastusmatkojen yhteydessä tai, jos edellä mainitut kalastusmatkoihin liittyvät edellytykset eivät täyty, että hän 12 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla osoittaa rekisteröimistä seuraavien 12 kuukauden aikana tulevansa täyttämään edellä mainitut edellytykset; tai

Ehdotus

10 §

Lisäedellytykset avomerialuksen rekisteröinnille

Jos avomerialuksella on tarkoitus kalastaa Euroopan unionissa kiintiöityjä kalalajeja, rekisteröinnin edellytyksenä on 9 §:ssä säädetyn lisäksi:

1) jos aluksen haltija on *luonnollinen henkilö*, että hän on Suomen tai muun Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen ja että hän on toiminut hakemusta tai rekisteröimistä edeltävien 12 kuukauden aikana kalastusaluksen päällikkönä tai miehistön jäsenenä ja samana aikana osallistunut vähintään kymmeneen kalastusmatkaan tai ollut vähintään 20 päivää merellä kalastusmatkojen yhteydessä tai, jos edellä mainitut kalastusmatkoihin liittyvät edellytykset eivät täyty, että hän 15 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla osoittaa rekisteröimistä seuraavien 12 kuukauden aikana tulevansa täyttämään edellä mainitut edellytykset; tai

21 §

Rekisteriin merkittävät tiedot

Rekisteriin merkitään perustietoina elollisten vesiluonnonvarojen säilyttämisestä ja kestävää hyödyntämisestä yhteisessä kalastuspolitiikassa annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2371/2002 15 artiklassa ja yhteisön kalastuslaivastorekisteristä annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 26/2004 rekisteriin merkittäviksi säädetyt tiedot.

Rekisteriin merkitään lisäksi rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisina tietoina:

- 1) tiedot kalastuslisenssin voimassaolosta;
- 2) aluksen omistajien ja haltijoiden henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnukset, yhteystiedot ja kieli;
- 3) aluksen omistustiedot;
- 4) aluksen hallintaa koskevat tiedot, avomerialusten kohdalla myös 10 §:ssä edellytetyt tiedot yhteisöhaltijan omistussuhteista ja hallinnosta;
- 5) aluksen 6 §:n mukainen alusryhmä;
- 6) aluksen katsastustiedot;
- 7) tiedot alukselle myönnettyistä kalastus- ja erityiskalastusluvista;
- 8) tiedot aluksella käytettävistä pyydyksis-

21 §

Rekisteriin merkittävät tiedot

Rekisteriin merkitään perustietoina yhteisestä kalastuspolitiikasta, neuvoston asetuksen (EY) N:o 1954/2003 ja (EY) N:o 1224/2009 muuttamisesta sekä neuvoston asetusten (EY) N:o 2371/2002 ja (EY) N:o 639/2004 ja neuvoston päätöksen 2004/585/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1380/2013 24 artiklassa ja yhteisön kalastuslaivastorekisteristä annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 26/2004 rekisteriin merkittäviksi säädetyt tiedot.

Rekisteriin merkitään lisäksi rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisina tietoina:

- 1) tiedot kalastuslisenssin voimassaolosta ja kalastuslisenssin voimassaolon keskeyttämisistä;
- 2) aluksen omistajien ja haltijoiden henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnukset, yhteystiedot ja kieli;
- 3) aluksen omistustiedot;
- 4) aluksen hallintaa koskevat tiedot, avomerialusten kohdalla myös 10 §:ssä edellytetyt tiedot yhteisöhaltijan omistussuhteista ja hallinnosta;
- 5) kalastusaluksen saaliin ilmoittamiseen oikeutetun henkilön nimi ja henkilötunnus sekä kansallisuus- ja yhteystiedot;
- 6) tiedot kalastuslisenssinhaltijaan ja kalastusaluksen kohdistuvista yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (/) 60 ja 62 §:n perusteella määrättyistä pisteistä;
- 7) tiedot kalastusaluksen päällikölle yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 61 ja 62 §:n perusteella määrättyistä pisteistä;
- 8) tiedot kalastusaluksen päällikölle yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain 61 §:n perusteella määrättyistä kielloista toimia kalastusaluksen päällikkönä;
- 9) aluksen 6 §:n mukainen alusryhmä;
- 10) aluksen katsastustiedot;
- 11) tiedot alukselle myönnettyistä kalastus- ja erityiskalastusluvista;
- 12) tiedot aluksella käytettävistä pyydyk-

tä;

9) tiedot 12 ja 18 §:ssä tarkoitettu rekisteröintiluvasta;

10) tiedot alukseen kohdistuvista ulosmittaus, turvaamis- ja täytäntöönpanotoimista;

11) rekisteröintihakemuksen saapumisaika.

sistä;

13) tiedot 12 ja 18 §:ssä tarkoitettu rekisteröintiluvasta;

14) tiedot alukseen kohdistuvista ulosmittaus, turvaamis- ja täytäntöönpanotoimista;

15) rekisteröintihakemuksen saapumisaika.

6.

Laki**sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon täytäntöönpanosta annetun lain (672/2002) 1 §:n 2 momentti, sellaisena
 kuin se on laissa 659/2013, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Samoin tämän lain mukaisessa järjestyksessä pannaan täytäntöön merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu ja kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu.

Samoin tämän lain mukaisessa järjestyksessä pannaan täytäntöön merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettu öljypäästömaksu, tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) 9 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu, työsopimuslain (55/2001) 11 a luvun 3 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu, kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain (658/2013) 6 §:ssä tarkoitettu laiminlyöntimaksu sekä yhteisen kalastuspolitiikan seuraamusjärjestelmästä ja valvonnasta annetun lain (/) 49 §:ssä tarkoitettu rikkomusmaksu ja 51 §:ssä tarkoitettu seuraamusmaksu.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .